Din zece în zece ani – cu aproximație, desigur, – suntem mereu altcineva. Amintiți-vă cât de crud ne smulge adolescența din copilărie, implicându-ne în primele aventuri sentimentale și în căutarea drumului. Și cum, apoi, atrași de tumultul bâlciului care este viața, alegem ceva pe care îl declarăm „al nostru". De atunci, ca membrii altei familii, ctitorim corpul material al unui vis manoleic – ce ajunge să fie palat sau cocioabă, alveolă de beton sau biserică personală. Pentru ca, într-un târziu, mintea să ni se trezească în posesia schelăriei unui roman, mai voluminos sau mai firav, pe care cei mai mulți nici nu apucă să-l citească. Și, în sfârșit, să fim chemați pentru a ne pregăti de călătorie, una cu toate că nesfârșită, fără niciun bagaj.
Toate acestea le găsim în teatrul vârstelor omului.

HOFFMAN CONTEMPORAN

Dumitru Popescu

TEATRUL VÂRSTELOR

Povestiri

Editura Hoffman

DTP: Hoffman Design
Tipar: Hoffman Print
Coperta: Hoffman Design
Pe copertă: Reproducere după Georges Rouault, *La Sainte Face*

EDITURA HOFFMAN
Fax: 0249 460 218
Tel: 0740.984.910
www.EdituraHoffman.com
www.EdituraHoffman.ro
www.LibrariaHoffman.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
POPESCU, DUMITRU
Teatrul vârstelor / Dumitru Popescu. -
Caracal: Editura Hoffman, 2020
ISBN 978-606-46-1001-0
821.135.1

CUPRINS

PARTEA ÎNTÂI:

ÎN ORDINEA CRONOLOGICĂ

FOIȚA DE AUR

Cu fiecare zi ce trecea, primăvara îngrămădea în spațiul tot mai vast – ca niște brațe de gigant deschise pentru a îmbrățișa lumea umilită – fantastice elemente decorative: oceanul verde aerian al frunzișului, fluviile de beteală argintie ale razelor solare, marile pete luminoase puse pe zidurile clădirilor, pe trotuare, pe tulpinile arborilor. Se construia, de jur împrejur, oriunde te-ai fi aflat, un fel de catedrală a redeșteptării, speranței și iubirii. Sub pojghița, parcă mai subțiată acum, a tristeții sale învechite, Mihai simțea că ceva dă în clocot – o bucurie necunoscută. Sau uitată.

Ieșise din acea penultimă iarnă a războiului mondial anemiat atât moral cât și fiziologic. Sărăcia își arătase colții, războiul apăsase pe grumazuri ca un jug de fier, sufletele oamenilor fuseseră strivite în prăbușirea însângerată a lumii. Iar din aceasta, nimeni nu știa cum va ieși.

Mihai își trăia adolescența în stare de derută și confuzie, simțind schimbarea, inerentă celor 18 ani pe care-i împlinea, nu doar ca înălțare spre o treaptă nouă, ci ca pe o răscruce imperioasă a cărei exigență încă n-o înțelegea.

Pubertatea o conștientizase mai puțin în timp ce o trăise și mai mult prin retrospectiva oferită de fratele mai mic, ce calchia aproape integral etapele parcurse de el însuși. Realizase prin Miticuță cum se derula procesul acela contradictoriu de supunere, și în același timp de respingere a autorității parentale. Ca și formarea reflexelor de apărare a propriilor slăbiciuni, ca de pildă lenea, minciuna, ura față de rigoarea școlară. Și, de asemenea, formele invidiei născute în raport de superioritatea și succesele unor colegi și prieteni. Înțelesese totodată evoluția egoismului, cu multiplele lui fațete, inclusiv avariția copilului ce nu concepe înstrăinarea vreunei părticele din mărunta sa „avuție". Ca și lăudăroșenia, un inerent viciu al copilăriei ce își clădește cultul ego-ului propriu.

Adolescența îi impunea lui Mihai nu numai clasificarea și stăpânirea lăuntricei neliniști ce începuse să-l domine, ci și instruirea într-o serie de noi direcții stringente, ținând de-acum și de manifestarea în public. Viața îi impunea ieșirea din relativa mutenie a pubertății. Se descurcase anevoie, ca și alți fârtați, în exprimările lacunare, ca și în modalitatea exclamativă a copilăriei de a se pronunța. Acum trebuia să-și construiască un limbaj cât de cât închegat, în măsură să-i poată face cunoscute gândurile, să-i permită participarea la dialoguri.

Viața de familie nu era de natură să-l ajute în tehnica și arta vorbirii. La ei acasă cuvântul se pronunța cu zgârcenie; tatăl era un taciturn (modesta lui instrucție

școlară îi tăia elanul de exprimare), iar mama era prea ocupată ca să-și permită plonjarea în logoree. Și-a dat seama că singura modalitate de a-și cultiva vorbirea și de a-și constitui un vocabular elegant, în același timp precis, erau lecturile. De la început, acestea i-au apărut ca antidot al influenței climatului familial mediocru. Nu era vorba doar de cota intelectuală mai joasă a părinților, ca și a altor rude apropiate, ci și de absența oricărei vivacități a dialogului, a plăcerii de a discuta, chiar dacă în jurul unor subiecte mai puțin elevate. Viața familială avea o paloare ce se întipărea și pe chipul său. Câte cineva îl întreba de ce e îngândurat și supărat, și singura lui replică era o grimasă de mirare. De curând, verișoara sa de la țară, elevă de liceu și ea, o fetișcană bună de gură, îi pusese chestiunea franc.

— De ce suferi tu, Mihai? îl luase la zor. Parcă îți moare mereu cineva. Ce te amărăște? Ești trist și pământiu la față.

— Așa e firea mea, Niculino, se apărase.

— Nu cumva cărțile alea, pe care le citești toată ziua, îți fac firea așa? Dă-le naibii. Râzi și tu cu băieții. Ține-te cu ei de șotii. Nu mai plânge de mila lumii. El râsese fals, cu un gest ce da asigurări că nu e nimic din ce presupune ea. Niculina avea ceva dreptate, numai că nu cărțile îi dădeau culoarea „pământie", cum numise ea paloarea feței sale, ci invers, cultura era singura în stare să o șteargă.

De câtiva ani citea cu râvnă atât acasă, noaptea, cu un beculeț sub plapumă, cât și afară, prin parcuri, la

școală, în recreații, ba și în timpul orelor, tolerat de unii profesori ce nu puteau incrimina râvna unui elev de a se cultiva.

Descoperise la un moment dat că înseși disciplinele școlare, așa-zis aride ca fizica, chimia, matematica, ofereau o nebănuită sursă de îmbogățire și înnobilare a vocabularului. S-a simțit tentat să introducă în frazele lui atent construite analogii cu procesele și fenomenale naturale și chiar termeni științifici, într-o translație a acestora spre viața curentă. Profesorii înșiși păreau a fi flatați de această experiență a elevului, poate și ei surprinși de capacitatea bagajului științific de a face mai inteligibile ideile.

Pe neobservate, Mihai s-a văzut transformat de colegii și prietenii săi într-un fel de povestaș. Apăreau în librării cărți recomandate de profesorul de română, și pe care nu toți aveau posibilitatea sau interesul să le cumpere, și, chiar dacă le cumpărau, nu apucau să taie mai mult decât foile capitolului de început. Mult mai avantajos găseau că e să le nareze cineva conținutul, și acesta putea fi Mihail, căci el le citea primul, de la biblioteca școlii. Se conformă, la început cu oarecare rezervă, apoi cu plăcere, considerând misia atât ca o datorie colegială, cât și ca mod de manifestare a personalității sale în căutare de debușeu. Îi introducea pe colegi în încâlcitele conflicte și intrigi ale cărților. În felul acesta, nevoia sa de a învăța să manipuleze cuvintele, de a-și mlădia și rafina exprimarea căpăta și un fundal motivațional practic.

L-a amuzat constatarea că verbul capătă un plus de expresivitate și cursivitate atunci când se declanșează în compania unor fete, liceene ca și el. Și în exercițiul funcțiunii de povestaș, dar și în dialogurile unde se mișca tot mai lejer. Genul feminin era cel căruia i se dedica, conștient și inconștient, cu cea mai mare dezinvoltură. Atât pentru că îl percepea ca pe „alt gen", cât și pentru că el însuși era perceput astfel.

În desfășurarea exercițiului lingvistic, cu tendința parcă de a deveni ceva profesional, Mihai a avut și revelația umorului. Extras din lecturi, din infinitele forme ale vieții, ca și din lumea cuvintelor. Umorul a început să i se evidențieze și în înlocuirea unor expresii cu termeni ce dădeau, ca într-o reacție chimică, o nouă calitate sensului. Efectul i se părea producător de râs, ori măcar de zâmbet. Rodnică era dezvăluirea sensului ilar din cotloane aparent neutrale și banale ale atitudinilor și gesturilor oamenilor. „Asistența" culegea din zbor inversările de sens și le recompensa prin belșug de hohote. Își dăduse seama însă că această prestație îl transforma, și pe el, în clovn, ceea ce denatura scopul de care fusese animat. Ar fi vrut să i se perceapă umoristica drept investigație subtilă a realității, nu ca praf de râs, aruncat asupra unui public dornic să se distreze, ca la circ. Își reconsidera atitudinea față de umor, propunându-și să-l cultive precum un gentleman englez, flegmatic, nu ca saltimbanc. De altfel, abuzul de râs i se părea vulgar, intuind că nu

sensul ilar este definitoriu pentru existența umană, dimpotrivă, cel tragic, din care probabil își trăgea și obrazul lui paloarea.

Se întâlneau pe atunci, de câteva ori pe an, la zaiafeturi colegiale, prilejuite de aniversarea nașterii celor mai avuți dintre ei, și când Mihai se antrena în comunicarea cu colegele. Cu o asemenea ocazie, câteva mai istețe l-au supus unui mic tir de întrebări menite să li-l dezvăluie pe vorbitor. Mihai nu le cunoștea mai îndeaproape, dar s-a lăsat intervievat cu plăcere, transpunându-se într-o stare parcă de incantație orală. Când s-a despărțit de fete s-a văzut luat în primire de un elev dintr-a opta (cu un an mai mare), cunoscut pentru zeflemeaua și sarcasmul lui și care, neobservat, îl asistase la înaripata desfășurare.

— Te-am ascultat, i-a adus la cunoștință. Aflasem că ești un fel de orator. Dar, când acolo ești un scamator. Cu inventivitatea ta de suprafață faci doar jocuri de artificii.

— Ești atât de amabil să-mi spui ce-ai fi răspuns tu în locul meu? Căci ai auzit întrebările fetelor, nu?

— Nu le-am reținut. Iar tu ai făcut un slalom printre ele. Nimic realist, adevărat, de reținut.

— Realist? s-a mirat Mihai. Cine avea nevoie, în situația dată, de așa ceva? Fetele au fantezie. Doreau să și-o satisfacă. Dialogul nu se pretează la texte dinainte pregătite, ca la școală. Avem nevoie să mai ieșim din logica sever-elementară a școlii. Dacă putem, firește. Și nu putem dacă o să gândim ca tine.

Elevul dintr-a opta s-a dezumflat. Încet, încet a devenit chiar unul din prietenii lui Mihai.

... Primăvara, prin care înota ca într-o revărsare a apelor fluviale, părea decisă a dezvălui nu numai misterele naturii, ci și propriile taine ale adolescentului tulbure și speriat, care era. Se învederau de jur împrejur un fel de uși deschise, prin golul cărora Mihai deslușea ceea ce socotise a fi mistere inavuabile și nu erau decât realități simple, firești. În scurte și calme străfulgerări, se dumirea că, printr-o timiditate conservată din etapele anterioare ale vârstei, ocrotea sumedenie de mici secrete personale, care îl împiedicau să se cunoască și să se dezvolte conștient. Totuși, încercase. Lecturile îl puseseră în temă cu modul cel mai adecvat de autocunoaștere și anume, jurnalul intim. Prin acesta, intelectualii îndeobște își monitorizau evoluția sufletului, ca și faptele și întâmplările curente. Îl nedumeriseră și contrariaseră, totodată, jurnalele unor personalități ilustre ca, de pildă, marele critic Titu Maiorescu și însuși regele Carol I al României, pline de banalități cotidiene, a căror consemnare sistematică dădea impresia că aveam de-a face cu roboți administrativi. Dar el nu de riscul unor atari degenerări se izbea, ci de neputința definirii a ceea ce simțea, gândea și trăia. Scria în pretinsul jurnal sub impulsul unor apăsări sufletești, al unor

stări de sufocare psihică și morală sau, dimpotrivă, a momentelor de exuberanță – și unele și altele fără motivații exprese, fără cauze decelabile. Scria ce-i trecea prin minte, ce se insinua în vârful condeiului; dar recitind, nu putea descifra aceasta ca expresie a mecanismului minții și sufletului. Erau dibuieli prin sfera vastă și încă obscură a conștiinței și, poate, penibile bâjbâieli în abisurile inconștientului, acesta departe de a se lăsa pipăit cu antenele unei minți neexersate. Își dădea seama că ceea ce scria nu erau decât vagi presupuneri, dar și acelea, deși pline de îndrăzneală, lipsite de un contur cât de cât definitoriu.

Încrezător că primăvara care începuse să-l rostogolească în valurile ei, și care părea scandalos de sinceră, îi va fi fastă în bietele sale sondaje, se îndreptă cu un nou avânt spre caietul de confesiuni. Plecând de la acest termen, își punea întrebarea: ce caracter trebuie să aibă jurnalul lui? De mărturisire? De spovedanie în fața publicului anonim și imaterial? Sau de investigare a ceea ce încă nu-și mărturisea nici sieși? Evident, imperativul așteptărilor sale se îndrepta spre amândouă țelurile.

Rămase mult timp, în seara aceea, în fața bietului caiet, doar cu câteva file mâzgălite, așteptând dicteul sinelui, atât de greu de urnit. Ce-și dorea Mihai? Se deschiseseră o mulțime de așteptări și, toate, se îngrămădeau la porțile inimii. Nu avea pe nimeni atât de apropiat ca să caute împreună cu acesta prin hăurile conștiinței, ba să le și umple. I-ar trebui cineva de sex

opus, intui, cineva destul de atașat ca să-l țină de mână, să-l sprijine și să-i ofere ceea ce-i lipsea. De prieteni masculini nu ducea lipsă, dar erau opaci, mai opaci decât el, neputincioși să intre în nebuloasa sufletească a cuiva. Acasă? Nici atât. Fratele mai mic avea el însuși nevoie de un sprijin, și mai devreme decât el. Părinții nu se băgau în așa ceva. Erau închiși ermetic în ocupațiile și preocupările lor. În asemenea situații, se spunea că o fată găsește în ea căldura de lipsa căreia tu te plângi. Și mâna pentru o mângâiere catifelată. Nu știa cât de curajoase sunt ele, câtă voință și putere morală au, dar i se spusese că doar cu câteva cuvinte te pot trage de pe marginea prăpastiei. Că un îndemn al lor, oricât de molatic, te poate încărca de energie și îmbărbăta. Că de la ele și un mic cadou – din nenumăratele haruri cu care sunt înzestrate – te poate îmbogăți.

Mihai avusese câteva mici idile cu eleve de vârsta lui. Nu merseseră niciodată prea departe, probabil din pricina lui, căci și în aceste ocazii se dovedea nebulos, nu știa ce-și dorește, și în plus voia să pară exigența personificată. Una ridicolă, de bună seamă. Avusese prilejul să scrie câteva epistole, dar nu propriu-zis de amor. În ele încerca să se descrie cu așteptările și doleanțele sale (exagerate și acestea), cu un contur al personalității plin de contradicții și mistere, prolix. Desigur, simțea nevoia să impresioneze, dar îi plăcea să creadă despre sine că așa și este. Aceste idile nu numai că nu avuseseră consistență, dar nici în propria autocunoaștere nu reprezentaseră un pas înainte. Chiar

asta notă: că după opinia sa, drumul spre sine trebuia să treacă printr-o apropiere urgentă și profundă de o ființă aparținând celeilalte categorii umane, diferită și stringent necesară.

Se întâlniseră la cinematograf și, la terminarea filmului, ieșiseră împreună. Ana, Ana Stuparu, dintr-a șasea, cu o coafură inspirată din portretele vedetelor expuse în holul teatrului și al cinematografului județean, cu o gestică și un mers grațioase și insinuante, i se părea mai matură decât impunea vârsta. În plus, circulau tot felul de zvonuri despre relația ei cu fiul unui fabricant din orașul Cavaleria, elev și el, mort într-un foarte neclar accident. Fata înfruntase cu nepăsare „gura lumii", culegând doar faima, dobândită astfel, de „cea mai frumoasă" elevă a urbei. Mihai nu avusese prea mult de-a face cu ea – se întâlniseră pe la serbări și atâta tot. Acum însă, la cinematograf, ea îi ceruse, cu o mină și o voce ambigue pendulând între gravitate și glumă, s-o conducă acasă. Și nu pentru că se însera, ci fiindcă nu-i plăcea solitudinea (deși el o văzuse traversând Strada Mare de una singură). În parc, unde grădinarii mobilizați de primăvară zoreau la rondurile cu flori, ea preluă conducerea discuției.

— Tu ai un nume de arhanghel, nu e așa? întrebă, deschizând dialogul de o manieră amicală.

— Dar tu? acceptă Mihai tema. Știi cine a fost Ana? Unul dintre judecătorii Domnului nostru Iisus Hristos.

— Zău? râse ușor fata. Atunci ce ar fi să te judec și pe tine?

— Pentru ce, stimată domnișoară? deveni cât se poate de galant Mihai. Cu ce am greșit?

— Păi, pentru că te arăți indiferent.

— Da? Față de cine?

— Inclusiv față de cea care îți vorbește. Mihai se întoarse spre ea cu tot trunchiul, vizibil intrigat de această învinuire.

— Se poate spune așa ceva?

— De ce nu?

— Ei, dar știi că ceea ce zici acum ridică probleme? Chiar probleme serioase? apăsă el pe ideea în care găsise o pistă de lansare.

— Bineînțeles! Confirmă ea dezinvoltă. Dar ce credeai? Continuară să se împungă așa, pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios, scoțând la suprafață o posibilă dorință mai veche a amândurora de a se apropia. Ca și voința de a nu scăpa ocazia ce li se oferea acum. Ieșiră din parc, traversară o porțiune din Strada Mare și intrară pe străduțe mai întunecate, unde Mihai bănuia că locuiește familia Stuparu. Dar află că se înșală, ea nu era din acest oraș, familia Stuparu trăia la Cavaleria. Ea locuia la gazdă, închiriase o cameră mobilată, unde îl și invită.

Mihai se tolănise în fotoliu, ca un bancher la gala unei mari case de mode. Ana se învârtea prin fața „arbitrului" cu pasul acela ușor împiedicat al modelelor de profesie. Pentru a se dezbrăca și îmbrăca se ascundea în spatele ușilor șifonierului. Când nu reuși să deschidă copcile din spate ale unei bluze pe care voia să o lepede, ceru ajutorul lui. El moșmondi la această trebușoară, prelungind aspirarea parfumului natural al fetei. Dar amâna astfel, fără să-și dea seama, un spectacol de inedit senzațional. Ana își dezbrăcă bluza cu mișcări languroase și, întorcându-se cu fața spre el, îi arătă bustul gol. Consternat, vrăjit, copleșit, Mihai părea un copil de la țară în fața miracolului bisericesc. Nu mai văzuse așa ceva, decât cândva, în pruncie, ca sugar, dar asta nu mai ținea minte. Nici nu-și putuse imagina o atare splendoare omenească. Sânii Anei scânteiau ca o parură de diamante, carnea albă, fragedă, palpitândă, chema dramatic ochii privitorului să se plimbe pe luciul pur, ca pe un patinoar proaspăt nins. A vrut să întindă palma, dar gestul n-a fost dus până la capăt, exprimând, așa frânt, o adorație.

— Îți place Mihai ce vezi?

— Câtă frumusețe ascunzi tu? Și iarăși mâna îi zvâcni, dar reuși să o stăpânească.

— Numai atât? păru ea nemulțumită.

— O, nu! bâigui Mihai, dar nu cu gândul la ce spune. Totul este atât de... Mintea îi era ancorată în clipa năpustită peste el. Constată că nu poate vorbi; ce trăia îi solicita toate simțurile, gândurile și sentimentele. Propriile vorbe îi erau străine și îl iritau ca muștele când te împiedică să te reculegi. Se scălda în splendoarea ființei dinaintea lui, avidă la rândul ei să-l audă numind acest moment. Conștientă că joacă rolul principal, aștepta o recompensă verbală. Mihai nu-și dorea însă să se sustragă, prin cuvinte, copleșitoarelor senzații. Transfigurată de puternica emoție a tânărului, Ana șopti:

— Poți să depui o sărutare aici – și-i oferi pe palme cei doi hulubi divini, înfiorați și ei de valul adorației. Mihai nu depuse sărutul pe trupul scăldat în lumină al tinerei femei, neîndrăznind să atingă cu buzele cei doi muguri ce-l fascinau. I se păru că vede un tremur ușor pe pielea lor strălucitoare și, grijuliu, îi înveli în palmele sale. Ea se lipi de Mihai, împungându-l în piept cu cornițele acelea roz-maronii, și el fu străbătut de un fulger, apoi ameți. O auzi spunându-i, în timp ce o strângea la piept, pierdut:

— Pentru seara aceasta e de ajuns. Am înțeles amândoi despre ce e vorba, despre ce poate fi vorba, nu? El auzea cum urcă în sine un hohot de râs tineresc. Buzele ei cereau un sărut și i-l dădu topindu-se ca un fulg de zăpadă. Se despărțiră iluminați, și el porni în noaptea aceea, ca de Înviere, cu pași de uriaș, de parcă

s-ar fi dus să cucerească Troia. Nu dormi toată noaptea, zvârcolindu-se, abia înăbușindu-și chioturi ca la nuntă, cu un clondir imaginar în mâini. Nu era în stare să aprofundeze nimic, doar să se lupte, de formă, cu instinctele.

A doua zi veni singur, la amiază, cum se înțeleseseră, străbătând orașul gătit în straie de duminică, prin apele primăverii.

O găsi într-un halat alb, cu altă pieptănătură a părului de culoarea castanei coapte, și proaspătă, proaspătă ca un prunc atunci îmbăiat. Ana îl așeză pe fotoliul unde stătuse în ajun și îl întrebă cu blândețe:

— Acum ești pregătit? Și trupește și sufletește? Bine. El nu rosti nici un cuvânt dar, ca și când căzuseră de acord asupra unei concluzii, Ana trase de cordonul halatului și, scuturându-l, își dădu la iveală făptura nudă. Ca o Eva atunci căzută din Rai. Mihai, uluit, cu o mie de înțelesuri șiroind pe fața lui torturată, întinse mâinile să apuce, să rețină, să verifice realitatea a ceea ce vedea. Nimic nu-i mai opri palmele să se încarce cu senzația tactilă a miracolului. Degetele îi alunecau pe carnea netedă, tremurând de plăcerea moliciunii și tăriei pe care le descopereau. Acum da, se socotea în stare de orice. Nu-l mai imobiliza amețeala aceea de

drogat. Acum era pornit să și-o însușească pe fată, nu ca pe o vedenie, ci ca pe o clonă a Geei pământene, din care ne extragem bucuriile și viețile înseși.

Au pus stăpânire pe patul Anei, într-o dezlănțuire furibundă. Nimic nu-l îndemna pe Mihai să dea glas furtunii senzoriale de care era cuprins. Cu un fragment al minții realiza că asemenea stări nu pot fi definite prin viu grai și nici nu trebuie. Vorbele pe care obișnuit le supraestima –, i se păreau acum și neputincioase și inutile. Ar fi rămas uimit să afle însă cât de mult își dorea Ana să-l audă celebrând momentul, al cărei protagoniste se știa, pe cale verbală. Ana l-a întrebat, mai mult afirmând:

— Trăiești o experiență nouă, Mihai. Poți să mi-o împărtășești și mie? Vreau să știu ce se petrece în sufletul tău. Pentru că de asta... dar își îngropă restul cuvintelor într-un oftat. Lui Mihai i se păru întrebarea mai inteligentă decât s-ar fi așteptat. Ea mai adăugă:

— Se spune despre tine că ești spontan.

— Dar nu în asemenea trăiri, Ana. Unice, după cum singură le-ai calificat. Mult mai importante decât cuvintele sunt trăirile. Îți trebuie un timp pentru a le numi. Tu pari mult mai detașată, ai o experiență mai bogată, nu? Pentru tine nu a fost premieră...

— Pui accentul pe experiență, nu pe... păru să-l contrazică.

— Ba da, ba da, se apără el, dar îți repet... Apoi, rugător: fii și tu mai îngăduitoare – dar izbucni în râs, înțelegând cât de naivă e această implorare. Și ea râdea și dirijă dialogul în altă direcție.

— O să te gândești și o să-mi spui, și-și vârî capul în subțioara lui, plimbându-și palma ușor pe pieptul zbuciumat al tânărului.

Mulți ani mai târziu acele clipe încă stăpâneau tiranic imaginația lui Mihai. Chiar și când alte ființe ocupau locul lăsat vacant de primul și fundamentalul său amor. Încerca să-și explice magia acelor grandioase momente de viață, umplând caiete întregi cu rezultatele, niciodată pe deplin satisfăcătoare, ale cercetării din muzeul amintirilor.

În ziua aceea a constatat, ca și mereu după aceea, cu nespusă încântare, libertatea deplină în care își luau ei în primire alcătuirile trupești, cu toate tainele, unele de extremă intimitate. Nu crezuse că e posibilă o asemenea candidă bucurie reciprocă în dibuirea și admirarea ascunzișurilor naturii umane, pe care alții le numesc obscene. Ca și când ea era și el, iar el și ea. Dispuneau de trupurile lor ca de jucării scumpe, foarte atașate, pe care le admirau și le iubeau ca pe proprii copii. Mihai găsea în această diseminare a omului în alt om o metamorfoză absolută. Iubea în Ana fiecare atom, însușit cu devotament de simțuri și de psihicul său. Se întreba și ar fi vrut să o întrebe și pe ea, dar mai amâna, care e izvorul acestei ingenuități, a fericirii vizualizării naturii în toate excesele ei. Personal credea că tocmai tinerețea lor, în plină ebuliție, e cauza fraternității cu biologia viului a celuilalt, a celeilalte, atât de sofisticate, violente imagistic și ispititoare. Nu demult, asemenea imagini surprinse la animalele de curte – câini, cai, pisici,

cocoși – le stârnea râsul, văzând în anatomia lor și în funcția acesteia inconștiente nostimade. Nu ajunseseră la vreo repulsie față de ceea ce-i amuzase în copilărie la viața animală. Doar că, râsul fusese înlocuit de nevoia imperioasă de a cunoaște psihologia fiziologiei.

Ceea ce i s-a întâmplat atunci, i-a apărut lui Mihai – pe loc și în perspectivă – ca unul din evenimentele cu repercusiuni memorabile. În primul rând, propria ființă i s-a relevat în altă lumină. Într-o anumită măsură, mistică. La alte religii știa că, la vârsta lui, băieții căpătau o consacrare publică. Un fel de har al masculinității și al spiritualității conștiente. „Consacrarea" obținută de el i se părea superioară, căci nu se rezuma la un mic ritual canonic, ci se înfăptuia, cu toată ființa, în universul altei ființe. Ana nu-l introducea în templul sufletului și trupului ei formal, printr-un text, ci faptic. Mihai deținea, atașate de sine, purtate cu mândrie, semnele ființei ce i se dăruise. Le simțea, le vedea, și aceasta îi conferea o condiție umană nouă, de persoană împuternicită, alături de altele, a reprezenta speța cu toate atributele ei. Din când în când, se vedea un trimis plenipotențiar al „forurilor înalte". Când se atingea cu palma, nu se găsea numai pe el, cel cunoscut, ci și pe Ana, încastrată în sine ca o inserție de aur și de duh viu.

Ana nu încetase să-l sondeze cu privire la trăirile lui, la modul cum o percepea pe ea ca personaj determinant în iubirea cuplului. Chiar începea s-o nemulțumească reținerea lui Mihai de a-și devoala admirația, de care ea avea atâta nevoie, și pe care putea doar să i-o simtă. Trecuse ceva vreme de când se întâlneau și oficiau această răscolitoare simbioză, și ea nu-și slăbea intensitatea nici cu o iotă. Ana nu înțelegea de ce Mihai nu putea, sau nu voia, să vorbească. El credea însă că Ana nu era pregătită să asculte, și suficient de receptivă ca să asimileze lăuntricul său. Nu găsea în Ana, în contextul descătușării lor fiziologice, o asemănătoare mistică sufletească. Ea se situa întotdeauna cu cel puțin o treaptă mai sus în liniaritatea rațională. Mai prozaică, până la urmă. Și asta îl inhiba.

Dintr-un impuls oarecare îi scrise într-o zi o scrisoare, mărturisindu-și temerile.

— Propriu-zis nu e o scrisoare. Ce am scris n-o să-ți trimit prin poștă, cu destinația „Loco".

— Și ca atare? se arătă ea contrariată. Ai s-o păstrezi pentru tine? Unde e scrisoarea? El nu găsi puterea să o mintă și Ana i-o dibui în buzunarul de la spate al pantalonilor. Și apoi, într-o adevărată explozie de bucurie, cu foile de hârtie în mână, îl sărută nebunește. Câștigase! Voia s-o citească pe loc, dar Mihai se opuse cu îndârjire.

— Tocmai de aceea am recurs la scrisoare. Pentru ca, singură cu ea, să intri și tu în transa psihică. Să fie o comunicare dincolo de trasa senzorială.

Într-adevăr, scrisorile pe care ea i le cerea imperativ și i le smulgea violent, o mișcau într-atât, încât simți nevoia să-i răspundă tot în scris. Numai că misivele ei erau laconice, niciodată nu depășeau o pagină, și aveau alura unor teme școlare. Ceea ce era atât de lesnicios pentru ea de exprimat în valpurgicile dezlănțuiri carnale, devenea pe hârtie o anevoioasă gângăveală neconcludentă. Dar așa, șchioapă cum era, mișcându-se mai mult într-un picior, comunicarea scriptică completa și aprofunda devoratoarea iubire.

În aceeași ordine de idei, Mihai constată că evenimentul, receptat pe stranii, necunoscute căi și de alții, îl plasase în ochii colegilor și prietenilor într-o clasă valorică nouă. Nu înțelegea cum se dusese vestea, dar nu-l interesa și nu-l deranja câtuși de puțin, bucurându-se doar de consecințe. Citea în ochii tuturor o prețuire afectivă ca și când, implicit, ar fi devenit și un obiect al sentimentelor lor. Se gândea că oamenii dăruiți iubirii, ca el, devin un fel de misionari ai unei credințe, ce-i captează și pe cei neintrați încă în marea simbioză erotică. Colegul lui de bancă, Ignat, dintr-o comună suburbană, cu câțiva ani mai mare ca vârstă, îl prețuise de la început pentru calitățile lui intelectuale, dar Mihai avea mereu impresia că-l ocrotește ca pe un prunc. Omul venise mult mai târziu la școală, lăsând să se înțeleagă că e trecut prin ciur și dârmon și exprimând, prin calmul său „înțelept", o superioritate intrinsecă. Acum îl îmbrățișă și-l bătu pe spate pe Mihai, ca pe un camarad intrat cu acte în regulă în formațiunea de elită.

Pe stradă căpătă, de asemenea, impresia că oamenii care îl cunoșteau îi trimiteau un surâs de încuviințare și încurajare, pe valul unei nemărginite simpatii. Iar când el și Ana îndrăzniră să-și facă apariția împreună pe Strada Mare, unii trecători se retrăgeau spre perete pentru a le face loc. Decât că nu-i aplaudau. Iar ei, fără să-și dea seama, se umflau în pene.

Cu toate acestea, Mihai se vedea încă departe de a elucida misterul metamorfozei sale spiritual-senzoriale. După ce se despărțeau, sau în rarele zile când nu se puteau întâlni, medita asupra a ceea ce știa că îndeobște poartă numele de iubire. Din ce se compunea starea lui răspunzând acestei denumiri? În apropiere, Ana pur și simplu îl iradia, ca și când ar fi fost zăcământ atomic funcțional. Nu avea atunci ce să lămurească. Ana conținea substanțele de care era avidă ființa lui, care-l încărcau de electricitate și a căror lipsă îl făcea să sufere. Dar atracția se exercita nu numai în apropiere, ci și la distanță, în absență – și poate chiar cu mai multă intensitate. Avea un amestec de calități fiziologice, anatomice, de care devenise conștient și care depășea, ca atracție, savoare și putere de saturație, chiar un banchet pantagruelic. Dar și înzestrări psihice. Mihai admira pregnanta ei individualitate, încărcată de o mare autonomie a voinței, relevată cel mai evident în modul cum gestionase debutul relației lor. Nu i-ar fi plăcut o fată obedientă sau automatic-docilă. Ori invers, o încăpățânată inclusă în fixități minore. Știa că tot ce face este expresia unor dorințe și convingeri adânci, care o reprezentau în totalitate.

Descoperi la un moment dat că această iubire, în cazul lui, se hrănea și din recunoștință, era chiar o formă a recunoștinței. Ce-i datora Anei? Se întreba mai mult convențional, căci putea enumera cu precizie un șir de cadouri excepționale pe care le primise și continua să le primească. Ea îl alesese dintre atâția, pentru a-l face partener la o mare pasiune. Ea îi construise soclul de amorez năpădit de iubire. Îl copleșea în fiecare zi cu oferte regești. Introdusese în existența lui un personaj fabulos și, odată cu el, frumusețea, clipele de fericire, senzațiile extatice. Întâlnirile cu ea reprezentau o sursă nesecată de plăceri fastuoase, venind parcă din altă planetă. Sigur că și personal contribuia la această perfecțiune, dar însăși fantezia erotică pe care și-o perfecționa și care o încânta pe Ana, ea i-o inspira. În general, relația cu Ana îl făcea participant la un conflict uman superior, ce-i dezvolta imaginația pe toate planurile. Intrase într-un alt perimetru, căci parteneriatul cu Ana reprezenta o ușă larg deschisă spre *feminin,* spre rasa umană generală a sexului frumos, pe care nu o înțelesese și acum o admira și o prețuia în ansamblu.

Într-un cuvânt, Ana îi îmbogățea viața într-un mod nesperat, ridicând-o de la condiția ternă și sărăcăcioasă dinainte, de la griul acela, sumbru pe alocuri, la varietatea coloristică a unui neîntrerupt foc bengal. Spiritul său îmbibat până la refuz de ficțiune literară, în care respirase un aer plăcut dar livresc, se hrănea acum cu seva înseși care îl făcea nu doar mai

viu, ci și mai apt să trăiască realitatea. Literatura îi oferea în continuare o lume grandioasă, deși ipotetică; dar putea acum să o compare cu sursa ei, verificând-o și făcându-le pe amândouă să se completeze reciproc. În sfârșit, constata impresionat că el însuși poate transfigura viața cu mijloace estetice, plasându-se în mijlocul acestei prestidigitații a minții.

Iubirea cu Ana se transforma în tema majoră a „jurnalului" său, în care încerca să descifreze atât meandrele subtile ale cuplului, cât și esența iubirii în calitate de superlativ al condiției umane. Aspira ca vreodată, unele capitole ale jurnalului, ce alunecau spre fantezie, să capete forma ficțiunii. Pentru prima dată începea să aspire la creația literară, ca mod de punere în valoare a trăirilor proprii, dar și de atingere a cotelor superioare ale umanului.

Cu timpul, Mihai a ajuns la concluzia că anul acela din viața sa a fost cel mai dens, mai elevat sufletește și mai fecund pe planul dezvoltării personalității.

Tatăl Anei, negușător de vază în Cavaleria, și al cărui magazin „universal" fusese naționalizat, venise să discute cu fiica sa noua situație. Și anume că, nemaiputând susține cheltuiala cerută de camera mobilată și de menajeră, Ana trebuia să se mute la liceul din orașul natal. Tocmai bine, zicea, venea vacanța,

putea lichida aici imediat. Ana se sperie, dar nu scoase niciun cuvânt. Căută în minte, cu febrilitate, o soluție. Problema ei nu era liceul, ci Mihai. Nu putea accepta, așa, pe nepusă masă, sfărâmarea amorului ei. Inventă un scenariu: că ar mai avea de dat două examene de corijență – la matematică și chimie, cele mai grele – și că fără această încheiere a anului nu i se aprobă mutarea. În plus, ar avea nevoie de meditații; aranjase deja cu un profesor și trebuia să-l plătească. Tatăl nu mai avea ce să obiecteze și, vrând nevrând, căzură de acord. Astfel că, făcând să treneze lucrurile cât mai mult, Ana putea rămâne pe loc până la începutul viitorului an școlar, în septembrie. Nu-i relată lui Mihai întreaga tărășenie. Tot ce avea ea nevoie era să petreacă vara împreună cu el – ca o garanție a viitorului, ca o îndepărtare pentru totdeauna a ipoteticei, catastrofalei rupturi cerută, fără să-și dea seama, de tatăl ei.

Cele trei luni ale verii câștigate se constituiră într-un fel de voiaj de nuntă, de lună de miere, în care cei doi „miri" precoce se comportară ca unii autentici și ideali. Se duceau împreună la filme, pe care le comentau apoi pe o bancă în parc, se plimbau pe străzile mărginașe până la ieșirea din oraș. Făceau excursii la fluviu. În costumul de baie Ana atrăgea privirile bărbaților de toate vârstele. De înălțime mijlocie, trupul ei se bucura de o desăvârșită armonie a formelor, ce făcea din ea un model de grație și sex-appeal. Ana nu știa să înoate și Mihai se bălăcea cu ea, încercând să-i formeze reflexele necesare. Se distrau copios, ea comportându-se cu

un haz irezistibil. Reveneau în oraș spre seară, agale, oprindu-se sub fiecare dud din nesfârșitul șir ce jalona șoseaua. Se despărțeau într-o dulce oboseală, încărcați, ca niște albine, de polenul unei zile de dragoste pasională și în același timp copilărească, sufletele fiindu-le pline până la refuz de o calmă fericire.

Unii localnici începuseră să-i recunoască atunci când îi reîntâlneau și, prin zâmbete modeste, le transmiteau elogiu pentru frumoasa lor tinerețe. Ei răspundeau prin zâmbete de recunoștință, încântați la rându-le, de lumea ce găsea și pentru ei gânduri cordiale. Nu-i vizita nicio incertitudine, ea uitând mereu de scadența ce plana asupra acestei fericiri, el cu impresia că starea feerică în care se scăldau e firească, naturală, dată odată pentru totdeauna.

Ana nu-l mai îmboldea să facă declarații despre persoana ei. Avea topul scrisorilor, pe care le citea în fiecare seară, în ciuda faptului că în principal Mihai vorbea acolo mai mult despre sine și într-un mod destul de încâlcit și irelevant. Ei îi plăcea și o onora includerea în acel dublu portret, din care reușea să-și extragă motive de autosatisfacție. O dată i-a arătat copiile, făcute de mâna ei, a două scrisori care, probabil, o unseseră mai mult la inimă. Mihai avusese un acces de milă văzându-i scrisul dilatat, scălâmbăiat, în care pe la mijlocul câte unui cuvânt găsea și litere de tipar. Avusese un sentiment ocrotitor, ca în fața dovezilor de stângăcie ale unui copil cu dizabilități.

Câteodată, la prânz mâncau împreună la ea. Primea de-ale gurii de acasă și făcea ochiuri cu mămăligă pripită, cartofi prăjiți, chiar „lapte de pasăre". Le migălea îndelung și era foarte mândră de reușitele ei. Mihai nu dormea la ea – el pentru a nu-și alerta familia, ea fiindcă seara o căutau uneori trimiși de la Cavaleria.

Peste stratul gros de senzualitate a relației lor pasionale se depusese încă unul, de atașament afectiv, de nemărginită duioșie, care depășea camaraderia, apropiindu-se de simbioza fraților de cruce. Totul era acum spontan, reciprocitatea atitudinilor izvorând din adâncuri genuine necontrolate. Între ei nu mai exista nicio cenzură, sau teamă de interpretări nedorite, nici o dublură critică a gesturilor și cuvintelor. Se situau credincios deasupra oricăror convenții, într-o lejeră translație a fiecăruia în celălalt.

Se adaptaseră și armonizaseră ca membrele aceluiași trunchi. Dar iată, a doua zi dimineața avea să vină iarăși tatăl Anei – acum contabil-șef la o cooperativă de încălțăminte – cu o mașină de piață, și să-i încarce fetei bagajele. Cei doi își luau rămas bun și o făceau cu inima ușoară, cu zâmbetul pe buze. Antenele lor psihice, intuiția, experiența de viață nu le serveau nicio premoniție, nici un avertisment. Ca și când a doua zi aveau să se întâlnească din nou. Sau intervenea doar o

banală și scurtă călătorie, după care se vor reîntâlni mai încărcați de dragoste. Erau stăpâniți de atâta încredere reciprocă, prizonieri ai obișnuințelor intrate în sânge, legați unul de altul prin toate fibrele ființei lor, încât nici mintea, nici instinctele nu-i ajutau să realizeze amenințarea momentului.

Așadar, o ultimă îmbrățișare...

Pe stradă, Mihai fluiera discret, ca întotdeauna când părăsea cuibul iubirii. Ana termina, fredonând, împachetarea lucrurilor.

De a doua zi pe Mihai au început să-l cuprindă trepidațiile ultimului an de liceu, pregătirea bacalaureatului, aprofundarea materiilor cerute de cariera de medic. Din când în când se gândea cu drag la Ana – ca un spațiu și un timp orbitor, de lumină. Amintirea îi inunda fața ca un far lăuntric îndreptat spre o insulă de vis. Munca și țelul social îl acaparau însă cu o forță nouă, diferită.

După două săptămâni cineva îi aduse un bilet de la Ana. Bine lipit și pecetluit, plicul părea mesajul oficial al unei riguroase instituții. Conținutul biletului îl mâhni și îngrijoră. Ana nu avea nici pe departe o stare de spirit asemănătoare. Se arăta amărâtă, imperativă și nerăbdătoare. În primul rând, îi reproșa că a uitat-o, invocând faptul că „atâta timp" nu dăduse niciun semn de viață. Mihai uita, oare, că ea fusese cea exilată, nedreptățită, smulsă din cuib? Se plângea de singurătate, tăcere și neputință. Și de groaza că în această ruptură se pierd amândoi. Îi cerea să vină la

Cavaleria. Să ia trenul de la ora cutare, cu destinația cutare... Îl va aștepta la gară, după care se vor duce la atelierul verișoarelor ei.

Pe Mihai îl bucură strigătul de dragoste pătimașă, răzbătut din scrisoare, dar îl neliniști sentențiozitatea ordinelor ei. El nu știa ce sunt deplasările, nu se urcase încă într-un tren și, în afară de drumurile cu căruța făcute la țară, nu avea nicio experiență de călător. Tot căutând o soluție, care să nu fie nici refuzul de a da curs chemării, nici drumul cu trenul la Cavaleria, mai trecură vreo două săptămâni. Așteptarea părea zadarnică, nu-i apărea nicio idee salvatoare. Într-o zi însă, o doamnă de la Cancelaria școlii îl scoase din oră pe motiv că-l cheamă la telefon „provincia" (respectiva se credea poate în Capitală). La capătul firului era, nimeni altcineva, decât Ana. Voia să știe de ce nu răspunde la scrisoare. Și când are de gând să vină. Avea un ton ridicat și ultimativ, în spatele căruia se ghiceau amenințări. Ceea ce-l determină pe Mihai să promită, avansând o dată certă, respectiv proxima săptămână a lui septembrie.

Drumul, în derularea căruia se bucură de priveliștea reconfortantă a câmpiei de toamnă, dură puțin, astfel că nu găsi timp să-și imagineze ce va face la capătul său. În fața Anei care-l aștepta la gară,

se găsi nepregătit. Nici ea nu păru mai avizată în această privință, astfel că reîntâlnirea fu stângace, ca a unor oameni neinițiați în intimitate. Mersul pe jos, care nu dură nici el mult, îi împiedică, de asemenea, să vorbească. Parcă ceva străin se strecurase între ei, o jenă privitoare la trecutul recent, în același timp parcă și îndepărtat. Intrară în amintitul atelier de croitorie unde îi așteptau, puțin înțepenite și nu se știe de ce intimidate, două femei tinere, cu vârste în jurul a 20 de ani. Făcură cunoștință, cu gesturi și glasuri alterate de artificialitate.

— Vă rog, interveni Ana, terminați cu fasoanele. El e iubitul meu, ele sunt mai mult ca surioarele mele. Sărutați-vă pe obraji. Simțiți-vă prieteni!

După ce această convenție se efectuă, își luă și ea libertatea unui sărut lung, sub care părea că îl înăbușe pe Mihai. Se așezară pe scaune și una din domnișoare făcu o foarte scurtă prezentare a atelierului. Privind-o pe Ana cu mai multă luare aminte, Mihai constată că în înfățișarea ei se petrecuseră unele transformări, și nu din cele mai favorabile. Slăbise exagerat, aceasta afectând grația și voluptatea feminității ei. Bustul provocator i se aplatizase, uniforma școlară îi atârna inestetic, iar chipul pierduse strălucirea și acea expresie trufaș-ironică ce o particulariza. Parcă fusese bolnavă și Mihai chiar puse o asemenea întrebare, ridicându-i ei, fără să vrea, mingea la plasă. Ana găsi momentul oportun să spună:

— Vedeți și d-voastră domnule, ce înseamnă ca o fată să aștepte în zadar un semn de dragoste de la

iubitul ei. Domnișoarele se mișcară, poate pentru a opri tendința de răfuială, și aduseră o farfurie cu prăjiturele de casă și o carafă cu limonadă. Mihai, încă stângaci, se trezi flirtând cu una din surori, cea brunetă, trasă prin inel. Ele nu zăboviră însă. Își luară pardesiurile și, scuzându-se cu o explicație vagă, îi lăsară singuri pe cei doi. Atunci Ana se năpusti asupra lui cu o agresivitate verbală necunoscută, și cu o încordare a trupului aproape gata de bătaie. Amesteca lucrurile: pe de o parte, ataca inadmisibila lui tăcere și întârziere, pe de alta, evoca faptul că venise aici ca să se încurce cu verișoara ei, Virginica. Speriat, Mihai făcu uz de toată persuasiunea, ca și de tandrețe. Încet, încet o înmuie, readucând-o la cota de sentimentalitate și dorință pe care i-o știa. Astfel că totul se sfârși în registrul obișnuit, pe canapeaua din atelier, unde redeveniră ceea ce fuseseră și erau de fapt. Liniștită, Ana explică motivul schimbărilor survenite în înfățișarea ei. Se dovedise că nu poate rezista, nici chiar supraviețui fără el. Obținu astfel promisiuni noi.

În sud veni iarnă grea. Ninse cu ghiotura, zile și nopți fără oprire, troienind drumurile, înfundând curțile oamenilor, croind în oraș, în locul străzilor, cărări șerpuitoare prin care locuitorii se strecurau în monom. Apoi dădu un ger năprasnic și zăvorî totul, punându-i

pe oameni să se încotoșmăneze ca la polul nord. Urbea își încetini pulsul ca o ființă grav bolnavă. Piața rămase pustie, înghețată, cercetată doar de câte un câine flămând, costeliv, magazinele, fără marfă, se închiseră, nici unele instituții nu mai funcționară. Școlile primare își închiseră porțile, la Mihai la liceu unele ore nu se mai ținură. Se auzea că trenurile întârziau cu zecile de ore, iar altele nu mai umblau deloc. Ca atare, nici poșta nu mai avea ce face și schimbul de corespondență încetă. Unele familii, rămase fără lemne, își puneau pe foc mese, scaune, dulapuri. Pe oameni îi amenința foametea; dacă apucaseși să faci provizii de mălai te socoteai norocos, mâncai mămăligă cu marmeladă sau cu ceai. După ce se mai înmuie gerul și uriașa masă de zăpadă începu să scadă, se întări crusta de gheață și orașul rămase sub asediu aproape până în primăvară. Nici vorbă ca Mihai să-și respecte promisiunile făcute Anei. Ca atare, comunicarea dintre ei încetă. Nici la telefon nu s-ar fi putut recurge, de o parte sau de alta, fiindcă firele aeriene se rupseseră și rămaseră așa vreme îndelungată. În realitate, absorbit de programul școlar intensiv, Mihai avea perioade lungi în care și uita de Ana. Iar când îi reapărea în minte ea se situa într-un trecut oarecum încheiat. Adică fără continuitate în prezent și fără perspective viabile. De parcă frumoasa poveste de dragoste își epuizase până și resursele memorialistice.

Totuși, în primăvară, când câmpul se umplu de bălți și doar pe ici, pe colo petecele de zăpadă întărite

se încăpățânau să reziste soarelui, Ana veni. Într-o zi, se trezi strigat în curte, în timp ce învăța, de o elevă. Nu o cunoștea și ea se recomandă ca fostă colegă a Anei. Aceasta trăsese la ea într-o vizită fulger. Ana îl ruga să vină s-o vadă. Mihai își puse ceva pe el și plecă. O găsi într-o odaie unde încă mai ardea focul în soba de teracotă. De data aceasta arăta mult mai prosper și nu venise în uniforma școlară, ci într-o toaletă elegantă, puțin stridentă, care o plasa în alt registru de seducție. Purta o bluză albă, dantelată și o fustă roșie ca focul, așa cum avea Carmen din opera cu același nume, pe care o văzuseră la teatrul județean într-un turneu. O găsea atrăgătoare și mai matură, cumva inaccesibilă, i se păru. Își zâmbiră și ea îi întinse mâna pe care Mihai o simți opacă. În odaie exista o masă cu câteva scaune și o canapea. Gazda îi sugeră să ia loc și cu un zâmbet fals se retrase. Ana nu se așeză, se lipi de sobă cu un simulacru de fior, rămas poate din iarnă.

— Ți-e frig Ana? deschise gura Mihai.

— Poate, aproximă ea. Frig interior.

— Ești foarte frumoasă, sări el peste această aluzie. Și apoi, mergând în altă direcție: Cum ai petrecut iarna?

— Încercând să fac față, zâmbi, iernii dinăuntrul meu. Dar tu? Învățând sau căutându-ți altă distracție.

— Distracție de un alb imaculat. De purificare...

— Faci poezie? Nu, eu m-am referit la ceva real.

— A fost o singură distracție, a instinctului nostru estetic. Îi am în vedere pe cei care-l posedă. Pe tine nu te-a afectat albul acela?

— Nu Mihai. M-a afectat pustiul dintre noi. Pe care l-am văzut întinzându-se la nesfârșit. După o oarecare așteptare a replicii, care nu veni, intră în subiect. Ți-ai luat adio de la mine, da? Așa e? Și a adăugat repede. Vei da bacalaureatul și vei pleca. Pentru totdeauna. Lui Mihai i s-a făcut deodată milă. Ana exprima o tristețe amară. Se apropie de ea și-i luă capul în palme. N-ar fi vrut s-o vadă plângând. Și, totodată, simțea că Ana are dreptate în ce spune. Dar prin cuvinte nu aveau să iasă la niciun liman. O trase spre el, simțind-o că așteaptă. O îmbrățișă și se văzu năpădit de aceeași năvală amețitoare a simțurilor. Și pe ea o auzea cum își topește gheața. Apoi o mângâie pe sub fusta învoltă și Ana i se prăbuși în brațe. Respirau greu și ceva, o mână nevăzută, îi împinse spre canapea unde își oficiară amorul cu aceeași patimă și pierdere de sine. Apoi tăcură, într-un fel de încrâncenare a sufletelor. Până când intră peste ei colega, care voia să întrebe ceva. Se uită cercetător la ei, arătând că a înțeles despre ce e vorba, și râse concupiscent. Îi atrase într-o discuție banală. Ana pleca dimineața, la prima oră, cu o mașină de ocazie. Gazda declară că oricând mai vrea să vină... cu dragă inimă... Ca și acum, părinții vor lipsi câteva ore. Nu se mai întâmplă nimic și Mihai înțelese că gazda așteaptă ca el să se retragă. Își luă rămas bun. O sărută pe Ana, dar simți că ea s-a răcit și s-a îndepărtat. Plecă într-o confuzie puțin umilitoare. Ca și când în după amiaza aceea ar fi avut un rol de figurant, unul din acelea de dus tava.

Dar nu-l supăra prea tare.

După bacalaureat Mihai se întâlni cu „eleva-gazdă". O opri ca să întrebe dacă mai știe ceva de Ana. Știa, știa o mulțime de lucruri. Ca, de pildă, faptul că se măritase. Pe Mihai îl pufni râsul, deși reacția adevărată fusese una de consternare.

— Ce vorbești? își menținu aparența de voie bună. Și cu cine, dragă? Întrebarea insinua că faptul în sine îl prevăzuse, dacă nu cumva îi fusese sugerat chiar de fosta sa iubită. Ca urmare numai identitatea mirelui mai rămânea o noutate. Interlocutoarea deveni pe față ironică. Se apropie mai mult de Mihai și, cu vocea coborâtă, parcă gata să pufnească și ea în râs, dar abținându-se, îi spuse:

— A rupt inima târgului! A luat un ofițeraș de-ăștia noi, pe puncte.

— Zău? Cum pe puncte?

— Nu cunoști expresia? Adică un absolvent de liceu de anul trecut, instruit într-o școală de câteva luni și făcut direct locotenent.

— Ei na! Îl cunoști pe individ?

— Nu! De unde? E de la ei, de acolo, de la Cavaleria. Ce să-i faci, dragă. Știi vorba aia, orice pasăre pe limba ei piere.

— Voi erați prietene. Mihai rosti aceste cuvinte, având la un moment dat impresia că tonul adoptat în convorbirea cu această fată capătă nuanțele unei bârfe.

— Da, Ana face greşeli de astea. Aşa a fost şi cu băiatul ăla, fiul de fabricant.

— Te referi la zvonurile care...?

— Ce zvonuri? Ea rămăsese însărcinată. Abia a fost înăbuşit scandalul. Iar băiatul s-a sinucis. Ăsta a fost „accidentul". Am crezut că după aceea, cu tine, s-a dat pe brazdă. De aici am şi... Mihai nu mai putu şarja. Simţea cum i se încremeneşte chipul şi nu-l mai poate manipula. Iar fata părea să capete achiu. Îşi apropiase şi mai mult capul de al lui şi îi simţea pe obraz răsuflarea precipitată. El se uită în jur, căutând parcă ceva. Negăsind, o întrebă:

— Cât arată ceasul tău? Când auzi ora se prefăcu excedat. De timp, desigur.

— Aoleu! exclamă, mă aşteaptă ăla de chimie. Ştii, mă pregătesc pentru medicină şi... Ea îi puse palma pe braţ şi i-l strânse uşor, cu tandreţe.

— Mihai, noi am putea fi prieteni. Părinţii mei te cunosc şi te apreciază. Fă-mi o vizită acasă. Uite, mâine că e duminică. După amiază. E bine?

— Mâine în niciun caz nu pot – şi o mângâie pe obraz. Mă duc la spital, ştii, pentru biologie. Altădată. Ne mai întâlnim şi vorbim. Şi o luă la sănătoasa. Nu se ducea nicăieri. Intră în parc şi se aşeză pe o bancă. Observa că aici stătuse cândva cu Ana. Se întrebă ce e cu ea. Avea personalitate dublă? Pe de o parte, sentimental-pasională, pe de alta, sexistă, cumva? Şi, în plus, în căutare de angajamente ferme pentru viitor? Se simţea contrariat. Înşelat în buna sa credinţă, şi

totodată mulțumit că lucrurile se aranjau de la sine. Ca exemplar feminin în sine, o regreta. Mintea lui era plină de imagini încântătoare cu Ana, din care se va putea hrăni. Avusese o șansă rară să trăiască această „epopee". Poate era bine că s-a terminat, ar fi putut căpăta o întorsătură neplăcută.

O mai întâlni după examenul de admitere dat la Institutul de Medicină. Venise acasă pentru câteva zile ca să răsufle, și să guste în tihnă victoriile din această etapă a vieții, când i se cristalizase viitorul în modul cel mai satisfăcător.

Nu mică îi fu mirarea când, într-o zi, chiar pe Strada Mare, Ana îi ieși înfață – din ușa unei farmacii.

— Ce surpriză! exclamă ea, cu aerul că pronia cerească i-l scosese în cale, în timp ce el avu certitudinea că stătuse la pândă și că surpriza era premeditată. Ana îl luă de braț, camaraderește, și îi livră o lungă și apăsată felicitare pentru „modul exemplar în care trecuse toate obstacolele". Îl ghidă ușor către parc, unde se așezară pe prima bancă. Își puse palmele pe obrajii lui și-i întoarse capul spre ea.

— Ce mai face scumpul meu? Apoi, melodramatic: ce grozăvie s-a petrecut cu noi, Mihai? Cine ne-a blestemat? Mihai îi vedea chipul de aproape și constată că și-a pensat sprâncenele, înlocuindu-le cu un desen

din creion. Iar buzele și le împurpurase cu chinoroz. Era acum ceva artificial în ființa ei; se ștersese expresia de senzualitate naturală, dramatică, atât de incitantă, din care rezulta sex-appeal-ul ei remarcabil.

— Dacă te vede cu mine locotenentul? Sau nu îți pasă?

— Nu mai sunt căsătorită, Mihai. Sunt din nou liberă. El își înăbuși un râs impetuos și autentic.

— Așa puțin a durat?

— O prostie. De ce-ți vorbesc acum de blestem? Oricine ar fi fost Mihai, nu prostălăul ăla, rezultatul era același. Pe oricare l-aș fi comparat cu tine, ar fi clacat. Nu există alt bărbat cu fantezia ta erotică! Poți fi sigur de asta.

Și își încolăci brațele după grumazul lui, ceea ce stârni din nou în Mihai roiul acela cotropitor de fiori. Se ridică însă în picioare, și-i ținu un mic discurs.

— Îmi pare rău, Ana. Blestem sau nu, ce-a fost s-a dus. Vreau să știi că-ți păstrez o amintire foarte frumoasă, dar pe care tu ai ținut s-o distrugi. Să nu ne mai căutăm. Rămâi cu bine! Se întoarse și părăsi locul cu pași de o ostentativă hotărâre.

Dar pe el nu-l mințise, îi trecu prin minte în timp ce se îndepărta. În privința aceasta nu se înșela. Ceea ce gândise despre locul ocupat de iubirea cu Ana în viața lui era purul adevăr. În esență, cu ajutorul moderator al timpului, prin prisma căruia excesele subiectivității se șterg, știa sigur că nu greșise. În esență, ceea ce remarcase cândva, și anume că Ana îi înseninase viața,

și mai ales îi dăduse o tușă de noblețe, de excepțional, se confirmase. Viața lui fadă, cu un conținut submediocru și cu acea paloare jenantă, calificată de verișoara sa ca vineție, ba nu, pământie, încet, încet căpătase prețiozitate și frumusețe – splendoare chiar – ca și când ar fi fost înfășurată în aur. Chiar asta se întâmplase. Îl atinseseră degetele înmuiate în aur ale unui zeu. Și foița aceea de metal prețios ținuse loc de orice altceva care-i lipsea.

E adevărat, greșea uneori, se avânta spre himere, se pripea, mințea, lua hotărâri aberante. Dar aceasta fiindcă avea un suflet mare și viața se dovedea o cușcă prea strâmtă pentru el. Oamenii nu știau să prețuiască mărinimia ei. Ca el însuși, de altfel, care de la primii pași simțea cât de nedrept este în această fugă. Știa că acestei minunate fete îi va purta recunoștință până în ultima clipă a vieții. Și nu înțelegea de ce nu poate s-o iubească dimpreună cu distorsiunile ei. Sau poate, iubind-o – în ciuda acestei fataliste autointerogații – acum și cine știe cât încă.

REVELAȚIA

Se adunaseră de pe unde fuseseră în seara aceea și nu mai aveau chef nici de învățat, nici de lectură. Ca atare, puseră „de-o vorbă". Amator de șuetă ca întotdeauna, fiul popii din Grămada găsi un subiect:

— Eu compar viața de student cu aia de elev. O găsesc pe aia mult mai frumoasă. Pe toate planurile.

— Adică? îl îndemnă să aprofundeze afirmația Sandu, căruia nu-i plăceau declarațiile nesusținute.

— Legam prietenii frățești. Nu știu cum să spun, eram mai deschiși, mai sinceri. Mai camarazi...

— Chestia cu prietenia așa e, confirmă „Nea Mișu", cel mai în vârstă dintre ei, care nu fusese tot timpul elev „la zi". Și alea legate pe atunci, prieteniile, nu se mai uită.

Odaia de cămin studențesc, mai mică decât s-ar fi cuvenit pentru patru persoane, începea să se aerisească primind briza serii prin fereastra deschisă. Se tolănise fiecare pe patul lui și amâna să intre în pregătirea pentru noapte.

— Dar nu numai prietenia. Și idilele, continuă Eftimie, fiul de preot. Eram mai sentimentali. Ne scriam

cu fetele scrisori de dragoste și trăiam sentimentele cu tot sufletul.

— Și acuma cum e? ceru din nou aprofundări Sandu.

— Acum nu prea mai e nimic.

— Fiecare cu gașca lui, interveni Pitlepa, basarabeanul. Și astea se constituie după apartenența socială.

— Te referi la „moșierii" ăștia, alde Gruia, Morărescu...?

— Nu numai la ăștia, adăugă Eftimie. Oricum, condiția materială își spune cuvântul. Se arătară toți de aceeași părere. Eftimie se duse la lădița personală. Felie, pe masa comună, o jumătate de cozonac adus după minipauza de Paște. Împărți colegilor câte o felie.

— Luați, fraților, că e sfințit, îi îndemnă Eftimie. Cu felia de cozonac sfințit în mână, Sandu reluă firul discuției.

— E și asta, ce spuneți voi. Dar, după mine, climatul de care vorbiți are și altă explicație. Suntem într-o etapă diferită a vieții, când se impune un spirit mai pragmatic. Atunci acumulam cunoștințe generale, puneam bazele culturii noastre, acum mai avem doar un an, doi și intrăm în angrenajul social. Iese la iveală și individualismul. Fiecare își face planuri pentru când își va câștiga singur existența. Sentimentalismul dezinteresat s-a cam dus. Cum se spune, „fiecare pentru el". Își mesteca tacticos cozonacul, ținând o palmă sub mâna cu desertul plin de nucă și de stafide, pentru a împiedica fărâmiturile să se împrăștie pe pernă și pe cearceaf.

— Dar nici viața studențească nu mai e ca altă dată, aprecie Pitlepa. Când eram în liceu îmi ajungeau la ureche tot felul de povești despre anii universitari. Că sunt epoca marii libertăți, a experiențelor și plăcerilor supreme, adevărata trăire a tinereții.

— O fi fost pentru fii de bani gata, ținu să precizeze „Nea Mișu", trecut prin multe greutăți până la condiția de student. Fără mijloace materiale ce poți face? Distracția și plăcerile nu cad din cer.

— Acum nici „feciorii" nu prea mai au cu ce, râse Pitlepa.

— Tocmai asta e, interveni Sandu. Trăim și altă realitate socială. Ce spuneți voi era caracteristic pentru „belle epoque", când oamenii se iluzionau că „a-ți trăi viața" înseamnă a te distra, a petrece. Indivizii, inclusiv studențimea, devin mai realiști și responsabili, în primul rând față de propriul destin. Simțim o severitate socială mai mare și asta ne cam taie cheful de distracție. Vrând-nevrând ținem seama de comandamentul social...

— Avem și noi „balul primăverii", aminti cu un ton bășcălios „Nea Mișu". Peste două săptămâni. Și unde pui că odaia noastră contribuie cu doi interpreți.

— Așa e, confirmă Eftimie. V-ați pregătit fraților? Cei doi vizați nu răspunseră. Adică Pitlepa și Sandu. Primul avea să execute un solo de vioară, celălalt să recite două poezii.

— Tot la barul ăla de lângă cinematograf? întrebă careva, de formă, fiindcă de ani de zile numai acolo avea loc evenimentul. Apoi discuția se împrăștie în

fragmente mărunte și cu voci dezlânate. Stabiliră ordinea folosirii chiuvetei pentru spălatul pe dinți. Conform ritualului, ultimul, adică „Nea Mișu", avea să închisă fereastra și să stingă lumina.

Sandu îi asistă cum, pe rând, sunt înghițiți de somn și încep să sforăie. El adormea greu, trecând involuntar în revistă momentele zilei, cele pe care simțurile sau conștiința le înregistraseră mai pregnant. Recolta de evenimente fusese destul de slabă în ziua aceea: orele de curs – Dreptul comercial și Pedagogia –, banale ca de fiecare dată, prânzul la cantină unde fetele de la masa lui îi oferiseră câte o felie de pâine din rația proprie și câteva ore, după amiaza, de studiu individual. Spre seară ieșise pe bulevard să flaneze. Mica promenadă îi oferise cele mai interesante senzații – vizuale, desigur – permițându-i să treacă în revistă portrete, siluete, personaje în infinite ipostaze. Din păcate, toate individualitățile se topeau în densa și mobila panoramă stradală, mereu alta și mereu aceeași. Vitrinele bulevardului, de o mare diversitate, prin fața cărora trecuse, îi apăreau ca o pinacotecă specializată în „naturi moarte". Într-o primă etapă, după venirea în București, în fața acestui corn al abundenței, în care „lucrul" frumos și scump se etala cu aroganță, trăise un umilitor sentiment de inferioritate. Acum, scăpat de acest complex, privește vitrinele cu indiferență, mai mult chiar, cu superioritatea unei înțelepciuni sfidând „lucrul", oricât ar fi fost de atrăgător. Fusese o școală pentru el această înfruntare cu vitrinele elegante ale bulevardului, în care învățase să desconsidere

„produsul" unei industrii ce corupe omul, fie el expus în galantare sau încorporat în trecători pretențioși și infatuați.

Intrase și la Dalles, la expoziția municipală de primăvară a pictorilor și se simțise cumva înstrăinat printre marile pânze cu cazane și macarale industriale, cu turnători și forjori stârnind jerbe de metal incandescent. Înțelegea că e vorba de o nouă orientare a picturii, și că producerea marilor obiecte materiale devenea o prioritate și în artă. Deși mărunt ca dimensiuni în raport cu utilajele tehnice, muncitorul domina compozițiile. În expoziție stăruia și un vechi curent, cel în care pictorii se întreceau în relevarea splendorilor naturii: țărmul mării, luciul lacurilor, umbra adâncă a pădurilor, câmpia nesfârșită legănând galbenul cald al lanurilor. Ca și fructele pe tipsii, peștii cu sclipiri metalice pe mese de bucătărie, vânatul odihnind decorativ în cinghele.

Apoi în minte i se arătă silueta zveltă și sprintenă a Angelei, cu care nu apucase să schimbe decât câteva cuvinte între cele două ore de curs. Dispăruse, chemată de o întâlnire cu cineva din Bucovina ei natală. Somnul inundă în cele din urmă toate aceste tărâmuri, atrăgându-l în adâncul său, unde conștiința i se destrăma himeric.

De obicei, „Nea Mișu" și Sandu lucrau împreună la aceiași precupeți. Se cunoșteau cu aceștia de aproape doi ani de când, în timpul cursurilor universitare,

prestau și muncă de salahor în piața Obor. Veneau acolo mulți studenți, de la diferite facultăți, în special în nopțile de vineri spre sâmbătă și de luni spre marți, când se făcea aprovizionarea cu fructe și legume pentru cele două zile ale sfârșitului de săptămână și apoi pentru săptămâna următoare. Intermediarii care aduceau marfa în camionete erau mulțumiți să se folosească de brațele de muncă ale „universitarilor". Când se întâmpla ca aceștia să întârzie, sau să vină în număr mai mic, se alarmau. Trebuiau să recurgă la lumpenul dezagreabil și dăunător, alcătuit din boschetari bețivi sau hoți mărunți în criză de „afaceri". „Nea Mișu" îl inițiase pe Sandu, la început dovedindu-se stângaci și cu un suflu scurt, în tehnica punerii lăzilor pe umăr și a aranjării lor în stive, la locul de vânzare. El practicase această îndeletnicire, fiind dat de părinți ca băiat de prăvălie. Îi povestea lui Sandu cum o dusese pe la negustorii din orășelul Olteniei de vest, și cum trăsese cu dinții de carte ca să termine liceul la seral.

Nu câștigau cine știe ce, dar măcar își puteau plăti taxele la Academie, atât pentru înscrierea anuală, cât și pentru examenele de sfârșit de an. „Nea Mișu" era de la țară, dintr-o familie de țărani săraci cu mulți copii, lucrând câteva bucăți de pământ „în parte". Nefrecventând cursurile liceale la zi, nebeneficiind de influența contactului permanent cu profesorii și elevii, limbajul și manierele lui suferiseră, împrumutând destul din comportamentul băieților de prăvălie și al calfelor. Era însă receptiv și se corecta permanent, plăcându-i

să-l aibă ca dascăl, în special în materie de exprimare, pe Sandu în care vedea modelul tânărului studios. Se recompensa în procesul muncii, la Obor, asumându-și pe cât se putea sarcinile mai grele, respectiv lăzile mari, ca și cursele cele mai rapide.

În noaptea acestui început de săptămână Sandu suferise un mic accident: scăpase un sac îndesat de cartofi pe laba piciorului încălțat, din păcate, în sandale (pentru ușurința deplasărilor). Nea Mișu i-a făcut un masaj cu spirt, împrumutat de la o matroană care vindea rădăcinoase; voise chiar să-l ducă la spitalul de urgență, presupunând că e vorba și de vreo fractură la oasele subțiri. Sandu nu marșă și continuă să muncească, prin grija lui Nea Mișu cu greutăți mai mici și într-un tempo mai lent. Terminară lucrul târziu, spre ziuă, când cerul se decolora și arhitectura interioară a Oborului începea să se deslușească fără aprinderea becurilor. După încasarea „onorarului" se opriră la lăptăria din gura Oborului. La ora aceea localul era frecventat de salahori care își terminau, sau își începeau, „ziua" de muncă.

Comentând accidentul lui Sandu, mai bătrânul coleg își aminti:

— Când munceam la prăvălie blestemam condiția de salahor. Mă gândeam că aceasta mă îndepărtează de visul meu: să mă instruiesc și să lucrez cu capul, nu cu brațele. La ce avea să-mi folosească mie căratul lăzilor și pachetelor, îmi ziceam? Ei bine, nu e așa. Tot ce înveți în viață îți folosește. Acuma, cum vezi și tu, sunt un fel de meșter în această a doua meserie. Tu ești mai avansat

decât mine pe planul cărții. Dar vezi, nu ți-ar fi stricat și o altfel de experiență Te-au cocoloșit ai tăi!

— Săracii! zâmbi cu amărăciune Sandu. Numai de cocoloșeală nu le ardea lor. Mai am două surori, pe care nu le-au putut ține la școală. Au făcut ucenicie la atelier și acum speră să... În ce mă privește, am primit bursă, așa am făcut liceul.

— Tatăl tău e salariat?

— Unul mărunt. Aprod la tribunal. S-a ținut și el cu dinții de funcția asta, căci îi dă siguranța zilei de mâine. Iar mama, deși de la țară, s-a dedicat fetelor, educându-le în spiritul unei civilizații așa-zis orășenești. Eu a trebuit să-mi însușesc mentalitatea băiatului sărac, dar care nu se dă bătut. Condiția socială nu se vede la mine. Am reușit să fac saltul. Poate depășindu-i pe unii situați social la polul opus. Căci aceia pun preț pe aparențe. Dar nici nu mă dezic de originile mele. Nu mi-e rușine cu părinții mei, căci sunt oameni cinstiți și harnici. N-au școală, dar au minte și judecă lucrurile corect. Mi-ar plăcea să-i pot ridica mai sus. E chiar unul din țelurile mele.

— Ai o judecată curajoasă. Ăștia de la „polul opus", cum le zici tu, te ignoră și minimalizează. Dacă strâmbă din nas își închipuie că te și anulează.

— Treaba lor.

— Poate mofturile celor de sex feminin să te afecteze, ținând seama de orgoliul masculin...

— Uite ce e, Nea Mișule, nu m-aș încurca cu o femeie bogată. Oricum ar fi ea, va crede că-mi e

superioară. Sunt rare cele care știu să facă diferența de valoare. Pe tine te-ar tenta așa o combinație?

— Noi să ne vedem de treabă. Terminaseră de mâncat și căscă, cuprins de o liniște istovită. Ar trebui să ai și tu o iubită. Nu neapărat studentă. Ți-ar lărgi orizontul.

— Crezi?

— Femeile îți schimbă optica. Precum ocheanele alea pe care le răsucești și vezi alte și alte figuri geometrice.

— Caleidoscop. Zău? Ți s-a întâmplat ție?

— Am avut o iubită de pe la noi. O brunețică. Nu-i plăcea de mine când beam, și cam abuzam pe atunci. Dăduse la farmacie. Ne-am despărțit din cauza asta, dar ca urmare am încetat să mai beau. Numai femeile te pot schimba. Dacă ești norocos, în bine. Așa că... Sandu se trezi râzând.

— O să mă gândesc. Acum, hai să mergem.

— Eu mă duc direct la facultate. Nu arăt prea bine, dar mă urc la cucurigu, în ultimul rând.

A remarcat-o la începerea cursurilor, în anul întâi. Se înghesuia și el pe culoarul de la parter al Academiei, unde erau avizierele. În du-te vino-ul acela a zărit o „prințesă africană". Nu avea culoarea pielii oamenilor de pe continentul negru, dar i se zbăteau pe umeri

pletele crețe specifice rasei aceleia, și toată ființa ei era un halou de energie a frumosului. A văzut-o din profil, distingându-i trăsăturile delicate, perdeaua de păr creț agitat și silueta gracilă strecurându-se prin înghesuială. Până să se dezmeticească, dominat de impulsul de a o urma, vedenia a pierit. Era sigur că tânăra făcea parte din colectivul anului întâi, dar n-a mai putut-o identifica. Efectivul de studenți noi era atât de numeros încât la cursuri amfiteatrul cel mare se umplea ochi, dând și pe afară. În rândurile de sus studenții atingeau tavanul, înghesuindu-se ca pe la mitinguri, iar la culoarele de jos se așezau pe trepte, ca la camping, și nimeni nu mai putea circula. În anul al doilea cunoașterea colegilor a devenit și mai complicată, căci în virtutea reformei învățământului, aceștia s-au împărțit în patru, aparținând de-acum unor facultăți diferite. Astfel că a reîntâlnit-o abia în anul al treilea, aparținând aceleiași facultăți. Sub o altă înfățișare însă, creându-i dilema dacă e aceeași persoană sau o simplă asemănare. Își schimbase coafura, adoptând moda părului tăiat scurt, conturul făpturii fizice era mai închegat acum – nu ca efect al trecerii anilor, ci ca o mai pregnantă materializare în spațiu. Ceea ce îl ducea cu gândul la „vedenia" din prima zi universitară era senzația de zvâcnire a mișcărilor, de neastâmpăr al sălbăticiunii. A reconstituit, până la urmă, elementele îndepărtatei zile chiar cu ajutorul ei, al Angelei. El avea în memorie, printre altele, imaginea de flacără, parcă, a cărei evocare o amuză pe ea, căci „flacăra" nu fusese

decât fusta roșie purtată pe atunci. Era impresionată de memoria lui vizual-imaginativă, și i-a mulțumit pentru fidelitatea cu care îi păstra chipul.

Și acum, când se gândea la ea, realității prezente i se suprapunea automat prima imagine, cea de prințesă a ținuturilor exotice. Această mixtură, ținând de propria fantezie, altera oarecum reprezentarea tinerei în conștiința sa, împrumutându-i altă valență. Cântărea, de asemenea, în prețuirea pe care i-o acorda, minuțiozitatea ei de învățăcel sârguincios și care nu semăna cu mania tocilarului, ci indica sârguința caracteristică studentului serios. Ca și dezinvoltura de camarad cu profil intelectual, aflată cumva la granița unei prietenii elevate. Își împrumutau notițele de la cursuri, se consultau asupra lucrărilor individuale, comentau cărți adiacente lecțiilor. Uneori plecau împreună de la cursuri și își prelungeau promenada prin parc sau intrau la un film. După un timp au început și să se sărute, la întâlnire și la despărțire, dar nu ca gest erotic, ci, tot așa, ca ținând de prietenie.

Într-o seară, după ce a condus-o la cămin, Sandu i-a declarat că probabil s-a îndrăgostit de ea. Dar într-un mod puțin hazos punându-i următoarea întrebare:

— Tu ce sfat îmi dai? Angela a izbucnit în râs, l-a sărutat și i-a spus:

— O să ne descurcăm noi, într-un fel. Așa s-a pecetluit între ei iubirea. După aceasta, serile și le petreceau împreună, în parc. Întrucât cantina nu oferea cina, cumpărau chifle de la o simigerie și Angela aducea

câte un pachețel cu unt. Se îmbrățișau și se sărutau, câte unul izbucnind în râs la vreo stângăcie a partenerului. În unele privințe Angela părea o neinițiată, așteptând numai inițiativa partenerului. La un gest erotic al lui, mai îndrăzneț, ea s-a opus, desigur fără vigoare și convingere, dar motivat:

— Mi-e teamă că n-ai să mă mai respecți, a explicat, ceea ce pe Sandu l-a determinat să-i țină o mică disertație de erotică. Deși argumentele lui erau banalități pe care le cunoșteau probabil și copiii, la Angela avură efectul scontat. Se arătă dispusă să-i urmeze sfaturile.

Angela îi spuse într-o zi că are o rudă în București, muncitoare uzinală, locuind într-un cartier mărginaș. Trebuia să-i facă aceleia o vizită și îl rugă s-o însoțească. Bineînțeles că avea să meargă, de altfel era dornic să cunoască și această lume a Capitalei. Luară vreo două tramvaie și apoi se adânciră pe jos în mahalaua bucureșteană. Ruda Angelei locuia într-o curte cu trei mici corpuri de casă, fiecare constând din câte o odaie și o sală. Înăuntru era strâmt și sărăcăcios, de-a dreptul deprimant. În altă alveolă din acestea locuia un cizmar, care se dovedi a fi omul muncitoarei. Bărbatul reprezenta figura tipică a acelui gen de meseriaș: costeliv, famelic, stând toată ziua ghemuit pe un scaun

și cosând la căpute și la tălpi. Ea, la polul opus, era o muiere zdravănă, chiar supraponderală, și cu o carnație păstoasă, de culoare nesănătoasă, ca a celui ce respiră aer viciat. Muncitoarea li-l prezentă pe omul ei care, în semn de respect, își scoase șorțul de piele. Își cerură scuze că trebuiau să se ducă până undeva, și-i rugară să se facă comozi. Lui Sandu îi trecu prin minte că vizita fusese plănuită cu un anumit scop. Probabil, se gândi, Angela înțelesese că în iubirea lor venise timpul și pentru alte lucruri decât chiflele cu unt. Cu toate acestea ea se arătă în continuare rușinoasă și stângace. Asta n-ar fi însemnat nimic, dar se dovedi cumva a fi chiar inaptă pentru actul suprem al dragostei. Angela motivă aparenta ei inaptitudine prin timiditate excesivă, ca și printr-o posibilă imaturitate biologică. La aceasta se adăuga, desigur, conjunctura: locuința sordidă, în care locatarii se puteau întoarce în orice moment.

Acestea fiind „lămurite", își îmbrăcă la loc veșmintele, sugerându-i și lui să procedeze la fel. Chestiunea îl stânjeni nespus pe Sandu. În profunzime, îl contrarie și nemulțumi. Se vedea caraghios, parcă păcălit, în același timp și culpabil, adică neputincios să finalizeze lucrul acela atât de important. Îl mai încuraja, dar și intriga, aerul firesc al Angelei, ce nu părea nici decepționată, nici vinovată, sugerând doar că nu luaseră în calcul inconvenientele unei atare situații și că pentru moment trebuie să se resemneze. La revenire, cam după două ceasuri, ruda Angelei îi cercetă îndelung, cu o insistență parcă de polițist,

sfârşindu-şi ancheta printr-un rictus de respingere a ceva ce nu intra în vederile ei. Recte înţelesese, cel puţin din aspectul patului nedesfăcut, că acolo nu se petrecuse nimic demn de interes.

Pe drumul de întoarcere, Sandu îşi schimbă umoarea. Găsea că judecase lucrurile pripit şi imatur. Nu fusese vorba de un eşec – mai ales pentru el – cum socotise. Dimpotrivă, personal înregistrase o mare victorie: Angela i se devoalase cu totul, într-o maximă intimitate. Se străduiseră ambii, cu bună-credinţă, animaţi de aceleaşi dorinţe, şi prin aceasta fiecare i se încredinţase celuilalt integral, cu trup şi suflet. Ba ajungea să considere, în calculele sale noi, că acele dificultăţi întâmpinate nu-i blocase, nu-i separase, ci îi apropiase total, ca pe doi complici angajaţi într-o colaborare de lungă durată.

Într-o dimineaţă, după ieşirea de la cursuri, cei doi coborau pe bulevard spre Piaţa Universităţii, la braţ. Apoi, spunându-i ceva, ceva afectiv probabil, Sandu îşi petrecu braţul pe după umărul ei şi o strânse uşor, lipind-o de sine. Ea se opri, se întoarse cu faţa spre el şi exclamă:

— Ce crezi că ar zice tata să mă vadă prin Bucureşti, pe marele Bulevard, vârâtă aşa într-un bărbat?

— Tatăl tău e pudibond? voi el să ştie.

— Nu! Nici vorbă.

— Dar are o moralitate severă, nu?

— Moralitatea literaturii clasice engleze, aş zice.

— E profesor de literatură? trase el concluzia.

— Nu, lucrează în sistemul energetic al oraşului. Sandu se gândi că trebuie să fie inginer-electrician, dar nu mai ceru să i se confirme presupunerea.

— Şi ce ar avea de obiectat, Angela?

— Nu ştiu dacă de obiectat, dar nu i-ar veni să creadă ce schimbări s-au petrecut cu fiica lui cea timidă şi ruşinoasă. Poate ar considera şi că, într-un fel, sfidăm opinia publică.

— Dar nu e niciun pericol să ne vadă, nu e aşa?

— Aşa e, râse Angela, şi porniră mai departe, după ce Sandu, instinctiv, îşi mai domoli râvna afectivă.

Pornind de la acest schimb de cuvinte, Sandu luă obiceiul de a cere Angelei aproximări ale modului cum ar recepta şi interpreta tatăl ei cutare sau cutare atitudine a lor, ba şi câte o idee sau opinie privitoare la starea de dragoste pe care o trăiau. Angela nu se sfia să-i dea lămuriri, uneori descriindu-i cu lux de detalii caracterul, temperamentul, sistemul raţional al tatălui ei. Din aceste relatări el trase două concluzii: pe de o parte, că fata îl idolatriza pe tatăl ei şi, pe de alta, că părintele ei e un om complex, raţional, dar şi de mare sensibilitate, cu o formaţie umanistă expresă, de intelectual militant. Involuntar, Sandu îl asemuia – în altă etapă, desigur – cu un personaj de film care l-a impresionat, şi anume, *tatăl* din „Să nu ucizi o pasăre

cântătoare", interpretat de Gregory Peck. Poate nu-l văzuse înalt și arătos ca marele actor american, dar oricum, cu prestanța, persuasiunea și seducția aceluia.

— Ai să-l vezi și ai să te îndrăgostești de el, îl asigura Angela. Când te vei hotărî în privința a ceea ce am discutat, vom merge acolo. Într-un fel sau altul îi cultiva lui Sandu ideea că pentru el acea întâlnire va fi un examen. Al calităților proprii, pe care tatăl ei va fi cel mai indicat să le cuantifice. La rândul ei, nu manifesta încă cine știe ce curiozitate privitor la tatăl și întreaga familie a lui Sandu. Pusese întrebări o dată sau de două ori; se mulțumise cu bruma de informații primite, din care nu reieșea mare lucru. Că tatăl lui era un funcționar mărunt, dacă nu umil, de tribunal, serios, muncitor, exigent cu odrasla sa masculină, mai ales în chestiuni școlare, obsesia lui fiind aceea ca Sandu să termine tot ciclul de învățământ. Că mama sa – ciudat i se păruse faptul că Angela nu se obosea niciodată să aducă vorba și despre mama ei – că aceea prin urmare, era o fată de la țară, foarte harnică și responsabilă față de familie, și că cele două surori sunt fete obișnuite.

Angela îi furnizase sugestii și despre ansamblul familiei ei. Locuința apărea ca o îngrămădire labirintică de odăi, iar frații și surorile un adevărat furnicar de ființe nostime, drăgălașe, încărcate de un enorm umor involuator. Una peste alta, acea lume din îndepărtata Bucovină căpăta, datorită manierei descriptive, nimbul unui sălaș din „O mie și una de nopți".

Sub raport erotic, Angela parcurgea o vizibilă metamorfoză. Când stăteau seara, strâns îmbrățișați pe o bancă în parc, evoca frecvent momentele trăite în odaia muncitoarei. Recunoștea că o obsedează începutul lor de contopire fizică oprit înainte de apogeu. Ea și visa momentul, din fericire pe plan oniric fiind dus până la capăt. Declara că așteptarea realizării în fapt o suportă din ce în ce mai greu reieșind de aici un apel patetic dar înăbușit, pentru deschiderea porților zăvorâte. Era vorba, desigur, de urgentarea căsătoriei, în care vedea nu doar reglementarea oficială a relației, ci însuși pământul făgăduinței, țara descătușării senzoriale. Lui Sandu îi făcea plăcere această presiune psihică la care îl supunea Angela, inducându-i și lui senzația de nerăbdare și supraestimare a viitoarei condiții. Până acolo încât puse la ordinea zilei trecerea la fapte. Din fericire, acest moment coincidea cu o ameliorare a condiției lor materiale. În anul patru găsiră amândoi și nișe slujbe provizorii, prost plătite, dar care îi situa pe o poziție superioară celei de până atunci. În iarnă putură oficia căsătoria (modestă, cu vreo zece colegi, la o bodegă faimoasă în plăcinte, și cu o foarte bună bere la halbă), și închiriară o cameră mobilată în centrul Capitalei.

Toate acestea îi proiectară dintr-o dată în al nouălea cer, permițându-le să petreacă prima lor noapte, de

seara până dimineața, îmbrățișați cu disperare, și cu simțământul că într-adevăr viața li se transformă într-o feerie.

Plecară la Vatra Dornei. După instrucțiunile Angelei, de la gara orașului luară o sanie care, făcând un ocol, îi purtă printre onduleurile, parcă prelungindu-se la infinit, ale obcinelor Bucovinei ninse. Apoi descinseră pe strada – pitică, i se păru lui Sandu – unde locuiau părinții Angelei. Se creă acolo un moment de stânjeneală generală. Tatălui, un bărbat îndesat și adus de spate (părea să aibă o încovoiere profesională), Sandu îi găsi o calitate, aceea de a se estompa. În sensul că nu se plasa în prima linie și slobozea în jurul lui o ușoară ceață. Pe chipul obosit, brăzdat de șanțuri adânci, purta un ciudat surâs feciorelnic, din care dacă ar fi trebuit să emită ceva, neapărat ar fi fost niște versuri școlărești. Mama, o femeie de casă sprintenă, părea că ar avea multe și presante lucruri de spus, dar considera că nu e cazul să o facă. Și ei și copiii trepidau ușor și aceasta lui Sandu i se păru a fi cea mai frumoasă primire. Se așteptase la oarecare aroganță din partea „inginerului energetic" și la o îngăduință nesatisfăcută din aceea a mamei.

Era ora prânzului și găsiră masa pusă. Borșul moldovenesc aburea apetisant și-i îndemna să-și vâre lingurile în secreta lui compoziție. Dar înainte, la îndemnul tatălui, ciocniră păhărelele de țuică tare de nord, care le aprinse gurile și iscă în stomacuri o groapă adâncă. Sandu urmări tehnica de sorbire a

borşului practicată de capul familiei. Nu apropia prea mult lingura de buze, acestea aspirau, de la oarecare distanţă, zeama fierbinte, scoţând un sunet strident, care în sud ştia că poartă numele de sorbecăială şi era evitat. Abia îşi stăpâni râsul în faţa demnităţii, cumva ostentative, cu care personajul executa acest act sonor, ca pe o frumoasă cutumă tradiţională. Omul credea poate că aparţinea moştenirii lăsate de reprezentanţii grandiosului imperiu al Mariei Tereza. După încheierea festinului, când tatăl Angelei trebui să plece la serviciu, reieşi că omul era muncitor manual. Lucra, într-adevăr, în domeniul energetic, dar nu ca inginer sau măcar tehnician, ci ca săpător. Sandu auzea înlăuntrul său un fel de chiot – amestec de veselie, libertate şi jubilaţie ţinută în secret. Nu-l consternase şi nu-l contrariase descoperirea inadvertenţei dintre portretul în acvaforte întocmit de fiica acestui om, şi omul însuşi. Dimpotrivă, găsea în aceasta un haz nespus, ca şi când soţia lui şi-ar fi dezvăluit astfel dexteritatea de a transfigura lumea prin cuvinte. Fără îndoială, nu fusese vorba despre o receptare deformată a informaţiilor ei. De altfel, îşi dădea seama că fata nu pronunţase niciodată termenii pe care îi vehiculase el: de inginer în electricitate, de intelectual umanist militant, de personalitate spirituală complexă, ş.a.m.d. Toate aceste definiţii el le inventase, şi n-avea decât să şi le asume şi corecteze. Fără îndoială însă că ea îi furnizase materia primă, ea crease haloul psihedelic căruia fantezia lui doar i se conforma. Prin toate aceste consideraţiuni întrevedea acum, ca

aparținându-i Angelei, un spirit de mare histrion. Jucase rolul unui iluzionist, creând dintr-un material oarecare adevărate capodopere. Nu putea fi decât felicitată și bănuia că se vor topi de râs amândoi evocând această magie.

Li se repartiză una din alveolele locative aflate în curtea aceea – erau patru, și semănau leit cu cele văzute la muncitoarea din mahalaua bucureșteană. Aceasta în care aveau să stea aparținea sorei mai mici a Angelei, care profesa coafura și-și pregătea cuibul pentru apropiata căsătorie. Se băgară în pat unde Angela își ceru imperios tainul de amor. Doar că în plin joc al declanșării lor senzoriale, cineva intră peste ei, și nu scuzându-se și apoi ieșind, ci căutând minuțios prin dulapuri ceva de trebuință imediată. Sandu nu se uită, dar Angela începu să tușească cu nervozitate, și persoana se văzu nevoită să părăsească teatrul de operațiuni.

— Cine a fost? se văită el.

— Cine? Soru-mea.

— Dar a văzut...

— Dacă e nesimțită... Dă-o încolo, și Angela înnodă la loc firul rupt. Din nou, Sandu simți bufnind în el același râs eliberator care-i dădea, nu știa de ce, o senzație de forță. Culmea, mai veni cineva, din fericire după ce ritualul luase sfârșit. Era chiar mama Angelei. Îi întrebă cum se simt, dar mai mult de formă, fiindcă țelul ei păru a fi altul. Ridică plapuma de pe fiica ei și, cu o voce îndulcită dar nu atât încât să dispară orice asprime, o apostrofă:

— Scoate, tu fată, ăștia de pe tine. Când te-ai băgat în pat cu soțul tău nu trebuie să mai ai nimic. Și se retrase, dojenind-o în glumă cu degetul ridicat. Sandu simți că cercul ce blocase instinctul lui se sparge și hohotul de râs, viguros, tonic, se umple de sonoritate și se desfășoară până la capăt. În același timp avu o revelație: prima lor dragoste totală nu fusese pentru Angela o premieră. Asta îl încântă și mai mult. Pe de o parte, pentru că el se dovedea isteț, pe de alta, fiindcă nevasta lui era, totuși, o femeie adevărată. Era atâta forță vitală în toate acestea! Și atâta putere creatoare în sentimentele feminine ce-l înconjurau!

VICTORIA

Nicanor Boieriu întârzia de fiecare dată, la plecarea din complexul hidrocentralei Victoria, pe esplanada podului de peste fluviu, îmbrățișând cu privirile peisajul pe care îl numea „Noua Facere". Acolo se concentrase de-a lungul ultimilor ani, în forma ei maximă, puterea creativă hărăzită lui de natură. Apele treceau pe drumul lor milenar, în unde frisonând parcă temeri, ca băștinașii în apropierea unui modul lunar coborât să-i supună și să-i dreseze.

Venise aici cu zece ani în urmă, deja consacrat ca om al marilor drenaje acvale. Participase la construirea câtorva baraje de acumulare, fiind recunoscut ca „mână de fier" a îmblânzirii cursurilor de apă, ca misionar al religiei electricității de care depinde noua civilizație.

Fusese angajat, la întâmplare se părea, după terminarea studiilor, cu titulatura de inginer-economist, și inspirația celor ce-l luaseră în primire se dovedise fastă. Lucrurile nu decurseră, desigur, liniar. Integrarea lui în profesie, mai ales în realitatea acestei „faceri", a solicitat nu numai valorificarea cunoștințelor de specialitate, ci scoaterea la iveală a unor virtuți de

care nu fusese conștient. S-a izbit la început de rigorile programului. Acesta ieșea din rutina birocratică a instituțiilor tradiționale, impunând tempoul cerut de „sălbăticia" relației cu natura. S-a simțit aspirat de pulsativul muncii, atât cu automatismul cât și cu neprevăzutul său. Orarul șantierului, sculatea cu noaptea în cap după un somn scurt și dur, în care resursele fizice se recuperau tot atât de brutal precum fuseseră consumate, confortul primitiv de vietate a pădurii și a apelor, masa grosolană, ambianța umană de asprime primitivă – toate acestea au operat în adânc, ștergând semnele educației urbane. La o avertizare francă asupra acestui gen de existență și de întrebuințare publică, cu siguranță ar fi dat înapoi. Dar pătrunzând în el pas cu pas și descoperindu-i logica, necesitatea, s-a trezit adoptându-l cu convingere, devenind chiar susținător și propagandist al lui.

Viața și munca pe șantier nu se derulau exclusiv în virtutea nevoilor cadrului dat. Rezultatele nu se raportau la condițiile și necesitățile fixate din început. Termenele de execuție și finalizare se modificau sub imperiul altor impulsuri ale economiei. Ca și al prejudecăților derivate din așa numita întrecere, în care colectivele se obligau unele pe altele la un ritm ce afecta metabolismul șantierului.

Atât în adolescență, cât și în perioada studenției, Nicanor Boieriu fusese catalogat de ai săi, ca și de prietenii apropiați, drept contemplativ, alunecând chiar spre melancolie. Unii se întrebau cum se va descurca

el în chestiunile complicate ale tehnicii și sistemelor economice, care nu-i stăteau deloc la inimă. În prima tinerețe citise mult, fiind atras în special de beletristică, iar în publicațiile studențești se distinsese prin eseuri conținând reflecții despre natura umană. În introspecțiile despre propria sa natură, se numea pe sine umanist, și n-ai fi zis că, ignorându-și apercepția, își va răsuci destinul în cu totul altă direcție. Motivații de ordin strict materialist l-au determinat să intre la politehnică și apoi să se angajeze în acest domeniu. Viața făcuse din orășeanul reflexiv și sentimental, stăpânit de o ușoară lene intelectuală, un om pragmatic și aspru, mai presus de toate un luptător. Luptător neconcesiv cu impedimentele naturale, cu îndărătnicia și obtuzitatea oamenilor, cu rivali de fond sau constituiți ad-hoc, cu birocrația stupidă și încăpățânată și cu duritatea autorității superioare. Armele lui de luptă erau energia neprecupețită, perseverența inteligentă și bine documentată, minuțiozitatea și realismul.

Încet, încet a căpătat gustul succesului – cel mai teribil stimulent în bătăliile publice. Sigur, nu era vorba de un urcuș constant, din biruință în biruință; uneori opoziția și rivalitatea de care se izbea îl surclasau, dar virtutea pe care și-o însușise era aceea de a nu se resemna, de a nu obosi și ceda, de a reveni și relua ofensiva de la capăt. Din toate acestea a rezultat o faimă, o glorie, hrănind în el monstrul orgoliului – motorul succesului individual și una din pârghiile progresului uman. Sigur, contau și recompensele materiale de care

se bucura, dar esențială era conștiința că lumea crede în el, se bizuie pe capacitatea lui, unii venerându-l în calitate de comandant al lor, ceilalți trimițându-l unde era mai greu, unde succesul era imperativ ca o axiomă.

Recompensa majoră pe care Nicanor Boieriu a primit-o, în plină afirmare a personalității sale profesionale, a fost funcția de director general al hidrocentralei Victoria. În faza de șantier, la puțin timp după începerea construcției, și care i-a adus reputația de protagonist al energeticii românești. Promovarea aceasta, ca recompensă pentru meritele în domeniu, incumba și cea mai împovărătoare răspundere. Cei zece ani de când conduce marea operațiune de pe fluviu, majoritatea consacrați construcției ca atare – încununată cu deplin succes, – apoi exploatării puternicului izvor de energie electrică, reprezintă perioada cea mai tensionată a vieții sale, a unui efort de înaltă competență, numit de unii supraomenesc, și a maximei eficiențe de manager. Anii în care dormea 4-5 ore din 24, în care nu a știut ce e un concediu, un week-end, o oră de destindere nervoasă, de deconectare de la acea pirosferă a muncii colective! Rezultatele obținute au fost proba supremă a excepționalei sale capacități organizatorice, a spiritului novator, a științei de a folosi fiecare dram de inteligență colectivă.

Această alchimie a succesului presupunea, pe măsura rezultatelor, și o serie de renunțări, de pierderi, chiar amputări ale umanului. Asumarea răspunderilor la complexul „Victoria" a coincis cu închegarea

propriei familii. Poate n-a fost coincidență, ci o nouă viziune despre viață și anume, convingerea, impresia mai bine zis, că această condiție, de comandant de lungă perspectivă a unei mari întreprinderi, îi asigură cel puțin stabilitate. Respectiv, posibilitatea de a-și îndeplini datoria de șef al familiei, de soț și de tată. Într-adevăr, Nina, soția sa, i-a dăruit repede un fiu, și apoi la distanță de doi ani, o fiică. Numai că speranța inițială s-a dovedit mult prea optimistă. Nu el a fost în măsură să îndeplinească atribuțiile familiale, organizatorice și educative, ci Nina, o femeie raționalistă, capabilă și dornică să fie factorul de bază al familiei. Nicanor s-a derobat de propriile obligații familiale, fără ca aceasta să producă vreun deranj sau să aibă vreo consecință. Totuși, Nina se vedea neglijată, dacă nu chiar ignorată, de soțul ei. Fiindcă nu obiecta cu acea sâcâială ucigătoare specifică femeilor jignite în căsnicie, nu însemna că nu suferă și că aceasta nu avea o înrâurire asupra atmosferei intime a cuplului. Nu obiecta într-un mod agasant, dar chipul ei frumos se închidea, privirile se întunecau sub un nor greu și rece, veselia se stingea în sufletul ei. Petrecea nopți întregi singură, așteptându-l fie până la miezul nopții, fie până în zori, adormind cu inima înăcrită de singurătate, ca o ființă uitată în năzuințele ei cele mai fierbinți. Copilașii nu expuneau nici ei o mină supărată, dar îl priveau lung în cele câteva minute pe care li le putea dărui tatăl lor, și brațele uneori întinse cu ardoare rămâneau să strângă numai aerul. Iar mai târziu, când îl petreceau la ieșirea din casă, ca pe cineva

plecat spre alte tărâmuri, însoțit de dorul și așteptările lor neîmplinite, o întrebau pe mamă de ce tatăl lor e mereu absent. Într-o noapte, probabil în încercarea de a-și justifica această vinovăție față de ai lui, i-a spus Ninei că în timpul anilor de „muncă silnică" de la Victoria a uitat până și de sine.

— Nu poți uita de tine, Nicanor. Tot ce faci e făcut de sinele tău, nu?

— Tu crezi că sinele e un „făcător" și atâta tot?

— Nu, dar în principal! Și mai ce este el?

— Cuprinde tot ce gândim și simțim, Nina.

— Da... confirmă reflectând, parcă cu gândul în altă parte. Și cum să uiți atunci?

— Pentru că atunci sinele se umple de altceva. De miile de chestiuni ale fiecărei zile cerute de construcție, de funcționare, de oameni, de minister, de... pot să enumăr la infinit.

— Și din cauza asta, tu...

— Din cauza asta sinele se reduce la schemă. Pe primul plan trec treburile presante. Se ajunge în situația descrisă de tine, când sinele, în calitate exclusivă de „făcător", obturează restul gândirii și simțirii.

— Poți să-mi dai un exemplu?

— Când vin la miezul nopții de la muncă mintea îmi huruie de probleme. De aceea pierde din vedere nevoia mea de a mă bucura de prezența ta, de trupul și sufletul tău. Nu știu cum să adorm mai repede. Mă transform într-un automat. Iubirea pentru tine există în mine, dar nu se exprimă, nu-și cere drepturile, nu se împlinește.

Nina și-a culcat obrazul pe pieptul lui. Înțelegea sensul noțiunii de uitare de sine. Și mai mult. Cât de dramatică e această pierdere. Nicanor continuă.

— Privesc panorama hidrocentralei. Îmi atrage atenția fiecare colț, dar în mod pragmatic. Dacă totul e bine întocmit, dacă nu trebuie îmbunătățit ceva... Pierd din vedere frumusețea fluviului, fiindcă aceasta nu e de trebuință. Și când mă duc în munți cu o treabă, nu mai mă farmecă splendoarea crestelor înzăpezite. În cap tronează numai „necesitatea" și „utilitatea".

— Dar asta nu doar ție ți se întâmplă. Un om e frământat că nu și-a plătit nu știu ce datorie. Trece prin munții ăia întrebându-se de unde să facă rost de bani.

— Așa e, dar după ce plătește devine iar apt să vadă frumusețea naturii. Pe când pe mine mă asaltează permanent noianul de probleme. Citeam în tinerețe și asta îmi hrănea spiritul. Nu mai am timp să citesc și fără să-mi dau seama, sufletul suferă de subnutriție.

— Înțeleg ce spui.

— Uiți și de ce ai nevoie să citești. Asta înseamnă că uiți de tine. La fel e și în privința meditației filosofice. Sau a senzațiilor ce te definesc fundamental ca om. Sau a sentimentelor...

— Și atunci, Nicanor, cum să procedăm cu „munca silnică"? Cine să o facă?

— Cine? Oamenii de sacrificiu! De-alde mine. Lumea modernă are sacrificații ei. Cei ce poartă crucea misiunilor sociale. Fără asta ar mai exista progres?

Nina n-a mai insistat. Rezulta că și ei îi revine o sarcină. De a-i atrage atenția lui Nicanor asupra

momentelor de risc. Și de a mai alunga, pe cât se putea, roiul de preocupări ce-l făceau inapt, de pildă, să o iubească pe ea.

De altfel, Nicanor mai era asaltat și de întrebările pe care i le punea vârsta. Începea să-l obsedeze tema timpului. Impresia că n-a înțeles acest component al Universului. N-a știut cum să facă și cu acesta corp comun. I se contura în minte ideea unei cronofagii, a consumării timpului dat lui ca om, irațional.

Împlinise 45 de ani. De 20 de ani lucra în energetică și de 10 ani la complexul „Victoria". Începea să-l obsedeze ideea că n-a știut și nu știe să-și gestioneze zestrea genetică de timp. Auzindu-l murmurând împotriva acestei nepriceperi, Nina l-a contrazis.

— Nu ești îndreptățit să te vaieți, tocmai tu, Nicanor. Care te culci după miezul nopții și te scoli când se luminează. Ce-ai fi putut face mai mult? Să nu dormi deloc?

— Nu, nu în sensul acesta. Ne înfruptăm din timp de parcă ar fi aerul din jur. Infinit. Chiar programul ăsta al meu, pe care tu îl apreciezi, o dovedește. Nu se întrevede aici mentalitatea risipitoare, neînțelegerea finitudinii și prețului timpului?

— Cum finitudinii? Prețul înțeleg, dar ca durată e chiar infinit.

— Pentru mine, ca om vorbesc. Natura ființei mele nu dispune de mai mult de 70-80 de ani. Dar majoritatea oamenilor mor mai devreme. Datorită bolilor, accidentelor etc. Iar durata vieții e nu numai

scurtă, ci și imprevizibilă. Viața din tine se poate opri dintr-un moment în altul. Și atunci de ce o risipești?

— Dar n-o risipești, Nicanor. Cel puțin tu. Consumi timpul tău cu un scop.

— Dar nu ești conștient clipă de clipă, în timp ce-l „consacri", de faptul că iei dintr-un depozit personal strict limitat, apropiindu-te mereu de sfârșitul lui.

— Și ar fi ceva de făcut aici?

— Bineînțeles. Să conștientizezi acest proces. Să realizezi ce preț extraordinar are pentru tine această zestre, fiecare secvență a ei. Și că orice oră dai, o dai din viața proprie. Și să-ți pui problema dacă merită, dacă nu e prea mult, dacă nu risipești. Căci noi risipim, Nina, aruncăm monezile acestea ale timpului ca niște nababi iresponsabili. Iluzionându-ne că avem de unde, că ce ne stă în față ca timp, este incalculabil.

— Da, dar discernământul acesta nu depinde numai de tine.

— Ai perfectă dreptate. Mă cheamă la minister la o ședință, mult prea lungă pentru conținutul ei. Apoi mă cheamă la județ pentru o similară ședință. Ba pentru două – și la județ și la municipiu. Toate acestea îmi mănâncă trei zile, când n-ar trebui să însumeze decât trei ore. Disprețul pentru timpul meu este instituționalizat. Ar trebui să atac instituțiile ca să-mi apăr timpul. Dar depinde și de mine. Primesc, la cererea lui, un palavragiu care-mi mănâncă o oră, în loc de 5 minute. Țin o ședință și vorbesc acolo 20 de inși, câte un sfert de oră fiecare – asta însemnând 5 ore,

aproape o zi de muncă – și eu îi tolerez pentru a nu se spune că sunt nedemocratic. Și așa mai departe...

De acolo, de sus, de la punctul de observație al esplanadei podului de trecere, Nicanor ajungea întotdeauna la întrebarea: „Cât vor dura toate acestea?", ea nevizând însă propriu-zis hidrocentrala, ci mai mult pe sine însuși. Viitorul „Victoriei" nu ar putea fi pus la îndoială, dar numele său, legat de această construcție, da. La prima vedere acestea două ar fi legate una de alta indisolubil, așa cum a fost în timpul construcției și apoi funcționând sub conducerea sa. Dar Nicanor știa cum merg lucrurile în realitate. Nu se mai obișnuia să se pună pe zidurile unor atare edificii plăcuțe cu numele arhitecților și constructorilor, cu atât mai puțin ale cadrelor de conducere. Astfel că, după un timp destul de scurt, aceste nume se uită. Se schimbă cadrele, se schimbă personalul, vin noi generații... Asemenea amănunte, mai ales numele predecesorilor, nu mai prezintă interes. Se integrează colosului care-și trăiește propriul destin, și cel mult construcția este atribuită propagandistic regimului în timpul căruia s-a născut. Ca urmare, la întrebarea ce și cât va dăinui, cu trimitere spre propria persoană, nu era nimic de spus. Orgoliul ctitorului cădea în afara respectivei ecuații.

Gloria sa, dacă așa ceva se crease pe parcurs, se spulberă mai repede decât cea a vedetelor scenei ori

sporturilor. Cine nu știe că nimic nu e mai efemer decât gloria – fenomen public ce exprimă incantația de moment a contemporanilor, măguliți de prestația altui contemporan. Bineînțeles, munca și creația artiștilor, atleților, inginerilor, constructorilor se varsă în patrimoniul național, dă substanța temeliei materiale și spirituale a țării, și dacă ești un om modest și generos, e destul să știi că dăinui în osuarul imaginativ al creatorilor de valori.

De aici Nicanor glisa spre ceea ce începea să devină o preocupare și anume, răspunsul la întrebarea: Ce va fi după acest „Apogeu"? Mai poate el susține un nou „heirup"? Surâdea cu o ironie îngăduitoare. Se considera în plină maturitate, pe un pisc al forței creatoare, cu toate valențele umane afirmate (dovedite, nu presupuse). Îl bântuia, totuși, îndoiala că ar mai putea lua de la capăt o campanie ca cea necesitată de „Victoria". Și nu atât sub raportul resurselor fizice, și cu atât mai puțin al capacităților profesionale, ci al altei categorii umane, pe care nu îi era ușor să o definească. O intuia.

Din punct de vedere moral se vedea motivat. Și edificat asupra a ceea ce reprezintă succesul în ordinea aspirațiilor și trăirilor omenești. Considera succesul o plenitudine a realizării oamenilor înzestrați, acea înălțime de pe care o personalitate capătă recunoașterea societății, considerația și admirația semenilor, recompensa forurilor ce oficializează meritele. Succesul este o instituție a societății, pandant al instituției progresului. Omul de succes face legătura osmotică între cauză și efect în orice

civilizație. Dar Nicanor Boieriu auzea acum în sine un sunet asemănător tonului venit dinspre vechile școli filosofice. Ca stoicismul, de pildă. Exprimând acea stare de spirit opusă entuziasmului, exploziilor de energie umană, nebuniei întrebuințării totale a individului – și pe care el o trăise deja. Sunetul acesta îl punea pe gânduri, strecurându-i îndoiala că trecuta pasiune se mai poate reitera în ființa sa. Nu era vorba de frigul adus de aripa bătrâneții, mai avea la dispoziție destui ani până la pensie. Noțiunea trebuia înțeleasă nu în accepțiunea de conservatorism și resemnare într-o expectativă apatică, stearpă, parazitară. Ci într-un sens greu de clasificat, de așa-zisă înțelepciune, care contrazice exuberanța, considerând-o naivă, infantilă, bazată pe iluzie. Foșnea în sine tristețea acestei înțelepciuni ridicată deasupra categoriei succesului, dintr-o dată pălind, rușinându-se în fața adevărurilor ascunse și labile. Nicanor înclina să devină sceptic, punând marile cauze sub lupa unei anumite zădărnicii sociale, derivând din cea biblică.

Oare asta voia să afle matadorul construcțiilor, privind în înserare pereții groși ai hidrocentralei, apa mineralizată de asfințit și acea electrizată zbatere în adânc a fluviului? Dacă mai are el ceva de îngropat într-o nouă zidire, de măreția acesteia aflată sub privirile sale? Căci el nu-și îngropase soțioara, ca meșterul Manole, ci pe una din ipostazele propriului destin. Acum se întreba dacă a mai rămas ceva de îngropat din entitatea sa spirituală... Sau a venit timpul să se consacre altui gen de proiect, mai potrivit firii sale, vârstei și resurselor umane încă nefolosite?

DEŞI TÂRZIU...

La adunarea de la începutul anului şcolar, domnul profesor Cosmescu, aflat printre cei vreo 20 de membri ai „prezidiului", asculta dările de seamă cu placidă resemnare. Veteranii învăţământului liceal bucureştean, printre care se număra, îi furnizau rutiniera certitudine ce-l ajutase să suporte vicisitudinile profesiei într-un regim şcolar atât de labil. Fără această mediocritate, solidă în stabilitatea ei, ar fi clacat. La rândul lor, colegii tineri îi puneau pe chipul sever un surâs trist, fiindcă aşa-zisa intransigenţă din discursul lor o găsea zadarnică. Nu-l încânta nici blazarea arogantă a celor câţiva „inteligenţi", căzuţi parcă de pe altă planetă. Îl descuraja cel mai mult grosul participanţilor, corpul adaptabililor la o epocă în care învăţământul devenea ghişeu de livrat diplome contra cost.

Cu această ocazie, pentru prima dată se simţea dornic să smulgă, cu penseta privirilor, din rândurile adunării, colegele, examinându-le nu în raport de criterii şi considerente profesionale, ci exclusiv în calitatea lor de femei. Domnul Cosmescu se vedea antrenat într-un inedit proces psihico-moral – de altfel foarte

plăcut în substanța lui – de mare curiozitate față de sexul frumos. O noutate radicală în viața destul de lineară, dedicată în principal științelor istorice, muncii la catedră, preocupărilor intelectuale. Pe soția sa o considerase suficientă pentru satisfacerea apetenței față de feminitate – atât la modul general cât și la cel particular. Doamna Liguria decedase însă cu cinci ani în urmă, lăsând în viața domnului Cosmescu un spațiu uscat – ca un crâng desfrunzit, clătinat de vânturi reci. Își consacrase zilele, în acest răstimp, deplângerii celei care-i menținuse, peste 30 de ani, o presupusă vitalitate masculină. Acum însă, stabilitatea oportunităților i se răsturna într-un tempo uimitor de alert. Descoperea că lumea feminină reprezintă un rezervor de factori ai resuscitării, nici măcar ascuns, cerând doar îndepărtarea unei pânze de pe ochi. Pe care o avusese el, obturându-i vizibilitatea.

Remarca fascinanta diversitate a tipologiei feminine, ca formă trupească, fizionomică, dar și de caracter, temperament, profil psiho-volițional. Caracteristici pe care optica sa de o viață le îngrămădise într-o unică definiția globală, într-un prototip nediferențiat. Aproape îl speria cecitatea de care suferise și care, înțelegea acum, îi pricinuise o gravă reducție a vieții. Resimțea golul, pe care crezuse că l-a lăsat Liguria, ca ceva mult mai grav, respectiv o desprindere absurdă de însuși trunchiul umanității, o sărăcire tristă și penibilă a izvoarelor sale vitale. În lipsa unei experiențe concrete a relației cu această mare jumătate a lumii, imaginația sa,

ajunsă deodată într-o fază exploziv-creativă, îi oferea o fabulație în care erou principal se insinua femeia.

În această viziune lua acum domnul profesor Cosmescu în considerare colegele prezente în sala de conferințe. Pe unele din ele le cunoștea din timpul facultății. Observarea lor îi oferea anumite revelații, căci la înlăturarea pojghiței subțiri de pe rutina gândirii sale, găsea acum alte virtuți. Cât le privește pe cele mai noi, cu care nu avusese de-a face, acestea îi apăreau ca niște cărți deschise, în care putea citi paragrafe relevante.

Avea și domnul Cosmescu un speech în buzunarul de la piept, când președintele prezidiului îl chemă „la bară". Uită de el sau îl ignoră cu bună știință. Vorbi liber despre cu totul altceva decât își propusese, accentul căzând pe ideile care îl frământau. Creionă un crochiu al dascălului ascetic, cel care, uitând de materialul uman pe care îl modelează, cultivă teoretic virtuțile austerității, mirându-se apoi că acestea nu stârnesc entuziasm printre adolescenți. „Asemenea propagandiști simt nevoia să treacă la atacul abuzurilor epicureice, dar nu prin comparație cu epicureismul superior, ci prin anatemă, ceea ce strică orice relație cu tineretul." Se folosi și de câteva glume, care smulseră sălii nu numai râsete, ci și aplauze.

***

În cancelaria liceului unde îndeplinea funcția de director, sexul frumos ocupa mai bine de jumătate din corpul profesoral. Înainte de a începe noul an, dascălii

se mai întâlniră in corpore și domnul Cosmescu observă, cu anumite antene trezite, o ușoară, ba chiar pronunțată afabilitate din partea doamnelor față de persoana sa. Reflectă asupra acestei schimbări de umoare, neînțelegându-se prin aceasta că până atunci ele îl antipatizau, ci că erau mai reticente, impunându-și o oarecare sobrietate. Constata că circulă printre oameni nu numai informații certe despre semenii lor, ci și o anumită intuiție, cu valoarea de cunoaștere nu mai mică. Această idee putu s-o aprofundeze în perioada următoare, cu mențiunea că intuiția femeilor era mai subtilă decât a sexului opus.

La câteva zile după cele relatate, profesorul Cosmescu primi vizita unei profesoare de engleză, fostă însoțitoare și translatoare a unei delegații române în Scoția. Cu acel prilej se cunoscuseră mai bine și se împrieteniseră. Janina, cum o chema, îi făcuse o curte înfocată acolo, în străinătate, și numai arta lui de a da totul pe glumă evitase o încurcătură zdravănă între cei doi. Acum venise cu o trenă de seninătate primăvăratică (nu de toamnă gravă și melancolică, cum era afară) și se vedea că e hotărâtă să reia lucrurile de unde fuseseră lăsate. Cert, Janina nu se resemnase, dimpotrivă, îl inclusese în planurile ei de viitor. I-a adus o crizantemă de un roșu aprins și un baton de

ciocolată, iar la primirea în ușa biroului s-a înălțat pe vârfuri și l-a sărutat pe gură, ca și când ce-și dorise atunci, în Scoția, se împlinea. Ei fiind legați, nu e așa, definitiv, de... palpitante antecedente abstracte. Vorbiră o mulțime despre călătoria respectivă care, după cum spunea Janina, pentru ea avea o inubliabilă valoare sentimentală. Trecând la actualitate, relată o lungă poveste cu mama ei, internată în spital, și care o rugase ca, în lipsă, să locuiască în apartamentul ei supus unor presiuni privind faimoasa retrocedare. Îi dădu un bilet cu adresa respectivă, în speranța că-i va face o vizită – cel puțin de curtoazie, specifică – și la plecare îl îmbrățișă, reamintindu-i că-l așteaptă. Ce mai spunea nu mai înregistră Liviu, căci îmbrățișarea îi luă acestuia acuitatea simțului de observație. Femeia purta o rochie de mătase lipită pe corp, reliefându-i protuberanțele carnale și oferindu-le cu destinație precisă și apel presant.

A doua zi Janina telefonă, rugându-l să fixeze ora la care să-l aștepte, aceasta având pentru ea o anumită importanță de care-i va vorbi. Luat repede, domnul Cosmescu se conformă imperativului și a doua zi, la ora 15 p.m., se înființă la adresa cu pricina. Janina îl aștepta într-o rochie de casă (sau poate cămașă de noapte), largă și foarte scurtă, cum văzuse prin filmele americane, îmbrățișarea având de data aceasta caracteristica senzorială a unui început de act erotic. De la aceasta și până la ce urmă, Liviu nu mai trebui să facă nici măcar un pas, aflându-se chiar în miezul fuzionării

anatomice. Janina primea clipă de clipă confirmările uluielii admirativ-extatice în care-l aruncase pe bărbat, ceea ce o stimulă să ducă la bun sfârșit unul dintre cele mai perfecționate programe ale ei. Într-adevăr, domnul Cosmescu se afla pe culmile încântării și orgoliului, admirând nu doar femeia ci și resursele nebănuite ale bărbatului ce era, și care până la cei 57 de ani ai lui ținuse în secret esența propriei ființe.

Probabil că ar fi fost definitiv cucerit, ducând la împlinirea cine știe cărui proiect al Janinei dacă aceasta, devenind prea sigură pe farmecele ei, nu ar fi comis o primă (și ultimă) gafă de manipulare. Se odihneau pe salteaua așezată direct pe parchet, digerând uriașa cantitate de senzații îngurgitate de sistemele lor fizic și vegetativ nervos, când ea deschise un nou capitol al nuvelei în curs de a se scrie. Povesti cum escrocii pun la cale deposedarea de apartament a mamei ei, și cum administrația blocului, complice cu ei, i-a dat chiar astăzi ultimatum pentru plata restanțelor la întreținere. Nu voi să indice cifra, subliniind cât e de încurcată, căci azi după amiază ratase și ultima posibilitate de a obține un împrumut. Domnul Cosmescu își scoase portofelul și-i oferi tot ce avea acolo: două bancnote de câte 500 de lei. Ea luă banii, simulând un efort de conștiință uriaș, ca un arhanghel în luptă cu forțele răului. Pe loc, sub impulsul unei generozități augmentate desigur de amorul pe care abia îl trăise, bărbatul văzuse gestul său ca pe ceva perfect firesc. Doar că faptele au metabolismul lor, desfăcându-și succesivele aspecte ca o ceapă, de exemplu, foile. Ajuns acasă, Liviu primi telefonul femeii

abia lăsată din brațe, care îi reproșa tocmai actul de solidaritate civică pe care îl săvârșise.

— Am vrut să fug după tine și să-ți dau banii înapoi. Nu pot suporta ideea că m-ai plătit pentru ora aceea de amor. Și cu un asemenea tarif, care nici la un hotel de cinci stele nu se obișnuiește. Apoi am vrut să ți-i arunc pe fereastră, dar plecaseși. Am să ți-i returnez, să nu crezi că am să las lucrurile așa. Această tiradă l-a dezmeticit pe profesorul Cosmescu. Decripta tehnica rudimentară de a imputa partenerului urâciunile gândite și săvârșite de ea înseși. Firește, relația s-a rupt înainte de a se înnoda indestructibil și omul nostru a conchis că nu va ști niciodată dacă acest aberant deznodământ îi fusese nefavorabil sau, dimpotrivă, îl scăpase de consecințe nefaste. Incidentul ridica în fața sa și chestiunea relativității lucrurilor. Întrezărise o nesperată pătrundere în mirificul univers feminin, de care recenta criză mentală și senzorială îl făcuse conștient. Numai că optica ce i se insinuase risca să fie una nerealistă. Se scutura acum de idilism. Primise o lecție, și chiar la timp. Totul pe lumea aceasta vedea că are două fețe. Bucuria aparține numai unui obraz. Ca în cazul lui Ianus. Dar nu trebuia să cadă nici în blazare. Să facă uz de discernământ, acceptând principial imperfecțiunea.

***

Liceul domnului Cosmescu avea o clasă facultativă de sport, la care preda doamna Cipros, o grecoaică

aparținând în prima tinerețe topului de zece din atletismul feminin. Biroul profesoarei era împodobit cu trofee câștigate în importante competiții de sărituri la înălțime. Peste tot, prin fotografii, trupul ei de unu și optzeci, cu picioare ce nu știai unde se sfârșesc, trecea cu o mișcare iute și grațioasă peste bara fatală, pe care o învingea. Avea o îngrijită educație familială și o bine supravegheată instrucție culturală. Soțul, om de afaceri, era mereu reținut de treburi în țara de origine, iar despre ea se spunea că beneficiază în cuplul marital de o libertate demnă de invidiat. În relațiile oficiale cu directorul școlii arbora o rigoare impecabilă, dar în care acestuia i se părea că remarcă, uneori, ironie, ca și când ar fi știut despre el și lucruri inavuabile. Cosmescu nu-și bătea capul să descifreze aici vreun substrat, nefiind sigur că există, dar și dacă ar fi fost, putea constitui doar o ciudățenie a femeii. Astăzi doamna Cipros își anunță șeful că după amiaza are loc, în sala de sport, selecția pentru clasa facultativă a noului an, și îl invită să asiste, ca și în anii precedenți.

Candidații – băieți și fete, în frunte cu fosta săritoare la bară – purtau costume de sport: maiou, șort, chiloți elastici, adidași – alcătuind un tablou vivace al tinereții. În timpul desfășurării probelor, profesoara de sport se implica, oferind un model pentru execuții sau corectând mișcările nereușite, astfel că ea nu-i putu ține companie directorului. La un moment dat, sesizând probabil o anumită impacientare a acestuia, dădu pauză, în timpul căreia îl conduse pe șef în odaia alăturată, unde își avea biroul și unde își puse pe umeri

un halat. Directorul nu prea știa ce să discute. Fosta sportivă etala o epidermă ce îi atrăgea privirile într-un mod greu de stăpânit. Pielea femeii avea o paloare de fildeș vechi și parcă o voce (lipsită de sonoritate) îi invita palma să încerce netezimea ei alunecoasă și mângâietoare. O întrebă dacă se mai antrenează la sală, întrucât din punct de vedere fizic e încă în formă, gata să concureze prin capitalele Europei. Femeia avea un râs gâlgâitor, ca un joc de castane de toamnă sub lăbuțele veveriței. În plus sugera o tendință nedisimulată de a se dispensa de halatul, care și așa, nu-i acoperea decât umerii și spatele. Mărturisi că, deși se menținea, e drept, în formă, preocuparea ei principală e acum nu sportul, ci nevoia existențială de companie, mai exact de fuziune vibrantă, de ordin senzorial, cu o ființă de sex opus. El oscilă între a se mira și „a înțelege", căci îi părea stranie această asemănare izbitoare a stărilor lor de spirit. Învinse „înțelegerea", ceea ce ei îi smulse un molatic strigăt de satisfacție, ca și când ar fi câștigat la o primă săritură. Defini astfel sensul bucuriei ei:

— Întotdeauna am intuit că, în anumite privințe, alcătuirea noastră (și arătă spre el și spre ea) psihico-senzorială se aseamănă. Sunt fericită că simțiți și gândiți la fel. Apoi, schimbând tonul, devenind practică: dacă vă face plăcere, vă conduc într-o zi la sală, unde aș putea chiar, pentru dumneavoastră personal, să evoluez. El deveni deodată îngrozitor de îndrăzneț:

— Mi-ar plăcea, dragă Cipros, să te văd evoluând, dar pe alt plan, și într-un cadru mai puțin frenatoriu decât sala publică.

— Atunci, într-una privată? râse ea. Nu văd nici un impediment, declară ritos. Și să știți, prietenii îmi spun Sapho?

— Da? Ai făcut poezie cândva? se interesă. Dar bănui că, probabil, prietenii aceia aveau în vedere, botezând-o astfel, nu latura lirică a personajului antic, ci pe cealaltă, la fel de faimoasă. Ea zâmbi, confirmând parcă ambele ipoteze.

— Mâine suntem în week-end, îi aminti. Treceți pe la mine și aranjăm ceva în sensul acesta. De acord? În cursul dimineții, la orice oră, și îi dădu o carte de vizită luată de pe birou. Acum trebuie să mă duc la copiii aceia, și se ridică. El o imită și atunci Sapho lepădă halatul cu o mișcare iute, decisă și în costumul de sport, se lipi de el. Străbătut de un curent electric, profesorul o strânse la piept cu impresia că se prăbușește peste ea. Pielea ei mătăsoasă, calmă, de fildeș vechi, emitea o temperatură odihnitoare, în care el găsi și antidotul furtunii ce-l cuprinsese.

A doua zi, după un îndelung ritual al toaletei, se înființă la Sapho acasă. O găsi într-un trening verde, consonând cu părul ei auriu, împletit într-o coadă groasă, ca o coroană din spice de grâu atunci secerate. Apartamentul dintr-un bloc privat nou, era o hărăbaie în care nu-ți dădeai seama unde sunt livingul, sufrageria, bucătăria și cine știe ce altceva. Îl conduse pe terasă, un spațiu care compensa neajunsurile constatate. Decorată cu vase și plante având frunze cornoase și mari, terasa îmbia la odihnă, reflexivitate și visare. Sapho îl invită să

ia loc, și aduse, fără grabă, câte o cafea aburindă și apă rece. Se așeză și ea.

— Nu-ți ofer alcool, nu e recomandabil în atare situații, cel mai bine e ca în momentele frumoase să rămâi lucid. Nu știu dacă și tu gândești la fel... El râse, dar nu de acest raționament, ci bucurându-l faptul că Sapho începuse să-l tutuiască. Era și timpul. Se instala astfel o lejeritate, începutul intimității la care aspira. De altfel, continuă ea, bărbații versați au o motivație și mai solidă, pe care nu trebuie să ți-o furnizez eu...

— Bineînțeles, o liniști el. Dar observ că ești foarte calculată. Știam că voi, blondele, sunteți inefabile și... evanescente. Și pentru că ea părea nedumerită, adăugă. În sensul că ieșiți din scenă estompându-vă, nu rămâneți acolo pentru a pune la punct toate detaliile...

— A, în sensul acesta... Da, poate că eu fac excepție. Dar la sportul meu, victoria depinde de centimetri. Așa că...

— Nu e cazul, Sapho, zâmbi el. Nu suntem la manifestare sportivă.

— Ai făcut bine că mi-ai atras atenția.

Aceste cuvinte îl făcură circumspect.

Sorbiră din cafea, își răsturnară capetele pe șezlonguri. Acestea îi țineau însă cumva în captivitate, în sensul că nu le permiteau să se apropie. Dându-și probabil seama că nu răspund cerințelor momentului, sportiva luă ceștile (el își zise că operațiunea respectivă nu prezenta nici o urgență, nu se impunea prin nimic) și dispăru în hărăbaia ei locativă. Nu trecu mult și

directorul se auzi strigat. Își ciuli urechile pentru că nu înțelegea cu ce apelativ. Își dădu seama că, necunoscându-i numele familial, colega inventa ceva. Dar nu mai așteptă să descifreze formula folosită și se ridică, îndreptându-se spre locul de unde venea vocea. Astfel, se trezi pătrunzând în dormitor unde, pe patul dublu, pe un cearceaf roșu ca focul, se-lăfăia ca un Ecce Homo așezat la orizontal, trupul gol al sportivei. Imaginea i se păru de o mare frumusețe artistică și fără cel mai mărunt accent obscen. Erotismul, expurgat de orice vulgaritate, îl conține și îl susține, se gândi, atât arta, cât și sportul. Trupul omului nu are în sine nici un element scabros, nu ascunde nici o imagine dezgustătoare, doar că trebuie să i se atribuie altceva decât prejudecățile ce au născocit pornografia. Când infuzezi fizicului uman conceptul hidoșeniei sau imoralității, el nu mai poate supraviețui în puritatea anatomică genuină, depinzând total de veșminte.

— Ce faci, dragul meu, mă lași să te aștept? scânci Sapho. Credeam că vei fi cel mai grăbit. El nu reacționă la apel. Se așeză pe marginea patului și întinse palma spre făptura înaltă, cu picioare lungi, cu sâni și coapse proporționate, toate trecute, cum se vedea, prin strungul sportului.

— Scuză-mă Sapho, dar ești atât de nouă pentru mine! Tabloul pe care mi l-ai oferit – parcă aranjat de cel mai subtil fotograf – spune atât de mult, și de profund, și de frumos... M-a furat contemplația. Sapho zâmbi, dar palma ei cu degetele răschiate, clipocind prin aer,

îl chema fără întârziere. Astfel că directorul renunță la expectativa estetică și se conformă...

Câteva săptămâni se întâlniră în fiecare week-end, petrecând mai multe ore în patul roșu, unde profesorul celebra, în pofida nevoii de operativitate a lui Sapho, Ecce Homo-ul feminin. Iubea imaginea aceasta și se împărtășea din ea ca dintr-un psalm aparținând regelui David; ar fi încremenit contemplând-o, descifrând în ea arta viului, perfecțiunea divină. Dar fără să vrea, începu să intre și în secretele divei, acestea nefiind păzite cu strășnicie. Ba dimpotrivă, Sapho nu numai că nu-și zăvora tainele de alcov, dar se și mândrea cu ele, vădind că nu le consideră taine, ci un fel de alte trofee, dobândite într-o sferă a virtuților asemănătoare cu săritura la înălțime. Astfel, îi puse la dispoziție noului iubit un album „secret" cu fotografii ale „foștilor prieteni" (din care unii rămâneau, cum află, mereu actuali). Răsfoi albumul încercând să fixeze categoria căreia îi aparțineau „adoratorii". Sportivi (unii fotografiați în costumul de sală), dascăli, ofițeri, oameni de afaceri...

— Așa mulți ai recoltat, Sapho? Ai avut timp?

— Nu de timp mă plâng eu...

— De rezistență? În aceasta stă, se pare, în principal, gloria ta, nu?

— Poate. Sportul mi-a dezvoltat această virtute, necesară de fapt în tot ce întreprindem.

— Ai reușit, deci, să ridici și amorul la performanțele din sport. (Nu aceasta era expresia gândirii lui, făcea uz de un vicleșug pentru a obține „mărturisiri complete"). Ea era însă destul de inteligentă ca să nu se lase păcălită.

— Nu știu cu ce semnificație folosești această comparație. Crezi că e urât să ajungi și în amor la performanțe? Te-aș contrazice. Sunt de acord că amorul ține și de spirit. Dar în aceeași măsură, poate și mai mare, de fizic. Unii clachează la o probă, alții la cealaltă. N-ai cunoscut femei a căror stângăcie poate tăia cheful oricărui bărbat normal? E valabilă și situația inversă. Eu am avut de-a face cu astfel de pramatii. Nu știu de ce îmi face impresia că tu n-ai luat în considerare aspectul calitativ al relației erotice. Poate te contrariază numărul amorezilor mei. Nu a fost și nu e vorba de o obsesie numerică. Ci de diversitatea ființelor care te atrag, și de aspirația cunoașterii *partenerului* în cât mai multe ipostaze. Nu pretind să ai aceeași aspirație, doar să o înțelegi pe a mea.

— Ceva nu înțeleg, totuși. Nu ți s-a întâmplat niciodată să iubești cu adevărat un bărbat?

— Ba da, bineînțeles. Chiar acum, în relația cu tine, a apărut și componenta sentimentală. Dar una e una, și alta e alta.

— Prin urmare, nici ființa de care ești îndrăgostită nu ți-e suficientă, sub raport erotic.

— Întrebarea ta nu e ușoară. Mulțumește-te însă cu afirmația că aceasta e firea mea. Și dacă un bărbat mă va iubi, nu se va supăra.

Profesorul Cosmescu nu s-a simțit mulțumit cu explicația dată; și chiar dacă în el se înfiripa același sentiment ca în Sapho, ba tocmai de aceea, s-a „supărat". Fără a-și da pe față nemulțumirile, a stopat contemplația splendidului Ecce Homo.

***

Ce reținuse profesorul din recentele experiențe? În primul rând că femeile intuiseră spontan schimbările produse în conștiința și senzualitatea lui. De ce de-a lungul vieții nu făcuse obiectul unor atacuri insistente, de lungă durată ale persoanelor de sex feminin din cercul cunoștințelor? Ceva în fizionomia lui, în vocea, gestica, privirea etc. le avertizase că personajul nu e copt pentru flirturi și idile, cu atât mai puțin pentru pasiuni extreme. Ca atare îl lăsaseră în pace. Nu este acesta un al șaselea simț? Și nu tot el le determinase să-și schimbe tactica, imediat ce pe tabloul de comandă al minții sale apăruseră noile impulsuri? Fantezia lui avusese lacune, firește, nu-l pregătise pentru toată gama de particularități ale acestui nou idol. Descoperirile recente aveau să-i schimbe din nou reprezentările? Dimpotrivă, ele îi atrăgeau atenția că are încă de învățat, de cercetat și de reflectat cu privire la entitatea ce intra atât de impetuos în viața sa. Propria-i intuiție, ce-i spusese că în femeie va găsi un izvor de infinite și copleșitoare satisfacții, poate adevărata sursă a fericirii de bărbat, se dovedise exactă. Așa stăteau lucrurile,

numai că în ființa ce-l ispitise cândva pe Adam continua să supraviețuiască și umbra, măcar umbra șarpelui acela viclean. Nu avea decât să fie mai vigilent.

***

Cerură cafele și citronadă, și prefăcându-se absorbiți de așteptarea comenzii, se cercetau cu o concentrare în care palpita propriul lor trecut. Profesorul dăduse față cu Ana Maria, șocant, în magazinul de muzică unde căuta anumite discuri. Era chiar patroana magazinului. Nu se mai văzuseră de un car de ani, uitând probabil unul de altul, astfel că recunoașterea nu a fost ușoară. Îi ascundea acea pânză ușoară pe care timpul o așază pe chipuri și sub care, dacă reușești să ridici un colț, găsești imortalele trăsături fizionomice ale fostului prieten. Ca tânăr profesor de istorie o meditase pe Ana Maria, încă elevă pe atunci. Fuseseră pe punctul de a trăi împreună o idilă, dar meditatorul, speriat de posibilele consecințe, se retrăsese diplomatic. Adolescenta suferise și, după cum mărturisi, nu putuse să-l uite. Renunțase chiar la facultatea de istorie și intrase, cum se vedea, în muzicologie. Ceru să-i lămurească ceea ce exercitase o mare presiune psihică asupra ei, ca tânără avidă de iubire. Și anume, motivul retragerii lui din începutul de idilă. De ce făcuse acel gest, care pe ea o costase atâta sufletește? Ce avusese să-i reproșeze? Ce-l îndepărtase de ea? Fostul „iubit" avu prilejul de a-și clarifica și sieși chestiunea, în contextul metamorfozei pe care tocmai o trăia.

— Îmi pare rău că ai rămas cu această impresie. Nu-ți reproșam absolut nimic, nici atunci, nici acum – și râse cu tristețe. Dimpotrivă, îmi plăceai. Nici eu nu am fost conștient de adevăratul motiv al îndepărtării. Îmi rămăsese în minte doar teama de... anumite consecințe. Cu mine s-au petrecut în ultima vreme schimbări de fond, prin prisma cărora văd lucrurile mai obiectiv, ca să zic așa. Eram extrem de angajat în consolidarea carierei de istoric și de dascăl și tentat să mă îndepărtez de orice m-ar fi frânat în direcțiile acestea. Înțelegeam că trebuie să-mi fac o familie, dar una care să mă ocrotească în aspirațiile mele. Așa s-a și întâmplat până la urmă. Am găsit o femeie care nu-mi impunea nici un fel de obligații, fiind în stare să se estompeze în sânul familiei. Nici copii nu am vrut să am, din același motiv, și ea a înțeles. Poate ea nu a fost ce trebuia pentru un bărbat, dar corespundea necesităților și viziunii mele în ce privește raportul dintre viața publică și cea privată. Soția mea s-a prăpădit în urmă cu cinci ani și încet, încet, am înțeles ce greșeală făceam. Astăzi nu te-aș mai părăsi Ana Maria, fii sigură, și își puse palma pe brațul ei cu o tandrețe resuscitată din tristețe.

— Ești sigur? zâmbi fără convingere Ana Maria.

— Știi care a fost eroarea cea mai mare? Faptul că nu înțelegeam ce reprezintă în realitate femeia în viața bărbatului. Atunci, și mult timp după cele petrecute cu noi. În optica mea, valoarea primară în existența umană era poziția socială, afirmarea publică, gradul de realizare profesională. Nu viața intimă.

— Și ai atins acel grad? întrebă ea cu maliție. Ești total împlinit pe latura aceasta?

— Mi-e greu să dau un răspuns afirmativ. Sunt un istoric de care se ține seama, dar nu am o operă impunătoare. Profesor universitar n-am reușit să ajung, predau la liceul unde sunt director. În rest... ar mai fi loc destul pentru împlinire.

— Poate o femeie să ocupe acest loc, dacă tot zici că ți-ai revizuit optica?

— Ai pus punctul pe i, Ana Maria.

— Dar rămâi tot echivoc, constată ea cu răceală.

Din succinta prezentare autobiografică a Anei Maria, înțelesese că și ea are un loc de completat în viață. Avusese un mariaj neizbutit, pe care-l încheiase, iar magazinul, bine frecventat de altfel, nu-i asigura satisfacțiile necesare.

În final Ana Maria se scuză că trebuie să plece. Închisese magazinul pentru că vânzătoarea lipsea, și nu-și putea permite să... El propuse să facă un schimb al numerelor de telefon. Ea ezită vizibil un minut întreg, după care acceptă. Se despărțiră ambiguu.

***

În drum spre casă, apoi în timpul cinei și al preparativelor pentru culcare, domnul Cosmescu se feri să se aplece asupra inopinatei întâlniri, și în general asupra ființei pe care tocmai o revăzuse. Nu se simțea pregătit să o facă, n-ar fi știut de unde, din ce unghi să

abordeze chestiunea. Și nu atât pe cea veche, cât pe cea nouă. Iar creierul îi venea în întâmpinare, îl înțelegea, era de partea lui. Nu-l deranjă prin vreun gest sau vreo aluzie, astfel că străbătu câteva ore ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic. Ba chiar adormi liniștit.

După două ore se trezi însă, la capătul unui vis neobișnuit de pregnant. Conducea mașina, coborând un versant de munte. Încetinise, cu privirile atrase de priveliște: o vale, la baza căreia se desena liziera pădurii de conifere. Dar pădurea părea a fi altceva, și anume acoperișul unei intrări sub pământ. Pe măsură ce se apropia, impresia că acolo se deschide Hadesul, în care urma să intre, se accentua. Și atunci îl pătrunse țipătul de groază al persoanei aflate lângă el, și de prezența căreia uitase. Era Ana Maria, cu figura devastată de groază. Își aminti că o luase, promițându-i nu mai știa ce în legătură cu răsturnarea reprezentărilor sale despre viață.

În clipa aceea profesorul se trezi din somn, cu brațul întins ca pentru a proteja pe cineva. Înțelese că atât a reușit creierul să temporizeze „dosarul” Anei Maria și, resemnat, frecându-și cu palmele obrajii și fruntea, se lăsă cercetat.

Năvăliră asupra lui imagini vechi, tupilate atâția ani prin interstițiile depozitului memorial. Când Ana Maria închidea cu cheia ușa camerei, imediat ce intrau acolo pentru a face ora de meditație. Sau când el îi transmitea cunoștințele considerate indispensabile pentru admiterea la facultatea de istorie, și ea îi recita

strofe din „Luceafărul" lui Eminescu, îmbibate de pasiunea ei. Și acum auzea vocea plină a Anei Maria recitând: „Cum ea pe coate-și rezima / Visând, ale ei tâmple / De dorul lui și inima / Și sufletu-i se umple."

Acum i se releva pe de-a-ntregul una din trăsăturile de bază ale firii ei și anume, semeția și cutezanța. Atunci recepta gesturile și manifestările acestor frumoase virtuți ca pe caracteristici ale vârstei, și le aprecia cu îngăduitoare blândețe. Dar tot ce-a făcut Ana Maria ulterior dovedește că erau definitorii pentru un caracter și o fire ieșite din comun. Faptul că nu s-a mai apropiat niciodată de el, nici măcar de la distanță, că refuzase până și să îmbrățișeze aceeași profesie, care o atrăgea cu putere, că preferase să rămână singură decât să-și împartă viața cu fitecine, că-și crease propria afacere și că... da, că nu se înmuiase la reîntâlnirea cu el, acceptând să stea într-o cafenea o oră doar pentru a-i asculta justificările și mărturisirile, ce dovedea? Că din toate cele vechi nu mai rămăsese nimic, în sufletul ei instalându-se mai degrabă dorința de răzbunare.

Cât de mult ezitase Ana Maria să-i dea numărul de telefon, cât de sarcastic punctase confesiunile lui, pe care le găsea probabil naive și neconvingătoare! Și în fond, ce i-ar fi putut cere el, ce drept ar fi avut să emită chiar cele mai timide revendicări? Că Ana Maria investise în el ceva? Tocmai, ea investise, iar el o făcuse să piardă investiția.

Se dovedise că Ana Maria e încă o femeie frumoasă, la vârsta ei – și aproximă că trebuie să aibă în jur de 55

de ani. Din moment ce el se apropia de 65! Văzând-o, în primele clipe șovăise să-i acorde certificatul de continuatoare a tinerei de altă dată, care-i rămăsese în memorie ca o statuie a tinereții pure și a impetuozității pasionale. Dar mecanismul sentimental recunoscuse până la urmă în cea de față, la modul integral, vechea statuie.

Profesorul recunoștea, Ana Maria făcuse acum o impresie bulversantă asupra lui. Și nu doar ca nouă întruchipare a feminității la care renunțase și care, maturizându-se, se conservase și înmulțise. Ci pentru că... ea deținea ceva din sinele lui. Și anume, propria-i tinerețe. Aceasta era ideea. Ana Maria era persoana, nu persoana, femeia care-l cunoscuse îndeaproape în etapa aceea a vieții lui. În ea putea să se regăsească. Cine altcineva mai deținea această proprietate? Nimeni din familia lui nu mai trăia. Iar alții... Chiar dacă ar mai găsi contemporani ai tinereții sale, acum ar fi avut – și atunci și acum – un rol secundar și neutru. Ca cineva de pe stradă. Pe când, pentru Ana Maria el era o ființă înnobilată de propriile ei sentimente, chit că acestea își pierduseră mai târziu viabilitatea. Ceea ce investise Ana Maria în tânărul de atunci, chiar dacă el renunțase la investiția ei, iar ea însăși dăduse faliment, ca să spunem așa, îi lega în continuare. Văzând-o, s-a regăsit dintr-o dată în ea – așa cum în nimeni altcineva nu s-ar mai putea descoperi – în cea mai frumoasă vârstă a vieții. Iată de ce, această întâlnire era un eveniment. Iar procesul sufletesc pe care îl declanșase putea fi, în

același timp, și unul de cotitură în viața care i-a mai rămas de trăit.

A doua zi, domnul Cosmescu stătu la pândă lângă telefon, în așteptarea unui semn din partea Anei Maria. Abia la miezul nopții se consideră ieșit din post – din postul de santinelă, și se culcă. A doua zi însă, la prima oră ea sună.

Avură o lungă convorbire, în cu totul alt registru decât la cafenea. Evident, despre ei amândoi, cei din trecut și cei de azi. Și care îi dădu profesorului speranțe. Dar și certitudinea că asaltarea și cucerirea acestei redute vor fi grele. Îi vor cere curaj și perseverență, și pe ici, pe acolo, capacitatea de a o transforma pe Ana Maria cea nouă, în aliat contra celei vechi.

EL – ȘI LUMEA

„Am mai fost pe-aici de câteva ori – își spunea sărbătoritul – dar de mult, cu decenii în urmă. Atunci am intrat pe la portalul de sus, care duce direct în marele salon. Despre intrarea laterală n-am știut. Să-l întreb pe bărbatul acesta, nu pare portar, poate e de la administrație...

Prin urmare, după urcarea scărilor, drept înainte. Apoi, la stânga. Iată-i, sunt în sală cu toții."

S-au așezat în jurul potcoavei de mese. Rând pe rând, s-au prezentat. Probabil nu știau dacă o să-i mai recunoască. Nu se văzuseră de aproape o jumătate de secol. În golul acela al „potcoavei" s-au adunat mai bine de patruzeci de ani. Se mai poate reconstitui oare, între ei, fluxul care îi unise și îi animase cândva? După prezentări, organizatorul, personaj cu greutate în sistemul instituțional economic, îi dă fiecăruia cuvântul.

— Iubite domnule Constantin Turneanu, începu primul – cu această formulă intrară în subiect și ceilalți – bunul nostru „maistor" de odinioară în greaua și frumoasa meserie... Turneanu constată că vorbitorul este emoționat. Sentimentul, își zise Turneanu, se transmite,

prin urmare, și la asemenea distanță. Bănuise că va fi ceva liniar, în bună măsură formal. Fiindcă ce au trăit ei de atunci e, în fond, infinit mai mult decât ce reprezentau pe vremea aceea, și atât de dens încât, oricât de abil s-ar fi prelins prin timp amintirile, tot se puteau despuia de simțăminte. Vibrația momentului respectiv nu s-a transformat într-un clișeu adoptat și de ceilalți. A fost reiterată de fiecare, din propriul zăcământ psihic, exprimând o emotivitate personală. Sărbătoritul voia să înțeleagă compoziția acelei stări sufletești, capabilă să ejecteze la asemenea enormă distanță. Reieșea că, dacă atât de tineri, cruzi încă pe atunci, se deciseseră să se dedice meseriei respective, avuseseră șansa de a învăța la o școală înaltă, căpătând apoi convingerea că au intrat în elita profesională. În perioada formării lor ca gazetari, n-au exersat meseria în mod rutinier. Sau, și mai rău, ca slugărnicie într-o realitate dezagreabilă. Erau conștienți că au pus mâna pe condei într-o perioadă de răsturnare benefică a societății și că s-au situat din primul moment în plutonul înainte mergător, în avangarda promovării patriotismului, pentru recâștigarea autonomiei și identității poporului român.

Foștii colegi au insistat asupra stilului de educație profesională de care au beneficiat atunci, a metodologiei antrenării lor în acțiuni de mare răspundere socială, a unei etici gazetărești superioare. Considerau un motiv de mândrie faptul de a fi fost primii care au întins mâna unor personalități intelectuale ostracizate în perioada

guvernării țării de către gauleiterii sovietici. În ziarul lor redebutau, reintegrându-se în viața culturală filosofi, psihologi, critici de artă, proeminenți profesori universitari, anulați înainte.

Îi plăcea să-i asculte pe cei care lucraseră în compartimentul cultural al ziarului: Manuela și Eugenia, Valentin. Eugenia urmărea fenomenul muzical, ceilalți doi scriau cronici. Cei din compartimentul economic, mai numeroși la adunare, evocau fapte de arme remarcabile, căci atacau pe atunci mentalități și practici profund dăunătoare economiei naționale. Cele mai acute sarcini reveniseră redactorilor din sfera politicului care aveau de luptat cu dogmatismul de factură stalinistă, dominator până după plecarea armatei sovietice.

Când se terminară luările de cuvânt, cineva dădu semnalul chelnerilor să servească prânzul, acesta fiind și momentul stricării geometriei festive. Foștii ziariști erau dornici să se întrețină cu fostul mentor mai îndeaproape, de la suflet la suflet.

Careva spuse ceva despre „supraviețuirea" emoției. Participase la multe întâlniri, în special cu colegi. Era prima dată când trăise această baie de emoție colectivă. Ea se datora faptului că tot ce făcuseră în acei ani era izvorât din adâncul sufletului, expresia unui ideal slujit cu toată ființa.

Unii întrebau dacă n-ar fi momentul unei ofensive și împotriva răului care a invadat acum România. Parcă maladia de care suferă azi țara noastră seamănă cu cea de atunci, ca și când stalinismul instalat în România

cu tancurile rusești s-ar fi trezit din morți. Unul dori să afle cum ar sistematiza sărbătoritul caracteristicile lumii românești actuale.

— După mine – se angajă acesta – cea mai gravă e alterarea vieții materiale a majorității populației, sărăcirea poporului rămas fără patrimoniul său economic, deci fără mijloace de existență. Căderea în sărăcie a maselor antrenează o prăbușire a demnității naționale, proliferarea fenomenelor sociale nocive. Toate acestea ușurează manipularea propagandistică, spălarea creierelor, dezorientarea păturilor profunde ale populației. Sărăcia a afectat și statul, transformându-l într-o fantoșă. Fără mijloace materiale și ghidat aleatoriu de partidele fără programe de țară, statul și-a pierdut autoritatea, nu mai are capacitatea de a salvgarda securitatea publică, nu-și mai poate îndeplini atribuțiile de asistență. Cea mai pernicioasă înrâurire asupra climatului social o are politica, adevărat centru de otrăvire a societății. Substanța psihico-morală pe care o generează și împrăștie partidele politice este ura. Ura dintre ele, dintre simpatizanții lor, dintre oamenii de rând. În focul propagandei politice totul se reduce la alb și negru (albul propriu și negrul adversarilor). În această concepție maniheistă, celelalte culori ale realității dispar.

Pe ecranul public, politicienii se împăunează cu democrația, cam ca Pieile Roșii, cu multicolorele lor panașe vopsite. Democrația ar trebui să fie un joc politic cu reguli elegante, de fair play; în realitate toate regulile sunt încălcate și înlocuite discreționar. Țara

nu e guvernată prin concordanța forțelor naționale, ci prin discordanța cea mai acerbă a partidelor, care zădărnicește realizarea proiectelor de amploare. Democrația se reduce la pălăvrăgeală demagogică, la mocirla discursurilor mincinoase. Consecințele sociale ale acestei stări de lucruri ne sunt bine-cunoscute: degringolada învățământului, îngrozitoarea rămânere în urmă a sistemului sanitar, extinderea abuzului și ineficienței în justiție, formalismul ocrotirii sociale, grava descompunere a culturii naționale.

Corolarul este eliminarea din viața publică a valorilor, abolirea modelului uman de cinste și demnitate, umplerea până la refuz a comparti-mentelor de sus ale societății cu impostură. Regimul instaurat după 1989 a dat faliment, îmbrâncind România cu două secole înapoi, înainte de revoluția lui Tudor și a pașoptiștilor, înainte de Unire și Independență.

— Cum am putea ieși din această prăpastie, domnule Turneanu? întrebă cel care deschisese subiectul.

— Prin conversiunea stărilor de spirit, cred.

— Adică?

— Trecerea de la lamentare la acțiune. O serie de valori autentice ale poporului român se află în expectativă. Se plâng și se închină, contrariate și scandalizate. Cel mult, blamează în dialoguri intime. S-au recuzat de la îndatoriri publice, la care de altfel nu i-a chemat nimeni, declarând sus și tare că „dacă intri în cocină, te mănâncă porcii". Îi lasă astfel pe cei așa zis „harnici", care de fapt urmăresc interese

materiale proprii, să taie și să spânzure. Cetățenii de rând, anchetați în sondaje de opinie, pe stradă, de către fotoreporteri, se arată exasperați. Unii ridică brațele a implorare către pronia cerească. Dar cu asemenea sotto voce și asemenea gestică metafizică nu se poate opri tăvălugul răului.

— Dar pașoptiștii cum au...? La început erau și ei o mână de oameni.

— Dar oameni de curaj. De luptă. E drept, mișcarea a fost atunci impulsionată și din afară, de un mare curent progresist european. Acum e invers, din afară acționează un mare curent oprimator, care sprijină orice echipă ce i se subordonează și acceptă să lase țara la cheremul multinaționalelor globaliste. Este alt raport de forțe. Totuși, dacă nu încerci, te condamni iremediabil pieirii.

Tocmai trecea pe acolo, cu un pahar în mână, Manuela, și se apropia, de asemenea, Valentin.

— Uitați-vă la ei, li se adresă sărbătoritul celor cu care conversa, sunt minți fecunde, cu acuitate a observației și analizei. De ce nu ocupă locul meritat în clasamentul criticii?

— Dar eu lucrez, interveni Manuela. Și indică titlul unei reviste la care publică.

— Ești modestă, doamnă Manuela, dar nu te subaprecia. Ca și Valentin, care-mi face impresia că tinde să se fixeze în condiția pensionarului. Nu aveți voie, dragii mei, să vă ignorați potențialul intelectual. Acesta este bun public, aparține națiunii văduvite de inteligență și competență. Faceți-vă datoria!

— Dar dumneavoastră? Îl înfruntă doamna Manuela. Nu puteți face mai mult? Nu ați putea scoate o publicație?

— Aș fi făcut-o dacă aș fi avut fonduri. Și nu uita, scumpă doamnă, eu tocmai am împlinit nouăzeci de ani. Până acum, de bine, de rău n-am stat, totuși, cu mâinile în sân, nu e așa? De acum încolo însă... Simulând că se rușinează, doamna Manuela îi puse tandru palma pe rever și îl exoneră:

— Știu, știu ce ați făcut, domnule Turneanu. Dar cu ziarul mai mult am glumit, deși substratul e unul amar – că n-ați găsit posibilitatea să intrați în rândul editorilor de presă. Și nu numai din cauza fondurilor, ci și a climatului politic „inospitalier". Ceea ce am evocat noi astăzi cu mândrie – slujirea devotată a țării într-un moment greu (ca și cel de acum) – ne-a fost trecut la o rubrică neagră, a păcatelor. Dar ne-ați amintit de vârsta dumneavoastră. Ați putea să ne satisfaceți o curiozitate – era sigură că vorbește în numele celor câțiva de față – deloc vulgară, absolut afectivă?

— Spune, dragă.

— Cum a fost viața dumneavoastră?

— Sper că nu așteptați un raport exhaustiv. Ce aspect v-ar interesa?

— Dacă ați mai repeta-o? Așa cum a fost, cu bune și rele? Sau ați cârmi-o în altă direcție?

— Vedeți spiritul analitic al criticului? Ce să vă spun? Am avut o viață grea: la început afectată de vicisitudini materiale, apoi grevată de imperativul

datoriei. Așa am perceput-o la timpul său. Acum n-o mai apreciez astfel. Contururile propriei vieți nu rămân fixe. Nimic nu e mai subiectiv decât imaginea a ceea ce am trăit. Copilăria, adolescența, perioada studenției mi-au fost marcate de penurie. Nu pot spune că, din când în când, această condiție nu-mi devenea odioasă, dar nu mi-a afectat fondul psihic și moral. Iar acum, la sfârșit, ce credeți: văd străvechea pauperitate într-o culoare roz. Și n-aș da-o, dacă ar fi să aleg, pe nimic altceva. Căci a fost plină de afectivitate și sentimentalism. Rămâneam deasupra lipsurilor și puținătatea acelui „a avea" lăsa loc liber, din belșug, lui „a fi". Nu-mi mai amintesc de „lucruri", numai de simțăminte, de emoții.

— Dar de povara datoriei sociale ce aveți de spus? interveni Valentin.

— Asta îți umple viața cu esențe tari. Depinde însă cum iei lucrurile la timpul respectiv. Datoria îți apare ca o belea? Ca o subordonare către obligațiile birocratice? Sau ca integrare înlăuntrul unui ideal? Dacă mă gândesc la epoca aceea, când am lucrat împreună, angajându-ne în ecarisajul vestigiilor ocupației sovietice, mă înalț în mine însumi.

În plus, nu m-am lăsat obturat, în perspectiva mea moral-ideatică, de obișnuință. Acest plan secund al treburilor se insinuează până la urmă în țelul însuși al activității. Te deposedează de motivația profundă a ceea ce faci. Mi s-a întâmplat însă și mie, când idealul s-a îngălat în aluviuni anacronice, pe care crezusem că le-am eliminat definitiv, să simt datoria ca povară.

În legătură cu aceasta mă veți întreba, poate, cum faci față meandrelor istoriei. Căci realitatea socială, ca și cea particulară, nu se desfășoară linear, ci în zig-zag. Ați văzut metrul acela al tâmplarilor? E făcut din secvențe (cam de câte zece centimetri fiecare). Așa se închide și se deschide, amintiți-vă. Dar avem, totuși, nevoie de coerență, pentru a nu ne fărâmița în puzderia de fracțiuni ale vieții. Trebuie să-ți cultivi, ca atare, capacitatea de a nu te lăsa fragmentat, de a privi pe deasupra momentelor, ca să păstrezi imaginea desfășurării osmotice a istoriei proprii și colective.

— De ce noi, oamenii în vârstă, se întrebă cineva, nu alcătuim un curs despre tainele existenței?

— Dar, reveni doamna Manuela, spuneți-ne, vă rugăm, ceva despre lume. Cea în care ați trăit. Și în care nu ați trăit, dar v-a trimis în urechi freamătul ei.

— Lumea? Prima e microlumea în care te ivești, și e o șansă mare ca aceasta să aparțină „lumii bune". Nu în accepțiunea veche, de societate „înaltă", adică învestită cu avere și titluri, ci de lume a cinstei, demnității și raționalității. Dacă n-ai avut șansa să o primești de-a gata, trebuie să ți-o creezi singur. Să te formezi pe tine în acest fel și să te afiliezi acestei categorii, după cea mai atentă observație și chibzuință. Intrând în lumea mare, ai impresia că ești un peștișor în apele oceanului. Să rămâi cu această impresie, recomand, dar s-o completezi cu aceea că poți deveni și balenă. Pentru a putea cutreiera oceanul în lung și în lat.

Lumea e mult prea mare pentru un biet om, de aceea sunt făcute microlumile: cuplurile, familiile,

prietenii, breslele, orașele și satele, țările. Ele te ajută să nu te risipești și să nu te pierzi. Atașează-te lor într-un schimb onest! Dar lumea, așa nemărginită și primejdioasă cum e, oferă omului tot de ce are nevoie. Când spunem „lumea", înțelegem nu numai miliardele de ființe umane, ci și animalele, natura înconjurătoare, toate splendorile aparținând planetei. Prin urmare, în lume găsim totul: lumina primăverilor, culorile toamnelor, puritatea albă a zăpezilor, mările, pădurile, cerul. Toate sunt izvoare de fericire pentru om! Lumea mustește de această substanță și ne-o pune la dispoziție nelimitat. Întrebarea e: suntem conștienți că aceste mirifice comori ne dau fericire? Ne umplu sufletul de mulțumire și bucurie? Sau trecem pe lângă ele într-o tăcută cecitate? Știți că datorită unei prejudecăți milenare, omul e convins că trăiește fericirea doar în nebuloasa viitorului, sub formă de anticipare a ceea ce-și dorește arzător, și în ceața lăptoasă a trecutului, când se lasă legănat de gondola amintirilor. Dar ambele aceste ipostaze ale fericirii nu sunt decât himere. Momentele respective nu sunt secretate de o tainică glandă a Paradisului, ci de creier, prin glanda eterică a fanteziei. Fericirea reală aparține *trăirii prezente* și, neștiind, trecem prin clipele mirifice aproape nesimțitori.

În lume ne găsim perechea. Și sentimentul ce ne face să plutim pe aripi de vis. Dinlăuntrul lumii apar noile generații, copii ce fac să dea în floare inimile tuturor. Lumea e cea care ne confirmă valoarea de ființe sociale utile.

— Dar cealaltă fațetă a lumii, domnule Turneanu? Ce facem cu invidia, ingratitudinea, perversitatea de care ne izbim la fiecare pas în „lumea mare"?

— Da, ne supărăm adesea pe ea, o și blestemăm. Dar câtă dulceață are chiar și numai cuvântul în sine! „Lume, lume, soră lume", spune cântecul. Oferiți muribundului un supliment de viață, cu condiția să accepte lumea așa cum e. Cu ce grabă și ardoare va semna contractul!

Întotdeauna lumea va conține și răutate, cruzime, egocentrism, invidie, rapacitate, dar mereu îi va fascina pe oameni cu nestematele ei. Și îi va face să regrete amarnic plecarea din sânul uriașului amalgam de realități și iluzii, de suferințe și bucurii efemere, dar și de eterne frumuseți.

Cel pe care naratorul îl numea „ideologul" – particularizând astfel o persoană ce scormonește prin idei – ceru permisiunea să mai pună o întrebare.

— Fiul meu, începu, are 45 de ani și a rămas fără copii. Zilele trecute, aflând că ne vom întâlni cu dumneavoastră, mi-a spus că într-unul din eseurile pe care le-ați publicat recent, a găsit afirmația potrivit căreia oamenii fără copii nu au posibilitatea să înțeleagă latura miraculoasă a ființei umane. Întâi m-a somat pe mine să-i explic sensul, și neputând să-i satisfac dorința, mi-a cerut să vă rog pe dumneavoastră să descifrați aforismul respectiv. Nu e vorba de o curiozitate minoră, ci de teama de a nu trece pe lângă un adevăr important fără să-i pătrundă înțelesul.

— Ei, bine, mă gândisem la șansa părinților de a vedea cum apare ființa umană și apoi de a o urmări, de la embrion până la maturitatea deplină.

— Cum evoluează oamenii constatăm cu toții. Procesul respectiv se desfășoară în văzul tuturor.

— Da, dar de așa manieră încât ne apare ca loc comun. Doar când se întâmplă să ne întâlnim, ca noi acum, după o pauză foarte lungă, sesizăm efectele timpului. Altfel, când relaționezi cu oamenii zilnic, ani și ani de-a rândul, dar superficial, ca pe ceva cunoscut în întregime de demult și pentru totdeauna, nu mai remarci nici când aceștia se maturizează, nici când îmbătrânesc. Aceste procese, în realitate foarte profunde, împărțite în minicomponentele lor, devin inobservabile. Imposibil să-ți dai seama ce drum a parcurs cutare, din punct de vedere biologic și spiritual, de ieri și până azi. Chiar de alaltăieri și răsalaltăieri. Vezi și dumneata, chiar definind atent fenomenul, cum facem acum, tot nu-l pătrundem dintr-o dată.

Ce e ființa umană la naștere, domnule? Un boț de carne, se spune. Îl ții în palmă și de-abia îi distingi trăsăturile, în timp ce el țipă cu disperare. Apoi începe fantasticul ciclu al transformării boțului de carne într-o ființă gânditoare și creativă, procesul trecând printr-o sumedenie de etape ce marchează stadiile anevoioasei, complicatei autosăvârșiri. Părinții urmăresc drumul acesta lung și sinuos, atât de complicat, zi de zi, pas cu pas, clipă de clipă. Dedicându-i-se fătului, punând umărul la urnirea lui în viață, insuflându-i voință și

credință, cu atenție minuțioasă, cu iubire și devotament absolut. Sub privirile părinților bebelușul își întărește picioruşele și începe să umble, gângurește și începe să pronunțe cuvinte, se duce la școală și-și însușește cunoștințe despre lume. Părinții îi bandajează genunchii juliți în galopul de mânz neastâmpărat, stau la căpătâiul lui și luptă cu febra bolilor copilăriei, îl încurajează după căderi, înfrângeri, greșeli. Îl duce de mână și, apoi, mândrindu-se cu puterea lui în creștere, asistă la decernarea coroniței de premiant. Îl vede luptând cu adolescența cea crudă, stă lângă el în aventura tinereții, apărându-l de tentațiile primejdioase. Stă la porțile înaltei școli unde dă examenul de admitere. Îl sfătuiește în legătură cu aleasa inimii, trăiește evenimentul logodnei sau căsătoriei fiului sau fiicei, e alături pe calea abruptă a afirmării publice. Când vin nepoții, pregătesc albumele cu poze, sistematizând cronologia epopeii vizuale a familiei, având în centru transformarea pruncului de acum trei decenii în omul deplin. Ce zici?

— Parcă întrezăresc ceva, recunoscu acesta, mustăcind.

— Închipuie-ți că te afli într-un laborator și asiști la o experiență produsă în eprubetă, sau într-o casetă cu geamuri incasabile. Sub privirile dumitale atente întreaga narațiune de mai sus se desfășoară, concentrat în timp, la dimensiunile a câteva ore. Poate fi vorba de un animal mic, de o pasăre sau un pește – urmând drumul autoconstrucției biologice și de destin. Acum, imediat,

imaginează-ți că obiectul curiozității este de fapt o ființă omenească, mai exact fiul dumitale, sintetizând în câteva ore toți cei 45 de ani, cât spui că au trecut de la nașterea sa. Vei vedea, concentrată la maxim, derularea coerentă a tuturor etapelor evoluției fiziologice și spirituale și a integrării în lume. Nu vei avea senzația că asiști la un miracol? Că omul, în speță fiul dumitale, este produsul unei voințe suprapământești?

Ideologul își plecă, de parcă s-ar fi dat învins, capul. Își cuprinse obrazul în palme, legănându-se ca și când și-ar fi plâns de milă.

Rotindu-și privirile, povestitorul constată că în somptuosul salon mai rămăseseră doar câteva persoane. Doi chelneri strângeau vesela. Festivitatea luase sfârșit în mod tacit, și Constantin Turneanu, ridicându-se, puse și acest capitol la rubrica frumoaselor, evanescentelor clipe ale ultimei vârste.

LUMEA FĂRĂ EL

În anteriul lui elegant, călcat impecabil, preotul avea aerul unui doctorand de la Oxford, iar cele câteva fire albe crescute în barba deasă și neagră ca pana corbului, îl întinereau și mai mult. Făcea slujba parastasului de 40 de zile a decedatului Virgil Simionescu în încăperea unei pensiuni din apropierea cimitirului. Citea o rugăciune care atrăgea atenția prin noutate și originalitate. Asistența părea să asculte cu atenție, ceea ce se întâmplă destul de rar la intonarea textelor liturgice. Preotul implora protecția divină împotriva fricii, sentimentul care micșorează ființa omenească, răpindu-i demnitatea și luciditatea. Și nu frica de Dumnezeu era invocată, ci contrariul ei, frica de entitățile răului – ce ajung să ne stăpânească firea și conștiința și ne împiedică să comunicăm cu divinitatea. Preotul lămurea că demonii se ascund tocmai sub masca acestui sentiment. De ce alesese rugăciunea respectivă la pomenirea unui decedat creștin? Pentru că, în credințele populare, în jurul morții și al morților se învârtesc, timp de 40 de zile, spirite rele. Poate, disputându-și-l pe decedat. Dar și cei afectați de trecerea în neființă a dispărutului sunt susceptibili de cădere sub această influență.

Știam că Virgil Simionescu nu mai avea rude apropiate, în afară de nepot – fiul unicului fiu decedat într-un accident – și o soră, aceasta trăind în provincie. Se adunaseră cam o duzină de persoane, foști colaboratori din perioada activităților ministeriale ale decedatului, rude, câțiva vecini de bloc și subsemnatul.

După plecarea preotului, pe care l-aș fi dorit prezent tot timpul praznicului funerar, pentru a menține deasupra acestuia aripa mistică, ne-am așezat la masa lungă din ștacheți și scânduri fruste pe care, pentru a se simplifica lucrurile, cele de-ale gurii erau deja așezate. Fiecare mesean avea în fața sa un colac și o lumânare, o farfurie cu pilaf și carne de găină, precum și un pahar cu vin. La cele două capete ale mesei se mai afla câte un clondir cu băutură și câte o creangă de brad. Sărăcăcios comând, mă gândeam, dar care, în același timp, ținea mai mult de spirit decât de pântec, de cele veșnice decât de lăcomia momentului. Femeia aflată lângă mine, la masă, probabil una din rudele neștiute, îmi șopti:

— Se spune că din pomană mănâncă și bea și răposatul. O să spuneți că e cam puțin, după 40 zile de post. Dar așa mânca și bea el. Câteva îmbucături acolo, și acelea fără cine știe ce unsoare, sosuri sau gusturi. Așa s-a ținut până la vârsta aceasta, după ce a trecut prin atâtea suferințe.

— Da, da, reluă ideea un bărbat provenind, mă gândeam, din foștii colaboratori și care prinsese ceva din spusele femeii. A fost foarte cumpătat. Așa l-am

cunoscut de când a venit în minister. Dar nu era genul de om zgârcit, care se privează ca să strângă, să pună la saltea. Nu, nu se uita la bani. Îi și plăceau lucrurile de calitate bună. Totul însă cu măsură. Nu ca să se îmbuibe, pentru stricta necesitate.

— Mai ales de când a rămas singur – completă alt bărbat. Adică de douăzeci de ani, că atunci i-a murit soția. Abia venise la noi în bloc. Stăteam ușă în ușă. Știți cum e la bloc, fără să vrei afli tot.

Mesenii terminară repede de mâncat. Sorbeau acum, cu înghițituri mici, din paharele cu vin. Nu se cuvenea să lase nici vinul nebăut, deși calitatea lui nu prea îi îndemna. Unul scoase din buzunarul de la piept o fotografie a decedatului, de pe vremea când deținea o muncă de răspundere în minister.

— Aici era adjunct, și ținea locul titularului aflat în spital după o operație. Titularul fusese promovat pe linie politică, venise din funcția de șef de județ; era bun organizator, dar în ce privește conexiunile acelea economice de ramură și celelalte chestii, trebuia să apeleze la domnul Simionescu. Și nu numai el, și conducerea superioară. Niciodată ministrul nu se ducea la primul ministru sau la președinte fără domnul Simionescu. Uitați-vă la poza aceasta. Vă spune singură ce fel de om a fost.

Trecută din mână în mână, fotografia ajunse și la mine. Era reprezentativă pentru perioada de vârf a vieții sale active. Priviri pătrunzătoare, mai bine zis cercetătoare, și în bună măsură edificate sau în curs de

edificare. Aici se ascundea secretul personalității sale, în privirile care nu vedeau pur și simplu, ci se aflau mereu în căutare, și mereu găsind. Nu știu dacă exact ce căutase, dar, oricum, semnificativ. Fusese un bărbat frumos, se vedea însă că nu pusese preț pe aceasta, ba chiar parcă, prin indiferență, escamota calitatea respectivă. Și totul sub o pânză transparentă, o pânză de râs, îmi dădeam acum seama. Nu râdea de cineva sau de ceva anume, ci așa, în general, ca un izvor de optimism, de energie vitală, de mulțumire. Mai ghiceam și alte expresii în vechea poză a decedatului dar nu mai reușeam să le decelez.

— Cum era el pe atunci? întrebai, cu adresă spre foștii colaboratori, cumva ca să-mi verific impresiile.

— Păi, se înscrise unul în încercarea de a-l creiona. Era cam derutant. Când lua totul în serios, și te străpungea cu o privire de oțel – asta după ce vedea că te-ai prostit, că nu mai știi pe ce lume ești –, când invers, râdea de prostioarele tale și te chema într-un strat superior, unde era bine înfipt. M-am făcut înțeles? Vreau să spun că era mobil și divers, și asta te făcea să-l admiri.

— Cu dumneavoastră cum era? întrebai pe vecinii de bloc.

— Ne vedeam cu el din când în când pe culoar și la lift. Nu ne vizitam. Dar cine se mai vizitează acum? Știam cine a fost, îl respectam. Și el ne respecta pe noi și ne privea cu prietenie. Pe dumneavoastră – și arătă spre mine – vă vedeam uneori intrând la răposatul.

Și mai era un domn. Știam că suferă de inimă – avea insuficiență cardiacă. Boală de care s-a și stins. La început se plimba pe stradă, dar de când boala i s-a agravat, ieșea rar. Eram curioși să știm ce mai gândește, ce mai spune domnul Simionescu. Dânsul (adică eu) știe mai bine.

— Observa lumea și gândea asupra ei, mă grăbii să le vin în întâmpinare. Nu-i cerea nimeni, nu intra în nicio atribuție a lui prezentă. Ai fi zis totuși că această cercetare o considera îndatorirea lui esențială. Puțini cred că au sesizat ca el, atât de acut, schimbările produse în structura economică și politică a lumii, și mai ales în mentalitatea noilor generații, în morala publică. Nu în ultimul rând, în fiziologia omului: alimentație, amor, viciu, evadarea din real sau, dimpotrivă, tropăiala prin real, ca să zic așa. Cam în felul acesta arăta domnul Simionescu în ultima parte a vieții. O ducea destul de greu din punct de vedere material. Mult timp i s-a dat o pensie de femeie de serviciu apoi, în ultimii ani, una reprezentând cam jumătate din cât i s-ar fi cuvenit.

— Cum au decurs lucrurile înainte de a se prăpădi, zise un vecin de bloc, știe doamna Zamfira, sora dânsului. Dânsa i-a stat alături de când a căzut la pat.

— Da, a fost o lună grea, confirmă sora pomenită, mult mai tânără decât decedatul, făcând parte nu doar din același arbore genealogic, ci și din aceeași familie fizionomică. La ochi în special semănau bine cei doi, în ce privește căutătura aceea cercetătoare.

Eu o întrebai dacă în perioada crizei la pat bolnavul rămăsese lucid, se putuse comunica normal cu el. Doamna întârzie răspunsul, de parcă și-ar fi adunat gândurile, până la urmă ne informă că se poate spune „și da, și nu". Adică avusese perioade de luciditate, dar și altele de obtuzitate. De confuzie.

— Când se trezea, dimineața, nu știa unde se află. Odată credea că e într-un loc, altă dată că e în altul. Uneori noaptea se speria și striga, nici nu știa către cine. După aceea, discuta normal. În ultima săptămână avusese halucinații. Se știa la slujbă, se pregătea de ședințe, cerea pantofii, singurii de care avea impresia că duce lipsă. Privea prin colțurile odăii cu spaimă, ai fi zis că vede acolo scene atroce.

— Dar mânca?

— Puțin și mecanic. Nici nu știa că mănâncă, mai degrabă credea că ia medicamente.

— Dar de ce toate aceste derapaje cerebrale? Nu v-a spus medicul?

— Ba da. Se pare că, din cauza insuficienței cardiace, și în ciuda aparatului cu oxigen, creierul suferea.

Citeam pe chipul foștilor colegi o anume îngrijorare.

— Un om cu o minte atât de clară! se lamentă unul. Prindea din zbor toate semnalele înconjurătoare. Creierul lui se afla într-un raport foarte intim cu lumea... Cel mai greu pentru om e când i se deteriorează rațiunea.

— Până la căderea la pat, creierul îi funcționa normal, spuse cineva, și toți întoarseră capul, cel care

vorbise fiind nepotul decedatului care se păstrase în rezervă.

— Vă întâlneați mai des cu el? fu întrebat.

— Destul de des. Și nu doar pentru a ne vedea. Se angajase să mă ghideze în lecturi și să mă ajute să le pătrund. El ar fi vrut să fac facultatea de litere, dar mie mi-a plăcut politehnica și, în condițiile acestea, mi-a impus o disciplină suplimentară, și anume „lectura". Era preocupat de lipsa de cultură a generației mele. Mi-a prins bine dădăceala lui. Efectiv, mi-a completat personalitatea, în sensul că sunt mai sigur pe mine. Carențele culturale dau o senzație de incertitudine. Dacă ai destulă luciditate. Dacă nu, capeți o falsă siguranță. Ca de bou.

— Chiar și în ultima vreme vă preda?

— Da, înainte de căderea la pat. Tocmai citeam și analizam atunci Muntele Vrăjit de Thomas Mann, dacă știți. Este, în acest roman monumental – are vreo 700 de pagini într-o ediție cu litere mici și înghesuite – un personaj cam de vârsta mea, bolnav într-o clinică de TBC. Îmi cerea să desprind particularitățile intelectuale ale acestui tânăr inginer – și ca profesie asemănător cu mine – și să-l compar cu tipuri reale, colegi de-ai mei. La această operațiune ne prăpădeam de râs, deși recunoșteam și eu cât de tristă e situația.

Sorei decedatului i se păru probabil cam excentrică povestea cu respectivul personaj de roman, despre care nimeni din cei de față nu se lăuda că are habar, și crezu de cuviință să revină la boala și moartea fratelui ei.

— În toată perioada grea, de care vă vorbeam, chipul lui Virgil căpătase o întunecime. Parcă și culoarea pielii i se schimbase, numai transmitea nimic luminos dinăuntru, și nici nu mai reflecta lumina din afară. Și buzele – el avusese o gură expresivă – erau strânse ca o pungă, de parcă ar fi înghițit otravă. După ce și-a dat sufletul însă, buzele i s-au destins și am fost bucuroasă că Virgil și-a căpătat iar chipul său. A doua zi după îmbălsămare, privindu-l, am descoperit că buzele i se mișcaseră. Întrevedeam, parcă, încercarea de a schița un zâmbet. Nu-mi venea să cred, am conchis că e o impresie subiectivă. În ziua înmormântării însă, m-am convins că nu fusese vorba de o iluzie, Virgil chiar zâmbea. Și, culmea, avea zâmbetul de când era cineva. Când parcă spunea: „Bați câmpii, dar ești cumsecade". Iar la capelă, înainte de a-l duce la groapă, Virgil zâmbea în toată regula, lucru verificat de toți cei de față.

— Se întâmplă așa ceva cu morții? ne cercetă unul, cu privirea. Nimeni dintre noi nu era inițiat în fizionomia decedaților.

Sora pomenitului mai adăugă:

— În cele câteva zile de după înmormântare, cât am mai rămas în apartamentul lui Virgil, ce credeți? Am avut impresia că văd, la articulația tavanului cu pereții, niște chipuri. Acolo unde și el văzuse ceva care îl îngrozise. L-am întrebat pe preot ce poate fi – preotul care a făcut slujba aici – și mi-a spus că sunt făpturile nevăzute care năvălesc în spațiile năpădite de moarte. De aia a citit astăzi rugăciunea pentru alungarea demonilor.

Nepotul decedatul interveni din nou:

— L-am întrebat pe bunicul, odată, dacă atunci când ne naștem, dar mai ales când murim, „lumea" simte ceva. Cât de puțin, ca o înțepătură sau ciupitură măcar.

El a zis că nu lumea, doar cei apropiați simt. Cu excepția geniilor, zicea. Nu știe nimeni că s-a născut un geniu, dar că a murit, da. Sunt și cazuri când li se descoperă geniul mult după ce au pierit. Însă geniul e totuși ceva excepțional. De regulă, spunea, unda emoțională a morții unui om se oprește la cei care l-au cunoscut și iubit. Eu am zis că cel mai bine se vede anonimatul omului când moare. Nu-l plânge și nu suferă nimeni. Acum el nu mai e, dar singurătatea lui e șocantă. E o mare tristețe, ziceam eu, să știi că vii și pleci de pe lume fără să atragi atenția nimănui. Unii, zicea bunicul, se ambiționează să facă ceva „remarcabil" în timpul vieții. Râdea, referindu-se la cei care fac tot felul de trăsnăi ca să fie înscriși în „Cartea recordurilor". Prepară cel mai lung cârnat din lume, stau cel mai mult timp în ger, zbiară cel mai tare și așa mai departe. Și ăștia tot mai sunt de acceptat, zicea bunicul, fiindcă nu supără pe nimeni, dar nebunii care trag cu pușca în trecători pe stradă, ca să scrie ziarele despre ei? Nu te pui cu vanitatea umană, conchidea.

— Dar despre bunicul tău, în afara celor de aici, o știi cineva dacă mai trăiește sau s-a dus la cele veșnice? întrebai. Știi de ce te întreb? Fiindcă el îmi spunea mie că valoarea ca om ți-o cunoști cel mai bine tu singur,

și dacă pleci din această lume mulțumit de tine, e de-ajuns. Sigur, pentru asta îți trebuie destulă limpezime a cugetului, ca să te evaluezi cât de cât corect. Dar în felul acesta scapi de obsesia de a fi „avizat" tot timpul de ceilalți. Cu atât mai mult la final. El nu se aștepta la cine știe ce recunoașteri din partea lumii, adică a unui număr considerabil de semeni. Știa că mulți oameni sunt ingrați, afișând chiar o indiferență ostentativă față de strădania altruistă a altora. Avea o teorie, că suntem pervertiți de conceptul concurențial – nu unul onest și corect – ci invers, care ne face să minimalizăm și să anulăm meritele altora, convinși că astfel căpătăm spațiu de afirmare pentru noi, ieșind în evidență.

Acestea sunt după mine mici, dar importante contribuții la clarificarea raporturilor între lume și individ, la așezarea pe baze raționale a speranței că, după viața închinată colectivității, vom beneficia de o recompensă. Constând din cinstirea simbolică a ceea ce am fost. Nu pretind că dispariția unuia sau altuia dintre noi șubrezește eșafodajul lumii și că după dricul nostru ar trebui să se verse șiroaie de lacrimi. Să păstrăm proporțiile. Dar n-ar strica să găsim o modalitate de celebrare a dispariției puhoiului de anonimi care ne părăsesc, căzând în neant. S-ar cuveni, poate, ceva similar cu monumentul Soldatului Necunoscut, ce simbolizează închinarea unui gând pentru acea carne de tun a războaielor, fără nume și fără lista faptelor de arme.

PARTEA A DOUA:

ÎN DEZORDINEA IVIRII

şi dacă pleci din această lume mulţumit de tine şi de alţii. Bagaje, pentru asta îţi trebuie destulă împăcare a cugetului, ca să te evaluezi cât de cât corect. Dar în felul acesta scapi de obsesia de a fi „avutat" tot timpul de ceilalţi. Cu atât mai mult cu cât [illegible] nu se ajunge la care ştie ce recunoaştere din partea lumii, adică a unui număr considerabil de semeni. Este că mulţi oameni sunt înghiţiţi de [illegible] în faţa de strădania [illegible] a altora. Aceste teorii, cu meritul pervertită de conceptul concurenţial – nu lasă omul cinstit şi corect – ci invers, care ne face să minimalizăm şi să anulăm meritele altora, contând că astfel ocupăm spaţiu de afirmare pentru cei [illegible] în evidenţă.

Acestea sunt, după mine, mici, dar importante contribuţii la clarificarea raporturilor dintre lume şi individ, la aşezarea pe baze raţionale a speranţei că, după viaţa încărcată de activităţi, vom beneficia de o recompensă. Coborând din cosmica [illegible] a ceea ce am fost. Nu pretind că dispariţia unuia sau altuia dintre noi sărăceşte [illegible] lumii şi că după dânsul nostru ar trebui să se verse groaze de lacrimi. Să păstrăm proporţiile. Dar n-ar strica să găsim o modalitate de celebrare a dispariţiei numărului de semeni care ne părăsesc, cărora în [illegible] li-ar oferi, poate, ceva similar cu monumentul Soldatului Necunoscut, ca simbolizează încheierea unei gări pentru acea carne de tun a războaielor, fără nume şi fără faţă [illegible] de arme.

PE BANCĂ

Ajunsese în parc, dar nu știa de ce a venit, căci parcul, cufundat în întuneric, nu-i spunea nimic. Noapte fără lună! A cercetat cerul bucată cu bucată și în afara dârei de lumină diluată, neverosimil de îndepărtată, a Căii Lactee (ca o urmă de bidinea înmuiată în var apos), nu mai deslușea nimic. Poate era eclipsă selenară și meteorologii uitaseră să anunțe. S-a dus și s-a întors pe o alee, înotând în tăcerea tot atât de profundă ca și întunericul, și aceste două particularități ale nopții au început să-l încânte. Deși natura era la polul opus al așteptărilor, începu să i se pară prietenoasă. Nu vedea nici picior de om, dar ce percepea în jur părea să i se adreseze personal. Oamenii, când sunt singuri, rămân prizonierii unei înstrăinări imanente, derivând din destinul lor istoric și biologic. Chiar, îi trecu prin minte, animalele se complac mai bine în singurătate, cu toate că și ele poartă un instinct gregar, mai ales cele sălbatice, care în afară de viața în familie, se adună, în special la marile migrații, în turme colosale. Altfel, se pare că preferă solitudinea, cu toate că viața lor e mereu amenințată de speciile mai puternice care le vânează. Inclusiv pentru moarte, de care nouă ni se pare că nu

ar avea habar, le place să se refugieze individual, ceea ce dovedește fie că nu au nevoie de ajutor, cu atât mai puțin de priveghi, fie că nu vor să împartă cu nimeni revelația evenimentului.

La un moment dat, întrezări conturul unei bănci pe lângă care era gata să treacă. Se opri și se apropie, și atunci observă că, ghemuită la extremitate, se afla o ființă umană. Întrebă cu o anumită umilitate dacă i se permite să se așeze, și înțelese că vocea, care își declină orice autoritate în materie, aparține unei femei. Mulțumi și se așeză la celălalt capăt al băncii. Nu prea știa ce are de făcut, îngrijorat în sinea lui că deranjează. Cu atât mai mult cu cât persoana de sex opus părea a fi și ea o solitară. Se afundă în muțenie, dar constată pentru prima dată că și respirația îi e zgomotoasă și, ca atare, poate dezagreabilă. Îi dădu prin minte să o consulte în această privință, dar ceva, un zgomot exterior, mai îndepărtat, îi deturnă atenția. Se agăță de acest mic incident ca să spună ceva.

— Noaptea, zgomotele sunt mai penetrante. Ca și când atmosfera ar fi mai rarefiată.

— Un zgomot singular – auzi – e ca un copil părăsit, care plânge.

— Sau așa, da. E mai umană ipoteza dumneavoastră.

— Ca și omul, continuă femeia.

— În ce sens?

— Omul luat izolat. Înconjurat de discreție, tăcere, întuneric. Sau măcar de clarobscur. Nu vi se pare că acesta suscită mai mult interes?

— Secretă mai mult mister, poate...

— Și mai multă personalitate. În mulțime, în vacarm, în agitație, ne aplatizăm, devenim exemplare de serie. Nu te poți distinge de ceilalți. Pe când așa, lași să se vadă, cred, însăși esența ta. Într-adevăr, misterioasă, cum ați spus. Sau miraculoasă. Acest ultim cuvânt e cam bombastic, dar se folosește curent, inclusiv în medicină, în filosofie...

— Da, există o filosofie a singularității, a tăcerilor, a ieșirii din eclerajul solar. Și, după cum se vede, chiar al celui selenar. Știți cumva ce e cu luna în noaptea aceasta?

— Desigur. Mâine vom avea lună nouă, o feliuță subțire ca o bijuterie de argint.

— Atâta tot? Îmi imaginam tot felul de fenomene cosmice tenebroase.

— Nu sunteți prea obișnuit cu metamorfozele cerești. Preferați solul, cu stabilitatea lui.

— Toate au viața lor, iar viața, cum știm, chiar asta e, schimbare. Provocată pe de o parte de procesele lăuntrice, pe de alta de înrâurirea naturii. Din această cauză, pământul are anotimpuri, noapte și zi, lumină și întuneric.

— Sunteți cumva scriitor?

— Într-un fel. Din ce deduceți?

— Intuiție!

—Și dumneavoastră? Păreți o gânditoare. Predați sau scrieți?

— Și una și alta.

— Ați ieșit să vă recreați, să meditați în anonimatul unei bănci cufundate în întuneric, într-un parc aproape pustiu.

— Într-un fel.

Își scoase batista, dar îi căzu din mână și se aplecă s-o caute. El o ajută. Orbecăiau amândoi. O găsi el și i-o înmână, încăpându-i în palmă toată mâna ei îngustă, cu degete subțiri. Nu-i mai dădu drumul.

În aer se petrecu ceva ciudat. Păru că mediului nocturn al parcului i s-a mai adăugat o doză de electricitate astrală. Sau ochii lor se obișnuiseră cu imaginile? Ori propria energie biologică li se convertise, în anumită măsură, în vizibilitate? Începură să se vadă, să-și distingă chipurile, să-și pipăie cu privirile, vindecate de orbirea temporară, făpturile. Această descoperire reciprocă, simultană, îi încântă, satisfăcându-le dorința de a se cunoaște. El vedea portretul unei femei îngrijite. Produsul acelei arte rafinate a machiajului, vopsirii și coafării părului, îngemănată cu arta înveșmântării în concordanță cu anotimpul și cu liniile trupului. Purta o bluză vaporoasă, cu croială de model franțuzesc s-ar fi zis. Genunchii îi ieșeau în evidență cu discreție delicată, ca niște fine lucrături din fildeș, iar gambele sugerau zveltețea elegantă a căprioarelor. Se învăluia într-o feminitate reflexivă, încărcată de o receptivitate neostentativă. Vălul întunericului, ce acum părea că a lăsat-o să se decupeze distinct, clipocea, jucându-se nu cu ea, ci cu privirile lui, emoțional contemplative. Îi văzu femeii un zâmbet ușor ironic, produs probabil de

ceea ce se afla în fața ei, ca atunci când cineva descoperă într-un magazin obiectul căutat, pe care nu are destui bani să-l cumpere. O frapa ținuta lui de bărbat în puterea vârstei, mult deasupra mediei ca înălțime, dar fără alură atletică? Ghicea în el omul care și-a întreținut o anume distanță față de tipul musculos, cu stridente virtuți fizice?

La un moment dat, fiecare simți palmele celuilalt așezate pe trupul său. Ca doi credincioși hinduși, să spunem, care își exprimă sentimentul de afinitate și, în același timp, se iau în primire fără a ști exact în ce calitate.

— Care e numele tău? – îl întrebă ea, ca pe un copil, cu o curiozitate timidă.

— Tudor, spuse el, parcă scuzându-se.

— Pe mine mă cheamă Stanca. Numele e țărănesc, dar nu sunt de la țară. Nașul meu era. Se treziră îmbrățișați, cu o nerăbdare, o lăcomie și o voluptate ce nu mai țineau seama de etichetă, călcând în picioare dogma etapelor cunoașterii. Se strângeau în brațele tremurânde, ca și când ar fi vrut să se răpună, simțind în impulsurile lor un amestec de forță și slăbiciune. Forța unei porniri simultane și slăbiciunea dizolvantă a unei copleșitoare plăceri. Erau pradă erupției lavei psiho-biologice devenită incandescentă prin ebuliția pasiunii. Nu se mai întrebau nimic în sinea lor, totul părea vechi de când lumea, căutat, așteptat și găsit într-un deznodământ mirific al destinului. Era atâta bucurie în ei încât, deși respirau greu, li se părea că în realitate

chiuie. Ca la horă, ca la nuntă. Își aspirau gurile și o dată cu ele sufletele, se îmbătau reciproc, parcă ar fi sorbit „apă vie". Simbioticul ființelor nu părea să se mai termine, resursele karmice care îl generau arătându-se inepuizabile. Pluteau pe părelnicele ape ale infinitului și eternității.

La un moment dat, epuizată totuși, Stanca slăbi strânsoarea. Puterea ei fizică fusese pusă la grea încercare. Tudor își înmuie și el brațele, cu duioșie, ocrotitor, și cu regret în același timp. Ea schiță un râs scurt, ca cineva care făcând scufundări iese din apa unde se simțea admirabil, dar plămânii îi dădeau ultimatum. Se rușina că a întrerupt mirifica exuberanță. Îi luă mâinile cu un gest mângâietor, un fel de modestă recompensă infantilă, dăruită de o școlăriță unui școlar. Conștientă de discrepanța dintre cele două stări, se vârî în el cât putu de mult, ca un mic animal de pădure în scorbura copacului unde e în siguranță. Întrebă:

— Tudor, tu cum îți explici... ?

— Nu-mi explic, opri el dilema căreia îi ghicea conținutul. Se spune că unele icoane plâng. Sau că sculpturi hristice din lemn sângerează. Se apucă cineva să explice? Nu simte nimeni nevoia.

— Nu-ți plac întrebările.

— Totuși, din ele trăiesc. În realitate nu-mi plac răspunsurile. În marea lor majoritate nu mă satisfac. Omul nu e destul de evoluat ca să explice misterele. Tot presupune, construiește ipoteze... Inclusiv savanții. Pentru ca să renunțe la ele, în cele din urmă.

— Ești om de știință?

— Sunt un om neliniștit, atâta tot. Și care s-a convins că nu poate înțelege natura. Nici cea cosmică, nici cea domestică (așa-zis), nici chiar natura umană. Această concluzie nu mă liniștește. Caut și aștept mereu. Tu, ca femeie, ar trebui să fii și mai neliniștită. Ea își ridică obrazul și și-l lipi de al lui.

— Chiar sunt. Și eu caut și aștept. Asta făceam aici, când m-ai găsit. Dacă am avut vreo presimțire? Poate, la un moment dat. Dar totul a venit ca furtuna din senin. Nu știu ce să cred. Mă agăț de tine. Se ridică și i se așeză pe genunchi, luându-i obrajii în palme și năpustindu-se asupra gurii lui.

Furtuna, sau ce era, se declanșă din nou. Parcă mai violentă, dorind să-i împroaște cu scânteile unui incendiu. Aveau senzația că nu mai întâmpină zidul material al făpturii celuilalt, fiind și unul și celălalt atrași de un magnet suveran ce-i contopea. Această libertate a circulației sufletești și trupești de la unul la altul le dădea o stare extra-umană, ca unor elemente folosite la o experiență a materiei universale.

Avură un moment de trezire, când amândoi scoaseră capul din nimbul împătimirii, ca de sub un giulgiu ce-i izolase de lume. Constatară că aerul căpătase o culoare leșiatică, anunțând probabil ivirea zorilor, și se scuturară ușor de imaginara pulbere feerică. Înțelegeau că în curând vor începe să circule oamenii și că trebuie să plece. Se desprinseră greu unul de altul, de parcă fuseseră lipiți, și exagerând poate

pericolul public al momentului se grăbiră să-și ia rămas bun. Urmau să se revadă în seara următoare, în același loc și la aceeași oră.

***

Ea plecă prima, cu un pas iute ce ieșea din cadența fiziologică dinainte. Îi urmări silueta chiar și după ce dispăru din raza sa vizuală. Se trezeau în el întrebări elementare: unde se duce?, e măritată?, o avea familie? Dar, mai presus de toate, se întreba de ce a lăsat-o să plece așa? De ce nu-i propusese să meargă la unul din ei? El avea un mic apartament, e drept înțesat cu cărți, dar în care puteau foarte bine să-și prelungească uluitoarea idilă. I se rupea inima că o lăsase să dispară, că noaptea aceea se sfârșise sec, stupid. Înțelegea cât de penibil îi fusese ei să constate această lipsă de inițiativă și de fantezie a bărbatului cu care se iubise, și care se complăcuse la sfârșit, în condiția străinului. Unul căruia nu-i cunoștea decât numele de botez.

Dar dacă nu mai vine?, îi trecu prin minte. Împiedicată de cine știe ce chestiuni familiale, de care uitase sau pe care le subapreciase. Ori, pur și simplu, speriindu-se de ce a făcut, de ușurința cu care se lăsase târâtă în mrejele unui spontan și irepresibil impuls senzorial-sentimental. Bărbații mai cad pradă unor asemenea slăbiciuni, dar o intelectuală respectabilă, o doamnă? Căci asta era, incontestabil. Să zicem că nu s-a putut înfrâna, deoarece psihicul și anatomia

ei au înăbușit orice raționalitate. Sau, dimpotrivă, raționalitatea a contribuit și ea, prin revelația că poate da frâu liber sinelui, altfel încorsetat de condiția socială. Amintindu-și de pasiunea cu care Stanca – doamna Stanca, îi spuse – se dedicase în cele câteva ore iubirii, deveni mai optimist. Simțea totuși nevoia de a scormoni mai adânc elementele componente ale întâmplării.

Ce fusese cu adevărat ieșit din comun? În primul rând, faptul că el o plăcuse fulgerător și necondiționat. Îl izbise și îl încântase din capul locului acuratețea ei feminină. Dar Stanca nu era o excepție. Mai avusese asemenea șocuri vizuale, și nu de puține ori se prefăcuse că nu observă. Deci, nu asta era. Poate faptul că și ea îl plăcuse, concomitent, și că tot așa, nu mai ascunsese. Dar asta se întâmplă frecvent în lume. Însă în asemenea cazuri, femeia și bărbatul se mulțumesc să-si dea apropouri și să deschidă calea spre o viitoare apropiere. Nu se reped unul la altul pe loc, precum înfometații, revărsându-și, într-o ebuliție totală, nevoia de pereche, patima senzorială, dăruindu-se fără rezerve. În arderea etapelor a constat miracolul întâmplării? Și în neputința ulterioară de a înțelege și explica teribila răsturnare a logicii?

***

Tudor ajunsese primul la locul de întâlnire. Îi convenea, găsea această situație favorabilă. Al doilea venit trebuia să se scuze, mai ales dacă a depășit ora

fixată și, în plus, să anime puțin atmosfera pentru a împrăștia impresia proastă pe care a lăsat-o. Atunci, primul venit poate apărea generos. Deși era înnorat, se părea că aerul e ceva mai transparent decât în seara precedentă și descoperi că acesta era efectul încă unui bec aprins nu departe. Ceasornicul arăta că fusese depășită ora convenită. Cercetă spațiul înconjurător și emise ipoteza că nu mai vine. Dar veni, totuși, în cele din urmă. Se ridică s-o întâmpine și-și zise că dacă Stanca nu s-ar fi oprit la el, n-ar fi știut cine e. Arăta altfel în costumașul ei de stradă din material de blugi. Și parcă nici chipul nu-i era suficient de cosmetizat. O sărută în fugă și o invită să ia loc. Ea surâdea ca la întâlnirea cu o cunoștință veche, după consumarea unor conflicte acum depășite. Niciunul nu pronunță stupida întrebare de rigoare: „Ce faci?". Ea puse totuși o întrebare surprinzătoare în situația lor.

— Tu nu fumezi?

— Nu. Vrei tu să...

— Nu, nici eu. Se priviră și râseră anemic, înțelegând că nu făcuseră decât să-și încerce vocile. Ea deschise totuși discuția.

— Aseară spuneai că noi toți așteptăm, căutăm... Dar nu știusem că precum niște tigri înfometați. El îi luă mâna și ea răspunse, adăugând-o și pe cealaltă și punându-le pe ambele să le strângă pe ale lui. Fu primul impuls al degetelor, să dea și să ia în stăpânire. Dar parcă ceva le tăie curentul. Cu siguranță, mâinile lor căutau ... și nu găseau. Neconștientizând ce se

întâmplă, el o strânse la piept. Ea se oferi cu o intenție de ardoare, însă nici din această tentativă nu rezultă ceva. Ca și când trupurile, simțurile uitaseră un cifru, un cod. Trebuiau trezite din somnolența ce le cuprinsese? Puțin speriat de această pierdere a voltajului biologic, el se înverșună. Începu să o smotocească, adoptând gesturi masculine de adolescent care vrea să pară bărbat. O sărută cu violența unui animal carnivor, mârâi ca un câine gata să muște. Ea chicoti puțin la început, amuzată, poate și puțin stimulată, dar Tudor nu reușea să transmită nimic. Ca atare, Stanca își potrivi coafura deranjată, își îndreptă taiorașul sucit și tuși încetișor, cu sonoritatea aceea care aduce a scuză. Probabil începuse să se simtă vinovată de nereușitele lui Tudor, de altfel și ale ei în egală măsură. Decepționat, el o îmbrățișă din nou și începu s-o legene, ca pe un copil căruia i-au dispărut jucăriile. De fapt, el se simțea copilul acela. Ar fi vrut să arunce vina pe ea, dar văzuse că e destul de receptivă și că el primul rămăsese fără curent. Îl cuprindea furia. Unde e valul acela de forță astrală, ce îi transformase în corpuri electrice vii? O întrebă cât de blajin putu, cu toate că îi venea să răcnească:

— Ce se întâmplă? Ea își ridică brațele și le încolăci după grumazul lui. Ne-am anemiat? Am pierdut sânge? Dar sângele e la locul lui. Altceva...

— Azi-noapte a fost furtună. Eram bântuiți de irezistibile atracții magnetice. Ne făcuserăm una. Eram legănați pe valuri, undeva spre capătul lumii.

— Știu. Înțeleg. Nu putem depăși acest crah? Redobândi, măcar în parte, ce-a fost?

— Toate acestea nu se petrec atunci când le vrei. Când le ceri. Le-ar avea toată lumea. Chit că ar costa. Că prețul ar fi, să zicem, renunțarea la alte valori.

— Cum numești ce-am trăit azi-noapte, Stanca? Ce-a fost? Un har?

— Poate o rază astrală, în drumul ei prin Univers, a trecut prin noi. S-a întâmplat să fim în calea ei. Și ori ne-a împroșcat cu substanțele ei, care au clocotit în noi toată noaptea, ori, întâlnindu-ne și plăcându-i de noi, a zăbovit pe banca aceasta. Bucurându-se că ne vede ieșind din „obișnuință".

— Vorbești atât de detașat, ca și când toate acestea le-ai fi citit undeva. Într-o carte. Așa simți? Că pasiunea nu a fost a ta? Că ai găsit-o într-o mitologie?

— Nu știu. Bălmăjesc. Pot crede că a fost cum spun?

— Bineînțeles că ai cunoscut bărbați. Ceva, vreodată, a fost cât de cât pe aproape?

— M-am chinuit mereu să am o adevărată relație.

— Dar o iubire reală?

— Încă nu.

— Dar dacă noi am încerca, așa, cu modestele noastre puteri, să producem, fără aportul razei astrale, ceea ce pe pământ se numește iubire? Să clonăm harul marii raze? Ținând seama că l-am cunoscut în original.

— Ce frumos ai spus!

— În seara aceasta am venit la harul acela ca la „de-a gata". Ne-am închipuit că-l găsim pe bancă, pregătit să ne ia în primire din prima clipă. Nu judecam

cu mintea pământească. Cea prudentă. Condiționată de atâtea stavile. Care ne limitează fanteziile pentru a nu ne lăsa să ne înecăm în deziluzii.

Ea nu dădu nici o replică.

— De altfel..., reveni Tudor.

— De altfel ce?

— Poate a mai rămas ceva...

— Ce să rămână?

— Ceva din harul acela…

— Rămășițe? În ce ar consta?

— În faptul că vorbim.

— Asta înseamnă că am redevenit pământeni. Cum fuseserăm și înainte, când treceai pe aici fără să vezi. Vârî mâna în poșetă și căută, fără să se uite. Scoase un cartonaș și i-l înmână cu un gest, nu se știe de ce, discret.

— Cartea ta de vizită, se dumiri el. Intrăm pe drumul bătătorit.

— Nu fi rebarbativ. Îmi vine greu să renunț, printr-un gest placid și orgolios. Nici n-am dormit azi-noapte, refilmând „nunta". Mă declar de acord că poate a mai rămas ceva... Mă simt foarte obosită. Și se ridică în picioare.

— Nu te las să pleci singură, ca aseară. Poate chiar de aceea... Ea râse în batjocură, dar îi întinse mâna cu intenția parcă de a-l smuci de pe bancă.

Plecară prin parcul pustiu, doi amorezi întârziați și blazați...

ȘAMPANIA

Într-un restaurant de pe malul Snagovului descinseseră zece bărbați. S-ar fi putut spune despre ei că se află pe la mijlocul vieții. Restaurantul nu era populat la ora aceea, nici în interior, în saloane, nici pe esplanada de lângă lac. Moțăiau în picioare doi-trei chelneri tineri, de jurnă în acea duminică, probabil studenți săraci. Cei zece aleseseră esplanada, mulțumiți că stăpâneau tot spațiul, ca pe unul privat. Își plimbau privirile pe oglinda apei, unde domnea un fel de „spirit al libertății" și, în același timp, zăvorâta taină a adâncurilor. În mijlocul naturii indiferente – în primul rând față de ea însăși – nu le prea venea să dea frâu liber expansivității. Nu se săturau de privit, dar unul din chelneri le dădea târcoale. Trebuiră să facă o comandă. În sihăstria localului și a apelor, aproape că uitaseră de ce au venit. Sărbătoreau două decenii de la absolvirea liceului și aveau toți în jur de 40 de ani. Ar fi trebuit să fie mai mulți, dar în acest miez de toamnă nu reușiseră să se adune decât atâția. Se mai văzuseră accidental și mai comunicaseră telefonic, toți lucrând în București, unde aveau și reședința.

După aducerea fripturilor scăpară de supravegherea chelnerului, care înțelese că domnii au de vorbit.

Unul dintre ei, ziarist de profesie, bărbat înalt, slab, elegant, aprecie că e bine și așa, în singurătate totală, dar nu ar fi fost rău nici în forfota obișnuită, fiindcă în vacarmul unui local poți să și zbieri, fără să atragi atenția. Nu-i răspunse nimeni. Nu prea aveau chef de vorbă. Ar fi preferat să se uite pe întinderea lacului, de unde parcă le venea o răcoare a minții și o desfătare strict individuală. Ziaristul vorbi mai departe:

— Chestia cu *raportul* despre succesele obținute de fiecare o consider „fumată". Am făcut-o la întâlnirea de acum 10 ani, când am reușit să ne strângem cu toții. De atunci, cel puțin noi ăștia din Capitală, cam știm ce am făcut. Vă consult asupra altei idei. Ce-ați zice de un interviu colectiv? Nu că sunt de meserie, dar mi se pare mai simplu și mai interesant. Mai nou. Să vă spun la ce m-am gândit. Să cădem de acord asupra unei întrebări, una singură, la care să răspundem toți. V-o sugerez pe următoarea: „Ce-ți lipsește?"

Foștii camarazi făcură ochii mari, câțiva izbucniră în râs. Unul aplaudă:

— Mi se pare bună. Isteață. O să ne distrăm. Toți ridicară mâna, ceea ce însemna că au votat. Se înscrise primul chiar aplaudacul, un tip rotofei ce dădea senzația ciudată că e chiar rotund.

— Întrebarea e simplă, la îndemâna oricui. Nu e zi să nu ne gândim la asta. Când avem un răgaz, sau o nemulțumire, sau ne comparăm cu alții. Mai greu e să

alegi, din atâtea, cea mai reprezentativă carență. O să încerc eu. În calitate de om de afaceri – poate termenul e pretențios – nu am un calificativ personal unificator, ca să zic așa. Posed două hoteluri – le-aș numi modeste –, o așa-zisă clinică de tratament balnear, într-o stațiune turistică, două restaurante. Și alte fleacuri. Care e profilul meu? Un fel de talmeș-balmeș, nu? Îmi lipsește, deci, profilul. Sunt de toate și nimic. N-am emblemă. Tu, Lică, ești jurnalist. Profesia se vede pe tine. Ca și din orice cuvânt pe care îl rostești. Scrii la gazetă etc. Ai un postament. Eu am câteva proprietăți. Dacă-mi dă cineva foc la acestea, cine mai sunt?

— Păi, nu te-ai gândit de la început?, se interesă careva.

„Rotundul" negă:

— Am investit unde era cerere. Unde puteam face bani. Nu știu dacă vă mai amintiți, aveam ceva talent la desen. În ultima vreme știți ce-am făcut? M-am apucat să pictez. Nu merge, desenul e una, pictura alta. Vă spun ca să înțelegeți. Caut o emblemă, un element unificator pentru viața mea.

Nu mai zise nimeni nimic. Până la urmă interveni Zoiescu.

— Eu nu m-am gândit la aspectul acesta. După cum știți, sunt asociat cu nemții la gestiunea unui Mall. Sunt și mai împrăștiat ca Ignat. Mă ocup de sute de mărfuri: de la morcovi și banane la detergenți și pește scandinav, de la aspiratoare la șampanie, de la flori la iaurturi și așa mai departe. Care este profilul meu? Eu

l-am văzut esențializat într-un singur element: banii. Profilul meu, emblema mea sunt banii. Unii zâmbeau, fiindcă respectivul nu semnala în înfățișare nimic de bogătaș. Avea aspectul unui administrator de bloc.

— Zoiescule, îl întrerupse cineva, dacă îți arde și ție Mall-ul? Ai văzut câte incendii sunt acum, inclusiv în comerț. Ce se alege de profilul tău?

— Ți-am spus că nu m-am gândit la așa ceva. Banii știi cum sunt? Au o lege a lor, a unei gravitații speciale. E foarte greu să te gândești și la altceva. Și nu numai pe mine, pe toți ai mei îi țin în gheare: nevastă-mea, taică-meu, copiii. Și dacă mă întrebați ce-mi lipsește, vă spun: mai mulți bani. Dacă voi avea mulți, va fi mai greu să-i pierd. Să-i am prin bănci, în acțiuni, în investiții. E drept, nu poți să-i câștigi așa, cu toptanul. Tragi la jug să-i aduni.

— Zoiescule, se interesă Lică, ție pentru ce-ți trebuie banii? Ca să trăiești mai bine? Sau ca să te simți tare pe poziție?

— Și una și alta.

— Dar nu simți nicio altă lipsă în viața ta?

— N-am timp, Lică. Ți-am spus, trag la jug. De dimineața până noaptea. Dar nu, nu-mi lipsește altceva.

— Așadar, deși ai bani, numai lipsa banilor o resimți. A altor bani.

Pe chipul unora apărură grimase de nedumerire hazoasă. În sensul că pe asta n-o mai auziseră. Nici „administratorul de bloc” nu înțelegea ce nu înțeleg foștii colegi.

Lică, jurnalistul, consideră de datoria lui să-i ia apărarea proprietarului de magazin universal.

— Fraților, nu m-a ales nimeni președinte al acestei adunări, dar cred că trebuie să ne înțelegem asupra unui lucru. Îmi pare rău că n-am făcut-o de la început. Discuția asta a noastră, originală mi se pare mie, nu face doi bani dacă nu se bazează pe cea mai deplină sinceritate. Indiferent de reacția momentană a unuia sau altuia. Suntem maturi, trecuți prin viață. Să nu mai facem pe domnișoarele, oricât de ciudat ar fi ce auzim.

Hotelierul, care vorbise primul, ridică brațul și propuse ca adunarea să-l aleagă pe Lică președinte.

— El are mai multă experiență publică, și discuția are nevoie de anumită ordine. Nu fu nicio opoziție. Ziaristul mulțumi și-și luă în primire dregătoria.

— După câte văd, tu Sfeștanie vrei să vorbești acum. Câțiva râseră și unul, înduioșat, mărturisi că nu mai ține minte de ce-l porecliseră ei Sfeștanie. Se dovedi că nu-și mai amintea nimeni. Singurul care știa cu siguranță era posesorul caraghioasei porecle, dar el preferă să treacă direct la subiect.

— Măi băieți, știți că eram bateristul formației liceului. Am făcut Conservatorul și am lucrat cu câteva orchestre, încercând și alte instrumente. Până la urmă m-am stabilizat la un tombatero de mână, nu de bătut, de mângâiat cu degetele. Nu știu dacă ați văzut. Scoate un ușor vaiet, printre celelalte sunete aduce accente tânguitoare. Alteori languroase. Instrument de dată mai recentă în configurația orchestrelor. Nu e încă

folosit peste tot. Îmi place să-l manevrez, îi înțeleg rostul, îi disting bine contribuția în armonia sonoră. Dar el nu are – nu are încă – prestigiu. Cine se uită atent, mai ales în grosplanurile de la televiziune, are impresia că tombatero ăsta al meu e de prisos. O nimica toată, pus acolo ca să fie. Ignat spunea adineauri că din cauza diversității ocupațiilor nu are un profil. Totuși e om de afaceri. Se cheamă că și eu sunt instrumentist de orchestră simfonică. Dar în ce grad? Cel mai mic. Auditoriul nu intră în dedesubturile rațiunilor muzicale. El compară instrumentul meu cu viola și violoncelul, chiar cu fligornul și piculina, și în acest raport, al meu i se pare nesemnificativ. Mie îmi lipsește o marcantă semnificație muzicală. O să spuneți că de ce l-am ales. Mi-e greu să explic acum. Există unul și mai ponosit. Ați văzut triunghiul acela suspendat, având la bază o vergea în care muzicantul lovește din când în când cu un bețigaș? Doar acesta mai e între tobița mea și neant. Vă mărturisesc, în ciuda logicii profesionale, această situație îmi dă o suferință. Îmi lipsește prestigiul profesional.

— De ce nu-l schimbi, naibii? – întrebă cineva.

— Cum să explic acest blestemat complex al meu?

Sfeștanie era puținel și cu ceva smerit în înfățișarea generală, parcă de preot îmbrăcat în civil. Unii începură să-și aducă aminte că de la această particularitate – evidentă și în liceu – porniseră când l-au poreclit Sfeștanie.

Adunarea se învăluise într-o tăcere care se prelungea. Ciudat, parcă acest complex al fostului coleg li se transmitea și lor. Înțelegeau ce înseamnă umilința și ar fi vrut să-i sară în ajutor.

— Bine Voitașek, spune tu!, i se adresă președintele bărbatului gras care ridicase mâna cu timiditate (parcă mai mult ca semn de întrebare). Omul își drese glasul.

— Știți că eram funcționar la poștă. Acum sunt chiar diriginte în acea unitate. Aparent nu-mi lipsește nimic. Profesional am avansat, am o familie, sunt respectat, îndrăznesc să spun chiar iubit de subalterni, și viața merge. Nu știu dacă înainte, dar merge. Prin mâna mea trec zilnic maldăre de scrisori. Principala mea calitate constă, cred, în respectul pe care îl port scrisorilor. Le iau bucată cu bucată și le studiez, având uneori impresia că privirile mele străpung plicul și se plimbă pe coala de hârtie scrisă. Citesc numele destinatarului și al expeditorului, uneori nume comune, alteori cu un amestec de litere greu de pronunțat. Le acord scrisorilor o mare importanță. Ca unor documente prețioase ale intimității semenilor. Aproape le fetișizez. Dar de-aici mi se trage și suferința. Sub forma unei lipse. Eu nu primesc scrisori. Nici nu scriu. N-am purtat niciodată corespondență cu cineva. E o zonă a existenței în care, nu știu de ce, nu am acces. Îi invidiez pe cei ale căror nume sunt inscripționate pe o parte și pe alta a plicurilor. Îi văd legați prin ceva, și urmăresc cu gândul parcursul scrisorilor, ca pe un drum al tainelor omenești. Îmi dau seama că acesta e un mod profund de comunicare.

Văd cum, la lumina unei veioze, stau aplecați asupra hârtiei și își încredințează frământările semenilor. Îmi imaginez circulația acestor scrisori ca pe o rețea a solidarității, încrederii, iubirii din care, cum spuneam, sunt exclus. Nu știu de către cine, de oamenii care nu-mi scriu, nu mi-au scris niciodată? De mine însumi, care m-am ferit să mă destăinui altora pe această cale? Eu, să zicem, sufăr de boala aceasta a timidității – deși nu poate constitui o scuză – dar ceilalți? Care mă ignoră? Nu beneficiez de privilegiul de a comunica, prin aceste documente olografe, cu semenii. Comunicarea aceasta o văd ca pe o mare asociație ce-i înglobează pe muritori. Iar eu stau, singur, dincolo de gardul lor.

Grăsanul timid era atât de sentimental încât cu greu reușea să-și vehiculeze sentimentele. Asistența începu să tușească, așa cum ar fi făcut după ascultarea unui panegiric la înmormântare. Dacă le-ar fi spus cineva o istorioară de genul acesta, ar fi râs cu poftă. Acum erau emoționați, simțind că și în viața lor e o gaură.

Președintele dădu cuvântul cuiva pe care-l întrebă de ce nu e în uniformă.

— Păi asta mai lipsea, ricană omul, ca un ofițer de poliție să-și facă aici harachiri!

— Asta facem noi?

— Cam asta, văd.

— Ei, să te auzim atunci pe tine, îl îndemnă volubil președintele, ca și când urma ca acesta să facă proba vreunei virtuți din domeniul artelor marțiale.

— Nu te aștepta la cine știe ce. Eu nu am chestii de-astea sofisticate. Eu n-am copii, băi fraților! Și am trecut de jumătatea vieții. Am tot sperat ani și ani. Am fost la doctori și la paradoctori, am făcut tratamente, am urmat cure. În special nevastă-mea. Dar și eu. Și nimic. Nici măcar nu știm cu precizie din cauza cui. Că dacă am ști – am și vorbit cu nevastă-mea în sensul acesta – ne-am despărți naibii, cel puțin eu aș face-o, că sunt mort după copii. N-aș mai trage targa pe uscat cu nevasta asta, care e femeie bună, dar dacă e stearpă, eu nu mă pot resemna. Dacă e din vina mea, la fel. Du-te dragă și fă copii cu cine poți. Aici nu mai e vorba să ne menajăm. E o chestie de viață și de moarte. Îți continui spița, sau nu? Taică-meu trăiește încă și se uită la mine cu reproș. Petre, gândește, ne stingem neamul din nevrednicia ta. Tata a fost singur la părinți, și eu tot singur sunt. Vă e clar că pe mine apasă toată răspunderea.

— Băi Petre, interveni unul, vorbești ca și când pe umerii tăi ar sta însăși cauza continuității omenirii. Nu faci tu un copil, face altul doi, și altul poate șapte. Nu piere lumea din asta.

— Ei, tu alunecași pe panta matematicii. Dar numai de răspundere e vorba? Nu vă spusei? eu sunt mort după copii. În blocul ăsta nou în care m-am mutat sunt familii de vârsta mea. Toți au odrasle. Băieți și fete de pe la zece până la douăzeci de ani. Ți-e mai mare dragul! Mai stau de vorbă cu ei, în lift, pe scări. Eu îi opresc, și fiindcă sunt în uniformă, le place să stea de

vorbă cu mine. Nu știu, parcă sunt mai deștepți decât eram noi. Așa frumos răspund și gândesc... Îți vine să-i mănânci. Dar ce ziceți de ăia micuți, că am lângă mine un scuar unde vin să se joace. Mă așez pe o bancă și-i sorb din ochi. Un copil de-ăsta e o avere. E aur. Nu-ți mai trebuie decât să te învârtești pe lângă el, să-l iei în brațe. Asta e fericirea. Și când se mărește, să stai la taclale cu el.

— De ce nu înfiezi un copil sărac? întrebă președintele.

— Păi e același lucru?

— Ziseși că și cu copiii străini te simți bine.

— Uite ce e. El, săracu, n-ar avea nicio vină, deși nu știi niciodată ce iei. Dar eu? Nu rămân ca un nevolnic? Să mă înfrupt din ce e al altuia? Chit că ăla l-a lepădat.

— Lipsa de care suferi tu, Petre, nu pare să aibă leac...

— La fel ca la mine! răsună o voce baritonală. Cel în cauză avea un rictus de amărăciune.

— Ca la tine, Zirimis?, se miră președintele. Ție tot copiii îți lipsesc? Tu, ca avocat, ești obișnuit cu practica adopțiilor...

— Nu, Lică, nu de copii e vorba. Voi vă mai amintiți de nevasta mea? Acum zece ani am venit cu soțiile. E drept, a fost lume multă atunci, ați uitat. Eu n-am mai văzut o femeie atât de frumoasă. Are o piele albă și fină, parcă s-a născut din nea. Părul îi încadrează chipul ca niște draperii de aur. Are ochi albaștri, albaștri, ca ai îngerilor. Toate trăsăturile chipului par desenate de un grafician în tuș. Chip aerian, celest. Cineva din

auditoriu scoase batista și o duse la gură, ascunzându-și nevoia de a râde. Și alții mustăceau, receptând descrierile avocatului. El se opri însă din ditirambe și declară cu vocea aceea de protopop:

— Ei bine, acum aproape patru ani, femeia aceasta superbă a înnebunit. Nu a pierdut nimic din frumusețea chipului și din farmecele trupului. Iar dragostea mea înflăcărată nu doar că nu s-a împuținat, a fost sporită. Și conține în plus milă și furie împotriva destinului. Prin urmare, iubire am, mai mult decât pot duce... Am pierdut obiectul iubirii și această lipsă e nimicitoare.

— Îngrozitor de trist, Zirimis. N-am bănuit că în jocul acesta jurnalistic, de-a intervievații, vom ajunge la ceva atât de atroce. Și ea stă tot timpul la... E internată, nu?

— Da, e într-un centru privat de psihiatrie. Stă acolo trei-patru luni, mai vine acasă o lună, două, se duce din nou... Iar și iar, mereu așa...

— Trebuie să coste mult, aprecie careva.

— Costă, dar Slavă Domnului, câștig destul. Nu aceasta e problema mea. De când mă știu, m-am îngrozit de oamenii cu mintea rătăcită. Vedeam în ei o amenințare. Nu în sensul că ei ne amenință, ci că toți suntem supuși riscului acesta cumplit. Boala în sine nu mai mă sperie acum. M-am obișnuit să coexist cu ea. Îmi inspiră, cum spuneam, milă și furie. Și voință de protecție. Dar îmi trebuie obiectul iubirii mele. Viu, reactiv, ca altădată. Bucuria Elizei de a simți, dorința ei de a răspunde, de a-mi oferi propria-i iubire. Or, ea e

absentă, inertă. N-o fi fost ucisă, în sufletul ei, iubirea, dar nu mai poate ieși la suprafață. Eliza a uitat de harul iubirii. Și eu mă chinui în lipsa lui.

— La mine e invers, se înscrise la cuvânt altul.

— Tu tot paramedic ești, Dane?, îl luă în primire președintele. Parcă spuneai că vrei să te înregimentezi într-un spital.

— N-am făcut-o. M-am obișnuit cu blestemata asta de profesie.

— Și, cum vine asta, că la tine e invers? Adică?

— Simplu. Zirimis are iubire și n-are obiect, eu am obiect, dar n-am iubire. Câțiva râseră. Părea caraghios. Un calambur. Dar el avea mina omului acrit. Nu-i ardea de glumă. Nu avea de gând nici să se menajeze.

— Și eu am venit acum zece ani cu Floarea mea. Eram proaspeți însurăței. Îmi amintesc cum vă lipeați privirile, pe furiș, de fesele ei bombate. Și de celelalte protuberanțe. Eram mândru. Mă consideram norocos. Mă lăudasem că sunt burlac înnăscut, dar după ce am cunoscut-o m-am lecuit imediat de burlăcie. Demonstrațiile ei de virtuozitate erotică mă dăduseră gata.

Nu fusesem însă perspicace. Cu timpul, m-am edificat. Nu e o artistă a amorului, cum îmi închipuisem. E o femeie vulgară. Întrunește numai virtuțile biologice ale genului. Nu și pe cele spirituale. Pentru acestea n-a fost înzestrată. Am vrut să ne despărțim, dar așa ceva nu se obține de la ea cu una, cu două. N-o mai iubesc, probabil că n-am iubit-o niciodată. Doar îmi măgulea orgoliul masculin. Tânjesc acum după o femeie întreagă,

posedând ambele înzestrări, chiar dacă nu la modul excepțional.

Dar pentru că m-ai întrebat de profesie, Lică, trebuie să spun că mă confrunt și cu duritatea ei frustă. Niciun domeniu al medicinei nu dezvăluie atâta precaritatea vieții umane. Medicii de spital, de cabinet dispun de un voal pe care-l aruncă peste suferința omului și peste destinul său. Mai prelungesc viața, o mai ameliorează, mai furnizează speranțe, mai stimulează credința. Pertractează cu fatalitatea, o cosmetizează. În timp ce eu am parte de ce rămâne după această prestidigitație. Mie mi se lasă adevărul grotesc. Falimentul, scadența. Mi-e greu să trec în tabăra cealaltă a medicinii, unde se scot porumbei din pălărie. Eu văd ce rămâne după raidurile morții. Și ca să fiu în ton cu întrebarea ta de interviu, în profesie mie-mi lipsește iluzia.

După această dizertație nimeni nu părea să mai aibă chef de „dezvăluiri". Președintele își făcu totuși datoria:

— Ați mai rămas voi, Paraschiv și Voinea.

— Și tu, replică Paraschiv.

— Și eu, și eu. După voi.

— Eu, începu Paraschiv, n-aș avea cine știe ce de destăinuit, de pe poziția mea de recenzent de cărți la TV. Viața intimă, viața de familie, cam banale și mediocre, dar nu ridică probleme speciale. Iar profesiunea... Citesc cu sârguință ce apare. Poate nu fac o selecție prea exigentă, nu exigentă vreau să spun, ci o alegere de real interes public. Am în vedere atât interesul cititorilor,

cât și al autorilor. Uneori îmi face impresia că lucrez în gol, că nu comunic cu auditoriul. Prin urmare, asta îmi lipsește, convingerea că sunt luat în serios. Poate unii colegi mă invidiază. N-au de ce. Eu nu-mi văd numele prin reviste. Dar nici cititorii nu-mi scriu. Atunci, pentru cine lucrez?

Paraschiv era cel mai tânăr. Îmbrăcat sportiv, suplu, părea un fotbalist. De aceea tragismul dilemei suna cumva fals.

— Dar confrații îți recunosc misia și capacitatea de a o îndeplini?

După câteva momente de gândire, răspunse:

— La drept vorbind, nu știu. De altfel, sunt foarte puțini care știu. În primul rând, acum nu e posibilă o scară autentică de valori. Aceasta poate exista ori într-o societate a ordinii riguroase, cum era în comunism, ori într-una a valorilor individuale orgolioase. Astăzi confrații îți oferă recunoașterea nu în raport de valoarea intrinsecă, ci de valoarea de schimb.

— Ce înseamnă asta?

— Valoarea interesului reciproc. Decurgând din apartenența la aceeași grupare politică, patronală, instituțională etc.

— Și cei din afara acestor cercuri?

— Bâjbâie și ei, într-un fel de ceață.

— Asta ar fi tot?

— Cam asta. Atunci să-l auzim pe Voinea, patronul unei solide firme de fotografie artistică.

— Eu, fraților, vă spun din capul locului: n-am talent. Asta îmi lipsește mie. Firma mea are oarecare prestigiu. Dar nu mă bizui, nici în personalul meu, pe talente. Odată m-am supărat atât de rău din cauza asta, că i-am concediat. Am mai păstrat câțiva și, în frunte cu mine, am zis că o să facem treabă de calitate. Nici cât ăia concediați nu am reușit. În artă, asta m-am convins: sunt banal, merg pe drumuri bătătorite, în mâna mea aparatul e ca mort. E cumplit să știi asta despre tine.

— De ce, Voinea? Tu ești manager. Talentul tău trebuie să constea în atragerea fotografilor cu ochi buni. Nu ești practicant, ești șef al practicanților.

— Oi fi. Dar mie mi-e rușine să profesez arta fotografiei artistice, când personal nu știu ce să fac cu aparatul când îl am în mână. Sunt invidios pe meseriași. Lupt cu mine ca să nu-mi arăt invidia. Afurisitul ăsta de talent, cum apare el în oameni! Unii de-ai mei sunt supărați că nu li se recunoaște talentul. Le-am spus într-o zi: „Nu vi se recunoaște fiindcă cei ce ar trebui să o facă sunt invidioși". Invidia nontalentelor, Lică! Atunci când acestea n-au nici spirit, e cea mai mare frână în arte. Nontalentele bine plasate sunt asasini în serie ai talentului.

— Mi-a venit și mie rândul, ridică Lică din umeri, ca și când nu prea știa ce are de spus. Eu fac parte din categoria cea mai numeroasă, aceea a oamenilor care resimt profund starea de lipsă, dar nu știu din ce provine. Nu e vorba, deci, de o lipsă anume, ci de o sumă de lipsuri neidentificate ca atare. Poate banii, talentul,

partenera, iubirea, intelectul, energia, creativitatea etc. Dacă ne punem mintea cu ele, nu le mai terminăm.

O să spuneți că dacă o persoană duce în spate atâtea, înseamnă că niciuna nu e acută. Da, e o suferință difuză și apăsătoare. Suportabilă, dar sub care te ghemuiești, încrețindu-ți fața. Fac parte din această categorie.

Am reușit să dau un nume acestei pestrițe și indestructibile absențe. Îi zic reazim. Cine să mi-l dea? Destinul, despre care se spunea că e scris dinainte? Norocul? Dumnezeu? Un instinct puternic, infailibil, cum au plantele și animalele? O inspirație, ca cea trimisă în vechime marilor poeți de femei generoase?

Căci prea suntem singuri, fraților! Știu, suntem mulți, ca frunza și ca iarba, dar singuri. Singuri într-o lume nepăsătoare. Singuri în fața primejdiilor, a îmbătrânirii, a morții.

După o mică tăcere uscată, Zoiescu invocă un posibil pseudoreazem:

— O cupă de șampanie ne lipsește. Și pe asta am putea să o obținem. Poate o să ne simțim mai bine.

— Vrăjitorule! îl amenință fostul președinte, căruia îi expirase mandatul. Cheamă-l tu pe chelner!

LA FEREASTRĂ

Era sâmbătă dimineața. Terminasem o convorbire cu institutul, despre seismica vrânceană din ziua aceea, și acum stăteam de vorbă cu ea.

Dialogul debutase echilibrat, ca întotdeauna, dar deja începeam să întrezăresc momentul când urma să deraieze. De ce deraia comunicarea noastră? Înțelesesem de mult că întotdeauna ea caută în discuții, dar și altfel, în relațiile curente, o crăpătură, un orificiu prin care să-și strecoare și să-și impună *autoritatea*. Se simțea mereu în criză de autoritate, căci obsesia ei era să domine. În nicio presupusă competiție nu era dispusă să cedeze. În principiu, fiindcă, în fapt, vrând-nevrând o făcea. Se străduia, dar nu avea mijloacele corespunzătoare. Era o femeie inteligentă, dar cu o cerebralitate de anumită factură. Una strict pragmatică, aptă să pătrundă și să descompună analitic materialitatea vieții. Abstractul însă nu avea nici apetența, nici dotarea să-l înțeleagă, cu atât mai puțin să găsească în el ceva delectabil. Îl considera o categorie inferioară, doar pretinsă sferă a cunoașterii, practic o inutilitate cu care încercau să se fudulească pedanții.

N-aş putea spune în ce proporţie decurgea această neputinţă din structura ei caracteriologică sau din ignoranţă. Nu ştiu de ce, studiile superioare cu caracter tehnic îi limitaseră orizontul spiritual, o ţinuseră departe de cultură, de variatele forme ale artei, de problematica umană subtilă. Producţia literară, plastică, muzicală o recepta doar la nivelul de jos, apropiat de kitsch, dacă nu aparţinând chiar acestuia. Din cauza acestei carenţe nu i se dezvoltase „fantezia gratuită", formă a ieşirii din geometria rigidă a realului şi a plonjării în visul lucid. Când mă aventuram pe acest ocean, ea rămânea la mal, dezinteresată, arborând un zâmbet ironic-tolerant, ca un adult în faţa bazaconiilor copilului. Dar apoi trecea la atac, în mână cu un toroipan până atunci ascuns. Un exemplu. De câte ori mă trezeam dimineaţa, privirile îmi cădeau pe unicul nostru tablou. Era pentru mine un fel de terapie psihică. Culorile, din marea familie a galbenului, aveau o luminozitate melancolică, o tristeţe tonică, la antipodul celor pe care le găseam depresive. Parcă îmi spăla ochii minţii, antenele psihicului; mă sculam din pat cu o notă optimistă şi prietenoasă în suflet. Într-o dimineaţă ea m-a surprins în acest moment şi, bineînţeles, a râs de mine.

— Ce, nu l-ai mai văzut? O barcă, un lac, nişte lanuri de grâu! Mare scofală! Te uiţi la el ca la un miracol.

M-am străduit să-i explic ce mă atrage şi mă încântă, cu ce îmi hrăneşte sufletul. De aici am ajuns, inevitabil, la importanţa artei pentru spirit. Ea a opus imediat superioritatea obiectelor utile făcute de om,

cu adevărat necesare. Insista să mă convingă cât de indispensabile sunt ceașca, pantofii, mașina de cusut, și așa mai departe, în raport cu barca aceea de pe pânză.

— Vrei barcă?, și făcea un gest anulator. Du-te la un lac de pe la marginea Bucureștilor. Stai acolo și uită-te la ea până te saturi. Cel puțin e reală.

Se irita și când mă vedea cu o carte în mână. Mă ofeream să-i spun despre ce e vorba. Mă asculta plictisită.

— Și ce e cu asta?, mă întrerupea. Sunt sătulă de întâmplări cu oameni. Să-mi pierd timpul să le mai și citesc? N-ai trăit și n-ai văzut și tu atâtea? Dacă ai nevoie, pot să-ți povestesc eu...

În strânsă legătură cu această fațetă a personalității ei, se învedera și o anumită respingere a conceptelor de viață sentimentală. În ciuda faptului că susținea cu ardoare nevoia de romantism în raporturile dintre sexe. O întrebam cum se împacă cele două direcții contradictorii din judecățile ei. Ar fi acceptat sentimentalismul dacă ar fi fost dublat de romantism – reieșind că sunt două categorii diferite.

— Iubire fără flori, fără romanțe, fără ținută de gală?, se lamenta. Toată lumea se înghesuie la sex, care e o porcărie! Cunoscând-o, mie îmi provoca râsul. Ba și ei până la urmă.

Prin urmare, ca să revin, intelectual nu opunea nimic redutabil pentru obținerea unui ascendent dominator. Și cu cât îi devenea mai evident acest decalaj, cu atât se înverșuna mai mult împotriva subtilităților.

Nici psihic nu era un model, fiindcă la ea majoritatea stărilor de spirit degenerau în supărare și furie, mereu găsind ceva ce contravenea „aspirațiilor" ei. Nu credea că gândește eronat și arunca toată vina nemulțumirii proprii pe seama interlocutorului. Nu-i pria calmul sufletesc, badinajul afectiv, gesturile copilărești, nu știa cum să le răspundă și le refuza. Te obliga să te simți puțin ridicol, ceea ce tăia fluxul intimității.

Așadar, mai spun încă o dată, în toate aceste privințe, esențiale totuși în personalitatea unui om, se zbătea să iasă cât de cât la suprafață, să nu arate cum se scufundă. Aproape toate dialogurile noastre se transformau în dispute, în înfruntări radicale și gălăgioase, pur și simplu în ceartă. Opunea judecăților argumentate o gândire diluată, nesusținută decât de grosolănii, chiar de invective.

Atunci, o să întrebați, și pe bună dreptate: „De ce trăiai, domnule, cu ea? Și, mai ales, de ce continuai să te înscrii în aceste polemici acide, din care n-aveai nimic de câștigat, și nici ei nu-i aduceau vreun folos?" Avea totuși, doamnele mele și domnii mei, o superioritate pe care i-o recunosc nu doar acum, când de ani buni ne aflăm departe unul de altul, i-o recunoșteam și atunci, în toate împrejurările pe care mi le prilejuia.

Avea o fantastică înzestrare feminină erotică. Să nu vă imaginați că e vorba de acea faimoasă energie sexuală a unor femei despre care se spune că prin patul lor trec zeci de bărbați într-o noapte (profesioniste, desigur, dar și amatoare în proporții mai modeste). Sau

de vreo tigroaică sangvină, în stare să stoarcă dintr-un bărbat ultima picătură de vlagă. Nu, din aceste puncte de vedere cred că nu depășea media. E vorba despre altceva. De ceva ce contrazicea flagrant profilul uman descris până acum, și anume gingășia. În amor ieșea la iveală din străfundurile ei tot ceea ce altfel credeai că îi lipsește cu desăvârșire: o dulce, tandră, copleșitoare pasiune de a se dărui. De a mă pune pe mine în prim plan, de a se constitui într-o mângâietoare adiere de zefir venită din câmpiile Elizee.

Un fel de trimisă a cerului pentru a-mi arăta ce înseamnă iubirea femeii. Batjocorea teza iubirii cu o plăcere uimitoare și o practica imperial.

— Ce e iubirea femeii?, acuza neconcesivă. O miorlăială și o frecare de pantalonii bărbatului, ca a pisicilor. O prefăcătorie interesată. Femeile nu vă cuceresc fiindcă ar fi grozave, ci pentru că sunteți orbi și surzi și vă lăsați duși în eroare ca niște nătărăi.

Ai fi jurat că justițiara aceasta nici nu e femeie, că poartă fustă incognito. Avusesem de-a face cu genul „tigroaică", ba într-o anumită măsură și cu cel devorator. Nici nu se comparau cu deliciosul „gen gingaș". Acesta întrunea toate virtuțile partenerei sincere și egale – fără pretenții de vioara întâi, sau de samariteancă – iubind dezinteresat, cu devotamentul și dulceața jocului ingenios.

În plus, era frumoasă. Nimic din frumusețea aceea comună, de serie, afișată de așa-zisele vedete ce împânzesc televiziunile, niște nurlii trase la șapirograf, cu buze umflate de silicon și ochi suprarimelați. La

vârsta ei păstra o expresie feciorelnică, aceea care dă garanția naturaleței, a nostimei ingenuități. Avea un trup suplu și trufaș care, în grup, o detașa net. Nimeni n-ar fi bănuit că în spatele acestui portret, parcă pictat cu vârful penelului, prin tușe ușoare, aeriene, se ascunde o cață. Eu însumi, privind-o așa, cu buzele de o rafinată, palidă senzualitate, obraji de alabastru neatinși de pudră, ochi verzi ca iarba proaspătă și sprâncene încovoiate, subțiri, uitam total de agresivitatea ei verbală. Și nu făcea nimic pentru a-și conserva nealterată această frumusețe, decât să-și coloreze din când în când părul scurt și des în nuanța numită „sare și piper", ce derutează când încerci să stabilești vârsta unei femei.

Iată prin ce reușea să mă domine. Era destul pentru a mă ține lângă ea, cu sentimentul că îmi este imperios necesară. Nici nu-mi trecea prin minte varianta înlocuirii ei. Și astfel, dezgustătoarele certuri absurde, fără nici un mobil real, cel puțin pentru mine, deveneau suportabile. Deși nu reușeam să le bagatelizez, cu atât mai puțin să le pun capăt.

***

Din dimineața aceea cu preocupări profesionale seismologice, țin minte cum a început discuția. Dar ce a transformat-o în dispută îndârjită, ce a întreținut cearta, am uitat. Ca de fiecare dată, de altfel. Ceea ce dovedește că scandalurile, inclusiv cel pe care îl evoc acum, nu aveau nicio miză, nu urmăreau să clarifice

nimic, doar să permită descătușarea violentă a unei adversități de suprafață. Chiar atunci, pe loc, și unul și altul uitaserăm de ce ne certăm. Eu ajunsesem însă într-așa un hal de iritare, încât la un moment dat i-am spus:

— Pur și simplu, înnebunești omul! Ești în stare să-l faci să se arunce pe fereastră. Ea a râs sarcastic și fals, cum îi era obiceiul, și mi-a replicat batjocoritor:

— Pe alții poate, pe tine nu cred. N-ai fi în stare! Fiindcă ești egocentric, ții prea mult la tine. N-ai genul acesta de curaj. Îți dai aere de martir, dar ești fricos și laș, și... Nu-mi mai amintesc toată tirada, deși conținea întotdeauna cam aceleași ingrediente. A încheiat cu concluzia aceasta: Un bărbat adevărat și-ar cere în primul rând scuze. Ar cădea în genunchi, implorând femeia să... Un bărbat ar face și ar drege – acesta era lait-motivul. Și-i dădea înainte, pronunțând cuvintele sentențios, înfigându-le în presupusul dușman ca pe un cuțit. Intra într-o zonă care nu mai avea nicio legătură cu adevărurile concrete, cu realitatea persoanelor în cauză. Nu mai știam ce să-i răspund. Ajunsesem la limita răbdării, și ce mă speria era că n-avea să înceteze, chit că eu nu mai susțineam acest dialog demențial. Așa că am recurs eu însumi la ceva aberant, care întâmplător îmi venise pe limbă.

— Uite, am să mă arunc pe fereastră. Să scap odată de acest blestem. Și chiar m-am îndreptat spre obiectul respectiv. Am și deschis fereastra. Ea a spus cu o liniște sinistră, plină de lașitate, socoteam.

— N-ai decât! Și ghiceam cum mă urmărește plictisită, sau, dimpotrivă, animată de un început de curiozitate. Cred că asta mă preocupa, dar n-aveam chef să întorc capul ca s-o privesc. N-aveam nici ce auzi, căci se oprise brusc din mizerabila diaree verbală.

Am deschis fereastra și am privit un timp acoperișurile caselor din jur (mă aflam la etajul zece). Deodată, în mod reflex cred, am ridicat piciorul stâng și l-am trecut peste pervaz.

— Uite, mă arunc, femeie! am exclamat, și nu știu dacă ea a receptat această propozițiune, căci vorbeam cu fața spre exterior, deși trunchiul mi se afla încă în odaie.

Nu sunt în stare să precizez dacă decizia mea de a ridica și trece piciorul stâng peste balustrada ferestrei conținea și urmarea – adică gestul nebunesc și fatal de a ridica și piciorul drept.

M-am gândit de mii de ori la momentul acela, descompunându-l în fragmente infinitezimale. Toate acele mici porțiuni de timp, de viață, de istorie personală, nu conțin, în felul cum le-a înmagazinat memoria mea, nimic definibil, nicio amprentă de gândire și voință clară. Am impresia că trăiam un vacuum, din care gândirea se retrăsese, abdicând de la îndatoririle ei, lăsând ființa care eram fără cârmă și dirijor, liberă să... Să ce?

Ce să facă? Să se descurce cum o ști cu propria ei existență? Să renunțe chiar la spiritul de conservare? În clipa următoare – și nu pot spune dacă timpul se derula prea încet sau accelerat – cugetul a început deodată să

reacționeze. Dar impulsionat din afară. Căci văzusem ceva în curtea din spate a blocului. Erau zece sau cincisprezece oameni lângă o camionetă care descărca marfă pentru magazinul de alimente de la parter. Actele mele s-au încărcat din nou de conținut și o voce a țipat în mine. „Te văd ăia omule, cățărat pe fereastră! Nu ți-e rușine?" Automat, mi-am tras piciorul înapoi și m-am întors fulgerător spre ea.

— Se uită oamenii la noi, i-am spus, ne facem de râs printre vecini. Ea n-a scos niciun cuvânt. Parcă amuțise. Mi-a rămas întipărită în minte expresia chipului ei din clipa aceea. Era mohorâtă, întunecată, plină de repulsie, ca și când s-ar fi aflat în altercație cu un demon, cu o entitate satanică aflată înăuntrul ei. Nici n-a mai rămas în odaie, s-a ridicat cu o grabă dezordonată și s-a închis în baie pentru mult timp. Eu aveam ceva grețos în stomac, un arici sau o broască, și știam că nu pot să vomit acel ceva. Cum s-a întâmplat mereu, ori de câte ori momentul acela mi-a revenit în minte. Și mi-a revenit de atâtea ori!

M-a obsedat și mă obsedează întrebarea: ce am vrut să fac? Dacă oi fi vrut cu adevărat ceva. Ori am acționat automat, comandat de un resort necunoscut? Existent în inconștient? Și apoi, cearta din ziua aceea, avusese ea ceva deosebit? Nu semăna leit cu toate celelalte? Mai reprezentau pentru mine evenimente ieșite din comun? Atunci? A fost în vocea ei ceva special, o mai mare doză de ură și dispreț – chit că jucate – care a dezlănțuit acele resorturi psihice aberante? Nici așa ceva nu am găsit. Atunci?

A doua întrebare majoră despre eveniment, și care sună mereu în gol, a fost și este: dacă în ziua respectivă, la magazin nu s-ar fi adus marfă proaspătă și cumpărătorii ar fi stat acasă, iar curtea din spate a blocului ar fi fost pustie, cum ar mai fi decurs lucrurile?

Evident, mă aflam într-o stare de criză. Acesteia i-a pus capăt, readucând luciditatea în prim-planul conștiinței, panorama din spatele magazinului. Ce altceva mi-ar fi putut declanșa din nou funcția normală a judecății și voinței? Ce altceva m-ar fi scos din starea de criză, provocată de eclipsa spiritului? M-a frământat dorința de a ști dacă impulsul morbid a avut rădăcini în lumea mea lăuntrică, rațională sau irațională, conștientă sau inconștientă.

Pot spune că ideea suicidului a trezit întotdeauna în mine repulsie. Făcea și face parte din acea categorie de fapte ce te solicită să le înțelegi, dar te și îngrozesc, de așa manieră încât fugi de ele fără să le mai cercetezi. Ca atunci când te afli la marginea unei prăpăstii și, deși ai vrea să privești în adânc, renunți fiindcă asociezi locul cu infernul. Percep suicidul ca fiind un animal feroce și viclean, pe care trebuie să-l ocolești de departe.

Dar poate acest impuls există, mi-am zis, în inconștient – bezna aceea insondabilă din noi, în care foșgăie impulsuri ancestrale, de pe când eram creaturi primitive, oarbe și rele, și nu știam a prețui viața, nici chiar pe cea proprie. Poți ști ce zace acolo? Ai mijloace de a deduce măcar dacă trebuie să te ferești de cea mai strictă intimitate a ta? Suntem dezarmați în fața acelui

neant negru? El ne poate stăpâni până la gradul pierderii ultimei redute de apărare – instinctul de conservare? (Jung ne-a avertizat asupra lașității de a nu cerceta în acest sanctuar al fanțomelor, dintr-un trecut îngropat și uitat. El explică ce eliberare ne-ar conferi curajul coborârii în beciurile înfășurate în pânze de păianjen, ale psihicului ancestral. Câți reușesc să o facă?)

După acea întâmplare am descoperit încă ceva, balansând între conștient și inconștient. Și anume, că altă persoană poate reprezenta un pericol letal. Țâșnind din cunoscut, sau din necunoscut, și surprinzându-te nepregătit, cu arma cea mai banală te poate ucide.

GALIMATIAS LA MARE

Marea scânteia în soare ca o platoşă de cristal. Valurile lungi şi subţiri piereau la mal în tihnă, cu un oftat discret. Domnul Stanciu şi invitaţii, aşezaţi în şezlonguri pe terasa vilei, respirau aerul proaspăt şi sărat cu plăcerea ostentativă a orăşenilor. Se adunaseră în week-end ca să inaugureze noua rezidenţă de vară a prietenului lor şi ca să prindă una din ultimele daruri ale luminoasei toamne. Tocmai pierduseră pe unul din prieteni, cunoscutul istoric I. Nedelescu, şi comentau evenimentul cu amărăciune. Dintre ei, participaseră la ceremonialul funebru gazda, domnul Stanciu, rudă a decedatului, precum şi colegul de breaslă al dispărutului, istoricul Nicodim. Proprietarul vilei îl descria în ultima sa ipostază, în termeni care înfiorau.

— Accidentul de automobil îi afectase coloana vertebrală şi stătuse la pat câteva luni. Am vorbit de câteva ori cu el la telefon, dar n-am realizat cât de mare îi era suferinţa. Acum nu mai rămăsese din el decât oasele şi pielea. De nerecunoscut, domnule. Îmi venea să spun că s-a făcut o greşeală, că în sicriu e altcineva. N-am mai văzut un cap atât de descărnat. Ziceai că e o

pasăre cu ciocul lung. M-am cutremurat. E groaznic ce face din noi boala.

— Mult timp, interveni Barbu, scriitorul, am lucrat în aceeași redacție. În tinerețe era bolnăvicios. Dădea însă de înțeles că nu se coboară la subiecte cum ar fi boala și moartea. Când cineva deschidea vorba despre așa ceva, el parcă strivea cu talpa pantofului o gânganie dezgustătoare. „Demnitatea omului e mai presus de orice" decreta. Această idee, decurgând din doctrina de stânga, o exprima nu numai ca pe o convingere personală, ci ca pe un principiu ideologic de bază. I se întâmpla să sufere de o gripă, de o criză reumatică, de o indispoziție stomacală – avea stomacul slab – dar așa, cu suferința pe el, venea la serviciu. Dacă voiai să faci din asta un subiect de discuție, ți-o reteza scurt. „Hai măi, vezi-ți de treabă" și trecea la actualitățile presante. Asta era înainte de a se consacra exclusiv cercetării istorice.

Istoricul Nicodim – un bărbat voinic, parcă făcut din fier – confirmă că așa rămăsese și mai târziu, când lucrau împreună. El stătuse de vorbă cu soția decedatului. Printre altele, aflase că Nedelescu a avut o teribilă premoniție. I-a spus ei, chiar în ziua morții, că „Gata! S-a terminat". Și așa a fost. Soția e și ea un om dintr-o bucată. Se adaptase caracterului și temperamentului lui. Nu-l abătea cu chestiuni minore de la „datorie", cum numea el tot ceea ce făcea. Ca medic, Manuela Nedelescu ar fi putut să-l piseze cu tot felul de „sfaturi științifice", dar nu o făcea. Familia lor se înscria în conceptul omului de stânga, promovând corectitudinea vieții intime.

Mobilul cuiva dădu un semnal strident. Era telefonul lui Nicodim, care îl duse la ureche. Ascultă ce i se spunea și deodată sări din șezlong cu un țipăt de sperietură, de groază, de om lovit drept în inimă.

— Cum e posibil? întrebă, nu atât pe cel de la telefon, cât pe el însuși. Apoi nu mai reuși să spună decât „Doamne, Dumnezeule! Doamne, Dumnezeule!" Ca și când nu mai avea trebuință de alte cuvinte, acestea sintetizând tot ce rămăsese de exprimat. Închise telefonul și-l vârî în buzunar cu o mână vizibil tremurândă.

— Doamne, Dumnezeule!, mai exclamă o dată, adăugând: Închipuiți-vă, a murit și ea.

— Cine? întrebară ceilalți în cor.

— Manuela.

— Cum? Cum? îl asaltară.

—La fel ca el, în accident de mașină. Se ducea, săraca, la... Rămase împietrit, nemaiștiind să continue. Sau negăsind cuvântul. În cele din urmă adăugă: La casa lor de vacanță.

Se așternu tăcerea. Pe fețele tuturor se citea consternarea, dar ca și la Nicodim, sperietură, groază chiar.

— Anormal! defini întâmplarea Barbu.

— Ce-a fost? Blestem?, se închină soția întreprinzătorului, doamna Stanciu.

— Aceeași moarte! La câteva zile unul după altul! E ceva aici... o completă cealaltă doamnă, soția istoricului Nicodim.

— Ca în tragediile antice!, reveni scriitorul. Lucrurile acestea țin de fatum. Ne prefacem că știm. Că totul e explicabil. În realitate...

Cel mai bine o cunoscuse pe Manuela Nedelescu doamna Stanciu. Erau verișoare. Cineva voi să știe de la ea dacă Manuela avea experiență de șofer sau se aventurase așa, zdrobită de durere, după pierderea suferită.

— Nu. Era șofer bun, dădu asigurări doamna Stanciu. A condus și în străinătate. Că a vrut să se ducă la țară e explicabil. Ei nu aveau copii și aici, în uriașul bloc nou unde locuiau, se simțea singură. În starea dată nu mai suporta singurătatea. La țară aveau o casă modestă, făcută cu ajutorul meșterilor săteni. Aveau prieteni printre țărani, ba și ceva rude. Se ducea săraca să se mai liniștească. Își luase concediu de la spital. Cum s-a stins această familie dintr-odată! Dintr-o lovitură a destinului. Nu mai rămâne nicio urmă a existenței unor persoane care au făcut ceva în viața lor.

— Dar de ce n-au avut copii? întrebă prietenul avocat, cu un accent imputativ. Vedeți, „familia integrală" are și ea rostul ei. Vine momentul când copiii nu sunt doar obiecte decorative, ci continuatorii...

— Nu a fost ceva deliberat, replică doamna Stanciu. Iubeau copiii. Ea a sperat mereu că o să aibă. Avea niște neajunsuri, s-a tratat. Se resemnaseră până la urmă. O să mă întrebi de ce n-au înfiat pe cineva. Asta li se părea ceva artificial. Vedeau copilul adoptat ca pe un implant în organismul familiei. Uneori organismul respinge implantul. N-au vrut să...

Mica adunare era stresată. Parcă cineva îi luase de piept și dăduse cu ei de pământ.

— Ce zici, George?, îl interpelă, cu o ciudată timiditate, scriitorul pe Vasilescu, profesorul de filosofie (preda la cel mai prestigios liceu din București, și înfățișarea lui aducea cu a bărbaților solemni și dichisiți de prin pozele vechi).

— Știi cum vine asta?, dădu interpelatul curs întrebării. *Ce există pare a fi ireal. În schimb, percepem ca real ce nu există.*

— Așa? intră în vorbă avocatul Ionescu. Un fel de hocus-pocus adică? Era un bărbat mărunțel și neastâmpărat

— Dacă ar fi numai atât... replică profesorul. *Vezi și nu vezi. Auzi și nu auzi. Ești și nu ești.*

— Uauu! se scutură doamna Stanciu.

Era încă frumoasă ca femeie. Tipul intermediar între omul de lume și gospodină. „De casă" adică, apropiată de lucruri, dar exhibând și o feminitate pregnantă, natural-seducătoare.

— Sunt speriată, George. Cruță-ne și tu!

— Dragă, numai decriptând misterele scăpăm de frică. Misterul ne stresează – ca și în cazul de față.

— Nu e ușor, George, se îndoi Barbu.

— Hai să luăm OMUL, că de el vorbim. Încă nu ne-am învrednicit să decriptăm nici nașterea, nici moartea. În legătură cu nașterea, ce ne preocupă? Fiziologicul. Combinarea celor două semințe. Procesele uterine. Expulzarea. Lucruri bătătorite. Dar cum e sădit

sufletul în embrion? Din ce se înfiripă în făt? Cum se subdetermină el trupului, după naștere? Ca și invers: trupul sufletului. Misterele astea le dăm pe mâna ghicitorilor. De ce se lasă sufletul târât în moarte? El nu mai are nici un cuvânt de spus? Decât să se sperie?

— Pot adăuga ceva din domeniul meu, interveni avocatul. Să iau vorbirea. Ce e vorbirea? De ce cu ajutorul ei pot salva un om de la închisoare? Dar nu numai asta. Cu un discurs, cineva în istorie, mobilizează un întreg popor la război.

— Și litera, adăugă scriitorul. Ce nu poți face cu ea? Rețineți, adunate într-un roman, literele evocă războiul troian. Cumplitul! Așa, ca și când tu, cititorul, ai fi chiar acolo, după mii de ani.

— O, dar acest fatal neprevăzut - se pronunță istoricul Nicodim. Întocmești cu cineva un proiect, să spunem, și a doua zi afli că omul cu care ai tratat a murit. Nu pierzi siguranța că poți face cu adevărat ce-ți propui? Și mai mult: ce a gândit și a proiectat o generație dispare în neant după ce aceasta intră în pământ. Altă generație ocupă scena, alte proiecte se concep, pentru ca, la rândul lor, și acestea să dispară.

Herodot scria că pe-aici au hălăduit tracii, și înainte sau odată cu ei, pelasgii. Imaginați-vă cum acești pelasgi, de care nu știu câți au auzit măcar, foiau prin Dobrogea și prin Bărăgan. Ce proiectau aceștia pentru viitor? Ce-a mai rămas? Nici în amintire nu mai există. Căci de scris, nici vorbă.

— Bine, asta e perisabilitatea. Totul apare și dispare, adică hocus-pocus, cum spuneam, reveni Tomescu la

teoria lui. Ce putem face? Putem lăsa scris. Să ne facem loc în biblioteci. Să rămână acolo dovada. Se vor găsi, până la urmă, tineri care să cerceteze. Numai că fiecare generație o neagă pe precedenta, căci nu te poți pune cu orgoliul omenesc.

— Totuşi, interveni soția istoricului Nicodim, de profesie traducătoare, omul însuşi creează mistere. Face un obiect, de pildă, prin care vorbeşti cu cineva de la celălalt capăt al pământului. Ba îl şi vezi pe interlocutor, împreună cu mediul ambiant. Nici măcar acest mister nu-l decriptăm. Oamenii, pe la țară, destui şi pe la oraş, nici nu catadicsesc să creadă aşa ceva. Toma necredinciosul, prototipul omului de rând!

— Omul e făcut dintr-o materie distinctă, nu? devie subiectul Stanciu. Din moment ce gândeşte şi creează. Dar se fărâmițează. Poate mai repede decât o cârpă. Nici măcar atâta nu putem obține pentru noi? O perfecționare a propriei materii? Căci pe celelalte le îmbunătățim.

— E o revendicare pragmatică, zâmbi filosoful. Într-adevăr, la materie ne pricepem. În fața spiritului rămânem neputincioşi. Pentru defectele care țin de natura noastră ni s-au dat unele compensații. Ne fărâmițăm material, cum spui. Rămânem însă în mintea altora. Lipiți acolo ca o fotografie sau ca o peliculă de film. Asta e ceva, nu? Cum ne-a rămas nouă colegul Nedelescu. Despre care voi scrie un articol.

— Dar să ne întoarcem la mistere, propuse George Vasilescu.

Tocmai atunci, doamna Stanciu, plecată pe furiș, se întoarse cu o fetișcană purtând o tavă cât toate zilele. Aducea pentru fiecare o ceașcă de cafea aburindă și un pahar de citronadă. Această apariție fractură sumbra atmosferă, făcându-i pe toți să respire ușurați. Își luară în primire tratația și ochii li se umplură de o ciudată nostalgie. Ca un recurs la odihnă sufletească, își împrăștiară privirile pe întinsul mării, aflată acolo alături, gata să-i mântuie de angoasă cu liniștea ei suverană.

Soarele trecuse dincolo de case, spre apusul inexorabil, și văzduhul, parcă mai transparent, mai apropiat, le pătrundea în suflet cu dulceața lui intimă, accentuată de păsările albe, leneșe, ce planau cu o lentoare de vedenii faste. Simțeau în această pace nemărginită un mister reconfortant; în ciuda protestelor lor fățișe sau subînțelese, îi făcea apți să trăiască blând și cu plăcere.

Filosoful, care gândea tocmai în acest sens, deschise din nou discuția.

— Știți care mi se pare mie cel mai mare sanctuar al misterelor? Biserica. După mine, acesta este și rostul religiilor – să ocrotească misterele, nu să le dezvăluie și să le vulgarizeze. Imaginați-vă o lume în care nu mai există nimic sfânt, adică abstract, superior palpabilului, imediatului, venind din străfunduri esențiale. Să calci pe etern și pe infinit, ca pe un pavaj...

— Nouă, în literatură, se însufleți scriitorul, ni s-a spus mereu să ne inspirăm din realitate. E un truism,

nici nu se poate altfel. Dar o realitate seacă, fără inefabil și inexprimabil, fără mister, la ce folosește? După mine, literatura e și ea un sanctuar. Suntem, conștient sau nu, cei mai importanți colaboratori ai bisericii. Unii dintre noi o blamează, dar apelează la mitologie, ba se străduiesc să creeze ei înșiși mituri.

— Sunt multe lucruri de lămurit!, conveni doamna Stanciu. Știți ce ne-ar trebui? Niște cenacluri ad-hoc ale grupurilor de prieteni. Și nu numai în mediul intelectual. În toate mediile. Mă gândesc că ar trebui să le patroneze femeile, ca niște gospodine subtile și grave.

— Dar cine pune vilele la dispoziție?, întrebă hâtru avocatul.

— Eu aș pune, dar la mare nu o am decât pe asta, se scuză întreprinzătorul, Și în altă parte, cred că nu ar avea haz. Dori să-l susțină traducătoarea, soția istoricului, dar eșuă în altă direcție.

— Încercați să-mi lămuriți și mie, domnilor – nu mă îndoiesc că aveți această capacitate – ceva din misterul elementelor. Al celor clasificate de știință: pământul, apa, focul, aerul. Soțul ei, istoricul, izbucni într-un râs cald, paternal.

— Cine mistuie, draga mea, colosalele grămezi de materie: clădiri, orașe întregi, păduri, animale, oameni (vii sau morți)? Cine face să dispară orice, dispărând până la urmă el însuși? Nu focul?

— Bine formulată ecuația! conveni filosoful. Focul e un mister ce vine chiar din miezul Universului și fâlfâie pe aici ca un năpraznic Cocoș roșu. Spuneam la început

că decriptarea misterului ne scapă de stres, de angoasă. Apoi am spus că misterul dă elevaţie fiinţei umane, o ancorează în profunzimea firii. Acum spun că nici nu ne trece prin gând să decriptăm misterul focului, fiindcă fără să ştim ce e, l-am imitat, l-am copiat, făcând din el atât aliat, cât şi duşman.

— Dar apa? sări scriitorul, parcă zbârlindu-i-se barba de inspiraţie. El a spus cocoşul roşu, eu spun şarpele fluid. George a spus ce face focul. Dar apa? De ce a fost creată? Ca să-i vină de hac focului? Să-i taie creasta, să-l înmoaie, să-l împuţineze, să-l stingă? Ce rămâne după atacul apei? Ceva jalnic! Lemne ude, cărămizi fleşcăite, băltoace...

— Apa – se asocie juristul – curge, cade, se revarsă, inundă. Ţâşneşte din pământ, vine din cer, se transformă în gheaţă, în zăpadă, în aburi. Stinge focul, dar şi dezlănţuie potopul. E cu noi şi împotriva noastră. Ca şi focul. Unul ne încălzeşte şi ne arde, altul ne potoleşte setea şi ne îneacă.

— Bine, bine, ştim ce fac toate acestea, le tăie entuziasmul întreprinzătorul. Şi aerul, şi pământul, şi toate. Doar din ele provenim şi noi. Pe mine ştiţi ce mă uimeşte şi mă încântă în acelaşi timp? Luna!

— Luna? Se mirară. Prin ce?

— Cum? Ea mişcă apa oceanelor. De acolo de sus, din tăcerea selenară. Ea ne predispune la visare, la amor, la romantism, fără de care am fi nişte animale anoste. Şi câinii, aţi văzut, rămân cu capul ridicat şi cu ochii aţintiţi la lună. Ce trezeşte luna în mintea lor, în

sufletul lor, atât cât este? Poate aspirația nedeslușită de a deveni, cândva, oameni?

— Mediul natural în care existăm, spuse scriitorul, e plin de tandrețe, dar și de cruzime. Iar noi suntem la fel, după chipul și asemănarea acestuia. Ne plângem de ce ne face el nouă, dar ce-i facem noi lui, la rându-ne?

— Așa e! îl aprobă gazda. Haideți acum să facem o plimbare pe plajă. Am „filosofat" destul.

Se ridicară, ușor înțepeniți, din șezlonguri și coborâră pe mal. Se apropia apusul și, din nisipul plajei, văzură soarele calmat, cu furia scânteietoare absorbită în sine, cu o omenească tristețe pe obrazul bucălat, ca și când ar fi regretat că pleacă. Scriitorul râdea încet, potolit, dar nu spunea de ce și nu-l mai întrebă nimeni.

Marea clipocea la picioarele lor ca un pian dezacordat, trăind numai prin note minore. Pe fundul apei străvezii sclipeau cochilii goale. Și apa înainta vicleană peste pantofi, legănată de lună.

OLGA

„Chestia asta o făcea bine ea, mormăi pentru sine Paul, scoțând macaroanele din „oala minune". Ea le cocea apoi în tavă, la cuptor". Avea și el cuptor și încercase de câteva ori să procedeze la fel, dar nu reușea nici măcar să-l aprindă. Flacăra pâlpâia puțin și se stingea în grabă, și el nu mai nimerea butonul potrivit să oprească gazul. I se păruse periculos și renunțase. „Olgăi îi reușeau, își duse gândul mai departe, macaroanele cu unt, cu telemea grasă și un borcan de iaurt grecesc. Precum și cartofii prăjiți. Și șalăul la grătar. Nu se descurca nici ea cu ciulamaua de ciuperci", și gândul acesta îl amuză.

„Ei, Olga, Olga!", exclamă, cu ceva care semăna a oftat. Își puse în farfurie pastele, în care nu se mai distingea nici urmă de brânză, își turnă o jumătate de pahar de vin alb și se așeză la masa din bucătărie. Aproape de fiecare dată când își pregătea prânzul, involuntar o evoca pe Olga. Nu în treacăt, ci ca pretext (neconștientizat) de a relua încâlcita ecuație a despărțirii lor. Trăiseră peste douăzeci de ani împreună, cam netipic, adică după jumătatea vieții, când redeveniseră celibatari.

Se cunoșteau din adolescență. Ca elevi avuseseră o idilă platonică. Îi plăcuse la ea candoarea, una ușor băiețească, în care se îmbinau aerul feciorelnic, nu împrumutat, autentic, și o franchețe din care lipsea orice mugur de cochetărie juvenilă. Târziu, după ani și ani, se întâlniseră în București, pe stradă, mergând în sensuri opuse. Schimbaseră câteva fraze, el fiind, ca întotdeauna, grăbit. Olga ar fi avut chef de vorbă, dornică să spună ce a mai făcut și, mai ales, cu cine „era" atunci. Chiar așa, își amintea Paul, parcă simțea nevoia să-i raporteze lui ce face cu viața ei. Se mai întâlniseră apoi și mereu dădea socoteală, arătând cum, trecând peste o seamă de dificultăți și obstacole, asupra cărora nu insista, reușea să meargă înainte. Dar întotdeauna cu un rest de amărăciune, pe care nu putea să-l ascundă, în ciuda jovialității. Amărăciunea ei nu o înțelegea, dar părea să-i întovărășească destinul de femeie. Se făcuse tare frumoasă, cu trăsături fizionomice neobișnuit de fine, grațioase ca ale unei presupuse zâne din fiorduri scandinave. Avea talie înaltă, suplă și un mers de o ciudată langurozitate tinerească. Despărțindu-se de ea, rămânea în minte, de fiecare dată, cu acea luminozitate celestă și cu o enigmă în centrul căreia se simțea, nu știa de ce, inclus.

Când a început să-l viziteze, de-acum eliberată de constrângerile matrimoniale, a constatat ceva oarecum tenebros în ființa ei. Propunându-și să descifreze *necunoscuta,* a obținut mărturisirea că principala cauză a durerilor Olgăi era... chiar el. Cum asta? Ce legătură putea exista între... Legătura era că Olga păstra, de

atunci, din „pruncie", glumea ea, o fixație sentimentală, acaparantă și incurabilă, în legătură cu persoana lui. Se străduise să facă, pe cât era posibil, abstracție de această „boală" și să-și împlinească destinul de femeie. Se căsătorise de câteva ori, și bărbații respectivi nu ar fi fost răi, dimpotrivă, persoane capabile și atașate, cu care alte femei s-ar fi mândrit. Dar ea avea fixația aceasta, Paul rămânând reperul constant și inflexibil în raport de care aprecia toți bărbații. Din cauza aceasta, până la urmă, căruța se strica. Nu le spunea, evident, respectivilor că au căzut la elementara comparație cu fantoma iubitului din „copilărie". Nu. Dar se putea deduce, fiindcă nu scăpa nicio ocazie să le declare ce iubit a avut ea când era elevă de liceu și a cărui efigie a rămas pe veci încastrată în ființa sa.

Când s-au căsătorit, Olga a făcut dovada, mai mult decât convingătoare, a dominației atot-cuprinzătoare și atotputernice a acestui sentiment. A magnanimității, dar și a rapacității lui, a caracterului său jertfelnic, dar și egoist, a modului cum iubirea devora întreaga energie biologică și spirituală atât a ei, cât și a lui. Nu mai erau desigur tinerei, dar odată dezlănțuită furtuna sentimentală, setea ei neostoită de dragoste, cele două ființe au înflorit. Întinerind adică, precum natura în iureșul germinativ al primăverii. S-ar fi aruncat în flăcări pentru el, dar să nu-l vadă că întoarce capul după altă femeie, că dă bună ziua unei doamne, că vrea să danseze sau să ciocnească un pahar de vin cu amfitrioana... Asemenea gesturi le califica drept crime. „Păi cum?, clama Olga, o viață întreagă am visat, am

suferit, am așteptat, și acum să te văd scăldându-te în ipocrizia și parșivenia feminină? Nu te-ai săturat de animalele astea de pradă? Așa ceva nu suport". Paul se ferea, nu de ispite, căci nicio ofertă nu-l mai tenta, fiind suprasaturat de deliciile amorului în compania Olgăi, dar rămânea dator imperativelor codului de maniere. Contrazicându-se, ea se plângea uneori de puținătatea ieșirii în lume, pentru că-i plăcea totuși să se arate cu el, să se fălească la brațul lui, considerând aceasta recompensa anilor de „secetă".

Așa au trecut două decenii, trăind într-un fel de izolare, care nu le afecta plenitudinea vieții, cei doi fiindu-și suficienți lor înșile. Propriu-zis, nesimțind cum trece timpul, cu corolarul său nefast asupra propriilor ființe. Aveau conștiința că pe plan intim recuperează ce pierduseră de-a lungul tinereții, când ea, chiar și el, nu aparținuseră unor cupluri cu adevărat osmotice.

A venit însă vremea când în jurul lor a început să dea târcoale ceva ascuns până atunci, și care conținea avertismente amenințătoare. Acest ceva, tot mai clar sesizabil, nu era altceva decât senectutea. Ca un uliu ce-și caută hrana și descoperă două ființe, la capăt de drum, cu puteri împuținate – așteptând clipa optimă pentru a ataca. Pe Paul nu-l tortura imaginea din oglindă, reușea încă să se regăsească pe sine cel familiar. Găsea sevă și în prezent. Olga însă aluneca pe alt versant al momentului. Ea era foarte atentă și receptivă la avertismentele păsării fatale. Se închidea în baie, unde Paul bănuia că intră într-un dialog necruțător cu portretul, acuzându-l de trădare. De la un

timp, nici nu se mai ferea de Paul în această operație de monitorizare a chipului și trupului atinse de aripa îmbătrânirii. Recunoștea că îl invidiază pentru nepăsarea lui, dar mai ales pentru o așa-zisă imunitate la acțiunea „agenților ostili". Exagera ravagiile produse de trecerea anilor asupra fizicului propriu, poate pentru a primi contraziceri liniștitoare. Acestea nu întârziau să vină. Găsea în asigurările lui (că situația nu e nici pe departe cea reclamată) o sursă a puterii de rezistență. El nu i se opunea formal, n-o complimenta gratuit, cum fac adesea bărbații, ci credea sincer în ce spune, văzând-o încă frumoasă și pe deplin aptă de a oficia în templul amorului. Olga se trezea zâmbind, sub impulsul speranței în acea „minune". Resuscitarea credinței nu dura însă mult, mai convingătoare fiind realitatea. Oglinda!

Uneori chiar o irita calmul încurajator al lui Paul, oricât de autentice erau vocea și mimica lui, văzând în acestea, cu simțul ei lucid și vigilent, ceva prea idilic, deși polul opus ar fi fost infinit mai deprimant, aruncând-o direct în depresie. Citea revistele feminine, consulta pe cine avea posibilitatea, își procura cremele de ultimă generație, își schimba culoarea vopselei pentru păr și-și supraveghea strict dieta. Lupta pentru fiecare palmă de teren, ca o armată încercuită... Starea ei de spirit a intrat la un moment dat în stadiul de criză. Își dădea seama că în fond eforturile sunt, pe termen mai lung, zadarnice. Mai amânase câtva apariția semnelor vârstei, dar mai mult nu putea face.

Frumoasa ei față se ofilea, ochii își pierdeau strălucirea, înotând într-o tristețe obosită, gâtul lung și alb, de lebădă, se transforma într-unul de vultur pleșuv, părul viguros, de amazoană, se rărea și nu mai răspundea dresajului periei, bustul trufaș, provocator se aplatiza. În această degringoladă a devenit arțăgoasă, și nu în legătură cu ceva anume, ci ca tonus psihic general. De la un moment s-a închis în sine, nemaicomunicând drama lăuntrică decât prin masca feței, oglindind prăbușirea psihică. Nu mai participa la dialoguri, trândăvea în pat, nu mai vorbea la telefon nici cu rudele apropiate, neglija îndatoririle altădată îndeplinite cu zel și voie bună, mânca ce se nimerea, arunca rufele murdare într-o debara „sine die". Lupta căpăta altă turnură. Nu se mai opunea valului toxic ce o eroda, ci lumii înconjurătoare în care vedea acum un dușman. În această categorie îl includea și pe Paul, înfruntându-l cu asprime, refuzându-i tandrețea, exteriorizarea sentimentelor, apropierea fizică.

Firește, această situație creă o tensiune pe care coexistența lor n-o mai cunoscuse. Se iscau certuri în care femeia se dovedea intratabilă. Ba, la un moment dat, Olga adăugă în conținutul altercațiilor o acuză uluitoare: că e încunoștințată de infidelitățile lui și că o cunoaște pe femeia cu care e înșelată. Atitudinea ostilă căpăta astfel altă justificare, apărând ca replică la infracțiunea conjugală a bărbatului. Paul nu știa ce să mai creadă: că soția lui e victima unei intoxicări dinafară, că își pierde mințile, că e hotărâtă să scape de el. Scandalul avu ca urmare amenințarea cu divorțul și

rapid, tocmirea de către Olga a unui avocat. Beneficiind de modificările juridice în procedura de divorț, Olga obținu repede desfacerea căsătoriei, la care Paul, excedat, nu se mai opuse. Trebui să părăsească domiciliul. A găsit spațiul de închiriat acolo unde îl întâlnirăm la începutul acestei evocări.

***

Totul decursese atât de precipitat, de „cursiv" și... lipsit de dramă, încât mult timp lui Paul întâmplarea îi rămase în minte ca ceva ireal. Parcă nu o trăise el, ci o citise într-o proză literară. Trezindu-se din vis, începu apoi să *simtă.* Ca pe efectul unei lovituri în care șocul paralizează carnea pe loc, după care durerea năvălește. Nu doar faptul în sine îl persecuta, ci și nedreptatea ce i se făcuse. Ca într-un proces înscenat, unde o instanță te condamnă în baza dovezilor false, uzurpându-ți cinstea și demnitatea. Și nu era convins că știe cine e autorul acelei nedreptăți. Olga? Ea fusese capabilă de acea cruzime? Sau cineva din spatele ei, ea devenind un instrument manevrat? Dar cine? În acest sens nu putea imagina nimic. Sau era vorba de o întâmplare irațională, suprarealistă, fără autor? Cine era acea femeie, la care se referise Olga? De unde apăruse, ce putuse să spună? Asta era minciuna cea mai grosieră și nerușinată, aruncată pe fața sa ca o lopată cu noroi. Cariera de aventurier afemeiat, ce i se atribuise, era la antipodul personalității lui! Nedreptatea suferită îl apăsa mult mai rău decât o vină adevărată. Rămânea

supărat pe sine pentru că nu avusese bărbăția și inteligența de a arunca înscenarea în aer.

În al doilea rând, suferea pentru că-i fuseseră ofensate sentimentele. Sinceritatea, cinstea și realitatea sentimentelor. Nu mai vorbim de frumusețea lor. I se părea aberant ca, deodată, Olga să le conteste veridicitatea (după ce le trăise), atrăgând, într-un mod paradoxal, negarea propriilor ei sentimente. Olga, după pasiunea de o viață întreagă, îl repudiase în baza unor calomnii. (De cine inventate?) Recapitularea împrejurărilor în care fusese îmbrâncit făcea să treacă pe planul al doilea faptul în sine al despărțirii, al pierderii suferite. Și nu era vorba doar de plăcerea de a avea alături de el acea femeie, ci și de necesitatea ei, ca unic stâlp de rezistență în fața bătrâneții și a morții. A intrat în criza existențială a golului de fiecare zi, a singurătății care devenea acută ori de câte ori făcea de unul singur ceea ce făcuseră împreună. (Cum fusese pregătirea prânzului, în care l-am surprins la început). Sau când se ducea la cumpărături, când se plimba duminica în parc ori când stingea lumina seara, implorându-l pe Morfeu să-l cheme în împărăția sa. Evenimentele ce duseseră la pierderea Olgăi căpătau mereu altă dimensiune și altă semnificație.

Până în ziua când, cu totul întâmplător, cineva îi aduse la cunoștință că Olga decedase cu câteva luni în urmă. Persoana respectivă adăugase că în cercul cunoscuților se oscila între ipoteza că fusese vorba de o moarte naturală și presupunerea că Olga s-a sinucis. De la acea persoană află numărul de telefon al rudei ei celei

mai apropiate, pe care o sună. Femeia fu bucuroasă să-l audă, fiindcă epuizase toate posibilitățile de a-l găsi, nimeni nefiind în posesia noii sale adrese. Încercase să-l contacteze la deces, dar și ulterior, pentru a-i înmâna o scrisoare din partea decedatei, găsită printre lucrurile ei intime. Își dădură întâlnire și Paul intră în posesia unui fel de testament olograf, prin care nu-i lăsa nimic, în afară de ultima mărturisire. Iată scrisoarea:

Dragul meu drag,

Am mai jucat teatru în viața mea. Știi la ce mă refer. Interpretam un rol: că-i iubesc pe bărbații cu care făceam pereche. Asta nu e prea greu pentru o femeie. Multe, foarte multe o fac. Cred că și soții încearcă, dar lor nu prea le reușește. N-au talentul acesta, ei sunt mai aspri, mai frușți, le lipsesc gesturile noastre mici și persuasive. Ca ale pisicuțelor. Știu că nici tu n-ai fi fost convingător, dacă ceva nu pornea din inimă. Dar niciodată nu mi-a fost rușine de treaba aceasta de actriță, ca în piesa în care eu însămi ne-am distribuit pe amândoi la sfârșitul minunatului trai împreună. De ce mi-a fost și-mi este rușine? Fiindcă n-a trebuit să mimez iubirea, ca atunci când n-o aveam. Treaba mergea pe atunci strună, fiindcă îmi puteam imagina acea iubire. Nici nu trebuia să mi-o imaginez, de fapt, fiindcă trăia în mine, doar că pentru altcineva. Era o exteriorizare falsă a ceea ce aveam în străfundurile mele. Uneori, chiar încercam să te văd pe tine în locul lor.

Acum, rolul meu actoricesc a fost invers, să insinuez că bătrânețea m-a stors și de sentimente, nu numai de grația feminină. Că am devenit iască, acră, respingătoare, incapabilă nu numai să iubesc, ci și să întrețin o relație cât de cât agreabilă cu un bărbat.

De ce trebuia să mă înham la jugul acesta, să mă reîncarnez într-o ființă dezagreabilă, cu care nu se mai putea conviețui? Îmi imaginam că nu fac decât să anticipez faza spre care inevitabil simțeam că alunec. Deocamdată eram urâtă doar pe dinafară, dar știam că voi fi și pe dinăuntru. Mă pășteau invidia și răutatea. Deja aveam momente când mă îngrozea prăpastia ce se săpa între noi. Mă refer la deosebirea de ordin fizic, dar și temperamental. Nu mai eram stăpânită de aceleași energii ca tine. Ei bine, nu voiam să ajung, alături de tine, la punctul demonic al firii mele și la etapa de mumă a pădurii, de „baba cloanța".

Cu toată panica ce mă cuprindea, și cu toată sfâșietoarea durere ce urma să o înfrunt, am înțeles că trebuie să renunț la tine. După o viață, când numai asta îmi dorisem. Și când mai bine de două decenii m-am înfruptat din visul devenit realitate. Eram însă conștientă că aceasta nu e o treabă de rezolvat amiabil. Hodoronc, tronc, să-ți cer ție să pleci de lângă mine, pe chestie că eu îmbătrânesc și nu vreau să mă vezi în această condiție. Ai fi râs. Nu ești omul care să înghită așa ceva. Trebuia să te constrâng să o faci, să creez condițiile în care despărțirea să devină inevitabilă. Și să nu mai ai niciun motiv să te opui. Ba chiar să ajungi să ți-o dorești. Să urăști decrepitudinea mea. Sau fără explicații, cum s-a și întâmplat până la urmă. Am inventat tot felul de motivații și pretexte, unele mai veridice, altele ca vai de lume. Fii atât de bun și trece cu vederea acuzația necinstită și rizibilă cu privire la infidelitatea ta. Trebuia să fie ceva destul de grotesc pentru a te supăra foarte rău.

Îți vedeam fața uluită și confuză, chinul de a înțelege sau de a mă da pe mine pe brazdă, și-mi venea să urlu. Dar trebuia să duc totul la capăt.

Te rog, Paul, fă un efort și înțelege ce era în sufletul meu. Niciodată nu mi-am dorit decât să-ți ofer ce aveam mai frumos. Cum să mă resemnez ca tu să vezi, deodată, ce era acum mai urât în ființa mea? Știu, o să-mi spui că atâtea perechi îmbătrânesc frumos, că atâtea femei sunt iubite, sau dacă nu, acceptate și în întruchiparea aceasta. Îmi dădeam seama că, în cel mai rău caz, tu mi-ai fi arătat indulgență, și m-ai fi tolerat, indiferent cum mă făcea bătrânețea. Dar nu mă puteam obișnui, înțelege te rog, cu această indulgență, egală cu convingerea mea că pasiunea nu se mai justifică prin nimic. Îți dorești un bărbat fiind animată și de conștiința înzestrărilor tale fizice și sufletești. Dar când înzestrările dispar, ba se transformă în contrariul lor și, pe ansamblu în ceva indezirabil, cum să mai ai această pretenție? Știu că unele o au, dar eu nu am putut. Să te țin legat de mine cu lanțuri false? Când tu ai dreptul lăsat de la Dumnezeu să fii liber, să-ți trăiești ultima parte a vieții într-o atmosferă măcar respirabilă, dacă nu încântătoare.

Iată explicația, Paul, pe care nu ți-am putut-o oferi la timpul său. Îmi e rușine de ce am făcut și îți cer, în genunchi, iertare, dar repet, nu am putut altfel.

Lasă, iubitule, că mai avem o speranță. Nu se spune că e o lume unde ne ducem după moarte? Și unde ne întâlnim din nou cu iubiții și iubitele noastre, pentru vecie? Nu sunt naivă, dar și cinicii se lasă învinși de speranță. Va fi sau nu va fi așa, important este că am trăit împreună și ne-am iubit până aproape de capătul vieții.

Încheia cu un scris distorsionat, ca cineva profund tulburat, semnând: *Adio dragul meu drag. A ta pe veci. Olga.*

THRILLER

Discoteca bubuia înfundat, ca și când bateriștilor începeau să le amorțească mâinile de-atâta luptă cu tobele și timpanele, iar suflătorilor li s-ar fi scurtat respirația. Dar nu avea cine să obosească, muzica nu o furniza o orchestră în carne și oase, ci boxe de mărime maximă, iar intensitatea sunetului o potrivea, la tablou, unul din tinerii angajați de patron. Nici acesta n-avea de ce să obosească, dar momentul de vârf al sunetelor tari, făcute din dinamită, trecuse. Densitatea participanților se diluase și ea, mulți retrăgându-se, căci era duminică noaptea și a doua zi unii trebuiau să se ducă la cursuri, iar alții să se prezinte la prăpăditele lor de slujbe prin care, de bine, de rău, își câștigau existența. Cei rămași se mai contorsionau (parcă din obligație) pe parchetul sălii de dans, sau își sorbeau băuturile la bar. Se simțeau ca după ieșirea din toiul unei bătălii, reveniți la „plicticoasa" stare de nonbeligeranță. Doru se clătina și el pe loc, încă pătruns de plăcerea dansului, dar cu energia împuținată, privind fața partenerei cu o ironie neascunsă. Căci fata, o zvăpăiată cu care mai dansase în cursul serii, căpătase acum, ciudat, o mină de om serios, îndeplinind parcă un ritual solemn. „A

răzbit-o și pe ea" își zise, mustăcind. Dar atenția îi fu atrasă de un nou venit care, în contrast cu cei prezenți, părea proaspăt. Îl mai întovărășea un tip cu aspect de bodyguard.

Noul venit merita tot interesul. Elegant, de o manieră diferită de a clienților obișnuiți, cu o alură atletică, păstrându-și suplețea, avea un chip demn de admirat, dar care, în același timp, cerea palme. De ce? Semăna cu vedetele masculine de cinematograf din interbelic: mustăcioară de june prim și ochi alunecoși, înotând în langurozitate. Dar arbora un zâmbet crud, batjocoritor, ca și când pe băieții de aici i-ar fi considerat aprioric nătărăi sau papă lapte, iar pe fete, fără excepție, femei de stradă. Respira ceva anormal, o obscenitate ostentativă. Se duse la bar, urmat de însoțitorul său. „Trebuie să fie o beizadea, se gândi Doru. Din ăștia care se scaldă în milioane. Pariez că afară îl așteaptă un Jaguar". Nu înțelegea de ce aterizase la ora aceea înaintată, la o discotecă de mâna a doua. Își arunca din când în când privirea spre arogantul client, parcă așteptând ceva din partea lui, la nivelul rangului pe care și-l aroga.

Acea surpriză anticipată de Doru se produse. Din nu se știe ce, se încăieră cu cineva, ba chiar cu doi din obișnuiții localului, pe care probabil individul îi iritase prin rânjetul său ofensator. Vedea că acolo nu era chiar joacă, se împărțeau pumni și în scurt timp acei obișnuiți ai casei fură puși la pământ. Bodyguardul, sau ce era, se oferise să-l ajute pe noul venit, dar fusese refuzat, beizadeaua arătând că se poate descurca foarte bine și

singur. Numai că meciul nu se termină prin scoaterea din joc a celor doi, alți vreo trei se apropiară să preia ștafeta. Gluma se îngroșa. Se arătară dispuși să mai intre în luptă și alții. Busculada lua proporții. Se iveau nasuri sparte, mâneci rupte, pleoape umflate, unii căznindu-se să se ridice de la podea.

În calitate de spectator, Doru se apropie de teatrul ostilităților. Ca și alți curioși. La un moment dat, la picioarele sale ateriză un obiect ciudat, aparținând beizadelei. Un fel de chimir, dar nu de piele, de pânză, asemănător suporturilor mascate cu care se încing pe sub cămașă traficanții de marijuana. Împins de curiozitate îl ridică. Era destul de greu, burdușit cu ceva, probabil droguri, se gândi, și își vârî degetele în despicătură. Nu erau droguri, ci pachete de hârtii, și hârtiile erau bancnote, și pe bancnote scria Euro, lângă cifre foarte mari. Stăpânit de un impuls necontrolat, scoase un teanc substanțial și și-l îndesă în buzunare, apoi aruncă chimirul spre posesorul său.

La un moment dat, evenimentele căpătară altă întorsătură. Pe ușa trântită la perete, ca într-o explozie, pătrunse un pâlc de „mascați" înarmați până în dinți. Probabil, personalul discotecii, temându-se de ce e mai rău, dăduse telefoane și ceruse ajutor. Șeful echipei zbieră, cerând beligeranților să se așeze cu burta la podea. Apoi începu să-i buzunărească. Nu găsiră decât chimirul beizadelei, pe care acesta apucase să și-l monteze la loc. Îl ridicară în picioare și îi examinară actele, descoperind în el, după cum se vedea, un client de-al lor. Între timp, apărură și câțiva polițiști care

făceau cercetări în legătură cu niște crime săvârșite în noaptea aceea în cartier. Doru înțelese că avusese loc o încăierare între interlopi și că doi traficanți fuseseră uciși cu lovituri de cuțit. Judecând după chimirul cu pricina, polițiștii bănuiau că „beizadeaua" participase la încăierare și era unul din beneficiarii reglării de conturi. Știau și că fusese sustras de la rivali nici mai mult, nici mai puțin decât un milion de euro. Numărară pachetele din chimir și stabiliră că lipsesc aproximativ două sute de mii. Polițiștii încercau să scoată de la respectivul mărturisiri despre suma lipsă. Se părea că omul nu știe, el nu avusese timp să numere averea din chimir. Susținea că cifra avansată de păgubași e falsă. Doru se îndepărtă cât putu de centrul scandalului, ciulindu-și însă urechile pentru a mai prinde câte ceva. Pe beizadea și pe însoțitorul său poliția îi ridică pentru a-i duce la secție, iar mascații se retraseră, solicitați în altă misiune. Ofițerul de poliție ceru patronului discotecii să întocmească o listă cu toți clienții implicați în busculadă, ca și cu cei ce fuseseră martori. Încă în noaptea aceea documentul trebuia dus la secție. Doru fu nevoit să-și dea numele și adresa în calitate de martor ocular. Într-un fel, urma să fie la dispoziția poliției.

***

S-a trezit speriat – visase că ușa explodase și un pluton de mascați năvălise în garsoniera sa. Nu dormise mai mult de o oră și jumătate, două, deși căzuse răpus de somn și de oboseală într-o stare mintală confuză.

Acum, la trezire, în cap începu să-i ruleze filmul întâmplărilor din cursul nopții și își aduse aminte de bani. Mai erau în buzunarele costumului? Se ridică precipitat. Dându-i la iveală și înșirând pachetele pe masă, se simți cotropit de un sentiment nemaicunoscut. Îi scoase din banderole și începu să-i numere. Pe măsură ce suma creștea, realiza că se află în posesia unei adevărate averi. Mâinile căpătaseră un ușor tremur și respirația i se accelera. Număra, număra, și parcă actul în sine al numărării dădea naştere acelei averi. Își aduse aminte că banii nu căzuseră din cer, că el îi scosese, cu mâinile sale, din ciudata geantă a lumpenului. Ce concurs fantastic de împrejurări! Beizadeaua, cum îi zisese la început, îi smulsese din ghearele unei bande de traficanți, pe care o și ucisese, sau mă rog, pe o parte din ea. După aceea, individul „făcuse astfel" ca aproape un sfert să-i parvină lui Doru. Acesta avusese în mâini întreg milionul. Ar fi put lua jumătate din el sau chiar suma întreagă.

Să nu crezi în minuni? se gândea. Dar până nu vezi, nu crezi! Fusese cu adevărat obiectul unui miracol. Lucrurile acestea sunt concepute de cineva? De o forță ocultă, cu o gândire capricioasă, care într-o secundă te poate nimici sau, dimpotrivă, te poate ridica pe culmi?

Era cât spuseseră polițiștii că lipsește – două sute de mii de euro. Dumnezeule! ce avea să facă el cu atâția bani? Îi trecu prin minte că ducea lipsă de un laptop. Tot împrumuta de la unul și de la altul. Un student la ASE nu mai poate face față fără acest instrument. Cât

să coste? O mie de euro, să zicem. Îi mai rămânea... ho, ho, ho. Îl pufni râsul. Abia o ciupitură... Ar putea să-și cumpere o garsonieră. Să nu mai facă pe contabilul seral, la restaurant, pentru a-și plăti chiria. Ce garsonieră? Poate cumpăra un apartament. Da, în care să vină să locuiască și părinții. Să nu mai plece „bătrânul" de acasă cu noaptea în cap, ca să ajungă pe șantier. Și tot i-ar mai rămâne ceva. Să-și cumpere și un costum nou. Și câte un veșmânt de bună calitate mamei și tatălui. De mâine ar putea începe operațiunile.

Deocamdată n-o să le spună nici lor nimic. Până se va obișnui cu noua situație. Până se va convinge sută la sută că dispune de acești bani. Că nu sunt o iluzie. O încercare perversă, la care îl supune destinul. Să capete certitudinea. Și să se obișnuiască în noua piele, de om bogat. Cu atâția bani, cât n-a avut neam de neamul lui.

Va schimba o bancnotă, pe cea mai mică, și o să ia masa la restaurantul unde face oficiul de contabil. Se răzgândi. Nu! Ar fi o trufie. Și de ce? Ca să-i uluiască pe chelneri? Să-și facă ăia cruce când va comanda? Și, la sfârșit, când le va da bacșișul? Se va duce la un local mediocru, unde nu-l cunoaște nimeni. Și n-o să se ghiftuiască nici acolo. Mai mult ca să „încerce" banii. Să vadă cum se comportă în mâinile sale. Și să se încerce și pe sine, tot așa, în posesia hârtiilor de euro.

Dar unde să lase uriașa sumă? În cămăruța aceasta ponosită, cu o ușă care nici nu se închide ca lumea? Asta e o problemă! își dădu seama, luând lucrurile în serios. Cât de neglijent îi lăsase azi-noapte în buzunarele

costumului său uzat, aruncat pe scaun! Fusese confuz. Nu realiza încă noua condiție. Ba chiar păruse că face abstracție de cele întâmplate, inclusiv de bani, ca atare. Deși ei erau acolo, o realitate materială palpabilă. Reușise să adoarmă fără obsesia miracolului. Îl ajutase cineva? Același care... Sau propriul creier, grijuliu, dornic să-l protejeze?

Și ce va mai face astăzi, în prima zi a noii identități? E clar, la cursuri nu se va duce. Iar prima achiziție va fi un telefon multifuncțional. Atâția colegi au, iar el folosește o gioarsă, cum auzise că au acum și căruțașii la țară. Altceva? O pereche de pantofi. Acum s-ar impune, vine vara și el tot în bocanci umblă. Și aia, și ailaltă... Dar alungă aceste gânduri. Cineva le scotea din hibernare și le punea să bâzâie în capul său, ca un roi de albine. Și uitase de Sofica. Ce va spune Sofica? Îi va cumpăra și ei un cadou. Dar de ce să-i spună? Ar fi egal cu a da sfoară în țară. Ce prostie! Asta e chestiune de pus în gura lumii? Ce-ar mai forfeca-o băieții. „Cum mă, i-ai luat de la interlop? Păi dacă tot i-ai avut în mână, nu puteai să iei întreg milionul? Sau măcar jumătate, deși banditul nu merita să-i lași nimic". Ce grozăvii s-ar vehicula pe seama banilor lui și a întâmplării de pe urma căreia i-a dobândit. Vrând-nevrând, se va face analogie între el și banda ce sfeterisise milionul, ucigându-i pe posesori. Doamne Dumnezeule, în ce chestie s-a băgat! Într-o legendă sumbră, din altă lume.

Traficanți de droguri, bani murdari, crimă... Și acel bandit cu înfățișare de beizadea, purtându-și trufaș

prin discotecă rânjetul bestial, plin de obscenitate. Fără să-și dea seama, a intrat într-o lume odioasă. Și n-a fost decât un simplu martor, cum s-a consemnat și în hârtiile poliției. Da, dar martor activ, în mâinile căruia a căzut principalul corp delict, cel care probează vinovăția tâlharului – și furtul, și crima. Pe sub piele i se strecura un fior rece. Frica! La orizontul atât de senin până atunci se lățea un nor negru. Întâmplarea trebuia ținută în cel mai strict secret. Ca o taină a acelor ordine subversive, extrem de bogate, din Evul Mediu. Comoara căpăta ponderalitate și începea să-i apese umerii.

Prin urmare, discreție absolută! Nimeni nu trebuie să afle nimic. Nici amicii, nici Sofica, nici părinții. Și în nici un caz nu va trebui să se afișeze, chiar de a doua zi, ca prostul, cu bani. Nici măcar cu o bancnotă în plus, față de ce avea în mod obișnuit. Nici restaurant, nici laptop, nici pantofi. Dar unde să-i pună, Dumnezeule? Unde să ascundă atâta bănet? La o bancă? Adică în public? Într-o casetă din acelea încastrate în zid, aflate prin gări sau aeroporturi, cum a văzut în filme? La noi o exista așa ceva? Sau să-i îngroape? În București nu vedea nicio posibilitate. Poate acasă la Podișca, în curtea din dos, unde sunt arbuștii. Dar și acolo zgârie câinele. Dacă miroase ceva, scormonește. Cum ai da-o, tot rău e... Va trebui să examineze lucrurile amănunțit. Deocamdată mintea îi e puțin imobilă, nu-i furnizează idei inteligente.

Oricum, a realizat pericolele ce pot veni din afară, direcțiile în care să-și manifeste prudența, discreția,

inventivitatea. Simți că-și mai recapătă liniștea, un pic de siguranță. Trebuia să-și apere averea și, în același timp, pe el însuși. Trebuia să fie perspicace, să-și înfrâneze pornirile imature, să rămână lucid și pragmatic.

Îi era recunoscător creierului că dăduse alarma și îl avertizase asupra pericolelor ce-l pândeau. Mai era și altceva de luat în considerație. Trebuia să plece de la condiția sa de tânăr studios, apreciat pentru calitățile intelectuale, pentru judecata de om civilizat și rectitudinea morală. Era sărac, dar cu virtuți personale recunoscute și cu un comportament nu doar decent. Și distins. O vâlvă stârnită de deținerea acestor bani i-ar dăuna enorm, chiar dacă nu în plan juridic, penal, ci sub raportul unei posibile contingențe a persoanei sale cu lumea interlopă. Una inexistentă în realitate, dar posibil de dedus. Asupra ideii acesteia zăbovi. I se părea că nu e vorba de o contingență chiar abstractă. Îl leagă de aceia ceva real, totuși. Banii! Cei 200 000 trecuți din mâinile lor în mâna lui. O legătură concretă, neștiută de nimeni, decât de el, dar care poate fi de natură să... Și i se insinuă altă idee… ceva de natură să-i altereze și conștiința.

Conștiința! Un factor pe care nu-l inclusese în ecuație. Plecase de la premisa că sustrăgând suma respectivă din „agoniseala" hoților și criminalilor, nu păgubește pe nimeni. Păgubirea „acelora" poate fi considerată chiar o formă a justiției, o sancțiune, poate nu juridică, dar morală cu siguranță. Se văzuse pe sine în ipostaza de justițiar care, pe o cale ascunsă, face dreptate.

Dar s-a implicat fără știința nimănui în viața interlopilor. Pe o ușă din dos. Ridicându-și privirea mai sus, în orizontul mediului înconjurător, își zise: „De fapt, cam ca cei din aparatul de stat care primesc mită". Doru înțelegea că banii murdari nu rămân în cercul restrâns al infractorilor. Ies din cerc, circulând în tot spațiul social. Iar ei, banii murdari, sunt contagioși, îmbolnăvesc oameni sănătoși, adică cinstiți – cinstiți până se mânjesc cu toxina bancnotelor. Știa de expresia „ochiul diavolului", cum numește poporul banii. Desigur, e vorba de cei nemunciți de tine însuți, „picați din cer", cum botezase Doru miracolul său. Aceștia te fac, fără voia ta, complice cu infractorii.

Prin urmare, îi devenise clar ce i-ar rămâne de făcut. Mai trebuia să găsească însă... voința de a o face.

„FIUL RISIPITOR"

Ilie începuse, încetul cu încetul, să se reintegreze și readapteze vechiului mediu familial. Se reîntorsese de vreo două săptămâni, după o absență de cinci ani. Contrazicând legenda biblică, tatăl său nu tăiase „vițelul cel gras" ca să cinstească reîntoarcerea „fiului risipitor". De altfel, nici titulatura personajului nu corespundea celei din Biblie: El nu *risipise*, decât poate o parte din propria-i viață. Plecase cu buzunarele goale, după ce dăduse toate economiile pe biletul de avion spre Italia, unde se cereau brațe de muncă. Și dacă ar fi rămas acasă, brațele sale și-ar fi găsit întrebuințare după terminarea liceului. Părinții recăpătaseră cele șapte hectare cu care intraseră în colectivă și, pentru lucrarea sfoarei acesteia de „moșie", rămânerea lui acasă ar fi fost strict necesară, căci om de muncă în putere nu mai rămăsese altcineva. (Sora mai mică se pregătea să meargă la studii.) De aceea, după plecarea lui, familia nu mai făcuse față treburilor agricole și tatăl lor, cu hibe serioase de sănătate, se văzuse nevoit să dea aproape tot pământul „în parte". Aceasta le pricinuise o mare supărare, pe de o parte fiindcă practic li se

luaseră drepturile de proprietari, iar pe de alta, pentru că din această afacere nu se alegeau nici pe departe cu cât s-ar fi cuvenit și ar fi avut nevoie. Plecarea lui Ilie adusese o mare pagubă familiei, împiedicând-o să-și ridice standardul de viață la nivelul potențialului averii. Pe tată îl lovise și sufletește, poate chiar mai rău decât material. Gheorghe suferise îngrozitor. Se simțise trădat, renegat ca tată, anulat ca păstrător al ștafetei unui neam care, iată, se fărâmița, rupându-se, prin continuatorul de drept, de glia strămoșească.

În cei cinci ani, legătura lui Ilie cu familia se redusese aproape la zero. Câteva scrisori formale și cărți poștale la sărbători. Mama, Catrina, ofta câteodată, poate pe ascuns vărsa și lacrimi, evitând totuși să deschidă vorba despre băiatul plecat. Fusese și ea afectată în primul rând ca mamă, dar și ca femeie romancă, stăpânită de conceptul tradiționalist al familiei. Cât o privește pe Smărăndușa, ea avea alte preocupări, imaginea fratelui din depărtare ocupând un loc din ce în ce mai neînsemnat în cugetul său. Toate aceste considerațiuni psihice și morale făcuseră ca reîntoarcerea „fugarului" să se producă într-o atmosferă dacă nu glacială, lipsită de vibrație sentimentală și accente entuziaste. Catrina ar fi avut impulsurile materne necesare unei manifestări afective, ale unei îmbrățișări emoționate, dar în același timp era pătrunsă de obligația solidarității de familie, a alinierii soțului ce avea motive temeinice să poarte fiului resentimente.

Atunci, ca și în următoarele câteva zile, tatăl a apărut în ipostaza constituită în decursul celor cinci

ani, când relația tată-fiu suferise o gravă erodare. Tot timpul tunase și fulgerase împotriva evadatului. Nu putuse înțelege în ruptul capului ce fel de suflet are acest fiu al lui. În primul rând, nu făcea parte din categoria celor plecați din România în masă, după ce noul regim distrusese economia și lăsase oamenii pe drumuri. Aceia nu mai putuseră supraviețui aici, se refugiaseră unde văzuseră cu ochii. El însă avusese și unde munci, și unde trăi omenește. Cel puțin până când lucrurile s-ar fi așezat cumva, din nou, în țară. Foarte greu de înțeles pentru Gheorghe era cum a putut fiul lui să-și părăsească familia, locurile natale, țara asta frumoasă cu locuitorii ei, istoria, moștenirea spiritului românesc. Toate acestea nu se lipiseră de sufletul lui? Băiatul său nu avea suflet românesc?

Cât de neplăcut îi era lui Gheorghe în comună, când sătenii îi puneau întrebări. Încerca să-l includă și pe Ilie al lui în categoria migranților. Observa privirile dubitative, parcă invidiindu-l cumva, dar în același timp excluzându-l din lumea pe care o aveau la suflet și o respectau. Nu puneau oamenii preț nici pe masa migranților – împinși de nevoie, cum îi justifica Gheorghe – amintind că o asemenea părăsire a pământului natal nu s-a mai cunoscut în toată istoria românilor. S-au speriat de cei care au luat puterea după '90? Și poate nu atât de aceștia, cât de străinii care puneau mâna pe frâiele țării. Dar ce? Era prima dată când străinii ajungeau să stăpânească România pentru un timp? Poporenii n-au părăsit-o niciodată, au

îndurat ce a fost de îndurat, nedând motiv străinilor s-o ocupe pe considerent că e nelocuită. Ce replică putea da Gheorghe? Știa că așa e, că fiul lui, dând bir cu fugiții – din superficialitate sau lașitate – nici nu mai merita numele de român. După ce s-a întors Ilie, n-a mai cutezat să iasă pe uliță, să se ducă la bufet sau pe tăpșanul de lângă primărie. A stat în ogradă.

Ilie nu obiecta la lipsa de afectivitate a familiei. I se părea că aceste puține rude de sânge nici nu-l mai cunosc. Ce știuseră despre el înainte, din copilărie și adolescență, uitaseră, iar ca adult el își trăise viața altundeva. Simțea că nici nu i-ar interesa să afle despre lumea în care încăpuse, și întâmplări din acea viață a sa. La ce patroni muncise, dacă avusese prieteni, cu ce femei trăise. Le spusese doar că lucrase în construcții și că, în ultimul timp, când se declanșase criza imobiliară, echipele se desființaseră. Se dusese și el la ferme, culegător, dar viața era grea acolo, în regim de slugă. A trebuit să renunțe. Nu spunea ce mai are de gând să facă, deocamdată se înhămase la treabă în gospodăria familiei.

Pas cu pas, tatăl îl acceptă și, bizuindu-se pe el, luă înapoi o bucată de pământ de la arendași. Ilie părea să aibă o sumedenie de specialități. Gheorghe închirie un tractor. Cam vechi, ponosit, dând mereu rateuri. Ilie îi venea însă de hac ori de câte ori îi lăsa în pană.

Gheorghe îl numi tatăl tractorului. „Ia vezi, băiete, ce mai are în burta lui acolo, că numai de tine ascultă. Parcă ai fi tatăl lui". I se strică bătrânului telefonul

portabil, și acesta îmbătrânit și de proastă calitate. Ilie îl meșteri și îl puse în funcțiune. Într-o seară, ecranul televizorului se albi, clipocind. Intervențiile lui Gheorghe, care-i știa melicul, nu mai avură rezultate. Ilie îl luă în primire și îl drese numai din telecomandă. Dar și în chestiuni cu totul inedite se descurca. Într-o zi, Catrina îl întrebă dacă a avut vreodată de-a face cu o mașină de călcat electrică. A ei nu se mai încălzea. Nu, cu acest gen de mașină nu lucrase Ilie, dar se oferi să vadă despre ce e vorba. O desfăcu, cotrobăi prin lăuntrul ei și o încălzi la loc. Avea o relație uimitoare cu lucrurile. Mâinile lui păreau fermecate și nu doar prin rezultatele obținute în intervențiile respective, ci și prin spectacolul pe care îl dădeau cu aceste ocazii. Degetele sale se mișcau cu repeziciune, ca niște suveici țesând un covor. Atingea lucrurile cu mișcări diafane și rapide, de parcă ar fi cântat la clarinet, sau ar fi bătut clapele pianului. Gheorghe i-a și zis:

— Tu ai fi bun la bâlci, să faci scamatorii. Unde ai învățat meșteșugul?

— Nicăieri, râdea Ilie. Nevoia m-a învățat.

— Ai tu darul ăsta de la Dumnezeu, lămuri Catrina. Și pe unde ai umblat ai fost nevoit să-l folosești.

Gheorghe găsea în Ilie, spre surprinderea lui, un tovarăș de muncă deschis, vesel, întreprinzător. Avea și umor băiatul. Crea o stare de spirit pe care nu o mai cunoscuse în îndelungata sa carieră de țăran. Se simțea mândru când Ilie încălzea atmosfera și făcea ca munca să fie plăcută, animată și rodnică.

Muncind cot la cot, cei doi nu mai erau tată și fiu. Din partea lui Ilie nu se vedea acea supușenie și slugărnicie și acel respect rigid cultivat în fii din fragedă pruncie. Era o camaraderie tandră în atitudinea lui, încât un străin, făcând abstracție de înfățișarea lor, ar fi zis că sunt doi frați și că Gheorghe e fratele mai mare, pe care cel mic îl iubește și atât. La rândul lui, Gheorghe nu avea nevoie să-și impună autoritatea paternă, dimpotrivă, uneori simțea exercitându-se asupra lui autoritatea experienței și talentului fiului. Îl admira pentru înzestrările lui și aceasta crea între ei o armonie bazată nu pe ierarhie genetică, ci pe valoarea umană intrinsecă.

***

Ieșind prin sat, Ilie se împrieteni cu fiul primarului, profesor de liceu într-un orășel apropiat, și care dispunea de o mulțime de casete cu filme. Îl invita câteodată să vadă filme împreună. Lui Ilie îi reținu atenția unul despre războaiele din Orientul Mijlociu, cu deosebire cel din Afganistan. Comentă scenele care sugerau modul cum își petrec militarii acolo puținul timp liber.

— Acesta arată cum opun ei războiului ceva tot atât de crunt și de nebunesc.

— Te referi la localul acela în care-și petrec nopțile...

— La ăla. Beție până la nimicire. Droguri. Oameni scoși pe brațe. Femei transformate în zdrențe sexuale. Muzică asurzitoare, care-ți sparge creierii. Transformă

distracția într-o oroare, ca să le șteargă din minte oroarea a ceea ce au trăit. După ce scapi de moarte, pentru moment, te avânți în acel iad ales de bună voie.

— Ăsta e Afganistanul. Nu există nicio securitate. Pentru nimeni.

— Și nu numai combatanții se aruncă în dezmăț. Chiar și doamna aceea cultivată, corespondent de război, care nu trăise în atmosfera frontului decât câteva ore...

— Nu numai moartea îi înnebunește. Și armele: mitraliere, rachete, minele personale, cum li se spune. Și trupurile sfârtecate, fără picioare, fără ochi, cu câte o gaură în piept.

— Mă gândesc că după ce treci prin grozăviile alea nu te mai impresionează nimic. E un fel de școală a groazei. După ce absolvi școala asta, cred că devii tare ca o bară de fier. De ce să te mai temi? Moartea naturală e un fleac. Nu te-ar interesa să lucrezi la un asemenea „liceu"?

— Prefer să rămân mai slab, dar cu mintea întreagă.

— Pe mine m-ar tenta.

— Înscrie-te voluntar în brigăzile românești din Afganistan.

— Îți bați joc de mine. După o clipă se răzgândi: chiar ar fi o idee.

— Numai că istoria, și cea mai recentă, a dovedit contrariul. Că participanții la aceste măceluri nu numai că nu se întăresc, devenind ca fierul, cum spui tu, ci ajung clienți ai caselor de nebuni. Ai uitat ce s-a întâmplat în S.U.A. în timpul războiului din Vietnam? În memoria publică Vietnamul a rămas iadul pe pământ.

— Sunt valabile ambele posibilități. Depinde și de om, nu? Cei slabi să stea acasă.

Ilie nu-și încheiase prin acest dialog cu tânărul profesor de liceu meditația asupra celor văzute în film. Reflecțiile lui aveau legătură și cu aluzia aceluia privitoare la brigăzile militare românești. Îi răsărise în cap părerea că acela e locul de muncă optim pentru un tânăr sănătos și puternic. În fond, nici nu era vorba de muncă, propriu-zis. Ce fac soldații? Patrulează, adică se plimbă printr-un colț de natură exotic, participă la schimbul de focuri cu un inamic inferior. Pentru un om ca el ar fi o distracție. Periculoasă, evident, dar ce nu e periculos în lumea aceasta? Și mergând pe stradă ești expus riscului. Pe verde, la trecerea de pietoni, te izbește un șofer nebun și-ți ia viața într-o clipă. Se văd zilnic asemenea întâmplări la televizor. Într-o noapte, se gândea, plouă cu gheață. Ca urmare se îngreunează și se rup copacii. Te trezești cu unul în cap. Până să te dumirești, te-ai dus pe lumea cealaltă. Oamenii mai în vârstă alunecă mereu, cad, unii chiar în propria casă. Își sparg oasele, sau chiar sucombă pe loc. Și câte alte feluri absurde de a-ți pierde viața nu sunt, fără inamici declarați, fără război.

În film văzuse un fel de a-ți petrece puținul timp liber în mod primejdios, dar asta dacă ești prost sau nebun și te lași antrenat dincolo de limită. Dacă ai mintea sănătoasă și tărie de caracter – și Ilie astfel se știa – te oprești la timp. Te distrezi nu distrugându-te, ci privindu-i pe ceilalți cum o fac. Teribil îl tenta. În

străinătate văzuse că cele mai mari șanse de a se descurca în viață au oamenii curajoși, care riscă. Se dezvolta în el chemarea aventurii, probabil din ceva preexistent (lucru dovedit de faptul că plecase de unul singur în lume).

Nu era pentru un om ca el munca anostă de culegător de căpșuni și tomate sau treaba măruntă făcută cu tatăl său pentru un venit nesemnificativ. Problema era cum ar putea ajunge în acel teatru de operațiuni. În care, într-un fel și intrase mental, prin intermediul filmului. Fiul primarului vorbise de voluntariat, știind probabil cum se alcătuiesc trupele trimise în Afganistan. Informații complete și valabile ar putea obține numai la forurile centrale. Luă pe loc decizia de a pleca la București și a se prezenta personal la instituția competentă.

Le spuse alor săi că trebuie să-și vizeze actele de identitate și să obțină documente noi, ca atare e nevoie să se deplaseze în Capitală. Gheorghe se miră, dar nu zise nimic, ba îi dădu adresa unui neam de-al lor, de la care, chiar dacă nu trăgea, putea obține un sfat, un ajutor.

***

Trecuse mai bine de o lună, timp în care Gheorghe nu primi decât un telefon de la fiu-său, care îl avertiza că șederea sa în Capitală se prelungește. S-au ivit probleme mai complicate, spunea, și ele necesită alergătură, răbdare.

Până la urmă veni, într-o noapte, adus de un gaz militar.

Gheorghe auzi motorul oprit în fața casei, se sculă și ieși la poartă. Era Ilie, dar îmbrăcat altfel. Abia pe prispă, unde ardea un bec slab, deslusi că poartă îmbrăcăminte soldățească. Nu cum purtase el când făcuse armata, verde închis, din postav gros. Culoarea era gălbuie, cum văzuse de câteva ori la televizor, și de croială fistichie, cu tot felul de buzunare și catarame. Pantalonii erau bufanți.

— Ce e cu tine, Ilie?, abia îngăimă de uluială, și chiar de spaimă. Ce ți s-a întâmplat? Fiu-său râse sec.

— Uite, tată, asta e noua mea uniformă. M-am angajat.

— Te-ai angajat în armată?

— Cum vezi.

— Cum? Și de ce?

— Păi tocmai se făceau angajări. Bătrânul nu-și lua ochii de la haine, ca și când tot ce trebuia să afle se afla înscris în uniforma aceea, din gura fiului închipuindu-și că nu va auzi ceva lămurit.

— Și acum unde vei merge? La cazarmă? Ai fost repartizat undeva?

— Sunt obosit, tată. Am alergat mult în ultima vreme. Esențialul ăsta e, că am intrat în armată. În rest e mai lung de povestit. O să discutăm mâine, pe îndelete. Am permisie de două zile, după care trebuie să mă prezint din nou la centru.

— Bine, fiule, se consolă cu aceste câteva cuvinte Gheorghe. Uite că s-a trezit și maică-ta. Catrina, ignorând îmbrăcămintea nouă, sări să-și pupe băiatul.

A doua zi dimineața se așezară la sfat. Cea mai veselă și mai bucuroasă se dovedi Smărăndița. Pe ea o cuceriseră hainele gălbui. Găsea că ele fac din fratele ei un personaj important, cum văzuse prin filmele americane. Se mândrea cu el. Primul lucru pe care-l spuse fu că, poate, îmbrăcat astfel, va fi trimis undeva, în străinătate. Că doar a stat afară cinci ani, e mai inițiat decât alții, care au clocit aici pe prispe. Ilie râse cu poftă și își îmbrățișă sora, înțelegând că numai pe ea se poate bizui în ce va urma. Avea măcar un aliat, și asta nu era de colea. Părinții lui erau mohorâți. Taică-său avea o față înțepenită, ca de lemn uscat, iar chipul mamei se strâmbase, ca atunci când o femeie se pregătește să plângă. Vorbiseră amândoi toată noaptea.

Ilie le povesti una și alta, unde fusese, cu cine vorbise, ce ziseseră ăia. Chiar cu colonelul luase legătura, și aici se scăpă, adăugând că acesta era venit ca să împrospăteze formația de luptă.

— Și tu trebuie să pleci cu el, cu lotul ăsta nou? îl descusu Gheorghe. Ilie nu avu încotro și confirmă că da, aceasta fusese repartizarea lui, deocamdată.

— Cum deocamdată? nu-i plăcu vorba aceasta lui Gheorghe. Te ia într-un război, așa pentru o zi-două?

— Nu pentru o zi sau două, sigur, o bălmăji Ilie, am vrut să spun că după aia o să am altă repartizare. Taică-său schiță gestul acela cu mâna, de lehamite, cum obișnuiesc să facă românii. Apoi izbucni:

— De ce, mă Ilie, faci tu lucruri de astea? Nici n-ai avut răbdare să ne sfătuim și noi, că asta nu e o treabă

oarecare. Te duci în război, și acolo se moare. Cum o să ne fie nouă, și ție și nouă, să vii de-acolo fără un picior sau într-un căruț cu șira spinării ruptă? La asta nu te-ai gândit? Că ești băiat deștept și, cum spuse maică-ta, ai văzut cum e pe la străini. Ce nevoie aveai tu să faci pasul ăsta? Pentru bani? Înțeleg, într-un război al țării tale! Atunci nu poți să te sustragi. Dar la dracu în praznic, împotriva unora cu care nu avem nici în clin, nici în mânecă?

Ilie nu găsi ce să răspundă la întrebările lui taică-său. Îi sări în ajutor aliata.

— Taică, se duc băieții și așa, ca într-o aventură. Să vadă lumea, să capete și altă experiență. Și apoi, sunt plătiți bine.

Catrina începu să plângă, după cum se pregătise îndelung, iar Gheorghe se ridică, chipurile ca să dea la vacă, dar arătând că de fapt a terminat de vorbit cu acești copii zăluzi.

***

Se uitau mai des acum la televizor, la jurnalele de actualități, interesându-i tot ce venea de „acolo". Nu prea erau știri, în afară de unele declarații ale reprezentanților marilor puteri implicate militar. Se transmiteau prea puține imagini, și acelea reprezentând localități distruse, trupe în marș, talibani luați prizonieri. Bătrânii nu comentau, păstrând mereu aceleași chipuri pământii, ca niște spectre. Gheorghe, trebăluind prin

ogradă sau la câmp, medita la unul și același lucru. Căutase în Biblie parabola *întoarcerii* fiului risipitor. La el lucrurile stăteau pe dos, la el fiul mereu *pleca*. După prima plecare, care durase ani și ani, suferise de două răni sufletești. Prima, că nu știa ce se alesese de băiatul său, slugă la străini, închipuindu-și-l mereu în suferință, prigonit, trăind ca un vagabond, ca boschetarii de pe la noi. Și a doua, că odrasla cu care se mândrea cât făcuse școala, sperând că va merge înainte și va ajunge și el cineva, dăduse bir cu fugiții.

Se simțea vinovat față de oameni, că-l crescuse rău, că nu știuse să facă om din el. De ce – se chinuia să înțeleagă – Ilie se golise de dragostea pentru țara și poporul lui și se simțea mai aproape de străini decât de ai săi? Fusese tare supărat pe acest băiat care îl lăsase pe el, ca tată, orfan de copil. Când se întorsese, nu-l primise ca pe fiul risipitor din parabolă. Într-adevăr, băiatul nu se căise pentru greșelile sale, nici nu le socotea ca atare și nici pomeneală să promită că ar vrea să se schimbe. Dar, trăind și muncind împreună, îl cunoscuse mai bine și descoperise că nu e rău, nu-și stricase sufletul pe unde fusese, având calități frumoase și de om, și de fiu.

Astfel căpătase din nou speranțe, mari speranțe, că Ilie va deveni un român de nădejde. Că va îmbrățișa o profesie, în care se va evidenția printre concetățeni, și va deveni vrednic cap de familie, cu urmași demni de înaintași și chiar întrecându-i. Regretase că îl primise prea rece pe băiat, rușinându-se că nu se ridicase la gradul de înțelepciune al tatălui din parabola creștină.

Ce fericit fusese în acele câteva luni, când Ilie se reintegrase familiei, cu priceperile sale și cu dragostea sa! Și deodată, lovitura! Cea mai crâncenă și mai dureroasă. Băiatul nu mai plecase fluieră-vânt, ca prima dată, plecase direct la moarte. Sau la nenorocire, la mutilare pe viață. Inversase parabola, o transformase în opusul ei. Adică în plecarea din nou a fiului, și poate în plecarea pentru totdeauna.

Ce mai putuse face el ca tată, răspunzător de soarta fiului? Nimic, fiindcă fiul îl pusese în fața faptului împlinit. Cum să lupte Gheorghe cu haina militară care, știa din proprie experiență, reprezintă legământul bărbatului față de patrie. Ilie nu mai plecase de capul lui, de unul singur, plecase ca trimis al țării. La datorie!

Ilie vedea datoria altfel decât tatăl lui, care fusese crescut în spiritul adevăratelor valori morale și cetățenești. Gheorghe nu se ridica împotriva datoriei ca atare, el suferea de fapta fiului necugetat, care hotărâse de capul lui, fără niciun motiv, să-și pună viața la mezat.

MAŞINĂRIA

Stau de două săptămâni în spital, din cauza unei gripe rebele, complicată cu o pneumonie. Boala am contractat-o probabil la serviciu, la firma noastră nou-nouţă de înfrumuseţare şi întinerire, cu o clientelă de la început foarte numeroasă. În salonul de patru persoane mai sunt cu mine doi colegi care-şi suportă greu bolile, fiind şi din fire taciturni. Tac aproape tot timpul. Apăsat de inactivitate şi muţenie, am început să scriu. Nici asta n-aş fi făcut, dacă nu găseam în valijoară caietul pe care Virginia mi-l strecoară când plec pe teren pentru o durată mai lungă. În ideea de a pune câte ceva pe hârtie. Nu ca să public, pentru a-i oferi ei o oglindă a ceea ce am făcut, simţit şi gândit.

Din capul locului doresc să precizez că de profesie nu sunt chirurg, nu operez corecţii anatomice, doar le proiectez – într-o viziune armonioasă a ansamblului faciesului şi corpului uman. Munca mea este una de estetician sui-generis. După sugestiile şi desenele mele îşi plimbă chirurgul bisturiul pe fizicul uman, ridicând, dacă e cazul, sprâncenele prea coborâte, micşorând nasul sau scăpându-l de cocoaşe, împlinind ori subţiind

buzele, atenuând protuberanțele obrajilor, eliminând gușa, redând suplețea taliei îngroșate, ridicând sânii căzuți, subțiind fesele și așa mai departe. Un medic de pe aici s-a arătat mirat, declarând că nu are știință despre o atare specialitate în chirurgia estetică. I-am spus că sunt clinici și fără ea – din cele mai vechi – dar practica le-o va impune și acestora. Deja am început să fiu solicitat și la alte unități din țară. Chirurgul nu are, după opinia mea, calificarea de a se pronunța asupra armoniei generale a liniilor, el trebuie să se asigure că bisturiul nu taie mai mult sau mai puțin, sau lăsând urme vizibile.

Pentru mine, armonia liniilor a devenit o obsesie și nu numai în practica profesională, ci în viața de toate zilele. Când merg pe stradă și mă uit la femeile ce trec pe lângă mine, nu fac altceva decât să corectez defecte. Ce cap splendid ar avea doamna aceasta, comentez, dacă chipul ei ar fi puțin mai prelung. Lățimea obrajilor vulgarizează expresia fizionomică, creează impresia că aparțin unei bucătărese sau mulgătoare, nu știu cum să zic. Iar obrajii puțin lăsați dau impresia, falsă de cele mai multe ori, că posesoarea nu are gât. Și știm ce rol are gâtul în materie de frumusețe feminină! Ca să nu mai vorbesc de observațiile frecvente în legătură cu fesele dilatate, cu proeminența exagerată a coapselor, cu lipsa aproape generalizată a acoladei inverse din mijloc.

La început m-a frapat că aici, în spital, chestiunea estetică nu se pune sub nicio formă. Din acest punct de vedere, mi-a prins bine sejurul spitalicesc fiindcă,

probabil, căpătasem o viziune deformată asupra frumuseții omului, în special a femeilor. Orice ființă o priveam în special prin prisma armoniei formelor corpului și trăsăturilor feței. Aici am primit altă lecție, și anume că formele sunt doar o expresie – mai fericită sau mai ingrată – a materiei noastre, iar esența umană se află dincolo de ele, având rolul determinant atât în fiziologie, cât și în metafizica vieții. Nu pot nega faptul că acest „dincolo" tulbură adesea, într-un mod imposibil de corectat, și imaginea exterioară. Un chip, să zicem adus în faza desăvârșirii din punctul nostru de vedere, își strică deodată armonia, ba chiar se urâțește. Când se întâmplă această schimbare? Când omul exprimă, involuntar, ceva anume, ce tocmai se petrece înlăuntrul său. De exemplu, dacă se supără, chipul i se zburlește ca blana unui cotoi intrat în conflict cu un câine. Altădată se înmoaie, transmițând durere. Unele persoane plâng urât, cu o grimasă a gurii ca a măștilor de Haloween. Cât ne urâțesc însă furia și disperarea! Alții chiar râd dizgrațios. Grimasa nu pare o expresie a încântării, a bucuriei sau a umorului eliberator, ci desfigurează ca o convulsie. Și, cum spuneam, iau cazul unor chipuri elevate estetic, cu sau fără contribuția chirurgiei, și a căror armonie se sparge dintr-odată.

Să luăm însă lucrurile metodic. Ce s-a întâmplat în spital de mi-a modificat imaginea despre mine și ceilalți oameni? Odată cu gripa și pneumonia, medicii au constatat că mi-a fost dată peste cap compoziția sângelui, ca și unele funcții fiziologice, aceasta neavând

nimic în comun cu boala propriu-zisă. Mi-au recoltat sânge supunându-l mai multor analize și, în final, au descoperit că îmi lipsește, congenital, o enzimă numită „glucozo 6 fosfat de hidrogenază". Și-au dat seama că pe acest fond unele medicamente administrate împotriva gripei au interacționat negativ, provocând traume în funcția organismului. Această concluzie m-a pus pe gânduri. Mă vedeam o persoană oarecum tarată, iar medicii nu mă contraziceau. Mai mă linișteau, spunându-mi că respectiva carență e destul de rară și, dacă sunt inițiat asupra existenței ei, n-am de făcut decât să respect câteva interdicții. „Dar dacă oi mai «beneficia» și de alte carențe? mă gândeam. Și dacă repercusiunile acesteia nu sunt cunoscute integral?" Mi s-a insinuat bănuiala că în ființa noastră e un abis necunoscut și contradictoriu, plin de surprize ce pot deveni fatale în anumite împrejurări.

La aceasta s-au mai adăugat examenele imagistice. În fiecare zi mi se monitorizau plămânii la un ecograf cu ecranul accesibil privirilor mele. Mai văzusem în copilărie radiografii pulmonare, dar nu aprofundasem lucrurile. Acum percepeam imaginile ca ceea ce erau cu adevărat: componente ale ființei mele materiale ascunse privirilor. Mi s-a făcut și o ecografie cardiacă și, mărturisesc, aceasta m-a înfricoșat. Am fost, de asemenea, nu numai actor, ci și spectator. Am văzut pe ecran cum se zbate cordul, ca o vietate amenințată și disperată să supraviețuiască. La un moment dat, mi-a ajuns la ureche un vâjâit înfundat, ca o respirație

grea, sincopată, pe care o mână nevăzută încerca să o suprime. Am îndrăznit să întreb ce vâjâie așa răgușit, și mi s-a spus că sângele pompat de inimă.

— Dar întâmpină vreun obstacol?, am întrebat fără să vreau. N-am mai primit răspuns. Această experiență mi-a amplificat viziunea despre lăuntrul meu, multă vreme considerat doar izvor de reacții psihice în stare să anime formele și trăsăturile umane. Ca un abis mi se insinua el acum, ca un infern, nu numai vizual, ci și audibil. Auzisem cu urechile mele ecoul sumbru al acelei lumi ascunse în propria ființă și care părea să sufere, să trăiască sub amenințarea unor diavoli.

Mi-am completat documentarea în salonul nostru, când cei doi colocatari își arătau reciproc propriile radiografii, ale unuia de stomac, ale celuilalt de ficat. I-am rugat să mă lase și pe mine să văd și, pe fondul deja creat, recunosc, acestea m-au oripilat. Fosa aceea mare, obscură, a stomacului, ea era, prin urmare, destinația libațiunilor noastre culinare. Mi-am imaginat-o în organică legătură cu orificiul bucal, unde ni se încântă papilele gustative și unde mestecăm, apoi cu tubul prin care hrana e transportată în malaxor. Ce avea stomacul colegului meu de salon? Se erodase undeva, am aflat, fiind pe punctul de a se găuri, caz în care sucul gastric s-ar revărsa în sânge, cu efect letal. Filmul celuilalt arăta un ficat inflamat și, mai grav, plin de grăsime, abia mai reușind să filtreze toxinele pentru a da corpului sânge apt să hrănească viața, mai ales miraculoasa funcție a creierului.

Ce mi s-a revelat astfel? Adevărata natură a omului! Alcătuirea sa văzută și nevăzută. Nici acum în întregul ei, căci spiritul rămânea ascuns, dar cu ideea acestui mister eram obișnuit. Ce nu văzusem, privind omul și măsurând coeficienții lui de frumusețe, fusese formidabila mașinărie a vieții funcționând în trupul nostru, ascunsă vederii doar de un paravan subțire, atât de moale, catifelat și luminos – al pielii.

Firește, la obstrucția văzului nostru, la tăinuirea mașinăriei contribuie și splendoarea alcătuirii trupurilor. Nevoia noastră de frumos, de armonie, care depășește uneori setea de cunoaștere, se consumă și se satisface în contactul vizual cu învelișul. Ceva similar cu ambalajul sofisticat al unei bijuterii scumpe. Aici își are sorgintea confuzia în care căzusem (și am convingerea că nu doar eu), confundând ambalajul uman, frumos în sine, cu întregul ființei.

Dar întrebarea este: ar fi existat altă soluție? Ne putem imagina alambicata compunere și intercomunicare a organelor biologice, expuse vederii libere? Și pe noi circulând prin lume ca motorul unui automobil fără capotă? Nu numai că aceasta ar deranja mecanica acțiunii „pistoanelor" noastre, combinațiile și reacțiile chimice ale „alambicurilor", dar vederea unei asemenea construcții, continuu lubrifiate de secreții, dominată de legea asimilării și dezasimilării, însângerată ca un ecorșeu didactic, ne-ar arunca de-a dreptul în brațele nebuniei. Ne-ar determina să blamăm ființa umană, nu să o admirăm, să o detestăm, nu s-o iubim, ar face

imposibilă conviețuirea, împerecherea, procreația și, implicit, continuitatea speței. Lumea întreagă ar fi o oroare, din care nu am ști cum să evadăm.

Mi-am amintit de primul capitol al Vechiului Testament consacrat „Facerii". Acolo se spune că Dumnezeu a modelat omul cu țărână din pământ și apoi i-a dat viață suflând peste el. Nu se pomenește nimic de mașinăria ultraperfecționată, menită să conserve, întrețină și regenereze viața „suflată" asupra omului la începutul destinului său. Suflarea aceea mi-am închipuit-o întotdeauna ca suflet – cel ce pare a fi deasupra laborioasei activități biologice, emanând dintr-o propulsie divină imprimată în momentul primordial. Dar există ceva care transformă aerul, apa și hrana în viață, în inteligență, în acțiune. Care alimentează bulbul de 100 de miliarde de neuroni (ca numărul planetelor din galaxia noastră) ce aspiră să înțeleagă legile Universului și să facă din om o zeitate a gândirii. Cartea „Facerii" povestește că, făcând omul, Dumnezeu i-a transmis o interdicție: să nu mănânce din pomul aflat în mijlocul raiului (pomul cunoașterii) ca să nu moară. Dar încă de atunci, omul, înzestrat cu impulsul cunoașterii, riscând moartea, a mâncat. Pedepsindu-i pentru cutezanța lor, Dumnezeu le-a spus celor doi primi oameni: „Căci pământ ești și în pământ te vei întoarce". Dar dacă ei n-ar fi cutezat, ce s-ar fi întâmplat? Adam și Eva ar fi rămas nemuritori? Locatari veșnici ai raiului? Seminția umană, ca urmare, n-ar mai fi apărut? Aceasta e însă altă gâscă în altă traistă.

În ce privește țărâna în care urmează să ne întoarcem după sejurul nostru în această lume, oare

se aseamănă ea cu tot restul pământului? După ce a emis atâta radioactivitate inteligentă, a împodobit planeta cu atâtea minunății și a făcut însuși pământul mai rodnic? Firește, și restul țărânii a rodit, grădinărit fiind de mâna omului; ne-a dat fructe, legume, cereale, flori. Dar se compară aceasta cu metropolele zidite de om, cu regularizarea cursului fluviilor, cu bolidurile trimise în Cosmos, cu reproducerea funcțiilor creierului în calculatoare electronice construite din materie neorganică? Nu s-ar cuveni, în raportul etern dintre straturile pământului, un rang ceva mai înalt țărânii noastre omenești?

Esențial este că avem acum o umanitate care reprezintă coexistența și interacțiunea a opt miliarde de mașini vii, ce se cunosc numai după formele și trăsăturile exterioare, cele frumoase, ce întrețin atracția, admirația și iubirea reciprocă. Departe de mine ideea absurdă că oamenii au vreun amestec în mascarea mașinăriei pe care o poartă și care le determină viața.

Aceasta este exclusiv opera naturii care, la o cercetare atentă, își vădește tot mai clar geniul creativ, superinteligența în crearea minunilor de care suntem înconjurați. Natura ne-a închis în aceste „casete" în primul rând pentru a proteja mașinăria, structurată cam pe aceleași criterii biologice la toate viețuitoarele, și, în al doilea rând, ca să ne dea o înfățișare agreabilă, necesară conviețuirii.

Conviețuirea a miliarde de persoane presupune împlinirea multor condiții. Se dovedește însă că, așa

cum am fost întocmiți, răspundem greu cerințelor respective, ajungând din această cauză la sângeroase conflicte și exterminări reciproce. În atare împrejurări, nici nu a mai slujit la ceva străduința naturii de a ne face agreabili unii altora. Căci ne comportăm nu după înfățișarea noastră, ci ca roboți mecanici. Este o piedică în calea fraternizării cinstite și afectuoase a oamenilor de pe acest glob, faptul că ei se cunosc numai la suprafață? Într-un desen figurativ? Când își implântă, pe câmpul de luptă, săbiile sau gloanțele în adversar, pot avea impresia că străpung doar un înveliș, uitând de complicata și desăvârșita mașină pe care o distrug. Relația dintre oameni, în esența lor mașini producătoare de viață, de sentimente și idei, are aspectul unui bal mascat, în care, angrenați într-un infinit cadril, ne ignorăm adevărata identitate. Mă gândesc acum că poate ne-am respecta mai mult dacă am fi pe deplin conștienți de ce suntem și ce sacrilegiu comitem când ne pornim, cu o dementă inconștiență, să ne nimicim esența.

În plus, poate chiar pe sine însuși omul s-ar înțelege și ocroti mai mult. Detașarea omului de esența sa nu derivată și din neputința acestuia de a-și vedea lăuntrul? O examinare sau alta, de cele mai multe ori rare (în unele cazuri lipsind cu desăvârșire), la aparatele moderne de deslușire a fragmentelor mașinăriei, nu este suficientă. Cu atât mai mult cu cât specialiștii cărora ne adresăm pentru diagnosticarea și repararea defectelor, nu ne inițiază în semnificația imaginilor. Nu procedăm bine nici când ne dezinteresăm de ce fac mecanicii auto

la limuzinele noastre, darmite când e vorba de propriul motor omenesc! Fiindcă această ignorantă nepăsare are consecințe. Nu doar că neglijăm boli incipiente, dar de cele mai multe ori le provocăm noi înșine. Ingerăm constant ce face rău mașinii, comitem abuzuri asupra propriei fiziologii, ne înrobim unor vicii ca tutunul, alcoolul, drogurile sau prea multă hrană, ignorăm nevoile de repaus și igienă ale unui aparat atât de rafinat și pretențios. Uneori când sunt întrebați de ce își fac rău cu propria mână, oamenii zâmbesc mefistofelic, în sensul că da, ce fac nu e chiar cușer, dar nici așa de rău cum se pretinde. Un strămoș al lor, care bea o vadră de vin și stătea numai cu pipa în gură, a trăit o grămadă de ani. Cei mai mulți dintre semenii noștri se balansează pe această muchie de cuțit: „Știu că nu e bine ce fac, dar încă nu mi s-a epuizat toată rezistența. Când voi intui apropierea de linia roșie mă voi opri". Dar trec de linia roșie și nu se mai opresc. Decât pe patul unui spital. Sau și mai departe.

Revelația biologică avută în spital are, volens-nolens, o legătură intimă cu profesia mea. Bineînțeles, nu în sensul extinderii câmpului de acțiune al acesteia spre interiorul omului. Fatalmente, voi rămâne la aceeași distanță de epicentrul vieții. Altceva mi se sugerează. Ca, în măsura posibilului, să nu mă îndepărtez prea mult, prin corecțiile estetice, de miezul biologic, în sensul de a artificializa excesiv exteriorul individului. În ultimă instanță, trag concluzia – neîndoielnic atacată de viitorii mei clienți – că moderna tehnică a esteticii umane

trebuie să pună accentul nu atât pe „înfrumusețare", de care beneficiază din belșug cei tineri, cât pe „întinerire". Respectiv pe corectarea nefastelor efecte ale bătrâneții. La tineri, și așa proaspeți, iradiind frumusețea vârstei, retușurile, menite să-i ridice la o desăvârșire estetică, nu fac decât să îndepărteze și mai mult expresia exterioară de cea lăuntrică. În timp ce la bătrâni, ele pot atenua fenomenul invers, degradarea expresiei exterioare în contrast cu spiritul, încă tânăr, conservat în mulți dintre ei.

BUNICA

Încet, cu placiditate, dar inexorabil, în livingul familiei Boureanu se instala obișnuita atmosferă de seară. Tatăl, domnul Ionel, abia întors din oraș, se făcuse comod și își luase în stăpânire jilțul. Mama, doamna Viola, venise din bucătărie, unde terminase improvizarea cinei. Masându-și obrajii puțin înțepeniți de îndelunga concentrare, Julieta, fiica, încerca să se scuture de oboseala unei zile de muncă asupra tezei sale de doctorat. Iar fiul, Valentin, jurnalistul, zăbovea în spatele televizorului cu ceva în mână. Livingul se umpluse de lumina tare a plafonierelor aprinse, marcând momentul de vârf al acestei faze de dinaintea întunericului, când nu va mai emite ecleraj decât micul ecran, fixat la unul din jurnalele de actualități.

— Ce faci tu acolo Vali? îl abordă moale, mai mult de formă, doamna Viola, pe fiu. Ce ai în mână? De obicei el nu răspundea la asemenea provocări minore, dar acum catadixi să vorbească.

— Mi-a împrumutat cineva o casetă cu opera unui mare fotograf sud-american. Omul a cutreierat lumea și a imortalizat evenimente contemporane foarte semnificative. Tema e violența pe glob.

— Ei, și ce?, interveni tatăl. Vrei s-o punem chiar acum? Și cu jurnalul ce facem?

— Omul mi-a dat discheta numai până mâine, tată. Și e lungă, durează cel puțin două ore. Așa că...

— Lasă-l s-o pună, îl sprijini, la fel de moale, doamna Viola. Și așa, ăștia bat apa în piuă cu aceleași...

— Pune-o, băiete, zâmbi tolerant tatăl. Poate se va mai înviora și Julieta.

Astfel fu schimbat programul cultural al serii.

— Prin urmare..., începu Valentin după ce montă discheta. Filmul nu e titrat, ca atare am să vă traduc textul. Se numește „O călătorie cu Sebastian Salgada". Autorul e brazilian. S-a concentrat în special asupra efectelor secetei în Sahel și asupra violenței – două din flagelurile determinate de nesăbuința și atavismul criminal al omului. Trecu pe film, începând să comenteze imaginile.

— Aici, groapa aceasta gigantică făcută în pământ, în care colcăie, ca viermii sau gândacii bărbați, femei și copii, e un fel de iad al aurului. Sunt 50.000 de ființe acolo. Fiecare are dreptul să sape și să ia cu el un sac cu pământ. În care poate exista o pepită, zece, un kilogram de aur pur sau numai țărână. Operatorul insista mult asupra panoramei.

— Imagini de coșmar!, se frământă domnul Ionel în jilțul lui. Privită așa, „goana după aur" pare o epidemie a nebuniei. Un balamuc în măruntaiele pământului, cu zeci de mii de pacienți.

Filmul se derula încet, mai departe. Apoi:

— Intrăm acum în capitolul foametei din Sahel. Aici ne aflăm printre africanii porniți spre o tabără din Etiopia de nord. Drumul, cum vedeți, e presărat cu cadavre, iar refugiații nu sunt decât niște schelete. Nu mai e fir de carne pe trupul lor. Doar oase și piele. Nenumărați sunt bolnavi de holeră. Pierd 12 litri de apă pe zi. În câteva zile mor. Tăcu apoi, pentru a-i lăsa să vadă cum oamenii se târau, ca niște vedenii prin nisipul și flăcările deșertului, marcând, ici-colo, acest drum de infern, cu trupurile lor uscate.

— Și aici, aici, fiți atenți! Sunt trupele de gherilă trimise să-i alunge înapoi de unde au venit. Auziți, trag! Sus, vedeți, elicopterele îi mitraliază. Tabăra nu-i primește. Și iar tăcu îndelung. Doamna Viola își pusese mâinile la ochi, iar Julietei i se bulbucaseră ochii ca la broască.

— Acuma, o imagine cu cei care vin din Mali. Aici a fost cea mai severă secetă. Nu există acolo strop de apă. Ei, vedeți, orbecăie cu miile prin furtuna de nisip. Îi lăsă să se pătrundă de imagini. Apoi punctă, parcă gratuit:

— Aici un copil și un câine, singuri în deșert... În sfârșit... Tăcu iar.

— De-aici încep războaiele, demența violentă. Și traduse:

Kuweit, 1991. Vedeți cerul negru? De la puțurile cu petrol. 500 de puțuri incendiate. Fumul se ridică, se ridică... Prin acest fum razele soarelui nu mai pătrund și pe pământ s-a făcut întuneric. Îi lăsă să vadă.

— Mai departe, reîncepu. Aici, din nou un exod african. 1994. Cei din Tanzania fug spre Congo. E un grup etnic reprimat de o anume armată tribală. Africanii au luat cu ei toate bunurile de care dispuneau. Le poartă, cum spune autorul și se vede, în baloturi, pe spinare sau pe biciclete. Un drum de 150 de kilometri, spune autorul, înțesat de cadavre. Genocid, în accepțiunea cea mai clară a legii. Un milion de persoane au fost victimele acestui… și nu mai găsi un cuvânt destul de tare. Le dădu timp să urmărească imaginile terifiante. Apoi:

— De aici, începe Iugoslavia. Șiruri de croați, sârbi, bosniaci, alungați din casele lor, pierzând într-o clipă tot ce au avut. Autorul spune așa, ăsta din gross plan: *Suntem animale feroce.* Imaginile, cum vedeți, confirmă. Îi lăsă să vadă totul pe îndelete.

— Și din nou Africa! Congo 1994. Aici operează armata Hutu. Sunt în bejenie peste două milioane de ființe umane. Priviți, priviți! Se cară cadavrele cu buldozere, câte 10 trupuri la fiecare încărcătură... Aici, interiorul unei biserici creștine, plină de oseminte și hârci. Crimele s-au comis chiar în așa zisa casă a Domnului! Priviți, aceasta a fost o coloană de 250.000 de refugiați. Majoritatea au sucombat pe drum. Au mai ajuns undeva, nu se știe unde, 40.000. Până la urmă însă, și aceia... Vă imaginați ce hecatombă!

În living, ieșită parcă din zid, o tăcere împietrită. Valentin nu mai putea ține pasul cu textul.

— Vedeți! Cohortele deznădejdii și groazei. Se întorc… Unde? Nu știe nimeni. Gemând, căzând, pierzând

înfățișarea omenească. Fără nicio speranță. Din nou, o frază a autorului: *„Nici o salvare pentru speța umană"*. Sebastian Salgado se autointitulează aici: *„Martor al condiției umane"*. Imaginile se derulau cu o încetineală atroce.

— De aici urmează secvențe luate după întoarcerea în Brazilia. Au caracter familial. E vorba de acțiunea de reîmpădurire. Valentin își ștergea fruntea asudată. Trecuseră într-adevăr două ore și privitorii își simțeau conștiința strivită și mânjită de sânge. Mai priviră imaginile din Brazilia – ca pe un antidot cumva, pentru ungerea rănilor sufletelor. Apoi domnul Ionel se ridică și aprinse lumina.

— Cutremurător! exclamă. Am reținut sentințele date de artist: acele „Ce îngrozitoare e specia noastră" și „Nicio salvare". Mai acute decât ale profetului Eremia. Fotograful ne spune că nu mai vede speranțe de îndreptare a omului. De unde ne vin nouă pornirile acestea sadice? Ce origine are această cruzime criminală? Hristos a pus degetul pe rană: „Iubește-ți aproapele ca pe tine însuți!", a spus. După 2000 de ani, această chemare, cu adevărat salvatoare, apare ca utopie. Toate speranțele în umanitate au fost utopii? Tu, Julieta, ce părere ai? Ca doctorandă în psihologie și psihiatrie. Acesta e tocmai domeniul vostru, și de studiu, și de terapie.

— Eu văd lucrurile, vorbi ea pentru prima dată în această seară, prea „complex" și prea încâlcit, ca să poată ajuta la ceva. După mine, omul face rău omului

convins că astfel își face sieși bine. Din egoism – unul orb și incurabil – vin toate! Al doilea, după ce careva i-a făcut lui un rău, omul vrea să i-l întoarcă aceluia *însutit.* Setea de răzbunare e al doilea izvor al răului, iar acesta nu are oprire, se perpetuează de la unul la altul, la infinit. Ce iertare? Ce uitare? Povești! Ai dreptate, tată, aici a pus Hristos degetul pe rană. Dar cine se uită în gura lui? Ori s-a uitat vreodată? Între oameni nu e fraternitate, ci confruntare. Pe te miri ce – de la cauzele cele mai mari la cele mai mărunte. Omul e stăpânit de impulsuri incontrolabile. Subiectivitate, o gamă largă de emoții negative, un sistem nervos irascibil și un psihic labil. Sub efectul micului ei discurs, chipul Julietei obosit, tern, parcă stors, se animase, scoțând ca dintr-o cenușă un profil delicat și vibrant. Parcă și părul ei, ca spicul grâului, căpătase sclipiri de aur. În fond era o fată frumoasă, dar munca intelectuală excesivă îi punea farmecul sub obroc.

— Nu vă pare rău că v-am arătat filmul, nu?, abia își potolea jubilația Valentin. Sunt totuși pe lume și oameni care văd, gândesc, înțeleg. Brazilianul și-a riscat de sute de ori viața în aceste expediții, străbătând zonele ororilor. A publicat albume devenite best-seller-uri, a fost premiat. În chestiuni de acestea noi românii suntem mult în urmă.

Ca înfățișare, Valentin contrasta puternic și cu sora, și cu mama. Julieta se inspira din trăsăturile mamei – o blondă acută, dacă se poate spune astfel, iar el moștenea gena tatălui, aceea de brunet desăvârșit.

Contrastele lor se armonizau însă în plan intelectual, consonând în chestiuni esențiale.

— Mă întreb, continuă comentariul fiul, cum ar arăta omenirea, nu în „beatitudinea iubirii" aproapelui, ci măcar sub zodia unui calm moral. Un calm ca al cântarului.

— Extraordinar!, se bucură Julieta, această metaforă, a cântarului, mă persecută și pe mine de la un timp. În cântar văd obiectivitate, exactitate, corectitudine. Cele două brațe, eliberate de orice subiectiv – aceasta ar fi expresia echității.

— Tu vezi posibilă, tată, o instaurare a calmului în relațiile dintre oameni? Ai cunoscut vreodată un asemenea specimen?

Domnul Ionel se gândi un pic, după care confirmă că da, a cunoscut o asemenea persoană. Aceasta era chiar bunica lui, și străbunica lor, a copiilor, pe care ei nu avuseseră șansa să o cunoască.

— Dar semăna cu bunica noastră?

— Mai puțin, și dacă nu vă plictisește, am să v-o descriu.

— Atunci, tată, insistă Valentin, tu pe ea o moștenești. Doar ai faima unui avocat pledant care cheamă împricinații la amiabilitate. Încerci să cultivi înțelegerea între adversari. Dar, fizic, semeni cu ea?

— Oarecum. Am fața prelungă, la fel ca ea. Și fruntea înaltă. La bătrânețe, fruntea bunicii mă ducea cu gândul la o turlă de biserică.

— Vorbește-ne despre ea!

— La majoritatea oamenilor, frunțile mari sunt ovale și par goale, sugerând un început de dezvelire a craniului. De fapt, calviția. Fruntea ei, nu știu cum, părea mobilată, avea expresia gânditorului. Sau a visătorului.

Niciodată nu am auzit-o țipând la cineva, răstindu-se, cerând socoteală, blamând. N-am văzut-o într-o postură categorică, emițând verdicte, trăgând concluzii certe. Vocea ei avea substanța delicată și ușor transparentă a unui voal. Un voal menit să aplatizeze crestele ascuțite din care e compusă viața. Blândă fără ostentație, nu-ți băga pe gât bunătatea ei, te făcea conștient doar că există.

Când eram copil aproape tot timpul umbla cu mine în brațe, ca mamele acelea africane, pe care nu le vezi decât cu pruncul la piept. Mama mă purta puțin și obosea. Bunica nu obosea niciodată. Era destul să întind brațele spre ea și rămâneam la pieptul ei ore în șir, deplasându-ne de colo-colo. Și părea atât de lipsită de putere fizică! O mignonă plină de energii ascunse. Simțeam cum îi atrage ceva spre ea pe oropsiți. Venea o biată femeie tânără din vecini, aproape schiloadă, pe care lumea o ocolea. Vorbea atât de frumos cu aceea încât întotdeauna pleca de la noi râzând, deși era amarnic supărată. De asemenea, un orfan aciuit lângă o bătrână răutăcioasă, venea din când în când la geam și ea îl chema înăuntru și-i dădea ce avea. Când căpăta o mandarină, băiețelul exulta, ca și când ar fi intrat în posesia unui bulgăre de aur. O vizitau vecine aflate în cumpănă, și ea le ușura sufletele, știind să micșoreze

proporțiile necazurilor care le apăsau. Nu accepta ceva ca fiind peste măsură de grav, în stare să nimicească ființa umană.

Se născuse în Ardeal și se căsătorise cu un băiat de popă din sud. Soțul murise relativ tânăr. Avea doi fii și pe mama, alături de care se hotărâse să rămână pentru totdeauna. Unul din băieți trăia în alt oraș, tot pe malul Dunării, dar nu mai venise să o vadă de mulți ani și nici nu-i scria. Simțeam că suferă din cauza acestei înstrăinări, mai ales că acela avea trei copii pe care ar fi vrut să-i vadă. Prin urmare, eram singurul nepot la care avea acces. Celălalt fiu a fost militar. Ofițer în retragere, însurat un timp, optând până la urmă pentru burlăcie. Era unchiul care mă ducea la pescuit, dar prea cazon pentru gustul bunicii. Vocea lui suna ca o goarnă și, după ce pleca, bunica ne spunea zâmbind că o doare capul.

Care era calitatea ei principală? Aplatiza și minimaliza răul. Când te lua valul vieții și te izbea, era de ajuns să ți-o amintești stând acolo, de strajă, în spatele frontului, și te detensionai. Ca adolescent am avut și eu necazurile mele, unele nu de suprafață, și prezența ei în familie a fost antidotul. Intuia de fiecare dată când treceam printr-un moment greu și mă vindeca doar cu ochii, din priviri. Cum să descriu? Ochii ei rămași tineri, păreau să aibă, fiecare, câte o floare albastră. Ca zambilele de primăvară, de Paște. Așa mă linișteau, mă tonificau, mă umpleau de bucurie! Nu-mi ținea predici, mă ungea doar cu mirul binefăcătorului ei suflet.

Iată cum era bunica, și pe cineva asemănător n-am mai avut șansa să întâlnesc. Bunătatea și calmul impun moderație în toate, potolesc apele învolburate ale vieții. Ea făcea bine nu numai oamenilor nevoiași și obidiți, acționând asupra resurselor lor de încredere și speranță, animând ce era frumos în ei, superior necazurilor. Impunea și celor aflați la polul opus: oamenilor importanți, bogați, bine situați în lume. O căutau cei cunoscuți în trecut, cât și alții, locuind în vecinătate. Avea arta de a aduce la suprafață, din ceața trecutului, o anumită aură, estompată de timp, dar neanulată în conștiințe. În tinerețe călătorise. Un timp locuise și lucrase în domeniul modei la Budapesta, a doua capitală a imperiului habsburgic. Reînvia parfumul acelor timpuri spunând doar câteva cuvinte, evocând un moment. În ochii interlocutorilor îndeplinea rolul mesagerului altei lumi, în care ei nu trăiseră, despre care auziseră însă ca despre un privilegiu al înaintașilor. Veneau cu o sticlă de șampanie scumpă, cu o cutie de bomboane sau cu țigări parfumate, învelite la un capăt în carton poleit. Se lăsau euforizați de fum, de alcool, de nimbul unui supraviețuitor al istoriei. Mă mândream cu ea, dându-mi mie însumi iluzia că descind dintr-o stirpe a nobleței, existente în toate vremurile vechi.

— Tu ai cunoscut-o, mamă?, întrebă fata, cu o anumită rigoare, ca să zădărnicească tendința doamnei Boureanu de a relativiza lucrurile, confirmând și infirmând ceva în același timp.

— Nu, dragă. A murit când tatăl vostru pleca la studii. Prin urmare, noi doi nici nu ne cunoșteam încă.

— Când ai plecat la București, tată? își continuă fata investigația. Dar tresări, văzând în ochii lui o baltă de lacrimi. Domnul Ionel și le înghițea, înecându-se.

— El tocmai pleca, nu înțelegi? Nici n-a apucat s-o petreacă la cimitir, o dojeni îngăduitor mama. Julieta înclină fruntea, dar totuși adăugă:

— De ce nu ne-ați spus și nouă lucrurile astea?

Valentin, așezat pe covor, trăsese sertarul de jos al unui dulap și răscolea printr-un plic mare cu fotografii vechi. Până la urmă îi întinse Julietei o poză îngălbenită.

— Uite-o, Ju-ju! Ea e străbunica noastră de care vorbește tata. Ju-ju o luă, cu teamă parcă. Din poză privea, nu spre ea, mult deasupra, dincolo, înainte, delicată ca o veche stampă japoneză, înveșmântată cu o modestă grație tristă, acea ființă dulce patronând din trecut familia lor.

— Doamne! Ce minunată e!, izbucni Ju-ju, stăpânită de o emoție nemaicunoscută. Duse fotografia la buze și apoi o lipi de obraz. Probabil că și noi, copiii, avem ceva din ea, nu? Din această ființă, pe care eu am ignorat-o. Suntem atât de proști, murmură. Nici nu știm de unde venim, ai cui suntem...

Valentin o simți cuprinsă de acea stranie neliniște morală ce o vizita uneori pe sora lui. Încercă să-i deturneze atenția de la personajul ce părea că-i domină acum psihicul.

— Dar tată, se precipită el, deși nu te-ai născut la țară, ai frecventat satul. Printre țărani ai cunoscut vreun...

— Vreun „erou", mă întrebi?, și zâmbi puțin malițios. Am cunoscut pe cineva, dar nu purta această etichetă, dimpotrivă, era insignifianța în persoană. În ochii mei a rămas însă ca un unchiaș din aceia de basm, verde, mânuind paloșul. Un fel de Ursan din poezie, dacă-ți mai aduci aminte, camaradul de arme al lui „Dan Căpitan de plai". Aparținea și el familiei, era cumnatul bunicii, adică soțul surorii lui bunicu. Îl chema Mărin. Unchiul Mărin. Spătos, tare ca un zid, îndemânatic, precis ca un robot, făcând muncile cele mai grele parcă jucându-se, neplângându-se niciodată de nimic, scump la vorbă, cu grai pitoresc. Întruchipa prototipul țăranului român de totdeauna. Când se opintea ridica pe umeri căruța. Ar fi omorât și un bou cu un pumn în tâmplă. Cu toate acestea, evita orice confruntare.

Am asistat la o scenă... Plecasem cu el, iarna, nu știu unde, în carul cu boi. Pe drum, s-a produs o încurcătură. Din sens invers venea o trăsură și drumul era îngust din cauza zăpezii. Unchiul Mărin a oprit și a tras cât mai mult pe dreapta ca să facă loc trăsurii. Din trăsură s-a dat jos un bărbat pe care-l cunoșteam. Învățător, dar concentrat, purta uniformă militară cu grad de maior. Știam că e rudă cu noi, îi venea unchiului cumva nepot. Era însă beat și a început să zbiere. Unchiul a încercat să-l calmeze, dar omul, ca un turbat, a scos resteul de la carul nostru și tam-nesam l-a izbit peste mână. Până am ajuns acasă mâna i se făcuse ca o pită. N-a reacționat în nici un fel. Doar i-a

zis: „Până mâine o să te trezești. Te aștept să stăm de vorbă". Chiar așa s-a întâmplat, după ce s-a evitat o nenorocire.

Era tare prietenos. Și pe mine, un copil, mă numea prietenul lui, adresându-mi zâmbetul șolticar al camaradului de joacă. La mare prietenie se găsea și cu animalele, cu care conversa tot timpul, interlocutorii lui preferați fiind calul, mânzul și câinii. Când lipsea, dus la câmp, masa nu avea niciun farmec. Nimeni nu-l putea înlocui. Când vorbea, vocea i se modula de parcă ar fi cântat. Ultima imagine i-o păstrez de pe când i se albise mustața și vocea i se înăsprise. Venise la oraș cu nu știu ce treabă și, pentru prima dată, l-am auzit vorbind cu un glas învins, de copil bătut. Simțeam un plânset în el când ne spunea: „Dragii mei, mi-e rușine să ies din casă, să nu mă vadă oamenii împleticindu-mă pe uliță de foame, și să creadă că sunt băut". Era pe vremea cotelor.

Acesta a fost eroul meu țăran.

Întârziaseră cu cina, doamna Viola, de obicei riguroasă în privința orelor de masă, îi lăsase să vorbească, plăcându-i subiectele dezbătute. Îi conduse în sufragerie ca pe o mică turmă ce nu se răzlețea. Se înghesuiau unul în altul, cu conștiința matricei comune. Singura ce-i poate apăra pe oameni, într-o lume ascunzând pericole de neînlăturat.

PÂNDA

Sunt un fost elev al profesorului Ion Vladimirescu, ce ne preda retorica în liceu. Nu peste tot exista această disciplină în perioada aceea, se lăsa la latitudinea conducerii școlii să o introducă sau nu în programă. Nouă ne-a prins bine, ne-a învățat să vorbim cel puțin inteligibil și, cât de cât, convingător. Tare țineam la dl Vladimirescu, atât de ciudat cu „știința persuasiunii" lui. Și în timpul facultății mai făcea cu noi retorică, celor câțiva care obișnuiam să-l vizităm din când în când, acasă. Suferea cronic de o boală de oase. I se tocise un cartilagiu la șold și mergea greu, în baston. Acum căzuse pe treptele unei stații de metrou și fusese internat.

M-am dus să-l vizitez la spital.

Când am ieșit din lift la etajul respectiv al spitalului, m-am întâlnit cu d-na Vladimirescu; venea de la bolnav și era necăjită. l-a părut bine că mă duc să-l văd și-mi spunea că și el se va bucura. L-am găsit într-o rezervă cu trei paturi, din care unul neocupat. Colegul, un bătrânel, și-a pus halatul și a ieșit. Mi-am luat un scaun și m-am așezat la căpătâiul profesorului. Avea dureri.

De altfel, după câteva minute a intrat o soră care i-a injectat un calmant.

A început să-mi povestească. I se mai întâmplase să cadă, dar nu atât de rău. Îmi împărtășea nedumerirea că ceva îl expunea mereu accidentelor. Cu un an în urmă, în vacanța de vară petrecută în comuna natală, a primit nu știu câte lovituri la cap de la un fier, de la o creangă de copac, de la tavanul unei pivnițe. A făcut ditamai cucuiele, dar nu s-a resimțit după aceea.

— Probabil, a zâmbit el trist, tigva mea e mai tare decât restul oaselor. Considera că ținând seama de riscul accidentelor și de fragilitatea construcției noastre biologice, a materialului din care suntem alcătuiți, ar trebui să fim mult mai atenți și grijulii la fiecare mișcare pe care o facem. Să conștientizăm orice gest. De la mers, cel mai periculos, și mă privi cu aerul că nu e sigur dacă am înțeles, până la întoarcerea capului sau întinderea unui braț.

Nu mai vorbim, adăugă, de cățărarea pe o scară, pe un scaun, pe un pietroi, și așa mai departe. Mă făcu atent asupra faptului că suntem înclinați să acționăm fizic în mod mecanic, bizuindu-ne pe reflexe, pe capacitatea intuitivă de a aprecia corect distanțele, amploarea gesturilor, consecințele lor.

— Ai văzut, unii se angajează în fugă pe trecerea de pietoni, crezând în instinctul care le spune că vor ajunge dincolo înaintea unor mașini ce vin din dreapta sau din stânga. În atâtea cazuri, calculul instinctual s-a dovedit greșit, și imprudentul a ajuns sub roțile unui

automobil. Dar nu numai asta. Vrei să iei ceva de pe un dulap, și nu poți ajunge acolo decât dacă te urci pe scaun. Ai văzut pe vreunul încercând mai întâi scaunul, pentru a vedea dacă nu s-a scâlciat, dacă vreun picior nu s-a slăbit? Ori să se asigure că, în cazul când scaunul nu ar rezista, ar avea de ce să se sprijine: vreun zid, vreo ușă, mai știu eu ce? Nenumărați oameni au ajuns pe jos din această cauză și s-au ales, în cel mai bun caz, cu o luxație a gleznei sau a genunchiului. Pe stradă unii umblă acum cu capul vârât în mobil, făcând de zor numere de telefon, sau cu el la ureche, gesticulând total ambalați. Să zicem că nu e cine știe ce dacă se izbesc de alt trecător, dar pot intra într-un biciclist, într-un cărucior cu rotile pe care se află un invalid, chiar într-un vehicul, căci automobilele își adjudecă acum și trotuarele.

Domnul Vladimirescu se opri din perorație, căci în rezervă intră o doctoriță. Se vedea că se străduiește să fie amabilă și veselă, ceea ce, mă gândii, nu e prea simplu pentru o persoană obosită, tracasată, poate și în posesia unor informații nu prea agreabile pentru pacient. La gât îi atârna nelipsitul stetoscop și automat întinse palma spre fruntea bolnavului. Apoi își trase celălalt scaun aflat în salon și bănuii că are mai multe de vorbit. Era o doamnă de vreo patruzeci de ani, cu un soi de tinerețe în înfățișarea generală care o făcea simpatică. Îi aduse la cunoștință bolnavului că RMN-ul nu dădea speranțe într-o terapeutică obișnuită. Se cere luată în considerare ipoteza operației. Profesorul va veni pe seară, la contravizită, și va expune considerentele

sale. Domnul Vladimirescu se interesă dacă se practică frecvent atare operație.

— Sunt destul de numeroase cazurile, răspunse ea laconic, și nu știam dacă această precizare e de natură să-l liniștească pe bolnav sau invers.

— Dar ce e cu accidentele acestea, doamnă doctor? păru să se impacienteze profesorul. E o dereglare a motoarelor noastre de percepție, se exercită vreo influență negativă asupra simțurilor? Ține de poluarea atmosferei? Sau de stresul social? Doamna doctor nu excludea nici acești factori pe care, confirmă, chiar bunul simț îi decelează.

— Dar e și altceva, spuse. În primul rând o creștere aberantă a circulației auto. Mulți vin la noi după ce și-au ciocnit mașinile între ei sau au intrat într-un pom. Apoi, aglomerația și dezordinea din oraș. Se merge cu biciclete pe trotuar, ba și cu mașina, se trece strada aiurea, se împleticesc oameni beți sau drogați - nu-i vedeți pe boschetarii ăia cu nasul în pungi? Sunt hoți care fug pentru a se pune la adăpost, sunt falși cerșetori care intenționat încurcă fluența circulației. Doctorița își cercetă ceasornicul, fiind chemată, firește, și de alte îndatoriri. Dar domnul Vladimirescu, ieșit momentan de sub presiunea durerii și simțindu-se mai în largul său cu acești preopinenți, căpătase chef de vorbă. Reuși să ne intrige cu o chestiune nostimă.

— Probabil că o să vă surprindă, dar apropo de accidente, constat de la un timp că nu mi se mai supun lucrurile, ceea ce uneori are și urmări contondente.

Zâmbiți? Da, poate părea de domeniul fanteziei umoristice. Dar să exemplific. M-am chinuit o jumătate de oră să scot căpăcelul de la o sticluță cu lapte covăsit; atât mi s-a opus acesta încât mi-am julit degetul. La un borcan cu pateu, armat nu știu de ce cu sârme și cauciucuri, am muncit câteva zile. În final, blestematul de capac a sărit chiar în ochii mei. De ziua onomastică am primit un buchet de trandafiri. Era înfășurat, la cozi, cu o membrană de plastic, de douăzeci de ori; am terminat prin a-mi înfige ghimpii în palmă. În cuier, nu știu cum, mi s-a răsucit o mânecă a pardesiului; a trebuit să trag de ea până ce am descusut-o. Îmi pun pe tavă o gustare și deși am grijă, tava se înclină și mă pomenesc cu sucul pe mine și cu paharul pe jos. Câteva exemple, la întâmplare.

Eu, tocmai mă pregăteam să dau drumul unui râs sănătos, când mă pomenii cu o neașteptată intervenție confirmativă din partea doctoriței.

— Știu la ce vă referiți, spuse, ceva similar mi se întâmplă și mie, dar mărturisesc, nu am conștientizat sensul acestor mărunte incidente. Aș putea și eu să enumăr câteva, dar nu mai am timp acum. Probabil că la mijloc e și sofisticarea unor mărfuri, cu manipularea cărora nu ne-am obișnuit, și o exagerată importanță dată ambalajelor. Dar și starea noastră perpetuă de enervare și grabă. Efectul trecerii prea rapide a timpului. Nu ați observat cu ce viteză se scurge ziua? Aceasta e altă temă, desigur, dar ținând tot de incomoditățile pe care le suportăm. Sunt multe de clarificat despre „originala" existență de azi. Râse și plecă.

După ieșirea doctoriței, nu apucă să se stingă ecoul celor discutate, că pe ușă apăru un nou vizitator, fratele domnului Vladimirescu. Îl întâlnisem câteodată la profesor. Mă întrebasem dacă cei doi seamănă, mi se păruse că nu prea, dar acum vedeam că nu au chiar nimic în comun. Profesorul era slab, puțin cocoșat și cu o privire filtrată pe sub sprâncene, ca și când tot timpul te-ar fi măsurat sau cântărit. Părul alb colilie și rar îi cădea pe o jumătate de frunte, acoperindu-i-o, tinzând să-i ascundă și ochiul. Într-un cuvânt, avea o înfățișare de om complicat, și față de sine, și față de terți. În schimb, fratele domniei sale expunea o franchețe captivantă, dar de natură să și intimideze puțin. Înalt, masiv, cu fața ca o carte deschisă, cu vocea ușor răgușită, avertizând că nu are nimic de ascuns, fostul ofițer părea a fi departe de vreo complicație, atât cu sine, cât și cu aproapele.

— Îți veni și ție rândul, frate! zise, așezându-se pe scaunul rămas liber. Surâsul îndurerat pe care i-l adresă profesorului exprima atașamentul afectiv al fratelui mai mic.

— S-au schimbat multe în modul nostru de viață, admise profesorul în siajul gândirii de mai înainte, dar omul rămâne îngrozitor de vulnerabil. Dacă o ființă mai mare, un elefant să zicem, ne-ar prinde sub talpa sa, ne-ar strivi ca pe gândaci. Orice fleac ne rănește, ne agresează integralitatea, ba și viața.

— Nea Ioane, n-am stat și eu luni de zile în pat? Fostul ofițer fusese la pescuit și, alunecând de pe mal, se izbise de un ciot drept peste coloana vertebrală.

Acum, ca să-i deturneze fratelui său atenția și ca să-l tonifice, recurgea probabil a suta oară la acea pățanie.

— Dar să mă scuzi, mai adăugă, nu sunt întru totul de acord cu tine. Eu nu ne văd așa slabi. Or fi și de-ăștia, dar nu ei reprezintă omul. Suntem mai tari ca împrejurările. Sigur, putem să ne zgâriem, să ne julim, ba chiar să ne stricăm un os. Dar nu ne terminăm dintr-atâta. Revenea la pățania lui, nu văicărindu-se, dimpotrivă, erijându-se în erou. Își etala rezistența, voința, capacitatea de a-și stăpâni suferințele. Și forța de a ieși victorios – așa cum puteam vedea și noi. Acesta era mesajul către fratele mai slab de înger.

***

Am intrat în capelă ca într-un teritoriu străin, acolo unde ne conducem frații și surorile ieșiți din îngrăditurile vieții. Era tăcere și erau ochi ațintiți asupra mea. Am dat glas, în fața rudelor, profundei mele tristeți, apoi m-am îndreptat spre catafalc. Mă încerca un amestec de teamă, pietate și vinovăție, ca și când nu fusesem destul de vrednic și responsabil ca să-l apăr de perfidul dușman. Profesorul Ion Vladimirescu, dascălul meu de retorică în splendida limbă pe care o vorbim, avea capul întors către partea opusă. Parcă n-ar fi vrut să mai dea ochii cu nimeni, nici măcar pentru a vedea amărăciunea de pe chipurile noastre. Se întorsese cu totul spre acel necunoscut de care luase, în sfârșit, cunoștință. Acest bărbat generos o terminase cu noi,

nu se mai arăta interesat nici de sentimentele noastre, nici de prezența noastră solidară. Solidară cu această imagine holografică, derutantă, aparținând altei lumi.

— Unde e sufletul dumneavoastră, profesore? am murmurat inaudibil. Vedeam un chip insensibil, nereceptiv, disprețuind trăirile semenilor, chit că obiectul lor era el însuși. Înțelegeam, în sfârșit, cât de grav a devenit totul. Îmi închipuisem poate că morții rămân ai noștri, ai celor care i-am iubit, și că, după cum spun oamenii din popor, mai vorbesc cu noi. Nu prin viu grai, desigur, prin gânduri subterane.

Pentru că din spate se mai apropia cineva, am făcut câțiva pași și am ieșit din sfera acelei mistici sumbre. Trebuie să recunosc, plecam cu un sentiment de ușurare, ca și când fusesem în Hades. M-am refugiat într-un colț al capelei ca să-mi rumeg neagra confuzie. După un timp, lângă mine a apărut fratele profesorului, care ignorase defilarea noastră plină de smerenie. Fostul ofițer m-a chemat în curtea acelui sanctuar și mi-a povestit cu de-amănuntul cum s-a petrecut neașteptata tragedie. După operație, lucrurile păruseră că iau un curs normal, când, deodată, organismul a intrat în stare de șoc. Biologia profesorului a cedat, fie pentru că suferința îi consumase energia, fie din cauza lipsei de încredere în propria capacitate de luptă.

— Știți concepția lui despre fragilitatea omului. E drept că și inima dăduse semne de oboseală. I se diagnosticase mai demult insuficiență cardiacă.

Îl vedeam îndurerat pe acest frate al profesorului, dar în același timp rămânând model de echilibru, putere

de stăpânire, înțelegere a cruntelor legități naturale. Forța lui morală echivala cu un braț vânjos oferit „debililor". Mi-a promis că o să mă ia la pescuit, într-un sfârșit de săptămână, după ce vremea se va încălzi.

Într-o zi m-a vizitat. Venise să mă instruiască privitor la tehnica pescuitului și să-mi facă lista sculelor pe care trebuia să mi le procur. În copilărie mersesem adesea la râu, chiar și la fluviu, împreună cu un unchi amator de asemenea escapade. Ba și prinsesem pești, nu din cei mari, desigur. Unchiul glumea pe socoteala mea, pretinzând că peștii se înțelegeau între ei și-i trimiteau la mine pe cei potriviți vârstei pe care o aveam. Acum urma să merg Ia un lac din apropierea Capitalei și bărbatul ce mă lua cu el îmi inspira o încredere necondiționată, atât ca om, cât și ca meșter la undiță. Era frust, emanând o sinceritate încântătoare. Spunea lucrurilor pe nume despre orice, inclusiv despre el. Exprimând regretul pentru pierderea fratelui, la care se vedea cât de mult ținuse, îl și acuza.

— Stătea prea mult în casă, refuza invitațiile mele de ieșire în natură. Îl momeam cu prinsul peștelui, pe loc accepta să mă însoțească, apoi găsea pretexte să nu vină. Devenise prea comod. Trupul i s-a moleșit, și-a pierdut energia, operația l-a găsit nepregătit. Uită-te la mine!, și-și încordă bicepșii într-adevăr proeminenți și tari. Forța noastră stă și în mușchi. Boala, nu mai vorbesc moartea, se sperie de ei.

Ne-am înțeles ca peste două săptămâni să mergem acolo unde se țineau concursuri și se pescuiau crapi

de 20 de kilograme. Chiar a doua zi m-am dus cu lista alcătuită de el și mi-am cumpărat instrumentele necesare.

***

La câteva zile după agreabila vizită a maiorului în rezervă, ce parcă încerca să-l substituie pe profesor, și de care mă simțeam atras ca de un nou mentor, am primit un telefon ciudat. La început suna, dar când mă apropiam să ridic receptorul, țârâitul se oprea. Mă hotărâsem să nu mai răspund, dar m-am apropiat totuși din nou, și de data aceasta am putut vorbi. Era cineva din familia profesorului. După ce s-a asigurat că se adresează cui își propusese să o facă, a intrat în subiect. Era vorba de fratele profesorului. În ajun se dusese, ca de obicei, la pescuit. În locul unde în vara anterioară avusese accidentul care îl ținuse la pat câteva luni. În același loc a alunecat din nou, la malul râului, și, ca atunci, a căzut. Doar că acum, lovindu-se la cap de un pietroi, pe care probabil reușise să-l ocolească prima dată, a murit pe loc.

— Cum? am întrebat total derutat. Probabil ca să obțin puțin timp pentru a raționa, fiindcă după ce mi s-a furnizat știrea, am simțit că în capul meu s-a făcut vid. Parcă toți neuronii evadaseră. Sau se îngrămădiseră într-un colț al craniului și amuțiseră, dacă nu își pierduseră complet funcțiile, transformându-se într-o pastă amorfă de materie obișnuită. Altceva nu puteam

spune, fiindcă mintea nu îmi furniza nimic. În plus, mă invada prin nervi, prin vene o panică fiziologică, și aceasta mai degrabă mă determina să las telefonul și s-o rup la fugă. Încet-încet s-a reconstituit un flux cerebral de suprafață și am pus câteva întrebări. Că unde, când, de ce? Mi s-a spus că va fi înhumat a doua zi la același cimitir unde fusese înmormântat fratele lui. Cred că au trecut câteva ore în care n-am putut avansa cu nimic din starea de cvasiprostrație. Iar când neuronii mi s-au eliberat și mobilizat, am început să mă întreb dacă a fost vorba de o întâmplare, în pandant cu cea a fratelui, sau era la mijloc un blestem, o predestinare, un dat al sorții. Coincidențele depășeau capacitatea mea de a include întâmplarea în normal.

Am ieșit pe balconul apartamentului de unde vedeam o parte a mișcării orașului, acea existență exterioară a lumii ce te smulge din tine însuți, îți dizolvă fixațiile, te reconectează la eliberatorul haos social. Se discutase la spital despre vulnerabilitatea omului supus aberației întâmplărilor, despre neputința lui de a se apăra. Omul fusese caracterizat ca țânțar (pe care și aripa unei albine îl poate nimici).

Se vorbise, implicit, despre umilitoarea nesiguranță în fața miilor de adversități. Reieșea că nu suntem conștienți tot timpul de această condiție penibilă, de pânda morții la orice colț de stradă, la orice mal de râu, pe orice scară sau balcon. Că, până și în odaia ta, când te împiedici de colțul unui covor îndoit și te izbești de lemnul patului cu șoldul sau cu tigva, ești expus riscului.

Ofițerul în retragere îl contrazisese pe fratele său când acesta deplânsese fragilitatea ființei noastre, persecutată nu doar de vreo întâmplare nefastă, ci și de lucrușoare create pentru a ne sluji, și care ni se împotrivesc pline de viclenie.

Îmi apărea acum imaginea maiorului, alunecând pe malul râului și rostogolindu-se pentru a se izbi cu tâmpla de bolovanul ucigaș. Profesorul conștientiza pericolul *aflat la pândă* în tot ce ne înconjoară, maiorul îl bagateliza și ignora, socotindu-se mai presus de acesta cu vigilența și puterea lui de previziune, cu rezistența și capacitatea sa de reabilitare. Și unul și altul au căzut victimă aceluiași neprevăzut fatal. Și unul și altul aveau dreptate în felul lor, în sensul că trebuie să te ferești, dar nici să nu faci din asta o obsesie. Și iată, atât cel care se ferește, cât și cel care mizează pe superioritatea sa sunt loviți năprasnic de același pumn necunoscut. Și capotează.

M-am întrebat: ce ne rămâne de făcut? Să umblăm în armuri? Și cum? Purtându-le pe dinafară sau pe dinăuntru?

FRĂȚIORII

Dacă cineva ar fi fost pe plajă atunci, i-ar fi țiuit urechile de atâta neobișnuită tăcere câtă se adunase la malul Mării Negre. Apa era ca oglinda, nemișcată și lucioasă, razele soarelui, strecurate printre norii argintii, acopereau nisipul ca o plasă rară, transparentă. Pietroaiele ce alcătuiau digul de protecție păreau să nu mai fi văzut val de apă de când fuseseră aduse acolo, atât erau de uscate. Doar câțiva pescăruși își făceau promenada de dimineață deasupra nemărginitului paviment albăstrui.

Acel cineva, copleșit de pustietatea țărmului, la una dintre cele mai frecventate stațiuni maritime ale României, ar fi tresărit auzind mănunchiul de voci ce păreau să coboare din cer. Apoi nu și-ar mai fi luat privirile de la cele patru ființe apărute pe scărița înaltei faleze. Erau doi copii cu părinții lor. În curând i-ar fi putut cerceta cu de-amănuntul, căci veniră chiar la pietroaiele ce tânjeau după un strop de apă sărată. Dintre toți, doar băiatul de 7-8 ani părea să aibă un țel. Ducea în mână, cu importanță, o undiță dimensionată pentru vârsta lui, căci „guta" nu avea mai mult de un metru. Fratele mai mic, de doi-trei ani, cu o pălărie de pânză albă ce-i acoperea jumătate din față, nu părea

să aibă o preocupare anume, călcând însă apăsat cu picioruşe vânjoase.

Mama lor se rezemă în picioare de dig, luând după cum se vedea o poziţie de comandă. Primul pe care-l chemă la ordine fu tatăl copiilor, un bărbat slăbănog, şters, cu un respectabil început de chelie, şi care nu ţinea să-şi găsească vreo ocupaţie.

— Du-te cu el, îi strigă, ajută-l la pescuit, ştii că nu se pricepe.

— Nici eu nu mă pricep, se recuză bărbatul, ţinându-se la oarecare distanţă de grup. Pescarul, gata să arunce în apa unui golfuleţ undiţa fără momeală, chiui de bucurie când găsi un melc viu. Îl înfipse în undiţă şi, cu aceeaşi expresie triumfătoare, dădu drumul instrumentului în apa ce abia i-ar fi ajuns până la genunchi. Ici-colo se legănau pitice plante acvatice verzi, unele făcând la suprafaţă câte o bulboană şi dând pescarului impresia falsă că acolo se mişcă peşti. Băiatul nu prea avea răbdare, scotea adesea undiţa şi controla momeala, ca şi când ar fi ştiut că peştii muşcă de zor din ea. Nu se întreba cine poate muşca din cochilia tare a melcului. Dar, de bine, de rău, se chema că are o ocupaţie.

Rezemată în continuare de dig, mama luase acum poziţia cuiva care face plajă în picioare, îmbrăcat. Avea veşminte bleu şi albe, ce o întinereau. De altfel, părea să aibă vârsta aceea a plenitudinii voluptăţii feminine, dată de carnaţia albă, strălucitoare, şi de părul bogat, ca de aur. Era un exemplar de rasă, ce tocmai îşi atingea

splendoarea maximă, dar prezența ei în pustietatea aceea emana tristețe, căci șederea nu părea a fi întrebuințarea ei cea mai potrivită. Cu nemulțumire își apostrofă din nou perechea masculină, una departe de a corespunde calităților ei fizice. Despre el ai fi zis că e unul din „băieții de plajă", ce mișcă în sezonul cald șezlongurile pe nisip și aduc citronade. El se ocupa acum de prichindel, care i se lipea de picioare ca un cățeluș. Pe frumoasa femeie n-o solicita nimeni din familie, neluând în seamă nici soțul, nici copiii, dorința ei de afirmare. Tatăl și prichindelul ajunseră și ei pe planșeul de beton și copilașul fugi năvalnic spre fratele absorbit de pescuitul său. Încercă să escaladeze pietroaiele ce-l despărțeau de el, dar alunecă, aproape gata să intre între bolovani. Nu cedă, mai încercă de câteva ori, fără rezultat. Se întoarse suspinând și începu să strige la pescar, însă acesta își făcea urechea „toacă". Trebuia calmat cumva. Primi drept cadou, din partea părintelui, o bucată desprinsă din masa betonului friabil. Se uită la ea un timp și apoi, apropiindu-se de golfuleț, o azvârli cu toată puterea lui, deloc neglijabilă, drept în pescar. Nu-l nimeri. Mai găsi pe jos încă un proiectil asemănător și îl aruncă din nou spre frate-său, de data aceasta cu mai multă precizie, aproape lovindu-i glezna.

Mama, atentă la scenă, se scandaliză de această ciudată agresivitate a mezinului și interveni. Chiar cu vehemență. Nu se înțelegea bine ce spune, dar impresiona, aproape speria vocea ei țipată, puțin răgușită, cu care își admonesta fiul cel mic. Ce văzuse în gestul acestuia,

dincolo de năzbâtia unui copilaș plictisit și iritat că nu e băgat în seamă, dornic de hârjoană cu fratele mai mare puțin egoist în exercitarea ocupației pe care o mima? Copilașul reacționă, ca pentru a i se opune mamei neînțelegătoare, și începu să strige, la rându-i, cu vocea sa neformată, dar încărcată de voință: „Vreau piatră! Vreau piatră". Nu-i dădu nimeni nimic și nici el, căutând cu osârdie în jur, nu găsi ceea ce-și dorea. Asta îl făcu să izbucnească în plâns, unul furios, încărcat de patimă. Această reacție a prichindelului dezlănțui furia și mai acută a mamei. Nu se deplasă de la locul ei, dar zbieră, de data aceasta cu o tonalitate vulgară, ca a mahalagioaicelor, și care, fără să-și dea seama, arunca în aer imaginea voluptății ei feminine atât de expresive și natural armonioase. Probabil că niciunul dintre ei nu înregistra cuvânt cu cuvânt discursul mamei, dar percepeau fără îndoială sensul supărării. Făceau probabil legătură și cu alte manifestări similare.

Tatăl, calm și mut, mai mult mut decât calm, luă copilașul de mână și se îndepărtă cu el prin nisipul plajei, cât de mult putu. Doar că puștiulică voia înapoi, acolo, în mijlocul teatrului de luptă, unde era hotărât nu doar să-și mai bombardeze fratele, ci să o înfrunte și pe mamă, pentru ieșirea ei potrivnică. Pescarul, căruia nu-i scăpase desigur momentul de explozie a furiei materne, interpretându-l de la sine înțeles ca venindu-i în sprijin, se prefăcea atât de atent la treaba pe care își închipuia că o face, încât nu avea cum să participe la conflictul familial. Până la urmă, puștiulică își determină tatăl să se întoarcă si, revenit, își reluă

laitmotivul: „Vreau piatră! Vreau piatră!", strigându-l cu mânie.

Ce reprezenta această piatră în mintea lui crudă, în reflexele căpătate acasă? Avea valoare de simbol? Exprima materializarea unui sentiment? Era efectul unui mai vechi conflict, căruia îi dădea glas în modul acesta primitiv? Un observator imparțial al scenelor petrecute în acel colț al plajei de la Marea Neagră, dacă ar fi vrut să analizeze în profunzime lucrurile, ce ar fi luat în considerație?

Faptul că bărbatul, soțul acelei doamne, tatăl celor doi copii, avea, conștient sau nu, o atitudine discriminatorie față de fiii săi și din care defavorizat apărea băiatul cel mare? În primul rând, a refuzat categoric să acorde ajutorul solicitat expres de mamă pentru băiatul ahtiat să pescuiască fără a avea vreo noțiune clară în materie. Ca adult, nu era totuși capabil să observe inadvertențele, unele rizibile, ale tehnicii acestuia? Cum arunca undița într-o apă de-o șchioapă. Și, chiar dacă vreo fâță s-ar fi rătăcit pe acolo, putea înghiți ditamai momeala, tare ca piatra? Măcar în legătură cu acest caraghioslâc putea interveni ca tată, pentru a nu-l lăsa pe băiat să se facă de râs (chit că lipseau spectatorii). Chiar și în afara acestui aspect, nu era cazul să-l viziteze măcar, să-l întrebe, serios sau în glumă, cum merge pescuitul, dacă întâmpină dificultăți ș.a.m.d.?

În schimb, el s-a consacrat integral micuțului. Și, nu putea fi interpretat ca tendențios gestul de a-i oferi

acestuia o piatră? În sensul că ar fi anticipat „agresiunea" copilului împotriva fratelui mai mare? Și i-ar fi oferit un mijloc de atac? Apoi, nu putea să-i explice copilașului că nu e frumos ce face? Să zicem că nu i se poate reproșa grija manifestată tot timpul față de mezin, dar nu era cam ostentativă tendința de a-l îndepărta de ceilalți, de a se izola cu el în plimbări separate? Puțin ciudat apare și faptul că nu s-a apropiat niciodată de soția sa, lăsând-o să-și joace rolul acela ambiguu, de implicare în cauza fiului cel mare și de intransigență față de cel micuț.

Ajungând la doamnă – o doamnă frumoasă, înfloritoare, plină de sex-appeal – observatorul nostru ar trage concluzia că și ea dovedea anumit partizanat față de unul din copii, acesta fiind, nu întâmplător desigur, cel pe care îl ignora tatăl. Ea încercase să orienteze căldura parentală a soțului și spre al doilea fiu, spre pescar – fără succes însă, după cum s-a văzut – și, nereușind, s-a constituit în ocrotitor exclusiv al lui. Într-un mod aproape fanatic, scoțând la iveală o combativitate ce contrazicea radical personalitatea ei aparent languroasă. În schimb, față de bietul copilaș s-a abținut să activeze valențele ei de mamă. Lui i-a rezervat nu numai o răceală nefirească, o indiferență totală – cea care afectează mai mult ca orice sensibilitatea copiilor – ci și o asprime ostilă, pe care copilul n-o va putea uita niciodată. Nu, nici cel mai palid gest de afecțiune și tandrețe nu i-a destinat micuțului ce suferea că e înlăturat din preajma fratelui mai mare și a mamei, până la urmă.

Impresia dominantă a privitorului ar fi fost că această familie fusese fracturată de ceva. Nu trebuia să fii prea perspicace ca să îți dai seama că soții nu se iubeau, ceea ce nici nu contraria, între ei existând o discrepanță puțin obișnuită în cuplurile maritale. Chiar, ce căuta o asemenea femeie, pe care o catalogai imediat ca rasată biologic, în compania individului semănând cu un băiat de prăvălie? O siluetă insignifiantă, un pantalon și o bluză dintre cele mai ieftine, uzate, chelie prematură, un chip inexpresiv de ființă neevoluată – iată ce oferea privirii perechea prototipului feminin renascentist.

Dar de ce își luase ea ca soț ființa aceasta? Fusese altfel la început și se degradase? Greu de crezut. Mai degrabă așa fusese de la început, și ea îl acceptase de nevoie. Mai mult ca sigur, avusese alt bărbat, cât de cât echivalent și, dintr-un motiv sau altul, îl pierduse. Ce se întâmplase cu primul cuplu era greu de imaginat. Apoi, o anumită conjunctură îi impusese probabil doamnei compromisul pe care, cu toată strădania, nu reușeai să ți-l explici.

Însă incursiunea în acest trecut virtual – mai romantic și mai dramatic decât prezentul – ridica și chestiunea primului născut. Îți răsărea în minte ipoteza că „pescarul" era fructul întâiului cuplu, păstrând pecetea unei alte armonii conjugale. Năpârstocul belaliu era, prin urmare, rezultatul dizarmoniei celui de-al doilea cuplu, aflat în fața ochilor noștri pe acest colț de plajă. Copilașul parcă asta purta: marca neiubirii și răcelii iritate a părinților, a unui conflict familial arzând

mocnit, dar și cu vâlvătăi. Inevitabil, atmosfera acidă în care se născuse și în care creștea îi determina copilului atât fizionomia, cât și psihicul, caracterul. Puteai să te întrebi cât va mai dăinui starea de incongruență familială, rezistența femeii la un cadru matrimonial dezagreabil, cu conștiința asaltată de amenințătoarea trecere a timpului. Acum se afla chiar pe creasta destinului ei feminin, ejectând în ochii privitorilor virtuțile superlative cu care o înzestrase natura. Să lase să se irosească în van această zestre superbă? Să se folosească de ea un „neica nimeni"?

După cele câteva ieșiri ale ei, se putea deduce că pe acest companion nedorit l-ar fi vrut măcar obedient, răspunzând prompt și necondiționat măruntelor ei ordine casnice. Dar iată că el nu răspundea acestor dorințe. A refuzat categoric să execute indicația dată și i-a întors femeii spatele. Păi la ce se putea aștepta după o atare stupidă răzvrătire? Așa se păstrează și se apropie o divă? Dar poate individul nici nu-și dorește așa ceva. Atunci ce? Nu-i convine nici lui combinația respectivă? Ia în calcul, fără niciun regret, o iminentă despărțire?

Ce repercusiuni avea acest ambiental familial toxic asupra celor doi copii? Constatarea ce se impunea de la prima privire era că ei nu seamănă. Nu ți-ar fi trecut prin minte că au aceiași părinți. Cel mare era înăltuț și suplu, avea o elasticitate plăcută în mișcările trupului, iar la chip semăna leit cu mama. Trăsăturile lui erau încărcate de expresia pură și candidă a copilăriei. Era vesel și voluntar, lipsit de orice complex, mai ales de timiditate. Își făcea acest capriciu de pescar cu lejeritate,

nepăsător la ridicolul situației, pe care poate nici n-o percepea ca atare. Nu vrea să-l ajute „tatăl"? Jaf în ciuperci. Se descurcă foarte bine și singur. Iar frățâne-său, care vrea să i se vâre pe gât? Să-l mai lase în pace cu plicticoasa lui insistență. Se simțea mult mai liber fără el. Sărea în ochi că nu-și iubește fratele, nu-l vrea în jocurile sale, dorește să taie această codiță agasantă pe care ar fi intenționat să i-o lege cineva.

Micuțul, ce părea să nu aibă mai mult de doi-trei ani, dar se manifesta ca unul ușor maturizat, expunea o mutriță încă nedefinită, dar sugerând trăsături cam grosiere, accentuate poate și de faptul că era mereu bosumflat. Nemulțumirea lui, de mare profunzime, provenea fără îndoială din respingerea de către frățior – pe care probabil îl admira, îl idolatriza. Nu putea ajunge la el, fiindcă îi despărțea un conglomerat de pietroaie și scâncea amărât, neluat în seamă. Fratele îi întorsese spatele, nu-l mai vedea și, chipurile, nu-l mai auzea. Iar el suferea, tânjind după prietenia și dragostea lui nen'său.

Atât a clocotit în el dorința, ajunsă la disperare, încât s-a transformat în ură. Ca atare, a început să-l bombardeze cu pietre pe acest idol al său. Și nici pietre nu mai avea și a început să revendice proiectilele ca pe un drept al lui nesocotit.

Chiar dacă n-ai fi fost în posesia atâtor indicii, te trezeai întrebându-te: copiii aceștia nu sunt mai degrabă rivali decât frați? Și dacă sunt frați, nu sunt cumva vitregi? Adică frați numai pe jumătate, cealaltă jumătate fiind bântuită de stihii ostile?

SCHIMBAREA

Cineva mi-a pus în căsuța poștală un plic în care se afla textul unei fantezii. Găsind că ar putea să intereseze anumiți cititori, îl dau publicității.

În contractul întocmit cu clinica de criogenie elvețiană, specificasem clar: să nu fiu dezghețat și trezit decât dacă în lume se schimbă ceva radical, atât în esență, cât și în formele exterioare. Eram plictisit de clișee: aceleași și aceleași portrete, principii, sentințe ale codului de maniere etc. Clinica, instituție serioasă, de prestigiu internațional, s-a ținut de cuvânt. Când am fost gata reabilitat, mi-au comunicat:

— Schimbările nu s-au produs aici. În alte zone, inclusiv în țara dumneavoastră de baștină. Așa că n-aveți decât să luați avionul, apoi să vă alegeți, la fața locului, un punct de observație și să vă delectați.

— Dar pe aici nu a survenit nici o noutate?

— Nu chestiuni de fond. Mai mult de... modă. Femeile renunță la unele elemente decorative stânjenitoare. De pildă, la pălării. Alea cu fructe și flori, ba și cu păsări. De asemenea, la rochiile lungi. Și la costumele de baie „acoperitoare". Pe acestea noi, ar merita să le vedeți. Dați întâi un mic ocol pe Coasta de Azur.

— În ce constă schimbarea la acest costum?

— Păi, din acoperitor, a devenit descoperitor.

— Poate altădată. Deocamdată mă grăbesc să prind ce se întâmplă acasă.

— Nu cred că schimbările se vor perima așa repede.

Primul lucru constatat la fața locului a fost că moșioara familiei s-a naționalizat și împărțit la țărani. Nepoții înjurau de mama focului, dar nu erau chiar faliți. Avuseseră grijă să facă un depozit de „Cocoșei". Parte depuși la bănci străine, parte puși în casete și îngropați în pământ. O primă schimbare de fond. Se mai făcuse așa ceva după primul război mondial, dar cu măsură, lăsând proprietarilor din ce să trăiască.

M-am instalat la un hotel din centrul Capitalei. Aveam sub ochi artera principală, cea pe care, îmi aminteam, circulau cândva automobile decapotabile, cu doamne elegante pe bancheta din spate. Tot ce ar fi putut deranja atunci, erau într-adevăr pălăriile lor, ca niște umbrele sau, dimpotrivă, de forma și mărimea castroanelor pentru lapte cu orez. Te-ar mai fi putut supăra cloncănitul potcoavelor cailor de birje. Nu mai cloncăneau acum decât tramvaiele supraaglomerate.

Cel mai mult se schimbaseră trecătorii, într-un proces de uniformizare generală. Bărbații purtau costume și paltoane „pe puncte", cam ponosite. Dispăruseră și pălăriile lor, în locul acelora fiind etalate șepci de șomer și băști „intelectuale". Femeile, poate subretele celor dinainte, contribuiau din plin la cenușiul străzii. Fustele lor terne, aspre, erau mai scurte, dar nu deasupra genunchilor, și pe cap nu purtau nimic, chiar

în sezonul rece. La venirea primăverii mai înveseleau cromatica stradală fustele imprimate, din pânzeturi altădată folosite ca perdele sau fețe de masă pe la mahala. Ici-colo, țigăncile vindeau porumb fiert învelit în pănușe, cu care se combătea criza alimentară.

Cei de la clinică avuseseră dreptate. Erau schimbări adânci, și de fond, și de formă. Din când în când, pe marele bulevard se scurgeau coloane, deasupra cărora fâlfâiau steaguri roșii. O evidentă risipă de pânză, dar fără unduirea aceea a mătăsii, ce conferă drapelelor un anumit lirism. Se duceau în Piața Victoriei pentru a scanda lozinci politice. Nu înțelegeam de ce făceau politică muncitorii. Urmau să părăsească fabricile și să se dedice mărșăluirilor? Sau să se constituie într-o nouă Agora, înlocuind parlamentul? Ce se urmărea cu această clasă, pe care Marx citisem că o considera „gropar"? Lumea spunea că nu ei săpaseră la vechea temelie a țării, că fostul edificiu social fusese dărâmat de tancurile rusești – ce-și celebrau victoria după un război în care noi ne vârâsem ca musca în lapte. Nu înțelegeam ce se urmărește cu acești oameni, buni de treabă acolo în fabrică, unde se fac toate lucrurile, transformați acum într-un cor mobil, purtător de pânze roșii.

În atmosfera acelei vremi, prin anumite canale sonore se transmitea și un vaier. Nu văzusem, dar îmi imaginam scenele: bărbați de vârstă înaintată, foști senatori sau miniștri, preoți, publiciști, dascăli universitari tăiau stuf în Delta Dunării sau dădeau la târnăcop în heorstul dobrogean, unde Rusia cerea să

facem un fluviu. Urechile mele reușeau să prindă acel geamăt al oamenilor ce reeditau destinul sclavilor Egiptului vechi, care ridicaseră piramide în deșert cu spinarea. Oameni aproape bătrâni, care toată viața nu umblaseră decât cu cărțile și cu actele de stat, spărgeau roca aridului podiș. În afară de muncitori și de sclavii condamnați să moară într-o himeră, ce mai exista? Cei pomeniți reprezentau minoritatea populației. Majoritatea ce făcea? Țăranii, funcționarii, învățătorii, elevii și studenții, personalul ecleziastic? Se conformau, fără să știe încă la ce? Așteptau să se dumirească? Se înfiorau la câte un zgomot necunoscut, amplificat și denaturat de o spaimă conștientă?

Am așteptat. Sloganurile s-au concretizat în „cavalcada muncii". A muncii plătite, semiplătite, voluntar-patriotice etc. A șantierelor noilor fabrici, căi ferate, drumuri și viaducte, tuneluri de mine și blocuri de locuit. Toate erau necesare desigur, toate țineau de civilizația materială a societății, dar nu se făceau într-o ordine normală, ci sub autoritatea flamurilor roșii, sub lozinca dăruirii sacrificiale. Când țara s-a împânzit de asemenea centre ale patosului constructiv, am început să mă plictisesc. Presupuneam ce urmează: o campanie industrială îndelungată, în cadență istovitoare, uniformizarea modului de viață în sus, dar plafonat.

Etapa era indispensabilă și, după furia politică inițială a regimului instaurat de ruși, autoritățile au făcut bine că s-au consacrat creării forțelor de producție moderne. Numai că asaltul civilizației trebuia fundamentat pe emulație, pe recompensare, nu pe întrecere „platonică".

Și dezvoltat în contextul unui dialog public. Ca și al diversității ideologice, fiindcă nimic nu e mai absurd decât instituirea unei filosofii de stat. Chit că în dialog se pot pronunța – și încă ritos – inepții, mulți dându-și cu părerea din prostie și ignoranță, nu în baza capacității de a fi de folos. Straniu, regimul nu se priva de dialog social pe motiv că prea numeroși ar fi proști și mai mult ar încurca lucrurile. Chiar și cei proști sadea beneficiau de premisa normalității. Nu auzeam pe nicăieri că vreun rateu al construcției, al ideii care a generat-o, ar fi fost cauzat de prostie. Nu, renunțarea la dialog se datora convingerii că opoziția în materie de idei poate fi dăunătoare, dacă nu de-a dreptul rău intenționată. Dar nimic nu distruge mai mult mirabila complexitate a lumii, originalitatea personajelor de pe scena publică, decât uniformitatea discursului. Ca atare, ce aveam de ascultat, din moment ce „formula magică" fusese găsită și adoptată?

N-am mai avut răbdare să văd materializată imaginea industrială de ansamblu a României, și nici evoluția inteligenței sociale, și am recurs din nou la criogenie. În noul contract am prevăzut iarăși trezirea mea doar la altă schimbare de fond. Îmi era greu să prevăd când și de ce natură va fi, așa că m-am dedat somnului hibernal, ca al urșilor arctici, fără regret și nerăbdare.

***

— Sper că nu mi-ați stricat somnul degeaba, i-am întâmpinat din nou pe medicii de la criogenie. Cât am hibernat de data aceasta?

— Câteva decenii, mi s-a răspuns.

— Atât de repede s-a schimbat iarăşi lumea? Despre ce e vorba?

— Au năvălit iar ruşii în ţara dumneavoastră. De data acesta nu pe tancuri, ci în „Lada". Ştiţi ce e „Lada"? Maşina populară a URSS. Sunt tot militari, dar de la altă armă.

— Şi ce vor? E acelaşi conflict?

— Conflictul s-a acutizat. Într-atât încât au hotărât să mături conducerea românească indezirabilă, cu regim cu tot.

— Şi ce regim vor să implementeze acum în România?

— Bănuim că unul fidel. Care să calchieze reformele sovietice de ultimă oră.

— Atunci nu e vorba de o schimbare radicală.

— Nu vă pripiţi. Ţineţi cont că de data aceasta concurează la schimbare şi Occidentul.

M-am grăbit să ajung iarăşi la faţa locului. Într-adevăr, se conturaseră, clare, două curente. Pe de o parte, puterea executivă prosovietică, dispusă să purceadă la „calchiere"; pe de alta, opoziţia de stradă, alcătuită din pătura antisovietică cea mai radicală, partizană inflexibilă a Vestului. Strada a încropit şi ea o echipă de politicieni, din reziduuri ale partidelor vechi, resuscitate, obţinând drept de participare în organele „democratice". Un timp, lucrurile au mers aşa, cu forţele prosovietice la guvernare şi cu amplificarea continuă a conţinutului prooccidental al societăţii ieşite în stradă. Până când orientarea procapitalistă a preluat şi pârghiile puterii administrative în stat.

A fost palpitantă etapa confruntării deschise, cu faze violente, a celor două tabere. Dar ce-a urmat a meritat, cum se spune la noi, „toți banii" (mai ales pentru mine, ca amator de senzații tari). Căci miza principală a luptei a devenit avuția țării: industria creată de comunismul național, dar și mijloacele de producție naturale – pământul, apele, munții cu pădurile și zăcămintele lor – unele încăpute de îndată pe mâna escrocilor. Devenise vizibilă cu ochiul liber trecerea în mâna unor găști private a combinatelor valorând miliarde de dolari, a sistemelor de irigații, întreprinderilor agricole de stat deținătoare a mii și mii de hectare, clădirilor impozante, magazinelor universale, editurilor ș.a.m.d. Peste noapte au apărut milionarii care și-au subordonat ministerele, instituțiile centrale, poliția, justiția, autoritățile locale.

Pe porțile marilor, ca și ale micilor întreprinderi industriale, vândute străinilor en gros și en detail, sau transformate efectiv în fier vechi, începea să se scurgă buluc, împins cu un picior în fund, grosul muncitorimii române, cea care fluturase drapelele roșii pe bulevarde cu decenii în urmă, și făcuse industria, iar acum rămăsese pe drumuri. Vedeam cum după zile și nopți de disperată zbuciumare, cu boccelele la spinare, luau drumul bejeniei. Plecau, lăsându-și familiile fără un codru de pâine, părăsindu-și copilașii rămași pe mâini străine. Vedeam o tragică frângere a neamului românesc, constrâns să-și înăbușe mândria, să se transforme în servitorimea Europei, vânzându-și brațele cu care demnitatea nu le permitea să fure sau să cerșească.

Țăranii recăpătau dreptul individual de proprietate, dar fără tractoare și combine și fără măcar boul și carul de altădată. Apoi s-a pornit exodul medicilor; în vreo cinci ani, 25.000 dintre aceștia au luat drumul străinătății, aproape pustiind spitalele și policlinicile. Salariile au scăzut sub orice cotă rezonabilă, numeroase familii trăind din ce le trimiteau rudele plecate, recurgând și acelea la sângeroase economii. Cea mai dramatică a devenit soarta pensionarilor, cărora regimul le-a furat literalmente grosul drepturilor legale.

M-am săturat de privit la meciul detestabil în care nu numai combatanții își pierd virtuțile civice și morale, ci și spectatorii. M-am săturat și de schimbare, în care vedeam cândva mobilul progresului. Fusesem încredințat că succesiunea generațiilor aduce singură noutățile de care avem nevoie. Generațiile noi? Până spre maturitate, nici nu prea știu ce vor. Adoptă lozinci primitive, întorcându-se spre ce a fost perimat altădată și părăsit ca fals ori minor.

Când ajung la maturitate sunt deja sleiți de un entuziasm factice. Și deodată scârbiți de zgomotul cacofonic ce vine din urmă, al altei „proaspete generații". Mulți își pun speranța în tineret ca atare, uitând că trebuie să mizeze pe maturizarea lui. Căci până atunci înoată în rutina milenară a vârstei, care nu a fabricat aurul, ci doar nisipul din care speră să scoată metal prețios.

M-a deprimat tineretul ca promotor al schimbării. Al uneia nu prin revoluție, desigur. Revoluțiile le fac disperații. Adesea fără niciun program. Țelurile le

fasonează teoreticienii, după ce acestea au izbucnit. Iar disperații le transformă în incendii devastatoare. Așa au ajuns săracii din foburgurile pariziene să ceară nu numai abolirea titlurilor nobiliare, ci și decapitarea purtătorilor lor. Așa s-au trezit mujicii din Rusia că nu vor doar pământ, ci și viețile foștilor tătuci.

Nu s-a dovedit că revoluțiile aplanează conflictele sociale, că sunt soluția salutară a antagonismului. Ele generează, mocnit sau deschis, ură nestinsă în rândul victimelor, al învinșilor, al celor cărora li s-au amputat drepturile și libertățile. Și aceasta se transmite, din generație în generație, ca o ștafetă a cruzimii și intoleranței, a nevoii de a face rău celor considerați pe vecie dușmani. Anumiți indivizi cer oprimarea unor cetățeni pe motiv că au făcut parte dintr-un partid sau altul, sau dintr-o instituție. În primul rând, ideea contrazice brutal principiile de drept, care impun ca orice sancțiune să se pronunțe exclusiv pe baza dovedirii unei vinovății reale, strict personale, nu pe considerente de grup. Și al doilea, oamenii destoinici se cuvine să fie recuperați pentru societate, nu interziși.

Nu, nu-mi mai trebuie o asemenea schimbare! Nu pot venera o asemenea revoluție. Mă întorc în clinica mea criogenică și scriu în acte că nu mai vreau să fiu trezit la o nouă răsturnare. Să fiu readus la viață doar când lumea se va stabiliza pe baze raționale, cu adevărat omenești.

VĂDUVA NEAGRĂ

Ochii aceia crânceni, încărcați de ură ca norii de trăsnete, speriaseră, se pare, înseși propriile pleoape, căci acestea se retrăseseră, dând câmp liber scler bleului ca un albuș răscopt. Probabil că imaginea televizată fusese surprinsă pe când individul încerca să se disculpe, dând toată vina pe victimă, cum fac agresorii. Aceasta fusese esența pledoariei sale de apărare: că îi dăduse „două labe" (în plin obraz și în plină stradă) acelei persoane, fiindcă îl jignise și el nu mai avusese răbdare să-i răspundă prin viu grai.

Când veni Gianina, Duță îi relată, printre alte noutăți banale, știrea respectivă, adăugând ce auzise de la spiker, că „boxerul" se dădea drept intelectual.

— Nu e boxer, e electronist, îl corectă soața, și noi îi spunem în glumă Gino Falsetti. Dar e unul din capii protestatarilor noștri.

— Protestatari la ce? La toate? Voi nu sunteți împărțiți pe specialități? Protestați așa, la grămadă? Și aprioric, nu e așa?

— Ce tot mă pisezi? E ceva care nu trebuie blamat și respins la guvernarea asta nenorocită? Și voi sunteți vinovați, nu numai guvernarea, voi care stați pe tușe.

— Oricum, ați simplificat lucrurile la extrem. În loc de argumente, folosiți labele. Criteriul de alegere a „militanților" voștri e acum mărimea labelor?

— Vezi cât ești de mojic? Cu voi nu se poate discuta. Voi trebuie să fiți plesniți, chiar așa, în plină mutră și în plină stradă.

Se încheiase dialogul conjugal cam la fel ca în fiecare seară. Gianina era secretară la o firmă multinațională și ceva pe la protestatari, el radiolog la un spital de stat și neutru politic. Se adâncea între ei o prăpastie, nu numai de ordin afectiv, ci și principial, și nu atât principial cât pragmatic, manifestându-se în atitudinea vehementă a fiecăruia față de preferințele politice ale celuilalt. Gianina s-a retras în dormitor cu ostentație. Era sigur că nu dintr-o profundă convingere se arăta ea atât de „habotnică" în conceptul extremist, cât din ambiția unei solidarități de tagmă. Și, în ultimul timp, din „pasiunea" de a-l denigra și reduce la tăcere pe el, recalcitrantul. Nu o dată i-a relatat cum soții sau prietenii colegelor ei își însoțesc consoartele la manifestații și recoltează aplauze de la comilitoni.

Duță era înfometat. Deschise frigiderul. Mai erau macaroane din seara precedentă, câteva cutii cu pate și brânză topită, o sticlă de „Sana" și 5-6 roșii fanate. Intră la Gianina să vadă ce intenții are în legătură cu cina. Ea se schimbase, își pusese capotul lung și se instalase în pat, sprijinindu-se pe cele două perne mari, lipite de tăblie. Deschisese calculatorul și țăcănea pe clapele acestuia, compunând mesaje. Treaba birocratică la

firmă și partizanatul ei politic lăsau urme. Mai rămăsese puțin din Geanina de acum zece ani, când îl cucerise cu veselia ei scânteietoare, armonios combinată cu senzualitatea aceea feminină conștientă, căreia nu-i poate rezista niciun bărbat. Totul se transformase în vulgaritate, ducându-te cu gândul la o veche matroană bucureșteană. Duță deschise vorba despre cină. Ea i-o tăie scurt că n-are chef de nimic. Nici el nu mai avu chef de conversație și se retrase. După un timp, Gianina apăru totuși, în chip de stafie mută, parcă așteptând ceva – ca Duță să deschidă iarăși vorba, să facă un gest, să-și ceară scuze. El întinse fața de masă pe o jumătate a ovalului tăbliei negre pe care mâncau, și dispăru în bucătărie ca să pună macaroanele la încălzit. Gianina îl urmă, dându-l la o parte.

— Nu se face așa!

Luă cratița de pe foc și asezonă conținutul cu câteva colțuri de brânză topită, stropind bine totul cu lapte covăsit. Într-adevăr, din această „reabilitare" ieși ceva din nou comestibil. Recompensând-o, Duță o mângâie pe păr, știind că asta contează mai mult decât „treaba" pe care se oferise s-o facă.

Când terminară de mâncat, în tăcerea apartamentului izbucni soneria. Cu o insistență iritantă, parcă poruncitoare. Duță își încreți fața de nemulțumire.

— Cine naiba sună la ora asta? se burzului, ridicându-se.

— Dar nu e târziu! îl temperă Gianina. Am venit eu mai devreme.

Lui Duţă i se păru că nevasta sa are aerul omului nesurprins, poate avizat de această „surpriză". Deschise şi exclamă:

— Vasile? Ce e cu tine, omule? De ce n-ai telefonat înainte, că mai aşteptam cu cina.

— Ce cină, bă! îl contrazise musafirul, crezi că mie îmi arde de cină?

— Da de ce-ţi arde ţie, de politică?, nu se abţinu Duţă să-l ia în balon pe acest cumnat, taxat de mult de el drept farfara. Era tehnician dentar, lucrând cu un stomatolog tânăr ce reuşise să-şi deschidă un modest cabinet.

— Chiar de politică, ai ghicit!, pronunţă dentistul ultimul cuvânt, şi se năpusti în odaie, zâmbindu-i Gianinei. Ce faci soru-mea? V-aţi ghiftuit? Dar nu apucă să se aşeze bine pe scaun că soneria ţârâi din nou. Acum mai ezitant, mai timid.

— Ce e cu ăştia, domnule! exclamă scandalizat Duţă, uitând că în „ăştia" se îngloba şi cel venit mai înainte.

— Ei, asta e! Fane! Ce dracu nu telefonaţi mă şi voi? Ne luaţi ca din oală. Acuma, în „republica procurorilor" cum se spune, nu mai ştii la ce te poţi aştepta.

— A, ia uită-te ce de lume e aici! neglijă omul lamentaţiile fratelui său. Grozavă adunare! Poate voi aveţi treabă, eu am intrat aşa, din dragoste, fiindcă mi s-a întâmplat să trec pe aici. Nu dăduse nici bună seara şi nu făcu nici un gest de salut. De altfel, nici ceilalţi. Toată lumea ştia că Vasile şi Fane sunt la cuţite.

Adversari politici fățiși – Fane, activist al celui mai mare partid de stânga, Vasile, al principalului partid de dreapta unde, până anul trecut, se învârtise și Gianina. Ea trecuse apoi la o formație radicală, fără niciun profil ideologic, nici măcar declarat. Gianina îl invită și pe Fane să se așeze, luând drept bună anemica justificare a vizitei.

— Fraților, deveni în sfârșit gazdă Duță, noi am luat cina. Iar de ce v-ar interesa pe voi, duc lipsă. În schimb, dețin ceva neobișnuit pe meleagurile noastre. Ați auzit de Drambuy? Bineînțeles că nu. E un lichior de whisky, cel mai bun. L-am primit de la un prieten venit din Anglia să-și petreacă acasă Crăciunul. V-ar interesa noutatea? Cei doi mârâiră repede ceva aprobativ. Erau îmbrăcați la fel, în blugi și geacă, dar ca înfățișare se aflau la poli opuși. Vasile, fratele Gianinei, de statură mijlocie, era slab ca un țâr – țâr matur, bine uscat și afumat – și, cel mai frapant, avea toracele îngust și coșcovit. Era foarte păros. Când vorbea, gura i se transforma în bot, alungit și ascuțit. Fizionomic, nu avea nimic în comun cu sora lui. În contrast, Fane, masiv, gras, se mișca în spațiul îngust al apartamentului precum elefantul într-un butic. Nu semăna nici el cu Duță, frate-său, la fel de înalt, dar cu un gabarit la jumătate.

Când gustară Drambuy-ul se încruntară, exprimând o severă analiză de specialitate. Efectul examenului fu foarte pozitiv, din încruntarea aceea ivindu-se exclamații reținute vocal, dar tensionate, de satisfacție.

— Doamne, ce aromă are!, savură Vasile. Ai dracu, britanicii ăștia! Tot ce fac e clasa întâi.

— Pare whysky, dar foarte concentrat, completă Fane. De ce-i spui lichior, că nu e cine știe ce dulce. O mare delicatesă! Întotdeauna aveți voi câte ceva fistichiu.

Complimentele fiind epuizate, unul din ei, nu se reținu care, aduse conversația la ordinea zilei, la subiectul devenit cap de afiș – bătaia din stradă dintre electronistul protestatar și un trecător oarecare.

— Îi găsești scuze mardeiașului? intră în subiect și Duță.

— Duță, iar începi?, interveni Gianina. Omul a explicat. Așa că...

— Va să zică poți să bați pe oricine, și dacă explici, totul e în ordine? Gianina, răspunde-mi și mie, dar sincer, de ce luați voi apărarea violenței fizice?

— Cred că te-am mai lămurit și altădată de ce. Fiindcă am constatat că alte mijloace nu merg, nu au efect. N-au încercat ei? – și îl indică printr-un gest cu bărbia pe fratele ei. Ce-au obținut?

— Dar tu ești conștientă că asta seamănă cu strategia și tactica detașamentelor naziste, alea numite „Cuțitele lungi"?

— Și ce dacă seamănă? Atâtea lucruri seamănă în istorie, nu știi că istoria se repetă? Sesizând că sora lui a cârmit-o, inconștient, din ignoranță și superficialitate, într-o direcție greșită, Vasile interveni.

— Nu, n-are nicio legătură... Ce cuțite lungi? Sigur, violența trebuie respinsă într-o societate democratică, dar...

— Dar ce?, i se adresă Fane. Voi sunteți totuși un partid cu tradiție, cu istorie. În timp ce ăștia vin din beciurile istoriei.

— Ei, nu e chiar așa. Și ei vor să ajute România.

Din clipa aceea se dezlănțui cacofonia politicianistă la modă, în care militanții își suprapun vocile din ce în ce mai strident, într-o zbatere asurzitoare a fiecăruia de a se afirma și a-i acoperi pe ceilalți. Când obosiră, epuizându-și jetul de acuzații și imprecații, intră în arenă Duță.

— Voi, ăștia de dreapta, când ați pierdut alegerile ați crăpat de invidie. V-a instigat și străinătatea, băgându-vă în cap că nu trebuie să lăsați stânga să guverneze. Iar ăștia de stânga s-au dovedit incapabili să ofere un centru de comandă invulnerabil, menținând persoane discutabile la...

— Dar cine, cine?, ridică glasul fratele lui, Fane. Cine i-a făcut discutabili? Nu ăștia, cu aparatul lor corupt din justiție?

— Sunt destule minusuri similare la stânga și la dreapta. Aveți conduceri proaste, mă refer la vârfuri. Aveți în aparat oameni de calitate inferioară. Cu o instrucție școlară pe sponci, fără cultură politică. Lăsați dracului fanatismul, alegeți-vă mai bine oamenii, controlați-vă liderii, aplecați urechea la popor! Și colaborați! De asta are nevoie țara în vremurile astea grele. Vremuri de sărăcie, de ingerință a străinătății, de pierdere a potențialului economic, dar și a celui spiritual.

Îi privi cu luare aminte pe cei trei. Îi era limpede că fiecare în parte îl ura. O doză din ura ce și-o purtau

reciproc, o revărsau acum asupra lui. Vasile era om rău, știa de mult. Să discuți cu el despre mardeiașul acela de pe stradă era o prostie. Dacă ar fi fost în locul ăluia, l-ar fi călcat în picioare pe rival. Toracele scobit sugera debilitate, dar și îndârjire, ba chiar lucrul acela oribil care se numește „puterea nebunului". Nu-l afecta prea mult ura lui, pentru că îi era străin. Rudă prin alianță, ceva artificial. Îl îndurera pe Duță și îl neliniștea ura citită pe fața fratelui său, cu care copilărise, al cărui suflet îl cunoștea, găsind în el sentimente, milă, bunătate, înclinația de a fi de ajutor oricui avea nevoie. De ce se înrăise? Otrava politicii pătrunsese în inima și în mintea lui, înăbușindu-i sensibilitatea, omenia, și mai ales tulburându-i limpezimea gândirii, lipsindu-l de calitatea de a deosebi binele de rău. Politica i-l furase ca frate, făcând din el un sclav al lozincilor (niște ordine înghețate). El nefiind decât praștia pietrei. Și apoi, cu și mai mare jale, își cercetă propria nevastă, de pe fața căreia dispăruse orice gingașă expresie feminină. Oamenii aceia printre care se dusese o dezumanizau, cultivând în conștiința ei ura și cruzimea. Îi formaseră disponibilitatea de a-și blama și ofensa semenii.

Le turnă tuturor Drambuy, dar simțea că-i tremură mâna, aceasta parcă refuzând să-i servească.

Bărbații, în starea în care se găseau, nu mai legumiră băutura, o aruncară dintr-odată pe gât. Numai Gianina o împinse mânioasă din fața ei, direcționând-o spre Vasile, care o preluă, cum s-ar spune, „din zbor". Duță mai găsi ceva să le spună.

— Voi realizați ce ați făcut românilor? I-ați îmbolnăvit psihic, i-ați umplut de sentimente negre. Ați aruncat asupra țării ceea ce se numește „energia negativă", energia iadului. Nu vă vine să credeți? Aveți un exemplu grăitor înaintea voastră. Poate vă mai amintiți cum ne iubeam noi, Gianina și cu mine, ce înfloritor era acest cuplu. Știți ce s-a făcut din toate acestea, sub presiunea distrugătoare a politicii voastre? Scrum! Suntem acum doi inamici care, ori de câte ori se întâlnesc, își sar la beregată. Suntem inoculați cu veninul păianjenului. Mint, Gianina?

Ea tăcea înfundat. Doar lui Vasile îi sticleau ochii, poate ca urmare a Drambuy-ului supt, dar și a plăcerii de a auzi cât de puternic putea să influențeze ei lumea.

Se ridică primul Fane, un munte, parcă apropiindu-se de tavanul coborât, ca să-l spargă.

— Eu plec, le aduse la cunoștință. M-am săturat de atâta propagandă.

— Merg și eu, cuscre, îl urmă Vasile. Trupul lui descărnat părea înmuiat, dar nu de ce auzise, ci de băutura înghițită cu lăcomie. Plecau amândoi îndușmăniți, dar și uniți prin ura lor sumbră.

Rămâneau cei doi soți, urmând ca păianjenul să-și împrăștie mai departe veninul.

DEMIURGICA

Mihail Livadaru ieșise în curte, la soare. Era miezul dimineții și razele astrului zilei îl învăluiau, orbindu-l cu sclipiri de paloș, precum Excalibur-ul regelui Arthur. Pe neauzite, Mina se ivi lângă el.

— Îl aștepți pe nea Anghel, tată? Întrebă ea leneș, ca toată firea intrată parcă în meditație.

— Pe el, Mina. Nu ne-am văzut demult. Lucrează la un album.

— Pozele mele și ale lui Gil, el le-a făcut, nu?

Tatăl aprobă din cap, cu un zâmbet afectuos. Gil, cu câțiva ani mai mic, se juca la poartă cu Lupu, vajnicul lor paznic. Mama moșmondea și ea ceva în spatele casei, la răsadurile de căpșuni.

Familia Livadaru venise de câteva zile, hotărâtă să rămână la Plopu tot timpul vacanței. El, decis să scrie, dar nepunând încă niciun rând pe hârtie. Își cunoștea subiectul, dar nu găsise o notă clară și fermă de deschidere, cea care trage după sine toată partitura prozastică. Și apoi, nu se săturase încă de trândăveală, de stat la soare cu pleoapele întredeschise, de aspirat parfumul inconfundabil al satului românesc, în care se

amestecă aromele ierbii înrourate, ale dudelor coapte, izul dulceag al vitelor întoarse de la păscut și mirosul fumului de vatră, când pâlpâie liniștitor ceaunul cu mămăligă. Proprietatea nu era a lor, aparținea unui prieten diplomat, care în propriul concediu prefera să facă turism mondial. „Cât mai suntem în putere" – explica acela. Era al doilea an când Livadarii își petreceau vacanța la Plopu și de pe acum trăiau nostalgia zilelor când nu vor mai avea acces în acest „paradis".

Anghel Pleșcoi, împreună cu care în tinerețe lucrase la o revistă ilustrată (acum omul era fotograf șef la un cotidian) dădu semnalul, claxonând din vechiul Volkswagen. Era mărunt și îndesat, cu un chip de viezure, în care ochii parcă mușcau din tot ce întâlneau în cale. Ținea o valijoară în mână, iar la gât îi atârnau două aparate de fotografiat, drept pentru care gazda îl întrebă:

— Nu cumva ai venit să ne „execuți" iar?

— Nu, le-am adus să aibă copiii cu ce să se joace. Și chiar îi încredință fiecăruia câte un aparat, împreună cu instrucțiunile verbale de folosire. Fotograful își puse apoi valijoara jos și, parcă pregătit să stea acolo o sută de ani, își deschise brațele, își umflă pieptul, își ridică fața către cer și respiră adânc.

— Cine mai e ca tine!, murmură. Aici, în paradisul ăsta! Dădea impresia că e pus să inspire tot mediul înconjurător – pomii înveșmântați în verde crud, cuiburile de flori, arbuștii cu mărgele albe, albinele și fluturii ce parcă se dădeau în lanțuri prin curtea scăldată

în aur străveziu. Dar relaxarea musafirului dură puțin. Scoase din valiză un dosar cât toate zilele, îl puse pe masa de nuiele împletite, îl bătu de câteva ori, posesiv, cu palma și intră în subiect. Îi împărtăși fostului coleg scopul venirii, despre care îi vorbise lapidar la telefon. Lucra la un album fotografic despre natură. Strânsese material bogat, căci de câțiva ani proiecta lucrarea. Venise la Mihail să-i arate materia primă. Îl ruga să-și spună părerea, atât despre fiecare cadru în parte, cât și privitor la ansamblu. Căci M.L. e omul ideilor, nu e așa? Și nu numai al celor abstracte, ci al științei de a scoate miezul din orice. Și, poate, dacă lucrarea o să-i placă, să scrie prefața, ajutând cumpărătorul să înțeleagă, dincolo de o imagine sau alta, fondul general. Anghel nu era un vorbitor, se străduia să cuprindă, totuși, în laconismul propriu, solicitarea de bază. Înainte de a cerceta dosarul, Livadaru voi să știe dacă scopul fotografului este să înfățișeze o natură turistică sau una filosofică. Întrebare la care amicul nu dădu niciun răspuns, oferind doar mina sa nedumerită. Chestiunea, prea teoretică, rămase în suspensie.

— Câte sunt aici, o sută, două sute?

Nici această curiozitate nu i-o satisfăcu fotograful. El începu să-i prezinte „marfa", bob cu bob. Prima fu o imagine de pe Transalpina. Mihail o luă în mână și o răsuci.

— Ce-ai prins tu aici? Spinările unor mamuți geologici. Vălătuci de nori cenușii, văzuți de deasupra, ca din avion. Asta nu e turistică, chiar sperie puțin.

Aici e filosofia preistorică a ținuturilor tracice. O puse deoparte. Următoarea era un peisaj din Munții Apuseni – defileul Arieșului. Se pierdea până departe, între lizierele pădurii de conifere.

— E bine prinsă perspectiva melancolică, aprecie criticul. Mai departe luă defileul Oltului, cu văzduhul întunecat și apa râului neagră, ca de piatră sau de fier. Erau patru-cinci imagini din diferite unghiuri.

— Aici ce e?, continuă. Lacul de la Bicaz. Bistrița? N-ai mai găsit plutași? Iată și Dunărea. În mai multe ipostaze! La Cazane, îngustă, presată din coaste, la Turnu Măgurele, unde are cea mai mare lățime, de un kilometru, cu Nicopole pe dealurile balcanice. Aici, la vărsare. Ai prins bine fluviul, se vede că te-ai născut pe malurile lui.

Mina le aduse la cunoștință, dintr-un colț al curții unde se afla, că i-a pozat pe amândoi cu fotografiile în mână. O făcea însă cu tonul unui paparazzi care a surprins în obiectiv o scenă dubioasă, avertizându-i pe cei vizați că-i are la mână. Sesizând hazul chestiunii, Mihail i-a promis că după ce termină treaba, îi stă la dispoziție pentru tratative.

Urmă un set de fotografii cu marea: plajele de la Neptun, malul mai sălbatic dinspre Năvodari, răsărituri, apusuri, vase în larg, cârduri de pescăruși în picaj spre suprafața apei, o cherhana cu pești proaspeți atârnați în cinghele ca niște ghirlande din grădina botanică a mării. Mai examinară fotografii luate din vii și livezi, de la lacul montan Sfânta Ana și de la Iezer,

un lac asemănător din ținutul Albei Iulia. De asemenea, turme de oi și, din depărtare, orașe și sate.

Livadaru lăudă munca făcută de fotograf, apreciind calitatea imaginilor atât sub raportul alegerii, cât și al fineței încadrării, al perspectivei și luminii. La fel, metamorfoza și nuanțele diurne ale naturii. Constată, în fugă, absența imaginilor de noapte și fotograful, surprins că putuse omite așa ceva, aprobă.

— Acum să judecăm lucrurile la rece, și din perspectiva altui ansamblu, dădu Livadaru semnal că trece la registrul ideatic. În primul rând, ce constatăm? începu el. Că albumul, așa cum se prezintă acum, se circumscrie strict peisajului românesc. Or, știu că ai călătorit destul de mult, și unde te-ai dus n-ai făcut decât să fotografiezi. De ce te-ai rezuma la perimetrul național? Stai, nu-mi răspunde deocamdată. În al doilea rând, nici peisajul românesc nu e întrunit în totul. Totul e, desigur, mult spus, am în vedere caracteristicile de bază. Ai pus accentul, cum pare firesc la prima vedere, pe monumentele naturii: munte, mare, fluviu, așezări omenești etc. Dar la atât se reduce ea?

— Te referi la oameni? La animale? M-am gândit să împart lucrarea în două. Următorul volum ar fi consacrat ființelor, vietăților.

— Foarte bine, aprobă Livadaru. Dar nu la asta m-am gândit. Să etalez pe scurt ce cred că lipsește în volum, așa cum l-ai conceput tu: natura așa-zis banală, cea care după mine completează grandios capitolul monumental.

— Da? se miră fotograful.

— Hai să luăm câmpia Română, Bărăganul, câmpia Banatului. Ce vezi acolo? Un nesfârșit ocean vegetal vălurind în bătaia brizei șesului. Imensitatea gălbui-luminoasă ce a dat chiar numele unei culori – „galben spic de grâu". E bogăția de suprafață a planetei, concentrând aurul solar și conținând hrana de bază a omului. Nu merită să figureze într-un album al naturii României – unul din grânarele lumii? Dar pădurile, Anghele? Pădurile seculare? Cele pe care le rad astăzi firmele rapace din Vestul Europei, cu concursul nelimitat și cupid al unor indivizi ce înjosesc nația noastră. Măcar tu să le imortalizezi, câte mai sunt, expunându-le în toată splendoarea, făcând să vibreze coarda patriotică din sufletul acestui popor. Mulți ies în stradă pentru te miri ce, dar ai văzut vreun protest de masă împotriva despăduririi României, cu consecințele ei dezastruoase? Și pășunile montane? Catifeaua care învăluie ca o hlamidă imperială pantele domoale ale munților noștri? Nu fac și acestea parte integrantă din peisajul românesc? Dar grădinile? Și nu mă refer numai la culturile constituite ca atare pe mari suprafețe – le-am avut și pe acestea și le-am pierdut din lăcomie și neghiobie –, ci la ariile micuțe din curtea din față și din curtea din dos ale gospodăriilor țărănești. Grădinile cu străvechi flori parfumate, înlocuite de marea concurentă, Olanda, care ne trimite hibrizii ei fastuos colorați, dar mirosind nu a floare, ci a bălărie. Și grădinile de zarzavaturi din care țăranii, cu geniul

lor de milenari frați ai pământului, scoteau o gamă infinită de arome și gusturi, astăzi aproape uitate, sub avalanșa substitutelor de roșii și ardei, de usturoi și de ceapă, cumpărate de aiurea și respinse cu oroare de papilele noastre gustative. Și așa mai departe... Te-aș mai întreba, niște buchete cu crizanteme aurii sau de culoarea purpurei, niște câmpuri cu levănțică sau busuioc, nu s-ar preta la albumul tău? Un pepene de Dăbuleni, un ciorchine din viile Ostrovului, o piersică de Mangalia, o caisă din livezile de la Dunăre, n-ar putea constitui obiect de atenție și pentru arta fotografică? Și cerul, cupola de deasupra, și pământul pe care-l călcăm, nu sunt componente ale naturii, care ne marchează fundamental de la naștere până la moarte? Doar știi ce tablouri copleșitoare ne oferă bolta, pe care ne odihnim privirile de dimineața până seara, uneori și de seara până dimineața. Cerul însorit, cerul înstelat, cerul albastru, cenușiu sau incendiat de răsărit, de apus? Și pământul sfânt, ce ne rabdă, cum se spunea la noi în popor, din care suntem alcătuiți, și cu care ne vom contopi din nou pentru totdeauna. În fond, Anghele – se opri vorbitorul deodată, bântuit de ideea că s-a transformat în conferențiar – ce-ai fotografiat tu aici, în maldărul ăsta?

— Păi, cum ai spus și tu, natura României.

— Numai a ei?

— Și a continentului, dacă vrei, a Europei, nu e așa...

— Numai atât?

— Și a planetei, mai adăugă fotograful, puțin supărat că e tratat ca o loază de la școala primară. Mihail

izbucni în râs, recunoscând astfel că recursese la o mică înscenare didacticistă. Începu să se explice:

— Dar fii sincer, ai fost conștient când ai fotografiat, apoi adunând și selectând materialul, că în fond întocmești un album al planetei?

Pleșcoi nu mai răspunse, i se părea că ce i se cere să spună reieșea de la sine.

— Cam asta se întâmplă cu noi toți, Anghele. Datorită fragmentării, atât a spațiului în care trăim, cât și a vieții însăși. Cum zicem noi? Casa mea, strada mea, orașul meu, țara mea... Ca să nu mai spun cum departajăm pământul. Suntem obsedați de ideea apartenenței la un spațiu departajat. Până și cerul îl departajăm. Nu auzi câte unul: „Domnule, cerul meu de acasă e așa și pe dincolo". Ce uităm e că fiecare punct – în care ne naștem, ne mișcăm, trăim – e un punct al planetei pe care ne-a fost dat să viețuim. Și care se răsucește și se învârte în Univers cu viteze astronomice.

— M-ai complicat rău, râse până la urmă fotograful. Și ce-mi rămâne mie de făcut din încâlceala asta a ta?

— În conceptul ăsta, care ție ți se pare încâlcit, mi-ar fi plăcut să aflu că ai fotografiat natura României ca o părticică din natura planetei. Astfel să fi avut încă un capitol, intitulat: „Și alte puncte ale planetei".

Așteptă un timp să audă replica fotografului, dar cum acesta întârzia să o dea, adăugă:

— Mi-ar fi plăcut ca ideea suverană a cărții tale să fie asta: „Splendoarea planetei pe care călătorim în spațiu". Crezi că mai există în Univers ceva atât de magnific, Anghele? Dacă mă gândesc bine, probabil că

atunci când oamenii au inventat noțiunea de Paradis, și au vizualizat-o, au luat ca model nimic altceva decât propriul leagăn pământesc. Trece așa, prin mintea ta, ce ai reușit să vezi până acum, trăind, umblând sau visând. Colosale creste de munți golașe sau acoperite de păduri, înzăpezite, sclipind în soare de la înălțimi celeste, taigaua siberiană, jungla amazoniană, Fluviul Galben, Nilul, Dunărea, Mississippi, banchizele fosforescente de la cei doi poli, oceanele cu deșerturile lor de apă, deșerturile de nisip ale Saharei și de pământ pietros al Gobi-ului, pășunile de la poalele Carpaților, Altailor, Uralilor, infinitele lanuri de grâu, de orez, de bumbac, cerul năpădit de beția culorilor Aurorei Boreale, cerul Crucii Sudului, lanțurile nesfârșite ale coralilor Oceaniei... Am putea înșira așa, o zi întreagă, minunățiile pământului. Spune-mi, Anghele, ai putea să numești ceva urât de pe suprafața Terrei? Fotograful îl privi speriat, ca și când i s-ar fi cerut să rostească o blasfemie,

— Urât? Am umblat și eu destul... Cum urât? N-are sens. Sunt de profesie, ce naiba! Am ochiul format. Am văzut, de pildă, zone incendiate, adică așa cum au rămas după incendiu. Ai fi zis că trebuie să fie acolo o hidoșenie. Știi ce era? Un nesfârșit cimitir vegetal. Îți venea să îngenunchezi și să te închini, apoi să aprinzi o lumânare. Frumusețea zguduitoare a tristeții pământului schingiuit. De neuitat! Am fost în locuri inundate, după retragerea apelor. La fel, ai fi zis că mocirla aceea e oripilantă. Nu! Știi cum arăta? Ca un câmp de luptă după încetarea ostilităților, după retragerea trupelor. A unor trupe de giganți. Câmp de

luptă părăsit. Cu cadavre, cu solul mutilat, cu ruinele caselor strivite, cu țoale ale oamenilor atârnând pe gardurile căzute. Emoție dureroasă. Dar și un fior de umilită admirație la adresa giganților, cu forța lor distructivă, alungați până la urmă de pământul invincibil, suprem și credincios proteguitor al vieții.

— Îmi place cum descrii. Eu merg mai departe, Anghele, și iau, de pildă, momentul când pământul își leapădă veșmintele. Se desprind și cad frunzele din copaci, umplând pământul ca aripile unor fluturi de aur. Risipă de bijuterii sau de jucării lăsate prin grădini de copiii dispăruți. Iar crengile, eliberate, scriu pe cer delicate hieroglife negre. Florile își pleacă, pline de cucernicie, capetele și murmură rugăciuni. Ori, puzderia de sulițe ale ploii, ce se înfig în pământ și dispar. Sau blana de urs polar ce se așterne și acoperă totul, până când pământul o aspiră și ne redă fața lui curățită și zâmbitoare. Într-adevăr, Anghele, pământul nu are fețe urâte, pământul e o splendoare globală. lată de ce cred că merită și un imn din partea ta.

Ana, soția lui Mihail, dădea al treilea semnal de chemare la masă, și emisarii, cei doi copii, hotărâră să nu se mai dezlipească de bărbați până când nu se decid să se ridice.

***

În timpul prânzului, luat la masa lungă din lemn masiv de lângă trandafirii agățători, discuția se duse mai ales între Livadaru și fiica sa, care de curând

împlinise unsprezece ani. Ana, soția, fără niciun ajutor, făcea naveta la bucătărie. Anghel, scăpat de „filosofare", se delecta în tihnă cu bunătățile puse pe masă, iar Gil, băiețelul, se chinuia să-l fotografieze din față pe câinele lup. Îl nemulțumea neastâmpărul și chiar recalcitranța animalului, care manifesta o ciudată oroare față de aparat.

— Crede că vreau să-l împușc, se lamentă fotograful amator, nevoit până la urmă să lege în lanț impozantul, dar anticulturalul patruped.

— Ia priviți cum se întoarce cu spatele! strigă scandalizat băiatul. Ocupat până peste cap cu câinele, de-abia apucase să înghiță câțiva dumicați.

Mina se uitase și ea prin pozele lui nenea Anghel, îi plăcuseră și o bucura că urmau să apară într-un album. Tatăl ei întrebase, cu adresă către toți cei prezenți, ce minte putuse concepe și realiza toate aceste frumuseți ale naturii, și ea se grăbise să afirme ce învățase la ora de religie – că Dumnezeu.

— Dar ce minte poate avea, Mina, Dumnezeu ca să cuprindă atâtea și atâtea splendori? Și hai să zicem că de conceput ar fi mai ușor – un geniu, cu o fantezie debordantă, poate imagina o planetă împodobită ca un brad de Crăciun. Dar de realizat în fapt o atare fantezie?

— Păi, a dat ordin, găsi fata dezlegarea. N-a făcut el totul cu mâinile lui.

— Da, poate, zâmbi taică-său. Dar cui o fi dat ordinul acesta, că după cum spune Biblia, din haos, din întuneric s-a întrupat totul.

— N-am citit Biblia, tată, dar nu scrie acolo că era înconjurat de îngeri, de arhangheli, de toți aceștia? Poate că ei au pus mâna și...

— Dar cu ce materiale, Mina? Biblia vorbește de un pom, pomul vieții, al cunoașterii, de un șarpe și, parcă, de un râu.

— Atunci, cu ce s-a construit? se neliniști fetița.

— O să te miri. Se presupune că din gând. Din gând, cu gândul…

— La asta nu știu ce să mai zic! Toate frumusețile astea ale pământului s-au făcut din gând?

— O să te miri și mai mult aflând ce spun acum savanții: că mintea aceea străluminată, supragenială ar aparține chiar materiei, fiecărui atom în parte.

— Eu cred asta, îl asigură Mina. Am văzut cum se cațără iedera pe zid, dând din trupul ei piciorușe agățătoare. Mai ceva, mai ceva ca un șarpe. Și cum se deschide „Regina nopții" seara, ca să înmiresmeze aerul, și cum se închide la loc, dimineața. Dar și cum se face caisa dulce...

— Toți observăm lucrarea elementelor asupra lor însele, confirmă și doamna Livadaru, care se liniștise după du-te-vino-ul de până atunci, dar armonia o menține totuși ceva, cineva... Altfel s-ar ciocni între ele și ar fi război, haos. Uneori și acesta se mai produce.

— Bine, tu vezi lucrurile ca fiziciană și ca profesoară, îi fixă fotograful condiția, cu un ușor accent adulator. Și ai dreptate, trebuie să fie și una, și alta.

— Fără îndoială, insistă profesoara. Chiar asta susține și teoria cuantică: existența inteligenței atomului

și a conglomeratului din care face parte, dar și existența inteligenței generale, a materiei cosmice.

— Din păcate, eu prind doar forme, în aparatul meu. Înăuntru pătrunde microscopul. Făceți și voi, la școală, un album cu imagini de microscop.

— Voi de ce nu vă adunați, ca să ne arătați totul la un loc?, găsi Mina soluția. Dar complicata lor ecuație teoretică se spulberă când puștiul scoase din polaroid, cu un strigăt de biruință, fotografia luată din față a câinelui păcălit.

— Priviți ce bosumflat e, ca și când i-aș fi furat ceva. Inteligența!

Și izbucni într-un râs ironic, parcă adresat tuturor.

VĂZUȚI ȘI NEVĂZUȚI

Sunt tânărul jurnalist Ion M. Plopu și, într-o zi, am dat întâmplător peste cea mai senzațională temă de presă. Subiectul unei anchete „bombă" – cum se spune astăzi – care să mă proiecteze în plutonul profesional fruntaș. Era și timpul, fiindcă mi-am terminat cam demult ucenicia. Și prefer să ies așa, dintr-odată, din anonimatul breslei. Știu confrați care, fiindcă nu au procedat astfel la timpul respectiv, au început să îmbătrânească și tot necunoscuți și șterși au rămas.

În dimineața aceea, de la telejurnal am aflat că în România numărul milionarilor a ajuns la 25.000. Și nu era vorba de știri obținute „pe surse", ci de comunicatul unei direcții de statistică. M-a impresionat cifra și mult timp am reflectat asupra aspectului cantitativ al chestiunii, într-adevăr șocant. În prima fază a „panamalei privatizărilor" se vorbea de câteva sute de milionari, și deja cifra reușea să facă senzație. Păi așa, din senin, sute de milionari într-o țară până ieri egalitaristă! Dar douăzeci și cinci de mii? Cifra îmi dădea impresia că ne-au năpădit bogătașii. M-a străbătut apoi săgeata altei întrebări: unde sunt ăștia, domnule? Căci e vorba acum de o armată întreagă! Ar

trebui să-i vedem foind în jurul nostru și să citim zilnic știri despre isprăvile lor. Ba să devină și obiectul unor legende, căci banii generează nu numai întâmplări reale, ci și fantezii. De ce oamenii aceștia fabuloși, care învârt banii cu lopata, nu ocupă locul cuvenit la rubricile vedetelor? Dislocându-i pe playboy-ii de două parale și pe pipițele sărace cu duhul, afișând frumuseți de duzină? Atât de rău se orientează mass-media? Plictisește telespectatorii cu deșeuri vedetiste, de la care nu se poate stoarce nimic, iar marile figuri sunt ținute pe tușe?

Subiectul de presă cel mai atractiv ar fi acesta: cum se îmbogățesc anumiți oameni, cum persoane oarecare – asta sunt ei până devin milionari – atrag banii. Și apoi, tot atât de pasionant, ce fac aceștia cu milioanele? Dobândesc fericirea cu ajutorul hârtiilor monedă? Ziariștii nu au îndrăznit să-i „atace", să le perturbe liniștea, să-i deranjeze în habitaclurile somptuoase și bine păzite de bodyguarzi? Sau, pur și simplu, jurnaliștilor nici nu le-a trecut prin cap ce mină de aur știristă și reportericească ascunde această nouă categorie din structura demografică românească? Îmi venea să râd, cu o ironie condescendentă. Ce-ar fi ca eu să sparg această minoră și cam neghioabă tradiție și să impun un nou canon jurnalistic?

Voi întreprinde o anchetă, și rodul ei îl voi materializa într-un serial reportericesc. Văd asigurate 15-20 de episoade incendiare, oferite nu numai ziarului la care lucrez, ci și altor publicații dintre cele mai proeminente.

Așadar, am trecut la treabă. În primul rând, am căutat pe Internet instituția centrală la care îmi închipuiam că trebuie să existe un fel de „birou al populației”, adică registrul cetățenilor cu venituri de peste o mie de mii. N-am găsit așa ceva și nimeni n-a știut să răspundă la întrebările mele. Va să zică, în scripte ei nu figurează. Atunci unde? Impunându-mi toată prudența, am deschis subiectul cu câțiva colegi. Unii se amuzau, după care însă luau și ei chestiunea în serios.

— Da, domnule, ai dreptate. Ei sunt o categorie aparte, însă neconsemnată ca atare nicăieri. Dar ce nevoie ai tu de ei? Cauți pe vreunul să te sponsorizeze? Vrei să începi o afacere? Sau să înființezi o publicație?

Râdeam și eu de gluma lor, dar nu mă ambalam.

— De curiozitate, frate. Aș vrea să văd și eu cum arată oamenii aceștia la față. Nu te-ar interesa?

Colegul, pe care ideea era departe de a-l anima, m-a lăsat în plata Domnului.

După o destul de îndelungată investigație și sintetizând opiniile mai multor persoane de meserie, am ajuns la concluzia că popularitatea milionarilor e o chestiune complexă. Lumea oamenilor de afaceri, care-i cuprinde pe mulți milionari, e un univers închis, aproape impenetrabil, înlăuntrul căruia se produc, precum într-un creuzet de alchimie, mari metamorfoze. Apar la televizor scurte reportaje cu câte un fermier, care de regulă aduce critici autorităților în legătură cu subvențiile. Sau cu mici grupuri de tineri, la debutul unei afaceri. De ce nu pătrund mai adânc jurnaliștii în perimetrul acestei lumi?

Se pare că milionarii nu se înghesuie să iasă în față. Nu-și fac lor înșile publicitate, doar mărfurilor. Oare ca să nu-și asume răspunderea pentru acea marfă? Ori fiindcă le e teamă să nu recolteze antipatie publică? Milioanele nu aduc aură onorabilă, ci invers? Poate din cauză că societatea comunistă, în care a trăit populația un timp, nu făcuse niciodată eroi din bogătași, ci dimpotrivă, beneficiari ai repartiției inechitabile a avuției naționale. Cauza sărăciei păturilor de jos. Sigur, această compromitere – teoretică, principială, ținând de doctrină, de dogmă – este în parte discutabilă, căci capitalistul a fost, este și o forță a progresului economic, a dezvoltării și perfecționării producției materiale. Dezonorantă este îmbogățirea necinstită, obținută prin fraudă, escrocherie, spolierea altora. Or, fără a subaprecia înavuțirea multora pe căi oneste, datorită spiritului inventiv, speculativ, energiei întreprinzătoare, se înțelege de la sine că unii dintre noii bogătași au de ce să se rușineze, și știu singuri cât de lipsiți de considerație sunt. Această situație o puneam la socoteală atunci când încercam să-mi explic „timiditatea" masei de milionari, retrași după o groasă perdea a „discreției".

Toată lumea spune că milionari sunt nu numai oameni de afaceri, ci și politicieni. Cel puțin veteranii post-decembrismului: actuali și foști parlamentari, miniștri, lideri de partide, șefi ai administrației locale, exponenți ai țării prin forurile europene la care am aderat. De ce nu facem cunoscută situația financiară a acestora, cu excepția împrejurărilor când sunt implicați

în procese penale? De altfel, milionarii pot fi și persoane vizibile, ca faimoșii spioni sub acoperire, care nu-și dau pe față condiția de fond, trec drept salariați obișnuiți, oricât de bine remunerați. Prin urmare, există tot felul de chipuri banale în care milionarii se travestesc.

Mi-am propus să-i notez măcar pe câțiva vizibili cu ochiul liber. Examinând asemenea personaje am tras concluzia că ies în evidență doar cei ahtiați de popularitate, contaminați de morbul vedetismului.

Cel mai cu moț, și care a deținut o importantă autoritate locală, Ion Țipirig pe nume, obișnuia să se deplaseze prin oraș cu o droaie de fete tinere după el, la rândul lor împătimate să se „lanseze". Omul, cam sărac dotat din punct de vedere fizic, dădea spectacole de „atletism". Operatorii de televiziune îl surprindeau deasupra mării, la capătul unui furtun ce-l balansa în văzduh la 10-20 de metri altitudine. Dar voia să se consacre și în artă. Punea oamenii de meserie să improvizeze scene vivante pe la teatre de vară, în care era întotdeauna protagonist. În rolurile de rege se lăfăia sub coroane de aur, în acelea de comandant de oști își umfla pieptul slăbuț în platoșe antice. Obținea și roluri de zeu, încingându-și fruntea cu lauri. Dădea chermeze și, din bani publici, înmâna premii pentru frumusețe sau alte „virtuți" feminine. Se deplasa prin urbe ca o paparudă, îndeplinind rolul de „manechin" pentru cele mai fistichii veșminte, de care și un adolescent avangardist s-ar fi rușinat. Când Justiția l-a condamnat pentru infracțiuni de drept comun, s-a făcut nevăzut, descoperit fiind până la urmă de Interpol în postura de latifundiar într-o insulă ecuatorială.

Altul, Costică Apostol, specialist în zootehnie și aspirând mereu la titlul de „cel mai bogat", s-a autoproclamat predicator al fundamentalismului religios. Improvizează spiciuri liturgice în orice împrejurare, invocând anatema pentru îndepărtații de credință, și chiar intonând imnuri religioase în plină stradă. De obicei, oprește mașina, coboară geamul portierei și răspunde reporterilor ce îl abordează. Nesesizând flegmatismul abia ascuns al acelora, oferă perle ecleziastice. Face și sacrificii materiale pentru întreținerea faimei, înscriindu-se primul, cu ocazia unor calamități, de pildă, pe lista donatorilor pentru salvarea oamenilor nevoiași, ceea ce-i aduce un sincer prinos de recunoștință. S-a lansat și în politică, creându-și partid, dar n-a putut rezista. La un moment dat, a lipsit niște oameni de libertate și s-a trezit în tabăra infractorilor. Cum se combină în acest personaj atâtea caracteristici contradictorii, continuând să-l mențină în topul marilor făcători de bani? Când trec prin fața palatului său, oamenii își dau coate și reiterează uluiala că un om fără carte poate fi atât de bogat și atât de... imperial.

Cea mai recentă „bombă" detonată de acest „guru" a fost declarația – făcută în stradă, cum obișnuiește – că el nu ar purta în ruptul capului discuții politice cu o femeie. Cum bine se știe, spunea, nicio femeie nu e în măsură să aspire la o înaltă funcție în stat. Cum să dezbați cu femeia politica? Ea nu poate să dezbată nimic. Și, punând astfel chestiunea, strâmba din nas, ca și când cineva i-ar fi dat să înghită un aliment alterat, urât mirositor. Cum să ajungă o femeie în fruntea

țării? Așa ceva nu se poate accepta! Și iar își încrețea nasul (ca pe ceva fin și pretențios, asaltat de miasme), respingând ipotetica situație cu dezgust. Culmea, primitiva și obscena mentalitate (părăsită chiar și de un ultim trivial surugiu), melomanul o punea în întregime pe seama Sfintei Scripturi. Milioanele, cele cu care „guru" s-a pricopsit nu se știe cum, or conștientiza oare pe mâna cui au încăput?

O autentică vedetă politică, de sex feminin de data aceasta, ține de câțiva ani buni capul de afiș în polemica publică pe teme juridice. Doamna Minodora Burlacu e acuzată că numai dintr-o afacere, patronată pe când avea o înaltă funcție în stat, a obținut un șperț de peste 100 milioane de euro. Deși nu mai e tinerică, rămâne o femeie frumoasă și probează o forță psihică neobișnuită. Nu pare să se jeneze de poziția ei, combate din orice poziție, și atât de veridic încât rămâi în dubiu dacă să-i crezi pe acuzatori sau să mizezi pe ea. Îngroșându-se gluma, a părăsit țara și s-a instalat aiurea. Cazul ei are și accente melodramatice, împrejurările impunându-i să facă față detenției paralel cu îngrijirea unui bebeluș abia născut. Nu mai vorbim de luciditatea pe care și-o păstrează în numeroasele interviuri cerute de posturile de televiziune, rămase în admirație față de acest personaj public românesc.

Am mai descoperit și alte istorioare originale oferite de milionari. Printre acestea, una cu un poet remarcabil la tinerețile sale, care a reușit să devină moșier și, păstrându-și vechea alură inspirată, să dea show-uri televizate de bucătărie românească.

Convorbirile cu invitații, stropite cu vin din propria podgorie, pigmentează plăcut imaginea adesea ternă a divertismentului românesc rău servit. Am mai depistat un alt poet, mai puțin cunoscut, care a îmbrățișat cu râvnă o nouă profesie, aceea de patron de restaurante. Împreună cu un coleg am luat într-o duminică masa la o unitate a sa, unde costurile preparatelor depășeau orice închipuire (închipuire a noastră) și au decavat buzunarele tinerilor gazetari ce suntem.

I-am epuizat pe exponenții temerari ai tagmei? Sunt prea puțini? Cei mai mulți, cum spuneam, se feresc să înfrunte publicul. Tagma, în dimensiunile ei reale, se ascunde după un voal opac.

Gândindu-mă, am realizat că mai există o subgrupare, pe care o trecusem cu vederea. Și poate atâția ca mine. Aceștia – de asemenea nu mulți, dar semnificativi – fuseseră sau erau chiar lideri ai breslei. Cel mai proeminent, un bărbat la jumătatea vieții, masiv, greoi, cu o vorbire înceată și apatică, se spunea că a atins miliardul. Nu-și dădea importanță în public, abia mormăia ceva când era asaltat de jurnaliști, dar deținea o întreagă ramură industrială, scoasă din proprietatea statului și intrată în posesia lui într-un mod încâlcit. Se știa că e bolnav, și chiar sugera această condiție prin plictisul morbid pe care-l afișa, dar în același timp talia lui de uriaș dezmințea respectiva sugestie. În public, era cotat ca mare suferind, dar în același timp și ca un împlătoșat în bancnote inexpugnabile. lată, mă gândesc, alt mod de a-ți face publicitate, ție și breslei, infinit superior aceluia de saltimbanc. Dar toată inteligenta

înscenare s-a pulverizat când boala, totuși gravă, și-a dus misiunea la capăt.

Alt boss, și el acuzat de justiție, ca doamna pomenită mai înainte, a plecat din țară preluând toga de martir al milionarilor. Bărbat bine înzestrat fizic, arborând și el lentoare, apărând rar pe micile ecrane, se învăluia într-un adânc mister. S-a dus și acesta până la urmă, într-o lume în care subtila dexteritate de a face bani nu mai valorează nici două parale. Cei care l-au slujit în viață se străduiesc să o facă și în noua situație, îngroșând straturile de enigmă ce l-au înfășurat.

Acest gen de boși e de folos celor 25.000, pentru că oferă poporenilor, ce moștenesc neîncredere în posesorii seifurilor, icoana unei mari suferințe, dovada că în schimbul banilor milionarii plătesc și ei, totuși, un preț, materializat în însăși ființa lor pieritoare. Poate aurul intoxică, îmbolnăvește, născând o morbiditate pe care „martirii" o poartă până în fața mormântului.

După cei citați, târându-se într-un cărucior cu rotile, un altul – Nicolae Avădanei – urcă, în ciuda picioarelor betege, Golgota. De data aceasta, în interiorul acelei sinistre case de unde nu răzbate nicio veste. Personajul se leagă în memoria publică de faimoasa invenție a unei loterii în care cetățenii erau chemați să cotizeze pentru a primi de N ori mai mult. O escrocherie ce miza pe credulitatea vulgului, pe speranța săracilor de a se îmbogăți miraculos, fără muncă, și pe atmosfera socială halucinantă din epocă. Omul e văzut arareori de telespectatori, atunci când e scos pentru nu se știe ce motive, și când nu pierde ocazia de a mai trage după sine alți foști colaboratori.

În această ordine de idei, foarte reprezentativ și senzațional e unul (rămas, de asemenea, peste graniță) care a bombardat și bombardează uluitor de eficient cartierul general al Securității și Justiției post-decembriste. El desfășoară o gamă largă de delațiuni, care au și dus, spre consternarea generală, la debarcarea câtorva bonzi ai sistemului politico-social. Dându-se cândva drept nătărău, plătind excursiile și concediile personajelor suspuse, scoate acum la iveală documentele compromițătoare. Tocmai când cei vizați se declarau conducătorii unei „năprasnice cruciade anticorupție".

Îmi dau seama că n-am terminat de enumerat nici pe departe subgrupele milionarilor care-și oferă publicului imaginea. Se cer evidențiați și milionarii sinucigași. Cu ani în urmă, în București, unii se aruncau pe fereastra de la un etaj al vilelor proprii. Dar numai ai noștri? Cine nu-și aduce aminte de epidemia sinuciderilor – cea mai spectaculoasă din istorie – produsă în America de criza economică a anilor '29-'33 ai secolului trecut? Ei bine, presa noastră, neobișnuită cu fenomenul, privea evenimentele funerare românești cu o relativă nepăsare. O zi sau două puneau întrebări și ofereau răspunsuri convenționale, toată curiozitatea consumându-se după descifrarea obișnuitului „bilet de adio". Cu timpul, acest act radical s-a diversificat. Unuia i s-a identificat în sânge, la autopsie, otravă, altul și-a lăsat cadavrul într-un lac, mai recent, televiziunea a putut reconstitui cum, urcându-se la volanul mașinii, un afacerist a „păcălit" poliția care-l fila, intrând cu toată viteza într-un copac. Aceștia au amânat ieșirea

în public până când viața nu le-a mai lăsat decât un singur coridor, foarte strâmt, ducând la groapă. Au voit să fie văzuți nu în ipostaza omului cu geanta plină de bancnote murdare, ci în a celui epurat de toate păcatele pământești. Și-au luat viața pentru a-și salva „onorabilitatea", spălându-și păcatele (prezente virtual pe chipul celor 25.000).

După cum rezultă, „vizibilii" reușesc uneori să fie de folos, întorcându-se împotriva celor cu care au conlucrat în scopuri antisociale. Dacă luăm aceste demersuri ale lor ca o tentativă de mântuire, chiar tardivă, poate le putem găsi circumstanțe atenuante. Ar fi fost însă altceva dacă de la bun început s-ar fi angajat într-o acțiune cinstită, opunându-se răului chiar în timp ce acesta se producea.

Și ar fi ceva, și mai lăudabil, dacă un asemenea gen de slujire a societății s-ar multiplica la scara celor 25.000. Ce forță enormă a binelui s-ar constitui în acest fel în țara noastră! Căci puzderia de milionari de care, iată, dispunem azi sunt oameni cu putere, cu resurse, cu influență. Ei pot deveni o armată a binelui, un factor de dinamizare a civilizației democratice, un scut al libertăților și dreptății sociale.

SILE

— De ce-ți zice ție Sile, șefule, l-am întrebat când l-am cunoscut. Mai mult ca să mă aflu în treabă.

— Păi mă cheamă Vasile, mi-a spus, cu aerul că se adresează unui prostănac.

— Aaa!, m-am edificat. Dar imediat mă răzgândii: Și ce dacă? Ăsta nu e nume românesc.

— Așa m-a botezat un unchi al meu, marinar, se angajă Sile într-o evocare mai blândă. „Ce Vasile, bă? a strigat ăla la taică-meu. Dacă merge pe vas, și o să meargă, așa îi prezic eu, și n-are un nume ca lumea, o să-l boteze ăia în toate felurile".

— Am înțeles!

De fapt, nu atât numele mă interesa. Îmi propusesem să aflu ce hram poartă. Mă trezisem prin preajma lui și mă uimise autoritatea de care se bucura între amici. Nu ieșea unul din vorba lui, avea ultimul cuvânt în toate.

— Tu ești de la țară?, am revenit, cu intenția de a-l măguli puțin. Te întreb fiindcă ruralii sunt de regulă mai mocofani. Nu-i ajung pe băieții de cartier. Or tu, văd că ești „șef". Șovăia. Vedeam că-i plăcea unde-l situasem, în comparația cu urbanii, dar nu prea îi convenea încadrarea în lumea „mocofanilor".

— Tu crezi că la țară sunt numai prostălăi? N-ai auzit și tu câți fii de țărani au ajuns savanți?

— Ăia sunt altceva. Au învățat, au tocit, că țăranul e sârguincios. Dar tu? N-ai copilărit cu oile, cu vacile?

— De ce cu oile?

— Păi ce făceai când erai copil?

— Le dădeam pe toate peste cap.

— Cum peste cap?

Mi-a împărtășit în ce fel copilărise el, și tot timpul cu o notă de mândrie, în sensul că de pe atunci se vedea stofa lui.

Nu se ducea cu oile și nici pe-acasă nu stătea. Iar din ogradă trăgea cu praștia în rațele vecinului. S-a uitat la mine să vadă dacă am prins umorul. Hoinărea cu gașca. Dădeau iama prin cireși, pruni, prin vii și bostane. Oamenii îi vedeau, dar nu puteau să-i prindă. „Iar au furat struguri ăia alde Ciuculete!" (ăsta e numele lui de familie). Unii își trimiteau feciorii să-i bată, băieți de vârsta lor. Toată ziua erau cu buzele sparte și cu ochii umflați. Se jucau și se hârjoneau unde nici nu-ți trece prin cap. Până și în biserică! Popa al lor nu încuia biserica, zicea că nu știu ce... și ei intrau acolo, la umbră. Din ce-mi suflă la ureche, reieșea că făceau și pipi în sfântul lăcaș. Se distrau, chipurile. Loveau cu piciorul ciomegele în care se sprijineau bătrânele, și unele cădeau în genunchi. Erau obraznici, dezmățați, nesupuși. Nu respectau nicio normă, nicio lege. Își făceau de cap.

Avea mina omului încântat.

— Și când ai terminat școala primară, ce-ai făcut?, îl mai imboldii.

— M-au dat la o fabrică, în Pantelimon. Dormeam la cămin și seara mă duceam la școala fabricii. M-am calificat cu acte în regulă.

— Oho!, apreciai importanța evenimentului. Și de ce n-ai rămas la fabrică?

— Au fost niște încurcături. Dar după aia s-a și închis. Acuma, când trec pe acolo întorc ochii în partea ailaltă. Au rămas niște ziduri oarbe, cu găuri întunecate, unde fuseseră ferestrele alea mari. (Până la urmă am aflat ce s-a întâmplat, de la unul care lucrase cu el la fabrică. L-au dat afară fiindcă l-au prins furând. Îndrăznise să-și însușească salariul meșterului. Ăla lăsase banii, ca prostul, în hanorac. Au vrut să-l dea pe mâna poliției, dar meșterul, bun la inimă, s-a împotrivit).

— Și de-atunci n-ai mai găsit slujbă? Ai rămas șomer?

— Ce șomer? M-am pomenit cu o droaie de oameni din Pantelimon după mine. Să le instalez aia, să le repar ailaltă. Nu-mi mai vedeam capul de treabă. A mers așa vreo doi-trei ani, până am pus piciorul în prag. Stai frate-miu, am zis, păi ies la pepeni așa! Nu mai aveam o clipă liberă. Or eu nu sunt omul care să se lase călărit. Mi-am dat demisia. Am pus la poartă tăbliță. Întâi că e „închis pentru inventar", apoi că firma s-a mutat. Cu ce strânsesem, am intrat în afaceri.

N-am insistat, auzisem că nu e prea clar ce învârtește. Se spunea că face pe intermediarul. Între cine și cum, n-am înțeles. Va să zică, aveam acum o idee despre trecutul său, educația din copilărie, felul cum i s-a format caracterul. Cât îl observasem mi-l făcuse

interesant. M-am hotărât să-i întocmesc un portret și în acest scop am continuat să mă învârt în cercul lui.

***

Ne duceam, cu Sile și încă doi amici de-ai săi, la Mall-ul din cartier să vedem un film. Trecând prin fața unei gherete cu marfa în stradă (legume și fructe), Sile s-a oprit și, cu aerul că vrea să cumpere, a început sa pipăie perele, strugurii, mandarinele. Cu o iuțeală de scamator a făcut să dispară în buzunarul său o portocală și apoi, arborând aerul clientului nemulțumit, și-a văzut de drum. La câțiva pași de locul infracțiunii a scos fructul și a început să-l cojească. A mâncat portocala și s-a îndreptat spre un coș de gunoi. Dar privirile i-au fost atrase de un cerșetor aflat în apropiere.

— Ia uitați-vă la ăsta, și-a pus pălăria pe jos, ni s-a adresat. Hai să-l miruim cu ceva. Cerșetorul, un bătrânel slab, își întinsese într-adevăr pălăria pentru jumătățile de leu ale trecătorilor. La prima impresie am conchis că omul nu fusese chiar oricine. Nu m-ar fi mirat să aflu că slujise ca dascăl la vreo școală medie. Sile, cu o mână în buzunarul pantalonilor, de unde urma să scoată leul, s-a aplecat asupra pălăriei și a aruncat în ea – ce credeți? – cojile de portocală ținute în cealaltă mână. Și apoi, ca după o ofrandă substanțială, ne-a făcut semn să mergem, zâmbind satisfăcut. Mie nu mi-a convenit să trecem peste momentul acesta, ca și când și pe noi ne batjocorise.

— De ce ți-ai bătut joc de omul ăla? Te-ai uitat la fața lui,? l-am întrebat.

— Ce față? Cum mi-am bătut joc?, s-a arătat el contrariat. Mi-am concentrat atenția asupra chipului lui, care mima uimire și nemulțumire. N-ai înțeles? I-am dat ceva care miroase frumos. Monedele alea slinoase de cincizeci de bani, adunate pe fundul pălăriei, miros urât, îți întorc stomacul pe dos. Până diseară are cu ce-și drege nasul. Chipul lui Sile te ducea cu gândul la Ianus – un obraz se străduia să pară serios, celălalt exprima jubilația că i-a reușit parșiva improvizație și că ne abureşte pe noi. N-am insistat, atât îmi fusese destul.

La ieșirea de la film – era ora prânzului – prin fața Mall-ului trecea un mort. Mortul era transportat într-un camion deschis, pe o platformă, și înainta la pas, cu vreo zece inși după el. Sile s-a oprit locului și am crezut că o face ca gest de pioșenie, dar pe fața lui era numai plictiseală și scârbă.

— Uitați-vă, ne-a spus, ce circ! L-au pus acolo de parcă ar fi niște scânduri într-o ladă. Și să mergi prin București cu camionul la pas, ca la țară în carul cu boi? Ăștia cine or fi, rudele? Mortul a fost un prăpădit. Puteau să-l bage într-o furgonetă închisă și să-l expedieze direct la groapă. Și ăștia să se ducă acolo cu autobuzul. Uite și un popă. Ăștia imediat se bagă în chestiile-astea.

— E totuși vorba de respectul față de mort, spuse unul din băieți.

— Ia mai slăbește-mă cu morții tăi! Nu făceau bine strămoșii? Când se ducea unul pe lumea ailaltă, petreceau mai abitir ca la nuntă. Scăpau de o belea, de un bătrân dat în mintea copiilor. Și pentru ăla plecat e o fericire. După boli, chinuri...

— Ești iconoclast? îndrăzni același.

— Eu văd lucrurile cum sunt. Între timp, măruntul convoi se îndepărtase. Uitați-vă după camion! Vedeți pe cineva făcând vreun gest? Niște rămășițe...

Mă scandaliza nesimțirea omului. Abia îmi țineam limba în gură, să nu-i trântesc în față câteva. Pretindea nenorocitul că vede lucrurile „cum sunt". Or, el nici moartea nu era în stare s-o înțeleagă.

Făcea bășcălie din orice, îi plăcea să citească lucrurile pe dos. Într-o zi ne aflam în parc, pe o bancă, și unul din băieți relata, din ziar, despre un asasinat. Un bărbat gelos își înjunghiase femeia. Îi aplicase douăzeci de lovituri de cuțit.

— Ce dracu era cu ăsta, dom'ne, se miră Sile. Avea orbul găinilor, îi tremura mâna? Înțeleg, n-ai nimerit din prima, dar a doua, a treia? Ce dracu, nu știi unde e inima femeii? Sau poate, se îndoi, nu voia s-o omoare. Doar să străpungă părțile din corpul ei pe care le iubise și acum le pângărise altul. E cu schepsis și asta. Un prost dă o dată și încheie socoteala. El avea alt scop. Să distrugă punct cu punct părțile vinovate.

— Cum văd, îl înțelegi pe criminal. Îi motivezi omorul, mă amestecai în discuție.

— Păi tu crezi că ăla a făcut fapta asta așa, la întâmplare? Ai habar ce e gelozia? Ce înseamnă o femeie necredincioasă? A primit ce merita. Pe vremuri ar fi ars-o pe rug.

— Să se ferească femeile de tine, Sile. Așa e? Și-a bombat pieptul și a luat-o înainte.

Ce haz a făcut de Paște! Ne-am întâlnit, în cercul lui, într-una din zile. Ne-a arătat pe stradă niște copii

care ciocneau ouă roșii (pe luate, adică oul spart îi revenea automat „spărgătorului").

— Să vedeți cum se mânjesc ăștia cu zeama ouălor fierte prost. Ce-o fi și chestia asta, cu ouăle? Să mănânci la Paște ouă! Dar nu numai asta. Ce e la biserică! Unii aduc tava cu miel, alții cozonaci, ca să le sfințească popii. Păi, cum să sfințești, bă, ce mănânci? Și ce e aia că le sfințești? Cântă ăla acolo ceva, îi dă cu fum de tămâie pe deasupra și gata, haleala a devenit sfântă. Voi înțelegeți ceva? Ne prostesc popii ca pe copii. Cu câtă smerenie se închină și înghit unii bucățelele alea de pâine. Ha, ha, ha, râdea nimicitor, cu toată gura.

— N-ai habar de credință? Ești deasupra?, l-am întrebat cu o notă flegmatică.

— Ce credință, băi fârtate? Să cred în povești?

— Nu știu. Spune tu...

— Nu cred în nimic. Nici în mine în orice moment.

Într-o zi, în cartier izbucni un mare scandal. La un liceu câțiva elevi violaseră o colegă. Când i se aduse la cunoștință lui Sile, acesta respinse ipoteza oficială.

— Sunt colegi, deci prieteni. Fata voia, probabil, să scape de situația aia a ei, știți cum e cu fetele la un moment dat. Acum nu mai vrea să recunoască. O face pe victima ca să-și asigure o relație bună cu părinții și un prestigiu în public. Ce dracu, parcă n-ați trăi pe lumea asta. Ca și ăștia din presă și de la poliție.

— Excluzi altă ipoteză?, l-am întrebat. Nu vezi cum s-a extins violența în școli? Ca pe vremuri în lumea interlopă, prin porturile dunărene cu biliargii de cafenea.

— Nu-mi fac probleme, mi-a replicat. E singura armă cu care poți să-i gonești pe cei ce nu se lasă duși.

Altfel, oricât i-ai înjura și bălăcări, rămân de lemn. Unii politicieni au înțeles chestia. E momentul să intre în acțiune oamenii de curaj.

***

Apăruse în prim-plan altceva decât luasem în considerare. O doctrină nouă? Alt curent politic? Poate Sile nu era un mărunt contestatar al valorilor consacrate. Interesându-mă printre amicii lui în legătură cu această bănuială, am aflat că Sile face parte dintr-un partid recent creat, care recurge fără sfială la violență pentru răsturnarea puterii. La întrebarea mea dacă aceștia vor să răstoarne orice putere, a reieșit că da, orice putere de stil vechi.

Sile era un om fără educație, cu un caracter urât, fără respect civic, disprețuind din prostie și ignoranță toate valorile societății. Comportamentul lui dovedea că e lipsit de empatie umană. Într-o zi, unul dintre amici veni amărât, căci tatăl lui avusese atac cerebral și fusese paralizat. Ce prilej de amuzament pentru Sile, în timp ce toți îl compătimeau pe tânăr!

— Cum mă, taică-tu a damblagit? Nu mai poate umbla? Și nici să vorbească? Înseamnă că ai scăpat de o belea, băiete. Acasă nu mai ai de cine te teme. Ai devenit capul familiei. Le cam trebuie bătrânilor câte o lovitură de asta, să se mai astâmpere. Și în zilele următoare, când îl vedea, îi punea băiatului mizerabila întrebare:

— Ce-ți face, mă, damblagiul?

Dinlăuntrul lui țâșnea o răutate obraznică.

În altă zi am fost invitați – culmea!, de către Sile – la Mielu acasă. Acesta, un băiat slăbuț, ochelarist, vânzător la Mall, primise de-acasă, de la țară, o damigeană cu vin de buturugă. Sile hotărâse să-l gustăm în colectiv. Mielu e un băiat timid și tăcut și locuiește într-o odaie ca vai de lume. Propriu-zis, odaia e ca oricare alta, dar e situată la ultimul etaj al blocului, lângă spălătorie, și e mobilată ca un colț de dormitor ostășesc: un pat de fier de o persoană, o saltea umplută cu paie, cearșaf din pânză tare și pătură de la reforma vreunei unități militare. Asta ca asta, dar pe Sile l-a enervat faptul că în casă nu se găseau decât două pahare, din acelea groase, de cantină – și noi eram, cu Mielu, cinci. Trebuia să bem pe rând. De supărare, Sile nu-i mai zicea pe nume băiatului, îl făcea mereu chiormanlâu. „Bă chiormanlâule!, i se adresa, nici la atâta nu te-a dus mintea? Că pot veni la tine niște prieteni?"

La un moment dat ne-am pomenit și cu fratele lui Mielu, acesta student la medicină. I se adusese și lui o damigeană și venise să și-o ia. Ne privea pe toți cam de sus – purta și el ochelari, dar era altă fire decât Mielu. S-a încruntat când a auzit cum îl tratează Sile pe frate-său.

— De ce-l faci, mă, chiormanlâu? Cine ești tu să-ți permiți? (nu-l cunoștea pe „șeful de bandă"). Asta e mitocănie!

— Ia mai du-te mă în... i-a tras Sile o înjurătură, și i-a dat brânci.

Medicinistul s-a dezechilibrat, dar s-a întors ca un cocoș aprig. Sile l-a mai îmbrâncit o dată de i-au

căzut studentului ochelarii. Fulgerător, „șeful" i-a administrat și un pumn în față. Atunci am remarcat mărimea neobișnuită a pumnului său. În odaie era o chiuvetă cu oglindă și victima lui Sile s-a dus să se spele pe față. S-a oglindit cu atenție, exclamând cu o voce potolită:

— Idiotule!, mi-ai învinețit ochiul! Cum ies eu acum în lume?

— Mai du-te-n... l-a mai înjurat Sile o dată. Și a adăugat. Vezi să nu ți-l învinețesc și pe ălălalt!

Mi-am dat seama că, în forul său intim, individul e o bestie. În stare de orice.. Mardeiaș nenorocit. Scârbit și furios, am plecat odată cu medicinistul care, cu mâna liberă, își ținea batista umedă la ochi.

***

Prin ce îi domina Sile pe amicii săi, fiindcă dincolo de bădărănie și brutalitate nu vedeam nimic. În primul rând, prin tupeu și impertinență. Cunoștea, nu cunoștea subiectul în discuție, se pronunța, și nu cu o opinie personală, ca oricare altul, ci rezolut. Nu e vorbă, nici auditoriul nu era cine știe ce inițiat, ca să-i opună o părere avizată, dar în principal nu îndrăznea nimeni să-l contrazică, fiindcă era violent și se năpustea asupra oricui. De asemenea, impunea prin faima ce și-o crease de nesupus, de opozant al legilor și normelor sociale. Îi dădea o anumită aură și dezordinea din viața lui, neglijența manifestată cu aroganță. Dar mai presus de toate bășcălia, cu ajutorul căreia desființa

orice. Atitudinea lui era de chicoteală. Își construise o tehnică ieftină care cântărea mult în fața unor oameni șovăitori, needificați, dornici să-și însușească adevăruri categorice – pe care Sile dădea impresia că le posedă.

Încercam să pătrund în structura lui psihică și în mecanismul gândirii sale. Ce exista acolo? Un negativism organic? Imposibilitatea de a suporta lucruri prestabilite, consacrate? Era măcinat de invidie față de oamenii superiori lui, afirmați, respectați? Era stăpânit de impulsul de a dărâma tot ce simțea că-l depășește. De altfel, multe lucruri nu avea nici puterea să le pătrundă, nici înclinația apropierii de ele. Până la urmă, toate se transformau în ură, și mijlocul de a și-o exprima erau bășcălia și agresivitatea. Ce nu putea atinge, terfelea.

Într-o seară a trebuit să trec printr-o piață unde manifestau, cu vuvuzele, râșnițe și alte obiecte producătoare de zgomot, câteva sute de bucureșteni. Trecând printre ei, am dat nas în nas cu Sile. Avea pe cap un coif de hârtie, iar pe obraji își trăsese câteva linii groase de vopsea. În mâini ținea o prăjină pe care se balansa un manechin de carton îmbrăcat în zeghe. S-a făcut că nu mă vede, disimulându-se în vopselurile cu care își mâzgălise fața ca un războinic primitiv. După ce am ieșit dintre demonstranți, am întors capul, crezând că am să-l mai văd o dată, dar Sile se pierduse în mulțimea peste care trona, ca un simbol rău prevestitor, manechinul său în haine de pușcăriaș.

MONOGRAFIE NEROMANȚATĂ

Reporterul de investigație Vladimir Călea îi făcu într-o zi colegului cu care compunea echipa, cameramanul R. Stoicea, propunerea atacării unui subiect „bombă" (calificativ aflat la ordinea zilei pe canalele de televiziune), și anume monografia violenței.

— Monografie? A violenței? În Capitală? Cum s-ar împăca toate astea? întrebă acela. Monografia, după știința mea, e o lucrare sistematică, științifică, despre o entitate – localitate, instituție, stabiliment industrial etc. Nu având ca subiect un pur fenomen social. Hai să zicem că s-ar aplica și la violență, dar ca istoric al acesteia, eventual. Nu ca...

— Nu ca instantaneu? Ce e mai specific televiziunii? O lucrare istorică sau un instantaneu? În ce privește violența, știi bine, face parte din „preferințele" de azi ale telespectatorilor. E la ordinea zilei și ca fenomen real, dar și ca temă agreată de public. Iar material, slavă Domnului, întâlnești la tot pasul.

— Nici chiar așa... Mă rog, ai argumentele tale... Vrei reportaj de o zi? Dacă, întâmplător, am avea șansa să găsim câte ceva, telespectatorul nu va spune că am adunat materialul în timp, nu într-o zi, și acum îl prezentăm la pachet?

— Asta e esențial, Relule? Chestia e să-l găsim, iar noi să ne facem datoria de a-l căuta.

— Și când s-o facem? Mâine?

— Mai repede nu am putea.

***

Porniră la prima oră a dimineții, în mașinuța lui Vlad, înarmați cu instrumentele profesionale de rigoare (reporterul opera și el cu un aparat de fotografiat). Intrară în avalanșa de mașini revărsată ca o magmă vulcanică pe toate străzile Bucureștilor. Magmă de proastă calitate, căci majoritatea mașinilor erau luate la mâna a doua.

— Asta ce vezi în jurul nostru, ce e Relule? întrebă reporterul. Te îndoiai ieri că „la tot pasul". Iată, după câțiva pași am intrat în plin „fenomen". Dacă n-ai fost convins că și asta se cuprinde în capitolul violență, uită-te atent la ce se petrece în jur.

Tocmai ajunseseră la o intersecție, unde se întâlniseră bot în bot mașini venind din patru direcții. Încremeniseră, oprind circulația, fiindcă niciunul din cei patru căpățânoși nu voise să cedeze. De altfel, acum nici nu mai aveau posibilitatea. Ca atare, intrară în funcțiune claxoanele și, concomitent, vocile șoferilor – nu numai ale celor patru – ce coborâseră geamurile și răcneau unul la altul ca fiarele. Amândoi puseră mâna pe aparate și imortalizară scenele, ceea ce le aduse o ploaie de înjurături din partea șoferilor învrăjbiți între ei, dar acum solidarizați împotriva intrușilor. Se

auziră blasfemii la adresa presei și a televiziunii, din care reieșea că acestea ar fi dușmanii democrației, împiedicându-i pe fanaticii libertății nemărginite să se bucure de „drepturile" lor. Până la urmă, unul din cei patru, mai iute, țâșni, deschizând un fir pe bulevard, pe care se năpustiră și ceilalți, lăsând baltă conflictele. Urmând ca la următorul „dop" să fie reiterate în termeni asemănători.

— Cu ce stare de spirit își încep ăștia, Relule, ziua de muncă? În ce se transformă ei acolo, la instituțiile și întreprinderile respective, cu nervii întinși ca un arc? Colegul meșterea ceva și nu răspunse. El văzu însă primul o vânzoleală într-un magazin nu prea impozant și câțiva trecători privind prin vitrină. Îi făcu semn colegului și acesta urcă pe trotuar. Era o ceasornicărie și înăuntru, doi polițiști, cam firavi, se luptau cu o namilă. Când intrară, individul, prins asupra faptului, purta deja cătușe. Se legitimară și aflară că vânzătoarea, o femeie încă tânără, palidă ca un mort și tremurând toată, fusese amenințată cu cuțitul. Reușise totuși să pună alarma în funcțiune, astfel că polițiștii, aflați întâmplător prin apropiere, îl luaseră pe hoț ca din oală. Omul avea o figură lombroziană și privea în jur cu niște ochi galbeni de furie și ură. l-ar fi ucis pe toți „nemernicii" care îl împiedicau „să-și câștige pâinea". Între timp se lămuri faptul că evadase din pușcărie și era căutat. În fața magazinului apăru o dubă care îi înghiți pe toți trei. Cei adunați întârziau să se împrăștie, simțind nevoia comentării împrejurării. Își exprimau revolta nu numai împotriva „bestiei", ci și a statului,

— Asta e esențial, Relule? Chestia e să-l găsim, iar noi să ne facem datoria de a-l căuta.

— Și când s-o facem? Mâine?

— Mai repede nu am putea.

***

Porniră la prima oră a dimineții, în mașinuța lui Vlad, înarmați cu instrumentele profesionale de rigoare (reporterul opera și el cu un aparat de fotografiat). Intrară în avalanșa de mașini revărsată ca o magmă vulcanică pe toate străzile Bucureștilor. Magmă de proastă calitate, căci majoritatea mașinilor erau luate la mâna a doua.

— Asta ce vezi în jurul nostru, ce e Relule? întrebă reporterul. Te îndoiai ieri că „la tot pasul". Iată, după câțiva pași am intrat în plin „fenomen". Dacă n-ai fost convins că și asta se cuprinde în capitolul violență, uită-te atent la ce se petrece în jur.

Tocmai ajunseseră la o intersecție, unde se întâlniseră bot în bot mașini venind din patru direcții. Încremeniseră, oprind circulația, fiindcă niciunul din cei patru căpățânoși nu voise să cedeze. De altfel, acum nici nu mai aveau posibilitatea. Ca atare, intrară în funcțiune claxoanele și, concomitent, vocile șoferilor – nu numai ale celor patru – ce coborâseră geamurile și răcneau unul la altul ca fiarele. Amândoi puseră mâna pe aparate și imortalizară scenele, ceea ce le aduse o ploaie de înjurături din partea șoferilor învrăjbiți între ei, dar acum solidarizați împotriva intrușilor. Se

auziră blasfemii la adresa presei și a televiziunii, din care reieșea că acestea ar fi dușmanii democrației, împiedicându-i pe fanaticii libertății nemărginite să se bucure de „drepturile" lor. Până la urmă, unul din cei patru, mai iute, țâșni, deschizând un fir pe bulevard, pe care se năpustiră și ceilalți, lăsând baltă conflictele. Urmând ca la următorul „dop" să fie reiterate în termeni asemănători.

— Cu ce stare de spirit își încep ăștia, Relule, ziua de muncă? În ce se transformă ei acolo, la instituțiile și întreprinderile respective, cu nervii întinși ca un arc? Colegul meșterea ceva și nu răspunse. El văzu însă primul o vânzoleală într-un magazin nu prea impozant și câțiva trecători privind prin vitrină. Îi făcu semn colegului și acesta urcă pe trotuar. Era o ceasornicărie și înăuntru, doi polițiști, cam firavi, se luptau cu o namilă. Când intrară, individul, prins asupra faptului, purta deja cătușe. Se legitimară și aflară că vânzătoarea, o femeie încă tânără, palidă ca un mort și tremurând toată, fusese amenințată cu cuțitul. Reușise totuși să pună alarma în funcțiune, astfel că polițiștii, aflați întâmplător prin apropiere, îl luaseră pe hoț ca din oală. Omul avea o figură lombroziană și privea în jur cu niște ochi galbeni de furie și ură. l-ar fi ucis pe toți „nemernicii" care îl împiedicau „să-și câștige pâinea". Între timp se lămuri faptul că evadase din pușcărie și era căutat. În fața magazinului apăru o dubă care îi înghiți pe toți trei. Cei adunați întârziau să se împrăștie, simțind nevoia comentării împrejurării. Își exprimau revolta nu numai împotriva „bestiei", ci și a statului,

care nu mai e în stare să garanteze securitatea populației (și a comerțului, ca în cazul de față). „Ziua în amiaza mare ești atacat ca în codru." „Așa e, declară unul ritos. Pe ăsta l-au prins așa repede datorită doamnei, care a avut prezență de spirit și curaj. Dar nu înseamnă că împotriva bandiților nu te mai poți baza decât pe tine însuți?" Într-un fel, asociau statul cu... borfașii. Era ceva relevant pentru „monografie".

Jurnaliștii își continuară drumul cu mai multă convingere și încredere. Opriră temători, într-o rigolă, căci pe carosabil părea să se deruleze o cursă automobilistică de viteză. O limuzină cât toate zilele gonea bezmetic, alungând tot ce se afla înaintea ei. În spate, guița cu disperare alarma unui echipaj de poliție care abia se ținea după urmărit. Reporterul, cu reflexe excelente de șofer, întoarse brusc și se luă după furiosul cortegiu, tentativă sortită eșecului dacă judecai după potențialul „broscuței". Avantajul surveni din senin, căci la un moment dat, aflându-se spre marginea Bucureștilor, traficul se rări sensibil și poliția deschise focul împotriva fugarului. Urmăritul opri. Călea stopă și el. Se dădu jos pe fugă și arătă unuia dintre polițiști legitimația. Pe cine scoaseră oamenii legii din impozanta limuzină? Un adolescent transpirat, cu o față răvășită. Când i se cerură actele, puștiul ridică din umeri. Nu avea nici un act. „Păi cum circuli?" Băiatul mărturisi că mașina aparține unchiului său, tocmai aflat la ei acasă, și el folosise prilejul să facă o plimbare. Frecventase vreo scoală de șoferi? Nu. Cum învățase să conducă? Așa, pe apucate, cu șoferul tatălui său de la firmă. De ce n-a

oprit când a fost somat? De-aia, că n-avea ce cereau ei. Se baza pe potențialul tehnic al mașinii. Și dacă făcea un accident mortal, cu viteza aceea? Mortal?, se mira băiatul, puțin supărat. A făcut unele accidente. Nu s-a întâmplat nimic grav. Asta nu e mașină să omori cu ea un om. E mașină „disciplinată". Chiar chițcăi a râs la această caracterizare, folosită probabil în colocviile cu amicii. Poliția parcă undeva limuzina, îl vârî pe pseudoșofer în break și porni spre secție.

— Nici nu știi ce să faci în cazuri de-astea, declară cameramanul. Puștiul, ai văzut, n-are mintea coaptă. Nu pare conștient de ce face. De posibilele consecințe ale actelor lui. E nostim cu inocența asta a lui. În același timp, sigur, conștient sau nu, constituie un pericol public. Anarhist în devenire. Ce-a făcut acum, și am înțeles că nu numai acum, e un act de violență stradală. Calcă în picioare legi, norme publice, sfidează poliția, supune unui risc enorm trecătorii. Călea îl informă că i-a înregistrat comentariul pe reportofon, și că-l găsește suficient de calificat să-l includă *tale quale* în reportaj.

— Să trecem, propuse, pe la liceul ăla cu nume străin, nu-l rețin, unde au loc frecvent „evenimente". Știi la ce mă refer. Poate avem „noroc" să găsim școlarii în „exercițiul funcțiunii". Și chiar avură așa-zisul noroc. Se postaseră undeva la gardul instituției, având în fața ochilor toată curtea, deocamdată goală. După ceas, urma să sune de recreație sau de încheierea programului matinal. Răbdarea le fu recompensată. Într-adevăr, elevii și elevele își încheiaseră jumătatea de zi și se grăbeau să iasă din incintă. Nu se știe de

ce, primul eșalon era alcătuit numai din băieți. După ei, nu întârziară însă nici fetele, dar nu ca să iasă, ci ca să se așeze într-un cerc, în mijlocul căruia văzură două „surate" – nu-și dădeau seama cu ce rol. Acesta se evidenție însă imediat, când cele două începură încăierarea. Era, prin urmare, un meci programat. Fetele, una de talie mijlocie, dar îndesată, cealaltă înaltă și grasă, atacau fără încetare. Nu era însă sport. Ceva fără eleganță, fair play, și cu atât mai puțin feminitate. Se izbeau, se păruiau, își dădeau șuturi, punându-și în joc toată energia, și mai ales instinctele de neanderthaliene. În scurt timp, le apăru ambelor sânge la gură; una avea bluza sfâșiată și încerca să-și acopere cu palma sânul dezgolit, cealaltă își pierduse un pantof. Suflau greu, nu erau antrenate în genul acesta de efort. Cea mai istovită părea fata înaltă și grasă, ceea ce adversara specula cât putea. Lucrurile căpătară o nouă turnură când de partea primei combatante, aflată în inferioritate, apăru sprijin din asistență. Dar nici cealaltă nu rămase singură, atașându-i-se imediat o partizană. Din momentul acela lucrurile se învălmășiră, antrenând până la urmă tot „publicul". Trezindu-se în el spectatorul de pe vremea liceului, când vedea filme americane de acțiune, Călea exclamă:

— Ca în „Șapte păcate". Astea, cu siguranță au fost „pușcași marini" și au tras o dușcă zdravănă de whisky înainte.

Poate spectacolul ar mai fi durat, dar pe ușa dinspre cancelarie începeau să iasă profesorii, și fetele, mai apucând să-și ardă câte un pumn în fălci, își strânseră ghiozdanele și spălară putina.

— Băi, frate, chițcăi cameramanul, tot să faci liceu acum! Ne-am grăbit noi, cu nu știu câți ani în urmă, când am absolvit. Asta distracție! Ce mă mir e că muierușcile n-au scos și bricegele. Ce-ai vrut tu, cu violența și mai știu eu ce, nu prea iese. Păi când va vedea lumea ce-am filmat aici, va fi un râs homeric.

— Așa prevezi?

— Păi e de două ori mai senzațional ca în „Șapte păcate".

— Pe „vremea noastră", elevele de liceu erau domnișoare grațioase, cu un nimb de tinere madone. De Gioconde, în care începea să înflorească misterul. Atât ne trebuia, să le vedem astfel, pentru a le idiliza. Faptul ne încânta în sine, fiindcă ne plăcea să iubim îngeri, și fiindcă înălțimea sufletească a ființei lor ne ajuta și pe noi, băieții, să ne elevăm. Mama ne povestea cât de rușinoase erau ele altădată, și câtă gingășie se degaja din aceasta. Ne-ar trebui, Relule, în reportaj, pentru contrast, câteva portrete vechi, sau măcar poza colectivă de la sfârșitul anului...

***

Li se uscase gura și hotărâră să intre într-o cafenea unde cerură filtru și citronade.

— N-ai luat camera cu tine, își apostrofă Călea colegul.

— Păi ce să filmez aici?

— Nu se știe de unde sare iepurele.

Iepurele sări chiar din spatele lor, unde se lăfăiau la două mese lipite 5-6 tineri, băieți și fete. În fața lor,

pe tăblia de fier se aflau o mulțime de „morți", cel puțin trei de căciulă. Își treceau unul altuia fotografii făcute cu polaroidul. Fetele erau în șort, iar doi băieți aveau torsul gol, sfrijit, de adolescenți sălbatici.

— Ăsta cu tine ce era, neamț? fu întrebată una din fete.

— Neamț. Rupea câteva cuvinte pe românește. Dar cine stătea de conversație pe nisip?

— Nu ziua, noaptea de...

— Noaptea cu atât mai puțin. Ne băgam în cort spre ziuă. Apucam să sforăim câteva ore dimineața.

— Ăsta e ăla care aducea berea cu roaba?

— Ăsta!

— Bun băiat.

— Voi știți, ridică vocea unul, că eu n-am închis un ochi cinci zile și cinci nopți, cât am stat pe litoral? Mă duceam și eu să mă întind în cort, dar mă trezeam de fiecare dată cu o „lebădă". Dă-l naibii de somn, așa ocazii nu mai întâlnisem.

— Vezi Relule, ce-am pierdut? În ziua de azi trebuie să ai mereu arma la picior.

— Nu fii copil! Prind tot...

— Ai camera ascunsă?

— Păi cum! Mai scoteau ăștia vreo vorbă dacă mă vedeau cu...

— Da, confirmă altul. A fost cel mai grozav sezon. Fetele nu știu ce aveau, parcă dăduse strechea în ele. Parcă respectau un consemn: să nu lase pe nimeni să doarmă.

— Au fost și străinii ăia cu bani. Ziceau că au dat aici de raiul pe pământ. Unul aducea în fiecare seară o sticlă de șampanie de 5 litri.

— N-aveai cum să rămâi treaz. Fetele vehiculau lozinca aia că „o viață are omul".

— Era țara libertății.

— Și belgianul meu, interveni cealaltă fată, zicea că pe unde a fost, așa frumusețe n-a văzut.

— Cred că nu poți rezista mai mult de 5 zile. La plecare eram fleașcă, de-abia ne țineam pe picioare.

— Ajunge Relule, hai să mergem! Ăștia sunt în plină nostalgie. Se ridicară.

– Ce înseamnă acum Vlade, să fii tânăr? Destrăbălare, beție, prostituție colectivă...

— Suntem familiști, băiete!

— Nu ne-am pierdut de tot simțul aventurii. Mai înțelegem cât de cât sensul. Dacă e cumva vreunul.

— Înțelegem, nu înțelegem, suntem în serviciu comandat.

***

Hotărâră să se ducă pe centură, dar mai înainte trecură pe la o cârciumă faimoasă pentru bătăușii ei. De-acum, aveau de gând să acționeze la sigur, mergând numai în puncte certe. Se dădură jos și inspectară interiorul prin vitrină. Izbucniră în râs, fiindcă panorama așteptată li se oferea „la clește". Un hipopotam tocmai mătura podeaua cu un ins pirpiriu. Nu știau dacă victima e client sau chelner, dar nu

conta. Relu filma prin geam cum bruta juca fotbal cu trupul amărâtului, precum și interiorul pustiu, din care dispăruse tot personalul (ca să nu fie nevoit să intervină și nici să servească de martor).

— Ai văzut matahale de-astea, hipopotami le spun eu, care să se întrebuințeze la altceva decât la frânt oase? Sunt convinși, probabil, că profesia lor, predestinată, e aceea de a sparge fețele oamenilor și de a-i lăsa pe aceștia lați la podea. Își exploatează fizicul pentru a-și umili și zdrobi semenii. Într-o societate riguroasă, ăștia ar fi *obligați* să muncească.

Pe centură, întâmplarea le scoase în cale un oribil accident gata comis, astfel că putură filma TIR-ul răsturnat și un microbuz făcut armonică, din care Poliția și Smurdul (sosit fulger) scoseseră câțiva morți și încă pe atâția răniți.

Călea suporta greu imaginea oamenilor ciopârțiți, cu atât mai mult a celor rămași fără viață. Vedea ceva condamnabil în încredințarea vehiculelor unor oameni insuficient verificați ca echilibru mintal. Sau, neîndeplinind condițiile de calificare.

— Când îi dați, vituperă el forurile, unui om autoritatea de a conduce o mașină – indiferent de genul ei – pe șosele și pe străzi, nu vă dați seama că îi conferiți și puterea de a ucide oameni? Că îi dați în mână o teribilă armă letală? Bineînțeles că nu! De ceea sunteți primii vinovați. Cei mai mulți dintre asasini se bucură în justiție de formula salutară „din culpă". E oare musai ca toată lumea care vrea să conducă o mașină, să primească și dreptul de a o face? Indiferent cât de inapți și iresponsabili sunt, cât de puțin și-au

însușit tehnica șofajului? Sau contează mai mult câți bani au în portofel?

Mai mulți își opriseră mașinile și asistau la macabra operație, în jurul căreia apărură și locuitori din comuna apropiată. Nu aveau pe cine întreba despre accident, nu fusese nimeni de față, iar șoferul TIR-ului era în comă. Anunțaseră poliția șoferi aflați în trecere. Călea intră în vorbă cu un polițist.

— Se pare că cel mai frecvent victimele TIR-urilor sunt microbuzele. Există vreo cauză?

— Există, catadicsi polițistul să-l lămurească. Unele microbuze aparțin chiar șoferilor, care nu sunt profesioniști. Al doilea, sunt microbuze vechi și de marcă proastă. Accidentul se întâmplă când microbuzul vrea să depășească TIR-ul și nu poate, sau când TIR-ul vine pe mijlocul șoselei și microbuzul nu sesizează. Și, bineînțeles, când șoferii de TIR ațipesc la volan, destul de des căci, lacomi de bani, depășesc norma. Nu numai microbuze cad mesa, și limuzine. TIR-ul e blestemul șoselelor noastre. Până nu vom avea autostrăzi adecvate, vom plăti acest tribut de sânge.

Declarația polițistului, înregistrată cu grijă, era ce trebuia pentru reportaj, alături de morții și răniții filmați de cameraman.

— „TIR-ul e blestemul șoselelor noastre", repetă Călea în drum spre mașină. El e impus de comerțul en gros al mall-urilor.

— Mall-urile ar trebui obligate prin lege să-și transporte munții de marfă cu trenul. Cu mărfarele – că de aceea au fost create.

— Le e mai comod așa. Li se aduce marfa la nas, la poarta mega-magazinului. Sunt anomaliile vieții moderne, pe care administrația societății nu le înțelege sau le ignoră cu bună știință.

***

Aveau radioul mașinii deschis și datorită lui aflară de alte două evenimente: un tren local izbise o mașină care traversa „liniștită" liniile ferate nedotate cu barieră, dar locul respectiv se afla departe de ei și, al doilea, un nou război între țigani, într-o comună limitrofă la care puteau ajunge repede. Porniră într-acolo. Și aici părea că se depășise faza de vârf a conflictului, dar beligeranții erau încă pe poziție, teatrul operațiunilor constituindu-l piața satului și, bineînțeles, șoseaua ce împărțea așezarea în două. Deși nu în plină confruntare armată, frontul era totuși animat. Se striga, se perora, armele erau agitate în aer (poate cu intenția de a menține tonusul combativ în rândul „trupelor"). Să fi fost vreo douăzeci de bărbați și femei, și teleaștii constatară că printre aceștia existau răniți. Un bărbat avea tâmpla plină de sânge, însemn pe care îl purta cu mândrie, altul patrula sprijinindu-se într-o lopată, pentru a arăta că e una din victime. Vreo două-trei femei își pierduseră basmalele și coafura lor învălmășită arăta că au fost păruite. Văzură și unul cu brațul atârnând moale, și palma însângerată, probabil tăiat cu sabia. În dotarea cu armament se vedea că existau săbii, topoare, sape, cuțite, bâte, ba

unul venise și cu o pușcă, din cele de tras la semn. Oratorii – aproape toți strigau – aveau vocile răgușite de atâta zbieret sau de „tăria" aceea dubioasă de la cârciuma comunei. Teleaștii nu reușeau să descifreze mesajele vorbitorilor din cauza pronunției neglijente și suprapunerii vocilor. Mai la marginea frontului, cum s-ar spune, la partea sedentară, găsiră un țigan bătrân, parcă mai puțin implicat, cu care reușiră un schimb de cuvinte. Înțeleseră de la el că mobilul războiului era furtul unei fete de 13 ani, de către familia unui puber de aceeași vârstă (ceva similar cu Iliada, nu?).

— Care sunt copiii aceia? Îl rugară pe bătrân să le spună.

— Sunt fugiți, nu v-am spus? Ăștia cu fata, s-au trezit dimineața fără ea, și au ieșit la luptă să și-o recapete.

— Și copiii unde or fi?

— Cine știe? Alde Castană le-au găsit adăpost.

— Și acum?

— Își mai trag sufletul, că de azi dimineață se bat. O s-o țină așa până diseară. Ăștia până nu fac moarte de om nu se lasă.

Într-adevăr, se vedea că armata în ofensivă începe să se pună din nou în mișcare, trimițându-i pe cei mai tineri să alerge de colo-colo, agitând armele și ințețind zbieretele.

Pe la marginea frontului descoperiră și câțiva polițiști, probabil intenționat estompați așa. Duseseră cu siguranță tratative, dar, evident, nu era încă momentul încheierii păcii. În cei de față clocoteau mânia și dorul

de răzbunare, și se vărsase prea puțin sânge pentru a le stinge.

Un polițist se arătă interesat de treaba celor doi jurnaliști, ba dispus și să le dea oarecari lămuriri.

Călea spera să scoată unele „mărturisiri" de la omul legii și, îl abordă frontal:

— Cetățeanul observă la poliția noastră o tendință mai degrabă de expectativă față de războaiele acestea țigănești, decât intervenții operative și radicale. Și, totodată, o oarecare afazie în raport cu infracțiunea stradală – în care sesizăm acum și prezența unor reprezentanți ai diasporei, calificați prin Occident și reveniți în țară.

— Domnule, se lamentă polițistul, dar noi suntem acuzați invers, de abuz față de infractori – dacă ați mai auzit așa ceva. Ba chiar de discriminare rasială față de cei aparținând unei anumite etnii. Iar de această atitudine nu e străină nici mass media...

— Poate, schiță o încercare de sarcasm Călea, se are în vedere o discriminare pozitivă, cum încercau să vă atragă atenția...

— O, domnule! exclamă omul legii, și pe chipul său apăru un fel de năduf. După care se îndepărtă, excedat de atâta neînțelegere.

Cei doi se hotărâră să dea ocol câmpului de luptă, filmând chipurile desfigurate de instinctul ucigaș. Obținură grossplanuri și fotografii, dar văzură că sunt reperați de capii „armatelor".

O luară la sănătoasa. Socoteau că întârzierea acolo nu mai e utilă și nici de bun augur, și se urcară în mașină.

— Uite ce mă afectează pe mine în toată chestia asta, încercă Vlad să-l edifice pe colegul său. Nu atât agresivitatea, pe care o cunosc. Ci nepăsarea față de propria integralitate corporală. Se expun fără să șovăie celor mai mari riscuri: să fie schilodiți, tăiați cu sabia, să li se facă găuri în cap, să li se scoată un ochi, să li se stâlcească chipurile și așa mai departe. Cum să nu-ți pese de natura ta fizică, de normalitatea aspectului tău de om? Se mândresc cu rănile și trupurile lor zdrobite. Și atunci, cum să mai aibă rețineri în a-l schilodi sau ucide pe aproapele său?

Neanderthalul e încă în noi, băiete! Neanderthalul! Pe el trebuie să-l suprimăm. Prin coercițiune, nu prin discursuri moralizatoare. Și prin profesia noastră, transformată, și ea, în paloș contra violenței.

ROMANTISM CITADIN

A primit-o pe Minerva cu plăcere deși, de la un timp, orice vizită îl deranja. Și nu atât vizitele, numărul acestora fiind insignifiant, cât apariția destul de frecventă a curierilor firmelor de servicii, trimiși de Petronella, fiica sa, cu produse alimentare, cărți nou apărute, un film distins cu Oscar sau o casetă muzicală. Minerva comunicase la telefon că e în București și că ar vrea să-l vadă. Avusese nevoie de câteva clipe ca să o recunoască după ce îi deschisese ușa, pe prietena din copilărie, apoi de familie, dar cu care nu mai avusese de-a face ani buni. După ce-i murise soțul, se retrăsese în provincie, la fiica ei, și doar o dată sau de două ori îl sunase, cu ocazia zilei aniversare. Nedumerirea de care vorbim s-a împrăștiat imediat ce Mini a deschis gura. La vârsta ei nu numai că arăta validă, dar respira o vitalitate și o energie psihică neplauzibile. Zâmbea cordial, ca pe vremuri.

Minerva ținu să repete, într-o variantă amplificată, ceea ce îi spusese la telefon. Profesorul, cardiologul, după ce ea îi comunicase telefonic anumite simptome, îi propusese să vină pentru controlul stimulatorului înainte de data programată. Dăduse curs, firește, propunerii. Trăsese la o prietenă, și aceea singură după

decesul soțului – survenit cam odată cu al lui Ovidiu al ei – și se prezentase la profesor. Era bucuroasă, și starea aceasta i se citea pe față, că aparatul funcționează normal. Dezagrementele fuseseră cauzate de imprudența ei în calitate de șoferiță. Anton nu putu să-și rețină mirarea.

— Conduci mașina și acum?

Ea surâse cu un aer culpabil, dar și de vanitate. Da, șofa, și explică în ce a constat imprudența. Mașina nepotului fiind la „service", se angajase să-l transporte cu a ei într-o localitate din apropierea Sibiului, unde făcea naveta în calitate de medic rezident. El ar fi preferat să împrumute mașina, dar din principiu Mini nu lăsa pe altcineva să se așeze la volanul Daciei sale.

Schimbând subiectul, vorbi despre felul cum se acomodase la Sibiu, unde după moartea lui Ovidiu fusese luată și „împământenită" de Gina. Îi plăcea clima. E drept, nu reușise să-și facă relații personale, deși, cum o știa și el, e un om sociabil. Asta o cam nemulțumește, dar, în sfârșit, s-a obișnuit. Apoi ea întrebă dacă, în acești ultimi ani, Anton mai făcuse vreo călătorie în orașul lor natal. În afară de Gina, care de altfel nu prea cunoaște locurile, n-a mai avut cu cine evoca urbea lor. Anton mărturisi că nici el nu mai fusese pe acolo de mult.

— Dar uite că mințeam, tresări Minerva. Cu cine crezi că m-am întâlnit în Sibiu, așa, pe stradă, hodoronc-tronc? Cu Matilda. O mai ții minte? Stătea pe strada noastră, pe partea cealaltă. Se ducea acum la Băile Felix cu o mașină, cu ginere-său. Căuta ceva, o farmacie.

— Dar tu tot cu mașina ai venit? Te pomenești că și la volan.

— Ei, Antoane, mă crezi nebună? Ginere-meu m-a adus. El a tras la un hotel, are treburi la centru. Vom pleca înapoi mâine. Mă scuzi că am venit la ora asta, nu e nici dimineață, nici prânz, dar așa de mult țineam să te văd! Știi de când n-am mai fost în orășelul nostru? De când a murit soru-mea. Sunt zece ani.

— Mai ai vreo rudă acolo? Eu nu mai am pe nimeni.

— Nici eu. Mai dețineam niște pământ și o vie, și ziceam că o să le păstrăm din urmaș în urmaș... Dar după ce a murit Maia... Mă visez câteodată acolo, dar trează rareori orașul îmi mai apare în minte.

— Mai ai în memorie perioada aia când aveam 17-18 ani?

— Sinceră să fiu, nu prea. Rețin destul de puține momente. Dar când vorbesc cu cineva de acolo, se produc niște declicuri și ies la iveală fragmente de viață de care habar nu mai aveam. La baza trecutului, a întregii vieți, stau totuși acei ani, acel oraș, acea lume. Până pe la 60 de ani, când mai lucram, noțiunea de „acasă" se confunda în mintea mea cu orașul natal. Apoi, încet-încet a început să dispară însăși acest „acasă". Dacă mă întrebi, acum n-aș mai putea spune de ce imagine se leagă în mintea mea acest cuvânt.

— Ține probabil de specificul ultimei vârste, în care se cam pierde ideea de rădăcini. Să te pun la încercare. Mai știi de un personaj numit „Madama"?

— Madama? Aia cu mezeluri?

— Ce-ți mai amintești în legătură cu ea?

— Nu mare lucru. Avea un magazinaș în colțul străzii dinspre piață. Vindea mezeluri proaspete. Poseda un atelier, dacă nu mă înșel.

— Dar ceva legat de marfa ei?

— N-aş fi în stare să-ţi spun.

— Eu o am în minte în special din sezonul rece. Purta şoşoni mari, groşi, ca în desenele alea cu motanul încălţat. Şi nu ştiu câte flanele pe ea. Dugheana nu era încălzită. Avea un galantar burduşit şi, deasupra, câteva bare cu cârlige de care atârnau bunătăţile. Poseda, într-adevăr, un atelier, unde soţul ei, un neamţ cu mustaţă, fabrica minunile acelea. Avea cei mai delicioşi crenvurşti din lume. Şi îţi spune asta cineva care a mâncat crenvurşti în ţările de baştină – Germania, Cehia, Austria. Pe vremea aceea, şi poate şi acum, consideram că nu numai crenvurştii ei erau campioni, ci toate preparatele. Parizerul, din care ai fi mâncat unul întreg, toba, lebărul, cele 7-8 feluri de salam. Ştii când mâncam cei mai mulţi crenvurşti? După Anul Nou, când aveam în buzunar partea ce mi se cuvenea din colecta corului. Mă duceam la „Madama", scoteam bancnotele şi porunceam să-mi dea crenvurşti de toţi banii. O devalizam pentru ziua aceea de acest sortiment. Dar spune-mi, Mini, emblema „La Armeanu" îţi spune ceva?

— Cum de nu! Era o prăvălie de coloniale şi delicatese, puţin mai încolo de „Madama", spre centru.

— Îţi aminteşti cum arăta înăuntru?

— Nu prea. De Madama ştiu, fiindcă mă trimitea uneori mama, spre seară, să cumpăr mezeluri pentru cină. Avea aşa de multe sorturi încât, chiar dacă ceream o jumătate de kilogram, în mixtura aceea nu încăpea mai mult de o felie din fiecare.

— Ei bine, eu am intrat de multe ori „La Armeanu". Uneori doar ca să întreb ceva, nu să cumpăr. Căci îmi

plăcea atmosfera. Întotdeauna găseam doi-trei bărbați, prieteni de-ai așa-zisului armean (român get-beget), strânși în jurul tejghelei, unde se cinsteau cu o băutură albă, parfumată, sorbită din țoiurile noastre tradiționale, și un platou garnisit cu felii de ghiudem și salam de Sibiu. Își povesteau unii altora pățanii din campaniile de vânătoare, sau de la pescuit, bine asezonate cu glume de care râdeau tacticos. Așa-zisul armean avea doi-trei băieți de prăvălie, dar când intra un mușteriu, inclusiv unul ca mine de 14-15 ani, făcea un gest discret către prieteni și se oferea clientului cu fervoarea unui lacheu stilat. „Ce doriți? Cum să fie? Cam la ce preț?"

Dar Mini, tu frecventai plăcintăriile „Naum"? Erau niște frați bulgari, care făceau fantastice foietaje cu brânză ori cu carne, servite fierbinți, direct din cuptor. Ți le dădeau în hârtie cerată, ca să nu te frigi.

— Nu știu. Drumul meu spre liceu nu trecea prin piață și împrejurimile ei. Tu, era musai să dai pe acolo. Sigur, la întoarcerea de la școală, cu foamea voastră băiețească de lup, vă mai opreați. De altfel, văd că numai punctele și momentele de mare semnificație culinară ți-au rămas în minte.

— Păi aveau de ce. Erau cele mai atractive și pline de culoare. Și nu mă refer doar la satisfacerea gusturilor. Imaginează-ți-i pe toți negustorii noștri, ieșiți în pragul prăvăliilor. Cu zâmbetul lor ademenitor, în care ghiceai promisiunea din spatele ușilor deschise, a peșterii lui Ali Baba. Te-ai gândit vreodată la conotațiile psihologice ale comerțului? Și în acest context, la esența umană a relației dintre negustor și client?

— Nu prea. Dar din cele ce-mi spui, întrevăd ceva. Comersantul îi dădea clientului sentimentul că e cineva. Îl stimula să-și impună preferințele. În special oamenii simpli, care nu se bucurau de cine știe ce respect public, ieșeau din magazin nu doar cu marfa în mână, ci și cu conștiința că și-au manifestat personalitatea.

— Foarte exact. Fără să vreau, când mă gândesc la vremurile acelea, negustorul cu magazinașul lui îmi apare ca unul din cele mai reprezentative personaje publice. Parcă văd și acum țăranii din comunele învecinate. După ce-și vindeau la piață legumele (rodul minunatelor semințe tradiționale românești, cărora acum le ducem dorul), păsările, fructele, mieii ș.a.m.d., cu banii la chimir apăreau pe Strada Mare. Unii se opreau direct la magazinele cu unelte agricole, alții cercetau cu atenție vitrinele pantofăriilor sau, cei însoțiți de fiice ori logodnice, prăvăliile cu rochii de mireasă. Întorceau obiectele pe toate fețele, manifestându-și spiritul de observație și gustul, întreținând apoi un dialog de școală orientală în legătură cu prețul. În final, se îndreptau spre fundul întunecat al magazinului, de unde răzbătea sonoritatea metalică a aparatului de taxat. Acolo clientul, lucrător al pământului sau orășean, număra încă o dată hârtiile monedă și le împingea spre casier cu un neauzit oftat. Pe chipul fiecăruia flutura însă un zâmbet de vicleană condescendență, izvorât din convingerea că și-a învins adversarul.

Revăd tabloul ardoarei cu care copilașii, ajunși în fața prăvăliilor cu dulciuri, își trăgeau sau împingeau cu îndârjire mămicile spre ușile deschise, în golul cărora străjuiau Șachir sau Iani, sau „albanezul", cu chipuri

luminoase ca de îngeri. Căci Șachir, Iani și alți turci, greci și albanezi pregăteau pentru prichindei bunătăți ca din „O mie și una de nopți".

Mi se pare, Minerva, că acest personaj din adolescența noastră nu mai ocupă un loc prea important în memoria ta. Ce altă figură publică ți-ar plăcea să reînviem în aducere aminte? Aș avea dreptate să presupun că un subiect mult mai atrăgător, pentru doi bătrâni ca noi, ar fi chiar ei înșiși? Nu mă refer la persoanele noastre fizice, ci la categoria din care făceam parte, la lumea tinerilor studioși. La mulțimea de elevi ce popula orașul. Raportat la dimensiunile localității, la numărul locuitorilor, aceștia aveau o pondere foarte mare.

— Din acea colectivitate am făcut parte opt ani. Acei ani s-au încărcat mereu cu noutăți, ivite în contactul cu lumea înconjurătoare, dar și din evoluția propriilor noastre ființe. Încât, de bine, de rău...

— De ce spui de bine, de rău?

— În primul rând, fiindcă eu nu reușesc să mă încânt atât de mult ca tine de „feeria" trecutului. În ce-i privește pe negustori, nu pun sub semnul întrebării, cum am spus, rolul lor în viața socială de atunci, dar nu uit nici faptul că unii pantofari vindeau ghete de iarnă cu talpă de carton presat, că hainele de mire, după magica noapte, se descoseau din toate încheieturile, că bravii cârciumari transformau vinul în apă, contrazicându-l pe Hristos care transforma apa în vin. Și așa mai departe.

— Doar știm, pădure fără uscături... Între prăvălia comerciantului mediu, specializat într-o anumită gamă de mărfuri și macro-magazinul universal, de tip Mall, ce preferi? Probabil că pe ultimul, nu?

— În anumite privințe...

— Eu am rămas mai conservator. În București nu mai poți cumpăra nimic decât de la aceste monopoluri ale tuturor mărfurilor, proprietatea multinaționalelor europene. Au dimensiunea unor stadioane și, până dai de raionul care te interesează, umbli capiu pe culoarele ca niște bulevarde. Orice cumpărător simte nevoia să întrebe, să fie ghidat, să se sfătuiască pe îndelete cu vânzătorul. Care vânzător? Sunt pe acolo câțiva funcționari comerciali, cu unica misiune de a așeza articolele, aduse cu mijloace de transport mecanice, în rafturi. În cel mai bun caz, câte unul te poate ajuta să dai de raionul unde există articolul pe care îl cauți. Dar despre zecile, sutele de sortimente din raionul propriu nu știu nimic. Absolut nimic. Orice-i întrebi, ridică din umeri. Îți dai seama cât de aberantă e această situație? M-am dus într-o zi cu aparatul de ras ca să cumpăr lame de rezervă. N-a știut nimeni să-mi spună care sunt cele indicate pentru aparatul meu. Mi s-a recomandat soluția de a cumpăra „o testea" oarecare. Da, dar dacă nu se potrivește, ce fac, mi-o luați înapoi? O, nu, asta nu se poate. O plătiți și faceți cu ea ce vreți.

Minerva a râs echivoc. Apoi a răspuns incriminărilor lui Anton.

— Eu nu mă pot lăuda cu o participare frecventă și entuziastă la manifestările mondene ale tineretului din vremea aceea. Spre deosebire de sora mea, gândești, probabil.

— Intuiești bine. Ai lăsat-o pe ea să se zbenguie. N-ai vrut s-o concurezi. Sau nu-ți plăcea ce recolta ea de pe urma participării?

— Poate de vină a fost temperamentul meu!

— Ohohoho! O spui în glumă. Sau pentru a reliefa mai bine contrariul. N-ar fi nevoie, căci eu te cunosc. Știu că reprezinți chiar firea energică, tumultuoasă, debordând de viață. Mărturisesc, observam și eu o anumită rezervă a ta, ca să nu zic opoziție față de tentațiile vârstei, care pe noi ceilalți ne captivau.

— Mă dedicam mai degrabă lecturilor. Și contactului cu natura. Cu natura propriu-zisă. Aveam via aceea lângă râu – ai fost la cules la noi. Era o colibă, stam și citeam acolo. La film mă duceam mai puțin, erau prea gălăgioși băieții. Mai exact, golănoși. Știi cum făceau, tropăiau, fluierau, țipau la junele prim de pe ecran, îndemnându-l: „pup-o bă!" Anton izbucni în râs. Minerva avea același haz frust. O îmboldi.

— Dar nu veneai nici pe la aniversări, la onomastici...

— Se comiteau obrăznicii și acolo. Se amețeau cu turburel și deveneau grobieni.

— Minerva, tu ai fost una din foarte puținele fete puternice pe care le-am cunoscut. Nu te intimida pe tine un puști obraznic, afumat cu poșârcă. Dimpotrivă, inspirai reținere unuia de genul acesta. Emanai forță, ca o atletă, deși nu practicai sporturi.

— Ba da, jucam în echipa de volei a liceului.

— Prin urmare, nu prea stă în picioare teama că nu știu care s-ar fi obrăznicit. Aveai tu ac de cojocul lui.

— Tocmai de aia, tocmai de aia...

— Adică?

— Păi ce aș fi avut de câștigat? M-ar fi obligat și pe mine să devin vulgară, agresivă. Mi-ar fi trebuit o companie căreia să-i recunosc superioritatea. De la care să-mi însușesc ceva de preț.

— Erai, vrei să spui, exigentă, pretențioasă. Dar nu exista, în orizontul tău, nimic de genul acesta?

— Nu exclud posibilitatea de a fi existat.

— Și atunci?

— Uite. Tu ai fi fost unul... Îi scutură camaraderește brațul, cu un râs de satiră și umor. Dar nici tu nu erai cine știe ca amator al exuberanțelor de junețe. Aveai alte preferințe, mai discrete, mai intime. Nu e așa? Dacă ai fi acum elev în ultimele clase de liceu și ai putea opta pentru oricare alt gen de adolescență, ce ai alege?

— Exact ce am trăit atunci, Minerva. Inclusiv condiția materială modestă. Cum a fost, s-a potrivit firii mele. De aceea văd într-o optică mai romantică panorama urbei noastre, și ea, poate, mediocră, pe alocuri și umilă. Dar... n-ai văzut? Când se terminau „orele", cohortele de tineri în uniformă, bufnind de pe porțile a patru licee, îmbrăcau orașul în albastru. N-ai auzit sonorul lor, precum vacarmul marilor stoluri de gâște sălbatice împânzind cerul de primăvară? Și nici pe stadionul orașului, când intrau în competiție echipele celor două licee de băieți?

— Se spunea că făceai oficiul de spicker la fața locului, comentând meciurile cu ajutorul unei pâlnii de gramofon. Așa e? începu să râdă cu poftă Minerva.

— Exhibiții juvenile! Dar pentru că vorbirăm de liceele noastre, spune-mi Minerva, pe ce considerente ți-ai ales tu profesia? De la bun început te-ai vrut profă?

— Îmi plăcea să am de-a face cu elevii.

— Deși nu-i prea agreai.

— Nu, n-aș spune. Ai înțeles greșit. Mi se părea vârsta cea mai oportună pentru modelare.

— Cum judeci acum, la mare distanță, în raport cu propria ta experiență didactică – profesorii pe care i-am avut?

— Erau un fel de misionari. Cei noi nu se mai dedică. Exercită o slujbă, și atât.

— Dar pe noi a avut cine să ne modeleze. Erau cu noi cel puțin o jumătate de zi, timp de aproape un deceniu. În fața ochilor noștri. Le știam, cum se spune, și măselele din gură. Vedeam cum gândesc, cum simt. Ca profesoară, sunt convins că aceasta a fost zestrea pe care ai primit-o.

Minerva surâdea încurcată. Anton observă că își cercetează ceasornicul.

— Ar trebui să plec. Colega asta a mea m-a invitat la masă. I-am promis că voi fi acolo.

— La colegă stai de alaltăieri și vei pleca mâine. La mine abia ai venit. E drept, nu-ți pot oferi cine știe ce, ca pe vremea când veneai cu Ovidiu, iar eu nu eram singur. N-om muri însă de foame, dacă rămâi. Aș insista să nu pleci. Cine știe când ne vom mai vedea? Cine știe ce ne rezervă viitorul?

— Bine Antoane, rămân. Nu-ți bate capul cu prânzul. Un sandviș, acolo. Dacă ai nevoie de ajutor, îți stau la dispoziție. Își scoase mobilul și se refugie în antreu, de unde își sună gazda. Când reveni avea pe față urmele unui râs din acelea viscerale, care ne schimonosesc chipurile.

— Glume proaste!, încercă să se explice, bănuind că ceva dă de gol natura conversației purtate. Anton bănui că persoana sa fusese cauza ilarității deșănțate a celor două femei.

Trecură în sufragerie. Anton aduse un coșuleț cu de-ale gurii: un borcănaș cu icre roșii, o cutiuță cu ficat franțuzesc de gâscă, pulpă de curcan afumat, andive. Minerva era consternată.

— Așa ceva mănânci tu? Sau le-ai adus ca să mă dai gata pe mine? Cum de există așa ceva în cămara ta?

— Mi le aduce din când în când fiica mea. Respectiv, destul de des. Pe vremea când veneați voi, Petronella era tinerică, nu-și dezvoltase gusturile. Acum, iată! Minerva se dovedi abilă în deschiderea recipientelor și se antrenă cu o pasiune nereținută în consumarea lor. Anton mai dispăru odată în bucătărie, de unde veni cu o sticlă de șampanie.

— Veuve Clicquot, Minerva! Din aceeași sursă. Am păstrat-o de la ultima aniversare, fiindu-mi milă s-o deschid singur. A apărut acum această ocazie. Ciocniră în memoria vremurilor trecute și a locurilor despre care conversaseră. Minerva degusta licoarea delicată cu religiozitate.

— Am fost și eu o dată, în Franța, cu Ovidiu, dar rafinamente de acestea nu ne-am permis. Tu ai fost de mai multe ori și te-ai inițiat. Dar pentru că veni vorba, cum te-ai îndreptat spre jurnalistică?

— Ai habar ce mă atrăgea când eram copil? Haina militară. Voiam să mă fac ofițer. Poate îți amintești, în vecinătatea noastră existau un maior activ și un căpitan pensionar. Mi se scurgeau ochii după maiorul acela, când ieșea în dolmanul lui cu brandemburguri, în cizme de lac și cu biciușca în mână. Arma lui era cavaleria, dar nu l-am văzut pe cal. Nici pe la defilări. Când am mai crescut, m-au fascinat medicii. Am vizitat de câteva ori

niște rude internate la spital și am dat cu ochii de ei. Așa, în halate albe, imaculate, cu stetoscopul atârnat de gât, cu blândețea lor paternală la căpătâiul bolnavilor... Și cu un ciudat aer de însingurare, când ieșeau din incinta spitalului. La un moment dat, am mers eu însumi la consult și am văzut cum îmi pipăie, cu mâini ușoare, parcă de orb, organele interne. Nu-ți mai spun cât îmi incita fantezia și mă cucerea „blocul operator", cu mescioarele pline de unelte nichelate, aseptice: bisturie, clești, fierăstraie, ce așteptau chirurgul să pătrundă cu ele în abisul motoarelor organice. Mi-ar fi plăcut și să fiu dascăl, să creez în jurul catedrei acea vrajă a culturii, acea senzație de înălțime intelectuală. A fost o vreme când m-am imaginat avocat – citisem în romane pledoarii la bară în apărarea dreptății periclitate și aș fi vrut să intru în lupta deschisă cu adversarii acesteia.

Rezultă, și lucrul acesta mi-a devenit clar mai târziu, că aș fi fost dispus să prestez orice muncă – minus poate aceea de parașutist. Simțeam că mă pot adapta la îndeletnicirile practicate de ființa umană în îndelunga ei evoluție. Se spune: nimic din ce e omenesc nu mi-e străin. Eu aș zice: orice a învățat omul să facă pentru a-și ușura și apăra viața, pot face și eu. Toate conțin inteligență, abilitate, dăruire.

— Ai fost și tu o ciudățenie, consemnă Minerva. De ce te-ai despărțit de Lidia? Hai, cu prima vă plictisiserăți poate, amândoi, după aproape patru decenii. Și eu am trăit cu Ovidiu tot cam atât, și știu cum e. Dar cu Lidia? Parcă vă potriveați într-un fel.

Nu! Nu! sări ea, nu-mi mai turna. Tocmai am intrat în posesia celor mai proaspete recomandări

restrictive ale profesorului. Alcoolul mi-e interzis. În plus, mi-a cerut să dau jos, cât mai repede, zece-cincisprezece kilograme. Și nu-ți închipui cât mi-e de greu. E o îndărătnicie în trupul meu! Am pus pe mine după ce m-am căsătorit. Ovidiu era gurmand. Și nici eu n-am fost o lingavă.

— Ești voinică, atâta tot, o liniști Anton. Dar dacă profesorul zice, trebuie să te supui. El își mai turnă de două degete și apoi, ca bătrânii, căzu pe gânduri. Uitase ce-l întrebase Minerva.

— Ce-am discutat, reflectă el, ține de cea mai liniștită perioadă pe care am apucat-o, cea de dinaintea războiului. De aceea îmi place să o evoc. Pentru stabilitatea ei, care e un izvor al fericirii umane.

— Așa e.

— Era înainte de două mari răsturnări sociale. Am prins și al doilea război mondial. Dacă mai continua un an, doi, am fi fost încorporați. Și nu se știe câți ne-am mai fi întors. Așa, măcar...

— Măcar ce?, îi veni să râdă Minervei.

— Am văzut atâtea... Ce altceva are omul de făcut? Să privească. Se petrec pe lume lucruri teribile. Ca la teatru. Doar că și el, omul, e actor.

București: 2019-2020

DE ACELAȘI AUTOR:

Roman:

Pumnul și palma
- Cifrul
- Soldații
- Cariatidele

Muzeul de ceară
Vitralii incolore
Cenușa din ornic
Focul de paie
Pasajul
Omul zăpezilor
Atelierul de vară
Cândva, după izgonirea din Paradis
Artemis sau uzurparea sentimentelor
Singurătatea mărilor
O voce patetică și feroce
Cătând în urmă istovit...
Solemnitatea despărțirilor

Poezie:

Pentru cel ales
Un om în Agora
Gustul sâmburelui
Rază de cobalt
Insomnia dragonului
Ieslea minotaurului

Memorialistică:
Timpul lepros
Cioplitor de himere
Elefanții de porțelan
Ciclul „Cronos autodevorându-se"
1. Aburul halucinogen al cernelii
2. Panorama răsturnată a mirajului politic
3. Artele în mecenatul etatist
4. Angoasa putrefacției
5. Reducționismul celulelor
6. Disperarea libertății

Eseu:
Biletul la control
Ieșirea din labirint
Eclipsă în cetatea soarelui
Spațiile dintre negru și alb
Diformitatea liniilor în portret

Reportaj:
Note de călător din Egipt, Irak, Cuba
Drumuri europene

Literatură onirică:
Baletul fantasmelor

Colecția

HOFFMAN CONTEMPORAN

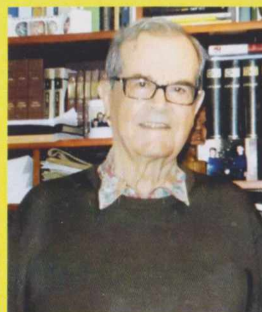
1 / Fănuş Neagu / Îngerul a strigat
2 / Emil Bărbulescu / Noi cei care am trădat
3 / Cella Serghi / Gențiane
4 / Constantin Lucescu / În numele speranței
5 / Nicolae Tița / Caii lui Dumnezeu
6 / Cella Serghi / Pe firul de păianjen al memoriei
7 / Mircea Micu / Întâmplări cu scriitori
8 / Fănuş Neagu / Scaunul singurătății
9 / Emil Bărbulescu / Nicolae Ceauşescu a fost unchiul meu
10 / Sidonia Drăguşanu / Într-o gară mică
11 / Nicolae Tița / Apa morților
12 / Cella Serghi / Această dulce povară, tinerețea
13 / Sidonia Drăguşanu / Doamna cu ochelari negri
14 / Cella Serghi / Iubiri paralele
15 / Mircea Micu / Patima
16 / Nicolae Tița / Îngeri de sticlă
17 / Sidonia Drăguşanu / Jurnalul Aurorei Serafim
18 / Cella Serghi / Pânza de păianjen
19 / Dinu Săraru / Ultimul țăran din Slătioara
20 / Lucia Demetrius / Triptic. Oglinzi aburite
21 / Lucia Demetrius / Triptic. Portretele au coborât din rame
22 / Lucia Demetrius / Triptic. Ultimul vlăstar
23 / Cella Serghi / Mirona
24 / Zaharia Stancu / Jocul cu moartea
25 / Zaharia Stancu / Uruma
26 / Zaharia Stancu / Desculț
27 / Lucia Demetrius / Lumea începe cu mine!

60 / Sorin Titel / Pasărea şi umbra
61 / Sorin Titel / Clipa cea repede
62 / Sorin Titel / Femeie, iată fiul tău
63 / Sorin Titel / Melancolie
64 / Sorin Titel / Scenarii de film
65 / Ana Dobre-Pelin / Secretele Otiliei
66 / Marina Costa / Pribegii mărilor
67 / Fănuş Neagu / Frumoşi nebuni ai marilor oraşe
68 / Fănuş Neagu / Dincolo de nisipuri
69 / Gheorghe Smeoreanu / Regele şi regina sistemului solar
70 / Nicu Cismaru / Ecoul clipelor de ceară
71 / Sorin Titel / În căutarea lui Cehov
72 / Iosif Titel / Clipa i-a fost prea repede - Viaţa lui Sorin Titel
73 / Sorin Titel / Herman Melville. Fascinaţia mării
74 / Sorin Titel / Pasiunea lecturii
75 / Nicolae-Florentin Petrişor / Ursula
76 / Nicolae-Florentin Petrişor / Un chip fără cearcăne
77 / Nicolae-Florentin Petrişor / Păsările
78 / Mircea Micu / Întîmplări cu scriitori, Vol II
79 / Mircea Micu / Întîmplări cu scriitori şi alte naluciri
80 / Emil Lungeanu / Graffiti
81 / Emil Lungeanu / În ostrov la marea albă
82 / Eugen Cojocaru / Rezistenţa veselă sau D'ale balcanismelor
83 / Emil Lungeanu / Jocul
84 / Emil Lungeanu / Enigma
85 / Emil Lungeanu / Jurnalul lui Henry Wilde
86 / Emil Lungeanu / Oxford contra Stratford
87 / Emil Lungeanu / Viitorul a trecut pe aici
88 / Eliza Roha / Asasinat la Cracovia
89 / Eliza Roha / Locul de lângă icoană
90 / Eliza Roha / Insomniile unui prinţ valah
91 / Eliza Roha / Întâlnire la castel

92 / Eliza Roha / Capcane
93 / Eliza Roha / Patru zile în paradis
94 / Emil Lungeanu / Profesorul de frig
95 / Emil Lungeanu / Fotografia unui strigăt
96 / Aritina Micu / Romanul mahalalei
97 / Emil Lungeanu / Teatru
98 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 1
99 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 2
100 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 3
101 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 4
102 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 5
103 / Dumitru Popescu / Teatrul Vârstelor

Tiparul executat de
EDITURA HOFFMAN SRL
Tel: 0740.984.910
contact@EdituraHoffman.ro
www.EdituraHoffman.com
www.EdituraHoffman.ro
www.HoffmanPrint.ro

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România

Dumitru Popescu s-a născut la Turnu-Măgurele (18.IV.1928), unde a urmat școala primară și a făcut studiile liceale, după care a plecat la București. Și-a luat licența în științe economice, la ASE, și a intrat în presă unde, cu timpul, a ocupat posturi de conducere, inclusiv aceea de redactor șef al ziarului „Scânteia" și aceea de președinte al Consiliului Național al Radioteleviziunii române. A îndeplinit, de asemenea, funcții de răspundere în administrația culturală de stat, în final aceea de ministru al culturii (în anii 1971-1976).

A publicat volume de eseuri, reportaj internațional, lirică, debutând în proză în 1981 cu trilogia „Pumnul și palma" (atacată politic de presa sovietică).

După 1990 a publicat numeroase romane, cărți de memorialistică, eseuri, proză onirică și a fost prezent în presa culturală cu articole și interviuri.